

ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมของเมืองกับรูปแบบการเกิดอาชญากรรม
ในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่

นายบรมศักดิ์ กลั่นเรืองแสง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการวางแผนภาคและเมืองมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการวางผังเมือง ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2549

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

THE RELATIONSHIPS BETWEEN URBAN ENVIRONMENTS AND CRIMINAL PATTERNS
IN CHIANG MAI MUNICIPALITY

Mr. Baromasak Klanreungsang

สถาบันวิทยบริการ

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Urban and Regional Planning Program in Urban Planning

Department of Urban and Regional Planning

Faculty of Architecture

Chulalongkorn University

Academic Year 2006

Copyright of Chulalongkorn University

491033

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์	ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมของเมืองกับรูปแบบการเกิด อาชญากรรมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่
โดย	นายบรมศักดิ์ กลั่นเรืองแสง
สาขาวิชา	การวางผังเมือง
อาจารย์ที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นพรัตน์ ตาปนานนท์

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้นับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโท

.....
(รองศาสตราจารย์ เลอสม สถาปิตานนท์)

คณบดีคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ระห์ตร โรจนประดิษฐ์)

ประธานกรรมการ

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นพรัตน์ ตาปนานนท์)

อาจารย์ที่ปรึกษา

.....
(อาจารย์ ดร.ไชศรี ภัคดีสุขเจริญ)

กรรมการ

.....
(อาจารย์ ดร.ชัชฎิ ขาญลิขิต)

กรรมการ

บรมศักดิ์ กลั่นเรืองแสง : ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมของเมืองกับรูปแบบการเกิด
อาชญากรรมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่. (THE RELATIONSHIP BETWEEN URBAN
ENVIRONMENTS AND CRIMINAL PATTERNS IN CHIANG MAI MUNICIPALITY)
อาจารย์ที่ปรึกษา : ผศ. ดร.พนันท์ ตาปนานนท์, 135 หน้า.

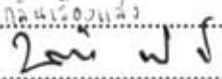
วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาลักษณะสภาพแวดล้อมของพื้นที่และรูปแบบการเกิด
คดีอาชญากรรมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ 2) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมของเมืองกับ
รูปแบบการเกิดคดีอาชญากรรมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ และ 3) เสนอแนะแนวทางป้องกันการเกิด
อาชญากรรมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่

การศึกษานี้มีขอบเขตการศึกษาเฉพาะอาชญากรรมที่ประกอบด้วยผู้กระทำความผิด เป้าหมาย และ
สถานที่หรือสภาพแวดล้อมของเมือง ได้แก่ คดีลักทรัพย์ คดีชิงทรัพย์ คดีขโมยทรัพย์ คดี
โจรกรรมรถจักรยานยนต์ และคดีโจรกรรมรถยนต์ ในการวิเคราะห์ข้อมูลและการแสดงผลข้อมูลนั้นใช้เทคนิค
ทางภูมิศาสตร์ และเทคนิคเชิงปริมาณวิเคราะห์เข้ามาประมวลผลร่วมกันในการอธิบาย

จากการศึกษาพบว่า คดีที่เกิดขึ้นมากที่สุดในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ ได้แก่ คดีลักทรัพย์ และคดี
โจรกรรมรถจักรยานยนต์ โดยคดีมีการเกาะกลุ่มกันและมีความหนาแน่นต่อพื้นที่สูงในบริเวณพื้นที่ใจกลางเมือง
และจะลดลงเมื่อห่างจากพื้นที่ใจกลางเมืองออกไป พื้นที่ที่มีการเกาะกลุ่มของคดีจำนวนมาก ได้แก่
พื้นที่ย่านถนนห้วยแก้ว ถนนช้างเผือก และถนนท่าแพ ซึ่งปัจจัยทางด้านสภาพแวดล้อมของเมืองที่มี
ความสัมพันธ์กับการเกิดอาชญากรรมประกอบด้วย การใช้ที่ดิน โครงข่ายคมนาคม ไฟสาธารณะ และการ
ป้องกันอาชญากรรมโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจ

ผลการศึกษาสามารถเสนอแนะในการป้องกันอาชญากรรม ด้วยการควบคุมกิจกรรมบางประเภท
เป็นพิเศษ โดยเฉพาะที่พักอาศัยชั่วคราวและสถานบันเทิง การเพิ่มความสามารถในการควบคุมการเข้า-ออก
พื้นที่ นอกจากนี้ยังควรพัฒนาสาธารณูปโภค ด้านการให้แสงสว่างบริเวณท้องถนน และการเพิ่มประสิทธิภาพ
การให้บริการสาธารณูปการของสถานีตำรวจ ดุริยางค์ และจุดตรวจจุดเฝ้าระวังในรัศมีการให้บริการที่เหมาะสม

ภาควิชา.....การแผนภาคและเมือง.....
สาขาวิชา.....การวางผังเมือง.....
ปีการศึกษา.....2549.....

ลายมือชื่อนิติ.....บรมศักดิ์.....กลั่นเรืองแสง.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

4874137425 : MAJOR URBAN PLANNING

KEY WORD: CRIME / ENVIRONMENTS / CHIANG MAI MUNICIPALITY

BAROMASAK KLANREUNGSANG : THE RELATIONSHIP BETWEEN URBAN ENVIRONMENTS AND CRIMINAL PATTERNS IN CHIANG MAI MUNICIPALITY. THESIS ADVISOR : ASST. PROF. DR. NOPANANT TAPANANONT, 135 pp.

The objectives of this thesis are; (1) to investigate the environments and criminal patterns in Chiang Mai municipality, (2) to examine the relationship between urban environments and criminal patterns in Chiang Mai municipality, and (3) to recommend the crime precaution applied to Chiang Mai municipality.

The framework of this thesis is focused on criminal case which the offenders, victims, and urban environments were included. The study aspects are involved the following; stealing, snatching, wresting, robbing, motorbike and automotive theft. The method used for data analysis and displayed results included an application of geographical and quantitative analysis techniques supplementary to discussion.

It is found that the most frequently occurred criminal cases were stealing and motorbike theft where the clusters cases and the high density of the crime occurrence were at the central city, and decreased in from the city center. The highly clustered cases reported in three areas; Hauykaew road, Changphuek road, and Thapae road. The urban environments associated with criminal patterns include land usage, transportation network, public light and criminal protection undertaken by the police officials.

The results have suggested the criminal precaution by controlling dormitories and entertainments, and the increasing of access control. In addition road lighting should be developed and the security services should be improved in proper service areas.

Department.....Urban and Regional Planning.....

Student's signature.....Baromasak Klanreungsang.....

Field of study.....Urban Planning.....

Advisor's signature.....Nopanant Tapananont.....

Academic year.....2006.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีจากความช่วยเหลือและความกรุณาจากบุคคลหลายท่าน ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นพพันธ์ ตาปานานท์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาเสียสละเวลาให้คำปรึกษา คำแนะนำ ข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ และตรวจแก้ไขวิทยานิพนธ์จนเสร็จสมบูรณ์

ขอขอบพระคุณคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ทุกท่านที่ได้สละเวลาให้คำแนะนำ และข้อคิดเห็นในแง่มุมต่าง ๆ ที่ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ตำรวจประจำสถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองเชียงใหม่ สถานีตำรวจภูธรตำบลช้างเผือก สถานีตำรวจภูธรตำบลภูพิงคราชนิเวศน์ และสถานีตำรวจภูธรตำบลแม่ปิงทุกท่านที่ให้ความเอื้อเฟื้อในเรื่องของข้อมูลสถิติคดีอาชญากรรม รวมถึงหน่วยงานต่าง ๆ ที่เอื้อเฟื้อข้อมูลประกอบการทำวิทยานิพนธ์

ขอบคุณเพื่อน ๆ ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง รุ่นที่ 30 คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยทุกคน รวมถึงเพื่อน พี่ น้อง ภาควิชาภูมิศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยเฉพาะนายภาณุมาศ กำคำเพชร และนางสาววันวิสาข์ มหิทธิหาญ สำหรับแรงผลักดันต่าง ๆ ที่มีผลต่อการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้

ขอขอบพระคุณคณาจารย์ภาควิชาภูมิศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ทุกท่านที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ตลอดช่วงเวลาที่ได้ศึกษาในระดับปริญญาตรี

ขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงสำหรับ บิดา มารดา ที่ได้ให้การสนับสนุนในการศึกษา และให้ความช่วยเหลือแก่ผู้เขียนในทุก ๆ ด้าน

ท้ายที่สุดนี้ หากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีข้อบกพร่องหรือข้อผิดพลาดประการใด ผู้เขียนขออภัยเป็นอย่างสูงในข้อบกพร่องและข้อผิดพลาดทั้งหมด และหวังว่าวิทยานิพนธ์ฉบับนี้คงจะเป็นประโยชน์สำหรับผู้สนใจทุกท่าน

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญรูป.....	ฎ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์.....	2
1.3 ขอบเขตของการวิจัย.....	2
1.3.1 ขอบเขตทางด้านพื้นที่.....	2
1.3.2 ขอบเขตทางด้านเนื้อหา.....	4
1.4 ระเบียบวิธีวิจัย.....	4
1.4.1 ข้อมูลและแหล่งข้อมูล.....	4
1.4.2 วิธีการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูล.....	5
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	6
บทที่ 2 แนวความคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	7
2.1 แนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษา.....	7
2.1.1 ความหมายของสภาพแวดล้อม.....	7
2.1.2 ความหมายของอาชญากรรม.....	8
2.1.3 สาเหตุของการเกิดอาชญากรรม.....	9
2.1.4 แนวคิดเกี่ยวกับการประกอบอาชญากรรมประเภทต่าง ๆ.....	12
2.1.5 แนวคิดเกี่ยวกับการวัดการกระจายตัวของคดีอาชญากรรม.....	14

หน้า

2.1.6	แนวคิดเกี่ยวกับการให้บริการด้านความปลอดภัยของเมือง.....	16
2.1.7	แนวคิดเกี่ยวกับการป้องกันอาชญากรรม.....	17
2.2	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	20
2.3	กรอบแนวคิดในการศึกษา.....	29
บทที่ 3	สภาพทั่วไปของพื้นที่ศึกษา.....	31
3.1	สภาพแวดล้อมทางกายภาพ.....	31
3.1.1	การใช้ที่ดิน.....	33
3.1.2	โครงข่ายคมนาคม.....	36
3.1.3	ไฟสาธารณะ.....	38
3.2	สภาพแวดล้อมทางสังคม วัฒนธรรม.....	40
3.2.1	ประชากร.....	40
3.2.2	กลุ่มทางสังคม.....	43
3.3	ปัญหาอาชญากรรมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่.....	46
3.4	การป้องกันอาชญากรรมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่.....	49
3.4.1	สถานีตำรวจ.....	49
3.4.2	ตุ๋ยามและจุดตรวจจุดเฝ้า.....	51
3.4.3	การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจ.....	53
บทที่ 4	ลักษณะการเกิดอาชญากรรมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่.....	55
4.1	ลักษณะทั่วไปของการเกิดอาชญากรรม.....	55
4.2	การกระจายตัวเชิงพื้นที่ของการเกิดอาชญากรรม.....	58
4.3	ความหนาแน่นของการเกิดคดีอาชญากรรม.....	63
4.4	ประเภทของคดีอาชญากรรม.....	66

	หน้า
4.4.1 คดีลักทรัพย์.....	67
4.4.2 คดีชิงทรัพย์.....	68
4.4.3 คดีชิงทรัพย์.....	69
4.4.4 คดีปล้นทรัพย์.....	69
4.4.5 คดีโจรกรรมรถจักรยานยนต์.....	70
4.4.6 คดีโจรกรรมรถยนต์.....	71
4.5 ช่วงเวลาการเกิดอาชญากรรม.....	73
4.6 พื้นที่ที่เกิดอาชญากรรมซ้ำซาก.....	75
บทที่ 5 สภาพแวดล้อมของพื้นที่ที่เกิดอาชญากรรม.....	80
5.1 สภาพแวดล้อมของพื้นที่ย่านถนนห้วยแก้ว.....	82
5.2 สภาพแวดล้อมของพื้นที่ย่านถนนช้างเผือก.....	95
5.3 สภาพแวดล้อมของพื้นที่ย่านถนนท่าแพ.....	107
5.4 การเปรียบเทียบสภาพแวดล้อมของพื้นที่ที่เกิดอาชญากรรม.....	121
บทที่ 6 บทสรุป.....	122
6.1 สรุปผลการศึกษา.....	122
6.2 อภิปรายผลการศึกษา.....	127
6.3 แนวทางป้องกันการเกิดอาชญากรรมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่.....	129
6.4 ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาค้างต่อไป.....	130
รายการอ้างอิง.....	131
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	135

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
3.1 การใช้ที่ดินในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ พ.ศ.2543 และ 2548.....	34
3.2 จำนวนประชากรในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ ปี พ.ศ.2543 และ 2548.....	40
3.3 สถิติคดีอาชญากรรมรายจังหวัดในเขตภาคเหนือตอนบน พ.ศ.2543-2548.....	47
3.4 สถิติคดีอาชญากรรมในจังหวัดเชียงใหม่ แยกตามพื้นที่เขตเทศบาล พ.ศ.2543-2548...	47
4.1 จำนวนคดีอาชญากรรมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่รายตำบลและรายปี.....	56
4.2 การวัดการกระจายตัวของอาชญากรรมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ รายปี.....	58
4.3 การวัดการกระจายตัวของอาชญากรรมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ รายตำบล.....	61
4.4 ความหนาแน่นของการเกิดคดีอาชญากรรมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ รายปี.....	64
4.5 จำนวนคดีอาชญากรรมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่รายประเภทคดีและรายปี.....	66
4.6 รูปแบบการกระจายตัวและความหนาแน่นคดีของอาชญากรรม รายประเภทคดี.....	66
4.7 จำนวนคดีอาชญากรรมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่แยกตามเวลาเกิดเหตุ รายประเภท.....	73
4.8 การใช้ที่ดินกับจำนวนคดีรายประเภท ช่วงปี พ.ศ.2543 – 2548.....	77
4.9 การใช้ที่ดินกับความหนาแน่นคดีรายประเภท ช่วงปี พ.ศ.2543 – 2548.....	77
4.10 สถานที่ที่เกิดคดีอาชญากรรมมากที่สุด ในช่วงปี พ.ศ.2543 – 2548.....	78
5.1 การใช้ที่ดินในพื้นที่ย่านถนนห้วยแก้ว.....	82
5.2 จำนวนคดีอาชญากรรมในพื้นที่ย่านถนนห้วยแก้ว รายประเภทคดีและรายปี.....	85
5.3 จำนวนคดีอาชญากรรมในพื้นที่ย่านถนนห้วยแก้ว แยกตามเวลาเกิดเหตุ.....	85
5.4 การใช้ที่ดินกับจำนวนคดีอาชญากรรมในพื้นที่ย่านถนนห้วยแก้ว.....	87
5.5 การใช้อาคารกับจำนวนคดีอาชญากรรมในพื้นที่ย่านถนนห้วยแก้ว.....	87
5.6 ความสามารถในการควบคุมการเข้า-ออกพื้นที่กับจำนวนคดีอาชญากรรม ในพื้นที่ย่านถนนห้วยแก้ว.....	89
5.7 ระยะการส่องสว่างของไฟสาธารณะกับจำนวนคดีอาชญากรรม ในพื้นที่ย่านถนนห้วยแก้ว.....	91
5.8 ระยะห่างจากสถานีตำรวจและตู้ยามกับจำนวนคดีอาชญากรรม ในพื้นที่ย่านถนนห้วยแก้ว.....	93
5.9 การใช้ที่ดินในพื้นที่ย่านถนนช้างเผือก.....	95

ตารางที่	หน้า
5.10 จำนวนคดีอาชญากรรมในพื้นที่ย่านถนนช้างเผือก รายประเภทคดีและรายปี.....	98
5.11 จำนวนคดีอาชญากรรมในพื้นที่ย่านถนนช้างเผือก แยกตามเวลาเกิดเหตุ.....	98
5.12 การใช้ที่ดินกับจำนวนคดีอาชญากรรมในพื้นที่ย่านถนนช้างเผือก.....	101
5.13 การใช้อาคารกับจำนวนคดีอาชญากรรมในพื้นที่ย่านถนนช้างเผือก.....	101
5.14 ความสามารถในการควบคุมการเข้า-ออกพื้นที่กับจำนวนคดีอาชญากรรม ในพื้นที่ย่านถนนช้างเผือก.....	102
5.15 ระยะการส่องสว่างของไฟสาธารณะกับจำนวนคดีอาชญากรรม ในพื้นที่ย่านถนนช้างเผือก.....	104
5.16 ระยะห่างจากสถานีตำรวจและดูเี่ยวกับจำนวนคดีอาชญากรรม ในพื้นที่ย่านถนนช้างเผือก.....	106
5.17 การใช้ที่ดินในพื้นที่ย่านถนนท่าแพ.....	108
5.18 จำนวนคดีอาชญากรรมในพื้นที่ย่านถนนท่าแพ รายประเภทคดีและรายปี.....	111
5.19 จำนวนคดีอาชญากรรมในพื้นที่ย่านถนนท่าแพ แยกตามเวลาเกิดเหตุ.....	111
5.20 การใช้ที่ดินกับจำนวนคดีอาชญากรรมในพื้นที่ย่านถนนท่าแพ.....	113
5.21 การใช้อาคารกับจำนวนคดีอาชญากรรมในพื้นที่ย่านถนนท่าแพ.....	113
5.22 ความสามารถในการควบคุมการเข้า-ออกพื้นที่กับจำนวนคดีอาชญากรรม ในพื้นที่ย่านถนนท่าแพ.....	115
5.23 ระยะการส่องสว่างของไฟสาธารณะกับจำนวนคดีอาชญากรรม ในพื้นที่ย่านถนนท่าแพ.....	117
5.24 ระยะห่างจากสถานีตำรวจและดูเี่ยวกับจำนวนคดีอาชญากรรม ในพื้นที่ย่านถนนท่าแพ.....	119

สารบัญรูป

รูปที่	หน้า
1.1	ขอบเขตพื้นที่ศึกษาเทศบาลนครเชียงใหม่.....3
2.1	สาเหตุของการเกิดอาชญากรรม.....12
2.2	การกระจายตัวของข้อมูลที่มีลักษณะเป็นจุด.....15
2.3	ประเภทของการครอบครองพื้นที่.....19
2.4	กรอบแนวคิดในการศึกษา.....30
3.1	พื้นที่แบ่งความรับผิดชอบของเทศบาลนครเชียงใหม่.....32
3.2	การใช้ที่ดินเทศบาลนครเชียงใหม่ ปี พ.ศ.2543 และ 2548.....35
3.3	โครงข่ายคมนาคมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่.....37
3.4	ประเภทไฟสาธารณะในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่.....38
3.5	ระยะการส่องสว่างของไฟสาธารณะในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่.....39
3.6	ความหนาแน่นของประชากรในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่.....42
3.7	ตำแหน่งกลุ่มทางสังคมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่.....45
3.8	จำนวนคดีอาชญากรรมพื้นที่ในและนอกเขตเทศบาลนครเชียงใหม่.....48
3.9	การคาดการณ์จำนวนคดีอาชญากรรมในปี พ.ศ.2558 ในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่.....48
3.10	สถานีตำรวจในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่.....50
3.11	ตำแหน่งตู้ยาม จุดตรวจตู้แดง และเขตสายตรวจในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่.....52
3.12	เส้นทางสายตรวจของเจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่.....54
4.1	จำนวนคดีอาชญากรรมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่รายตำบลและรายปี.....57
4.2	การกระจายตัวคดีอาชญากรรมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ ปี พ.ศ.2543 – 2548.....60
4.3	การกระจายตัวของคดีอาชญากรรมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ รายตำบล.....61
4.4	ความหนาแน่นคดีอาชญากรรมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ ปี พ.ศ.2543 – 2548.....65
4.5	การกระจายตัวและความหนาแน่นคดีอาชญากรรมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ รายคดี.....72
4.6	การกระจายตัวและพื้นที่ที่เกิดอาชญากรรมซ้ำซาก.....79

รูปที่	หน้า
5.1 พื้นที่ที่เกิดอาชญากรรมมากในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่.....	81
5.2 สภาพแวดล้อมของพื้นที่ย่านถนนห้วยแก้ว.....	84
5.3 การใช้อาคารกับตำแหน่งคดีอาชญากรรมในพื้นที่ย่านถนนห้วยแก้ว.....	88
5.4 ความสามารถในการควบคุมการเข้า-ออกพื้นที่กับตำแหน่งคดีอาชญากรรม ในพื้นที่ย่านถนนห้วยแก้ว.....	90
5.5 ระยะเวลาส่องสว่างของไฟสาธารณะกับตำแหน่งคดีอาชญากรรม ในพื้นที่ย่านถนนห้วยแก้ว.....	92
5.6 ประสิทธิภาพการป้องกันอาชญากรรมกับตำแหน่งคดีอาชญากรรม ในพื้นที่ย่านถนนห้วยแก้ว.....	94
5.7 สภาพแวดล้อมของพื้นที่ย่านถนนช้างเผือก.....	97
5.8 การใช้อาคารกับตำแหน่งคดีอาชญากรรมในพื้นที่ย่านถนนช้างเผือก.....	101
5.9 ความสามารถในการควบคุมการเข้า-ออกพื้นที่กับตำแหน่งคดีอาชญากรรม ในพื้นที่ย่านถนนช้างเผือก.....	103
5.10 ระยะเวลาส่องสว่างของไฟสาธารณะกับตำแหน่งคดีอาชญากรรม ในพื้นที่ย่านถนนช้างเผือก.....	105
5.11 ประสิทธิภาพการป้องกันอาชญากรรมกับตำแหน่งคดีอาชญากรรม ในพื้นที่ย่านถนนช้างเผือก.....	107
5.12 สภาพแวดล้อมของพื้นที่ย่านถนนท่าแพ.....	110
5.13 การใช้อาคารกับตำแหน่งคดีอาชญากรรมในพื้นที่ย่านถนนท่าแพ.....	114
5.14 ความสามารถในการควบคุมการเข้า-ออกพื้นที่กับตำแหน่งคดีอาชญากรรม ในพื้นที่ย่านถนนท่าแพ.....	116
5.15 ระยะเวลาส่องสว่างของไฟสาธารณะกับตำแหน่งคดีอาชญากรรม ในพื้นที่ย่านถนนท่าแพ.....	118
5.16 ประสิทธิภาพการป้องกันอาชญากรรมกับตำแหน่งคดีอาชญากรรม ในพื้นที่ย่านถนนท่าแพ.....	120

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

เมืองเป็นศูนย์กลางของกิจกรรมต่าง ๆ ทุกด้าน ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การเมือง การตั้งถิ่นฐาน การแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการ ทำให้เกิดการลงทุนต่าง ๆ มากมาย และเป็นแหล่งจ้างงานหลายประเภท นอกจากนี้ยังเป็นจุดแพร่กระจายความเจริญก้าวหน้า นวัตกรรม และความคิดใหม่ ๆ ไปสู่พื้นที่โดยรอบ กิจกรรมต่าง ๆ เหล่านี้จึงเป็นปัจจัยดึงดูดให้ประชาชนจำนวนมากอพยพย้ายถิ่นเข้ามาอาศัยอยู่ในเมืองกันอย่างหนาแน่น ทำให้เมืองมีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว ขาดการวางแผนอย่างเป็นระบบ เกิดปัญหามากมายและสลับซับซ้อนตามมา ทั้งทางด้านสภาพแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ซึ่งต้องการการศึกษาเพื่อหาวิธีการป้องกัน ควบคุม และแก้ไข เพื่อสวัสดิภาพ คุณภาพชีวิต และความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชนในเมือง

ปัญหาของเมืองที่สำคัญปัญหาหนึ่ง คือ ปัญหาที่เกี่ยวกับความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน โดยเฉพาะปัญหาอาชญากรรม ซึ่งเป็นปัญหาที่มีมากขึ้นพร้อมกับการขยายตัวของเมือง และเพิ่มมากขึ้นทั้งในด้านจำนวน ประเภท สถานที่เกิด และความรุนแรง สิ่งหนึ่งที่ส่งผลโดยตรงต่อการเกิดอาชญากรรม คือ ลักษณะทางด้านสภาพแวดล้อมของเมือง โดยเฉพาะสภาพแวดล้อมทางกายภาพ เนื่องจากสภาพแวดล้อมของเมืองเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดความสับสนหรือความไม่สะดวกในการลงมือก่ออาชญากรรม และรูปแบบการเกิดอาชญากรรม เช่น ในซอยที่เปลี่ยวและมีโอกาสที่จะถูกจู่โจมทรัพย์สินมีความเป็นไปได้สูง การจอดรถยนต์ไว้บริเวณริมถนนที่มีคนในช่วงเวลากลางวันมีโอกาสถูกโจรกรรมได้ง่าย หมู่บ้านที่อยู่ใกล้กับชุมชนแออัดมีโอกาสสูงที่จะถูกขโมยทรัพย์สิน หรือพื้นที่ย่านพาณิชยกรรมมักเกิดอาชญากรรมประเภทปล้นทรัพย์สินมากกว่าพื้นที่ย่านที่อยู่อาศัย เป็นต้น

จะเห็นได้ว่าสภาพแวดล้อมของเมืองมีอิทธิพลสำคัญต่อพฤติกรรมของมนุษย์ โดยจะเป็นตัวตัดสินใจในการลงมือกระทำความผิดของอาชญากร สิ่งหนึ่งที่ช่วยป้องกันปัญหาอาชญากรรมได้ คือ การวางแผนเมือง ซึ่งจะช่วยในการควบคุมการใช้ที่ดิน และจัดรูปแบบโครงข่ายคมนาคมของเมืองเพื่อลดโอกาสการก่อคดีอาชญากรรมที่เกิดจากความบกพร่องของสภาพแวดล้อม นอกจากนี้ยังมีเครื่องมือทางด้านสาธารณูปโภค สาธารณูปการ ซึ่งได้แก่ ไฟสาธารณะ การสอดส่องดูแลจากเจ้าหน้าที่ตำรวจ ที่จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการป้องกันอาชญากรรม

การศึกษานี้จึงเป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมของเมืองกับรูปแบบการเกิดอาชญากรรมในพื้นที่เมือง โดยเลือกศึกษาพื้นที่ในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ เนื่องจากเมืองเชียงใหม่เป็นเมืองหลักของภูมิภาค มีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว ขาดการควบคุมการเจริญเติบโตที่เหมาะสม และเป็นพื้นที่ที่ประสบกับปัญหาอาชญากรรมมาก ซึ่งส่งผลกระทบต่อบทบาททางด้านพาณิชย์กรรม การท่องเที่ยว และความน่าอยู่ของเมือง ดังนั้นจึงต้องหาแนวทางป้องกันการเกิดปัญหาอาชญากรรม และรักษาภาพลักษณ์ของเมืองเชียงใหม่ให้คงอยู่สืบไป

1.2 วัตถุประสงค์

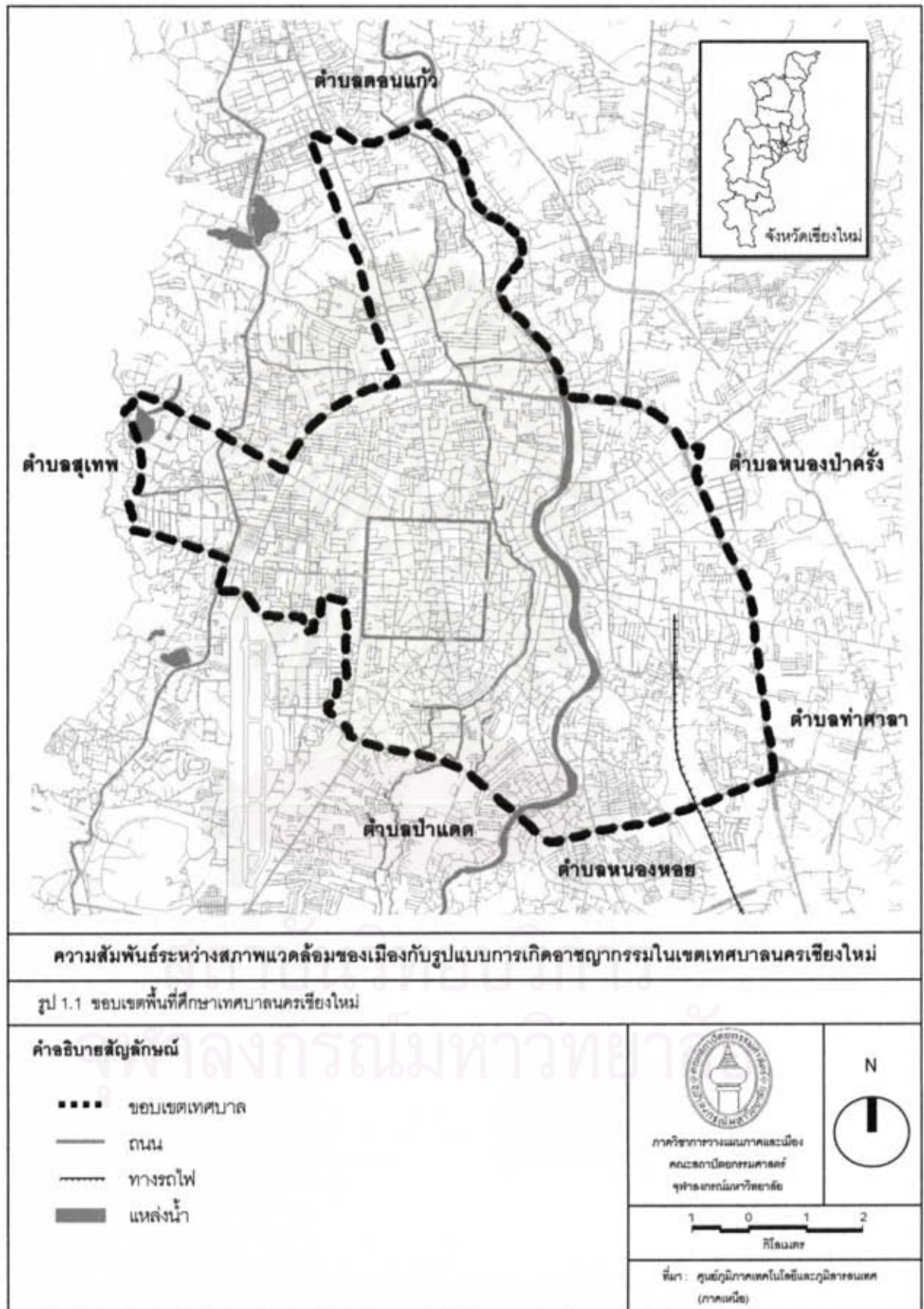
1. ศึกษาลักษณะสภาพแวดล้อมของพื้นที่ และรูปแบบการเกิดคดีอาชญากรรมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่
2. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมของเมืองกับรูปแบบการเกิดคดีอาชญากรรมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่
3. เสนอแนะแนวทางป้องกันการเกิดอาชญากรรมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

1.3.1 ขอบเขตทางด้านพื้นที่

พื้นที่ที่ทำการศึกษา คือ พื้นที่ในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ มีขนาดพื้นที่ 40.22 ตารางกิโลเมตร (รูป 1.1) ครอบคลุมพื้นที่ 14 ตำบล ได้แก่ ตำบลพระสิงห์ ตำบลช้างคลาน ตำบลหายยา ตำบลศรีภูมิ ตำบลช้างม่อย ตำบลป่าตัน ตำบลวัดเกต ตำบลฟ้าฮ่าม และบางส่วนของตำบลป่าแดด ตำบลช้างเผือก ตำบลสุเทพ ตำบลหนองหอย ตำบลท่าศาลา และตำบลหนองป่าครั่ง มีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	ตำบลดอนแก้ว อำเภอแมริ่ม
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	ตำบลหนองป่าครั่ง และตำบลท่าศาลา
ทิศใต้	ติดต่อกับ	ตำบลป่าแดด และตำบลหนองหอย
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	ตำบลสุเทพ

1.3.2 ขอบเขตทางด้านเนื้อหา

ศึกษาลักษณะสภาพแวดล้อมทางกายภาพของเทศบาลนครเชียงใหม่ ประกอบด้วย การใช้ที่ดิน โครงข่ายคมนาคม ไฟสาธารณะ รวมถึงสภาพปัญหาอาชญากรรม และการป้องกันอาชญากรรมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่

ศึกษารูปแบบการเกิดคดีอาชญากรรม ศึกษาเฉพาะคดีที่ประกอบด้วยผู้กระทำความผิด เป้าหมาย และสถานที่ประกอบคดีอาชญากรรมที่มีความเกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมของเมือง ซึ่งได้แก่ คดีลักทรัพย์ คดีชิงทรัพย์ คดีชิงทรัพย์ คดีปล้นทรัพย์ และคดีโจรกรรมรถยนต์และรถจักรยานยนต์ ที่เกิดขึ้นในพื้นที่เขตเทศบาลนครเชียงใหม่ โดยใช้ข้อมูลสถิติคดีอาชญากรรมที่ได้รับการร้องทุกข์ไว้ที่สถานีตำรวจในพื้นที่ ตั้งแต่ปี พ.ศ.2543 – 2548

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมของเมืองกับรูปแบบการเกิดอาชญากรรม ประกอบด้วยปัจจัยต่าง ๆ ดังนี้ การใช้ที่ดิน โครงข่ายคมนาคม ไฟสาธารณะ และการป้องกันอาชญากรรมโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจ

1.4 ระเบียบวิธีวิจัย

1.4.1 ข้อมูลและแหล่งข้อมูล

ก. ข้อมูลปฐมภูมิ

- ข้อมูลที่ได้มาจากการสำรวจภาคสนาม ประกอบด้วย การใช้ที่ดิน การใช้อาคาร รูปแบบโครงข่ายคมนาคม ตำแหน่งของกลุ่มสังคมในพื้นที่ และลักษณะสภาพแวดล้อมของพื้นที่
- ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ตำรวจ ประกอบด้วย ลักษณะการเกิดคดีอาชญากรรม การดำเนินงานป้องกันอาชญากรรม และความถี่ของเส้นทางสายตรวจ

ข. ข้อมูลทุติยภูมิ

- สถิติการเกิดคดีอาชญากรรมรายจังหวัดในเขตภาคเหนือตอนบน รวบรวมจากศูนย์ข้อมูลข้อสนเทศ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
- สถิติการเกิดคดีอาชญากรรมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ รวบรวมจากสถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองเชียงใหม่ สถานีตำรวจภูธรตำบลแม่ปิง สถานีตำรวจภูธรตำบลช้างเผือก และสถานีตำรวจภูธรตำบลลพพิงค์ราชนิเวศน์
- สถิติจำนวนประชากร รวบรวมจากสำนักทะเบียนท้องถิ่น เทศบาลนครเชียงใหม่
- แผนที่การใช้ที่ดิน จากศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศ กรมโยธาธิการและผังเมือง

- แผนที่การใช้อาคาร จากศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศ กรมโยธาธิการและผังเมือง
- แผนที่เส้นทางคมนาคม จากศูนย์ภูมิภาคเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ (ภาคเหนือ)
- แผนที่ตำแหน่งไฟสาธารณะ จากการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค จังหวัดเชียงใหม่
- ฐานข้อมูลระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์จังหวัดเชียงใหม่ จากศูนย์ภูมิภาคเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ (ภาคเหนือ)
- ภาพข้อมูลดาวเทียม IKONOS จากสำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ (องค์การมหาชน)
- ตำแหน่งสถานีตำรวจ ตู้ยาม และจุดตรวจตู้แดง จากสถานีตำรวจในพื้นที่

1.4.2 วิธีการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูล

1. ศึกษาลักษณะสภาพแวดล้อมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่

เป็นการนำข้อมูลที่ได้จากการสำรวจภาคสนาม และข้อมูลทุติยภูมิทางด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพของเทศบาลนครเชียงใหม่ มารวบรวม และสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมของเทศบาลนครเชียงใหม่

2. ศึกษารูปแบบการเกิดอาชญากรรมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่

เป็นการนำเอาข้อมูลสถิติการเกิดคดีอาชญากรรมที่รวบรวมได้จากสถานีตำรวจในพื้นที่มาทำการวิเคราะห์การกระจายตัวเชิงพื้นที่ ความหนาแน่นคดี ประเภทคดี และช่วงเวลาของการเกิดอาชญากรรม โดยใช้สถิติเชิงพรรณนาในการอธิบายถึงจำนวน ประเภท และการกระจายของอาชญากรรม ประกอบไปด้วย การแจกแจงความถี่ อัตราส่วนร้อยละ การหาค่าเฉลี่ย และการวัดการกระจายตัวของข้อมูลที่มีลักษณะเป็นจุด จากนั้นทำการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงทางพื้นที่เพื่อให้ทราบถึงพื้นที่ที่เกิดอาชญากรรมซ้ำซาก

3. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมของเมืองกับรูปแบบการเกิดอาชญากรรม

เป็นการนำเอาผลที่ได้จากการศึกษารูปแบบการเกิดอาชญากรรม มาทำการเลือกพื้นที่บริเวณที่เกิดคดีอาชญากรรมมาก เพื่อทำการวิเคราะห์และเปรียบเทียบสภาพแวดล้อมของพื้นที่บริเวณนั้น ด้วยการสำรวจภาคสนาม และนำข้อมูลต่าง ๆ มาทำการซ้อนทับกับข้อมูลการกระจายตัวของการเกิดอาชญากรรม ด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแต่ละตัวกับการเกิดคดีอาชญากรรม

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. สามารถนำผลที่ได้จากการศึกษาไปพิจารณาประกอบการตัดสินใจ และสนับสนุนการวางแผนการปฏิบัติงานด้านการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมของเจ้าหน้าที่ตำรวจ
2. เป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการวางนโยบายเกี่ยวกับการวางแผนพัฒนาปรับปรุงเมือง
3. เป็นข้อมูลสนับสนุนสำหรับนำไปใช้ประกอบการวางแผนผัง หรือออกแบบเมืองเพื่อให้เป็นเมืองที่น่าอยู่อาศัยได้
4. เป็นแนวทางเบื้องต้นสำหรับการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาอาชญากรรมต่อไป

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 2

แนวความคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษา

2.1.1 ความหมายของสภาพแวดล้อม

คำว่า สภาพแวดล้อม หรือ สิ่งแวดล้อม ตรงกับคำในภาษาอังกฤษ คำว่า Environment ตามพจนานุกรม Webster's Dictionary (1990) กล่าวว่า สภาพแวดล้อม หมายถึง สิ่งต่าง ๆ ที่มีอยู่โดยทั่วไปที่มีอิทธิพลหรืออำนาจในการก่อให้เกิดและส่งผลต่อการดำรงชีวิตของสิ่งมีชีวิตหรือระบบนิเวศน์ นอกจากนี้ยังรวมถึงสภาพทางสังคมและวัฒนธรรม เช่น ขนบธรรมเนียม ประเพณี กฎหมาย ภาษา ศาสนา เศรษฐกิจ และองค์กรทางการเมือง

มุกดา สุขสมาน (2535) กล่าวว่า สภาพแวดล้อมเป็นสิ่งที่อยู่รอบ ๆ สิ่งมีชีวิต อาจจะเป็นแม่น้ำลำคลอง ทะเลสาบ หรือภูเขา หรือป่า ฯลฯ ซึ่งเป็นผลมาจากอิทธิพลทางด้านกายภาพ และชีวภาพควบคู่กัน

The Dictionary of Ecology and Environment Science (1993) ได้ให้คำจำกัดความของคำว่าสภาพแวดล้อม หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่อยู่รายรอบสิ่งมีชีวิต ชุมชน หรือสิ่งของ และเป็นเงื่อนไขของการคงอยู่ สภาพแวดล้อมเป็นคำที่ไม่มีความหมายจำกัด สิ่งมีชีวิต ชุมชน หรือสิ่งของหนึ่ง ๆ มักจะเป็นสภาพแวดล้อมของสิ่งมีชีวิต ชุมชน หรือสิ่งของอื่น ๆ

กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม (2549) ได้ให้คำจำกัดความของคำว่าสิ่งแวดล้อมไว้ว่า ทุกสิ่งทุกอย่างที่อยู่รอบตัวมนุษย์ทั้งที่มีชีวิต และไม่มีชีวิต รวมทั้งที่เป็นรูปธรรม (สามารถจับต้องและมองเห็นได้) และนามธรรม (ตัวอย่างเช่น วัฒนธรรม แบบแผน ประเพณี ความเชื่อ) มีอิทธิพลเกี่ยวโยงถึงกัน เป็นปัจจัยในการเกื้อหนุนซึ่งกันและกัน ผลกระทบจากปัจจัยหนึ่งจะมีส่วนเสริมสร้างหรือทำลายอีกส่วนหนึ่งอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ สิ่งแวดล้อมเป็นวงจรและวัฏจักรที่เกี่ยวข้องกันไปทั้งระบบ

Cunningham (2002) กล่าวว่า สภาพแวดล้อม หมายถึง สภาพหรือสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบ ๆ สิ่งมีชีวิตหรือกลุ่มของสิ่งมีชีวิต เช่น การใช้ที่ดิน ถนน แม่น้ำ อาคารบ้านเรือน ต้นไม้ หรือเป็นสภาพทางสังคมและวัฒนธรรมที่ส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของสิ่งมีชีวิตหรือกลุ่มของสิ่งมีชีวิต เช่น ครอบครัว การเมือง สภาพทางเศรษฐกิจ

สรุปแล้วคำว่า สภาพแวดล้อม หรือสิ่งแวดล้อม หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่ปรากฏอยู่รอบตัวเรา ทั้งสิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ หรือสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น ซึ่งเป็นสิ่งที่ต้องพึ่งพาอาศัยกันในการดำรงชีวิตทั้งทางตรงและทางอ้อม ดังนั้นจึงหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะต้องมีส่วนสัมพันธ์กับชีวิตความเป็นอยู่ของมนุษย์ สภาพแวดล้อมแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ

1. สภาพแวดล้อมทางกายภาพ หมายถึง สภาพแวดล้อมที่สามารถมองเห็นและจับต้องได้ เช่น รูปแบบการใช้ที่ดิน โครงข่ายคมนาคม อาคารบ้านเรือน

2. สภาพแวดล้อมทางสังคม วัฒนธรรม หมายถึง สภาพแวดล้อมที่อยู่รอบตัวมนุษย์ที่มีอิทธิพลต่อการดำรงชีวิต เช่น ประเพณี ความเชื่อ ศาสนา สภาพเศรษฐกิจ

ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเฉพาะสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่มีส่วนสัมพันธ์กับการเกิดคดีอาชญากรรมในพื้นที่เมือง

2.1.2 ความหมายของอาชญากรรม

ราชบัณฑิตยสถาน (2493) ให้คำจำกัดความของ คำว่า "อาชญา" หมายถึง อำนาจ โทษ ซึ่งมักใช้กับพระเจ้าแผ่นดิน หรือเจ้านายชั้นผู้ใหญ่ เช่น พระราชอาญา เป็นต้น ส่วนคำว่า "กรรม" หมายถึง การกระทำที่สนองผลร้ายที่ทำได้แต่ปางก่อน คำว่า "อาชญากรรม" จึงมีความหมายถึง "ปรากฏการณ์หนึ่งทางสังคมที่เกิดขึ้นโดยการกระทำของบุคคล ซึ่งการกระทำนั้นกฎหมายได้บัญญัติเป็นข้อห้าม และถือว่าเป็นความผิด ซึ่งผู้กระทำผิดจะต้องได้รับการลงโทษ"

กรีซ บัจจิมลวส์ดี (2497) กล่าวว่า อาชญากรรม คือ การกระทำความผิดที่กฎหมายในขณะนั้นบัญญัติห้ามไว้ หรือการละเว้นสิ่งที่กฎหมายในขณะนั้นบัญญัติให้ทำ และกระทำหรือละเว้นการกระทำด้วยเจตนาในลักษณะที่จงใจหรือคาดหมายผลแห่งการกระทำนั้นได้ก็ดี ประมาทก็ดี

Korn และ McCorkle (1959) ได้ให้คำนิยามของ อาชญากรรม ไว้ว่า อาชญากรรม คือ การกระทำใด ๆ ที่ถือว่าเป็นความผิด และบุคคลผู้กระทำความผิดนั้นจะต้องได้รับการลงโทษจากผู้มีอำนาจทางการปกครองในพื้นที่นั้น ๆ

Webster's Dictionary (1990) คำว่า อาชญากรรม ตรงกับคำในภาษาอังกฤษ คำว่า Crime มีรากศัพท์มาจากภาษาละติน คำว่า Crimen หรือ Criminis ซึ่งหมายถึง การตัดสินคำพิพากษา การจับกุม การลงโทษ การกล่าวหาหรือการกระทำความผิดโดยบุคคลหนึ่งต่อบุคคลหนึ่ง

Reid (2000) อาชญากรรม หมายถึง การกระทำโดยเจตนาหรือความประมาทที่ฝ่าฝืน หรือละเมิดข้อกำหนด ข้อบังคับของสังคม หรือกฎหมายอาญา และมีบทลงโทษตามระดับความรุนแรงของการกระทำผิดนั้น ๆ โดยองค์กรทางการเมืองในพื้นที่

สรุปแล้วคำว่า อาชญากรรม หมายถึง การกระทำที่มีลักษณะความผิดร้ายแรง มีความรุนแรงและเป็นอันตรายต่อสังคม หรือการกระทำโดยเจตนาที่ฝ่าฝืนหรือขัดกับกฎหมายที่วางไว้ และผู้กระทำความผิดจะต้องได้รับการลงโทษตามข้อบังคับของสังคมนั้น ๆ

กรมตำรวจ (2535) ได้แบ่งประเภทของอาชญากรรม ออกเป็น 5 กลุ่มคดี ตามลักษณะของการประกอบอาชญากรรม ดังนี้

1. กลุ่มคดีอุกฉกรรจ์และสะเทือนขวัญ ประกอบด้วย คดีฆ่าผู้อื่นโดยเจตนา คดีปล้นทรัพย์ คดีชิงทรัพย์ คดีลักพาเรียกค่าไถ่ และคดีวางเพลิง
 2. กลุ่มคดีประทุษร้ายต่อชีวิต ร่างกาย และเพศ ประกอบด้วย คดีฆ่าผู้อื่นโดยเจตนา คดีฆ่าผู้อื่นโดยไม่เจตนา คดีทำให้ตายโดยประมาท คดีพยายามฆ่า คดีทำร้ายร่างกาย และคดีข่มขืนกระทำชำเรา
 3. กลุ่มคดีประทุษร้ายต่อทรัพย์ ประกอบด้วย คดีลักทรัพย์ คดีวิ่งราวทรัพย์ คดีริบเอาทรัพย์ คดีกรรโชกทรัพย์ คดีชิงทรัพย์ คดีปล้นทรัพย์ คดีรับของโจร และคดีทำให้เสียทรัพย์
 4. กลุ่มคดีที่น่าสนใจ ประกอบด้วย คดีโจรกรรมรถจักรยานยนต์ คดีโจรกรรมรถยนต์ คดีโจรกรรมโค-กระบือ คดีโจรกรรมเครื่องมือเกษตร คดีปล้น-ชิงรถโดยสาร คดีปล้นชิงรถยนต์แท็กซี่ คดีข่มขืนและฆ่า คดีลักพาเรียกค่าไถ่ คดีฉ้อโกง และคดียักยอกทรัพย์
 5. กลุ่มคดีที่รัฐเป็นผู้เสียหาย ประกอบด้วย คดีความผิดตาม พ.ร.บ.อาวุธปืน พ.ร.บ.การพนัน พ.ร.บ.ยาเสพติด พ.ร.บ.ปราบปรามการค้าประเวณี และ พ.ร.บ.มีและเผยแพร่วัตถุลามก
- คดีที่ทำการศึกษาค้างนี้ ได้แก่ คดีลักทรัพย์ คดีวิ่งราวทรัพย์ คดีชิงทรัพย์ คดีปล้นทรัพย์ ซึ่งถูกจัดอยู่ในกลุ่มคดีประทุษร้ายต่อทรัพย์ ส่วนคดีโจรกรรมรถจักรยานยนต์ และคดีโจรกรรมรถยนต์ ถูกจัดอยู่ในกลุ่มคดีที่น่าสนใจ เนื่องจากเป็นคดีที่ประกอบด้วยผู้กระทำความผิด เป้าหมาย และสถานที่หรือสภาพแวดล้อมของเมืองจึงจะเกิดขึ้นได้

2.1.3 สาเหตุของการเกิดอาชญากรรม

แนวคิดเกี่ยวกับสาเหตุของการเกิดอาชญากรรมเริ่มปรากฏตั้งแต่ช่วงศตวรรษที่ 17 ในสมัยที่ศาสนามีอิทธิพลต่อการดำรงชีวิต จึงมีแนวคิดว่าคุณคดียุติธรรมที่กระทำความผิด คือ บุคคลที่อยู่ภายใต้อิทธิพลของภูต ผี ปีศาจ ต่อมาในช่วงศตวรรษที่ 18 เป็นต้นมา เริ่มใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ หาความเป็นเหตุผลมาอธิบายถึงสาเหตุของการเกิดอาชญากรรม สามารถอธิบายได้ว่าสาเหตุของอาชญากรรมไม่ได้เกิดมาจากสาเหตุเพียงประการเดียว หรือเกิดจากแนวคิดใดแนวคิดหนึ่งเท่านั้น แต่เกิดจากหลายสาเหตุเกื้อกูลกันและผลักดันให้เกิดการประกอบอาชญากรรม โดยแบ่งสาเหตุของการเกิดอาชญากรรมได้เป็น 2 สาเหตุ ดังนี้ (รูป 2.1)

1. สาเหตุภายในตัวบุคคล

เป็นแนวคิดที่เชื่อว่าสาเหตุของการเกิดอาชญากรรมเกิดขึ้นจากตัวของอาชญากรเอง อันเป็นผลมาจากลักษณะทางชีววิทยาของแต่ละบุคคล โดยเชื่อว่าพฤติกรรมของอาชญากรเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากความบกพร่องทางชีววิทยา ความเจ็บป่วย ความผิดปกติของร่างกาย และลักษณะทางพันธุกรรม ซึ่งจะส่งผลต่อการทำงานของระบบประสาทและต่อมต่าง ๆ ในร่างกายให้ทำงานผิดปกติ ทำให้เกิดผลต่อพฤติกรรมมนุษย์ โดยความบกพร่องดังกล่าวทำให้ไม่สามารถใช้เหตุผลไตร่ตรองคิดถึงผลดีผลเสียก่อนจึงได้กระทำความผิด

Gall (1758 อ้างถึงใน Wolfgang, 1960) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับความผิดปกติของร่างกายของผู้ที่เป็นอาชญากรไว้ว่าอาชญากรจะมีลักษณะของกะโหลกศีรษะไม่เหมือนกับคนทั่วไป และกำหนดเป็นทฤษฎีขึ้นว่า ลักษณะของกะโหลกศีรษะมนุษย์ที่แตกต่างกันย่อมแสดงถึงความแตกต่างในโครงสร้างของมโนสมอง และจะสัมพันธ์กับบุคลิกภาพและลักษณะอารมณ์ เช่น ถ้ากะโหลกศีรษะโหนกผิดปกติจะเป็นลักษณะของคนหัวขโมยหรือผู้ที่ชอบเสพยาติดเป็นนิสัย เป็นต้น

Lombroso (1876 อ้างถึงใน Wolfgang, 1960) ที่ให้เห็นว่าพฤติกรรมของอาชญากรสามารถถ่ายทอดมายังลูกหลานได้ และเสนอเป็นแนวคิดอาชญากรโดยกำเนิด (Born Criminal) ซึ่งจะแสดงออกทางรูปร่างของอาชญากร โดยอาชญากรจะเป็นบุคคลที่มีกะโหลกศีรษะรูปสี่เหลี่ยม มีเคราเล็กน้อย มีขากรรไกรกว้างและใหญ่ มีใบหน้าโบราณคล้ายลิง และมีแววตาเหี้ยมโหด

นอกจากนี้ยังมีการนำเอาแนวความคิดทางด้านจิตวิทยามาใช้อธิบายถึงสาเหตุของการเกิดอาชญากรรม โดย Freud (1930 อ้างถึงใน Masters, 1990) กล่าวว่าความไม่สมดุลของจิตใจจะนำไปสู่การประกอบอาชญากรรม ซึ่งเชื่อว่าอาชญากรรมมีสาเหตุมาจากการแสดงออกทางอารมณ์ที่ได้รับการปรุงแต่งจากสภาพแวดล้อมซึ่งเป็นการแสดงออกของสัญชาตญาณที่ขาดการควบคุม

2. สาเหตุภายนอกตัวบุคคล หรือสาเหตุทางด้านสภาพแวดล้อม

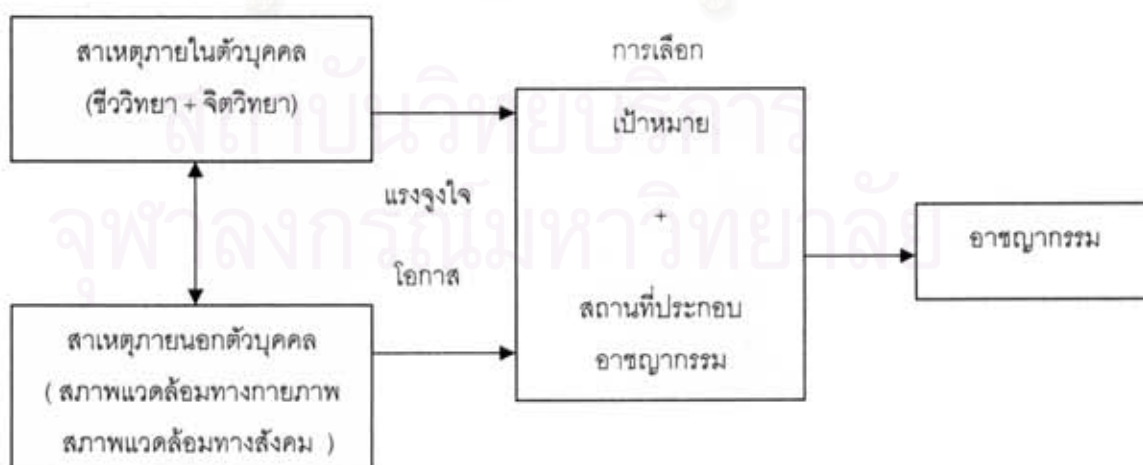
เป็นแนวคิดที่ให้ความสำคัญกับอิทธิพลของสภาพแวดล้อมที่อยู่รอบตัวมนุษย์ว่าเป็นสิ่งที่เป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของมนุษย์ให้ประกอบอาชญากรรม ซึ่งประกอบด้วยแนวคิดที่กล่าวถึงสาเหตุของการเกิดอาชญากรรมว่ามีสาเหตุมาจากทั้งสภาพแวดล้อมทางกายภาพ สภาพแวดล้อมทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง โดยสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้จะส่งผลต่อการรับรู้ของมนุษย์ ก่อให้เกิดแรงจูงใจ ความปรารถนา และโอกาสในการประกอบอาชญากรรม

Lynch (1937) กล่าวว่า สภาพแวดล้อมเป็นสิ่งที่กำหนดลักษณะพฤติกรรมของบุคคลที่อาศัยอยู่ในสภาพแวดล้อมนั้น ๆ และบุคคลที่อยู่ในสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกัน ย่อมมีพัฒนาการทางพฤติกรรมที่แตกต่างกันออกไป โดยอาชญากรจะประกอบอาชญากรรมได้นั้นจะต้องอาศัยสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่เหมาะสม และเปิดโอกาสให้ก่ออาชญากรรมได้ง่าย เช่น ในซอยที่เปลี่ยวและมืด มีโอกาสที่จะถูกจี้ชิงทรัพย์หรือข่มขืนขึ้นสูง

Masters (1990) กล่าวว่า ลักษณะทางเศรษฐกิจเป็นปัจจัยสำคัญขั้นพื้นฐานในการดำรงชีวิตของมนุษย์ สภาพทางเศรษฐกิจจะมีผลต่อการประกอบอาชีพการงาน โดยบุคคลที่ยากจนจะมีความปรารถนาหรือแรงจูงใจให้ประกอบอาชีพการงาน เพื่อการดำรงชีพอยู่ในสังคม

Reid (2000) กล่าวว่า อาชญากรรมเกิดขึ้นจากสถาบันทางสังคมทำหน้าที่ไม่เหมาะสมหรือเกิดความบกพร่อง ซึ่งได้แก่ สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนา สื่อมวลชน ทำให้เกิดการเรียนรู้สิ่งผิด ๆ จากสถาบันทางสังคมเหล่านั้น รวมไปถึงเรื่องของค่านิยมในสังคม โดยเฉพาะค่านิยมเกี่ยวกับวัตถุนิยม ทำให้เกิดผลกระทบต่อความคิดจิตใจของบุคคลในการอยากได้ อยากมี นอกจากนี้อาชญากรรมยังเกิดขึ้นจากความขัดแย้งทางสังคม โดยเฉพาะความขัดแย้งระหว่างชนชั้นทางสังคม

นอกจากการประกอบอาชีพการงานจะเกิดขึ้นจากสาเหตุต่าง ๆ ดังที่กล่าวมาแล้ว ยังขึ้นอยู่กับทฤษฎีการเลือกด้วย สูดสงวน สุธีสร (2546) กล่าวว่า ก่อนการประกอบอาชีพการงานจะต้องมีการตัดสินใจการได้หรือเสียผลประโยชน์ โดยประเมินจากปัจจัยส่วนบุคคล ความต้องการเงิน การแก้แค้น ความตื่นเต้น และปัจจัยทางสถานการณ์ เช่น เป้าหมายที่เลือกมีการป้องกันจากเจ้าหน้าที่ตำรวจหรือไม่ อาชญากรอาจล้มเลิกในการคิดที่จะกระทำผิดเมื่อพิจารณาเห็นว่าผลที่ได้รับอาจมีการลงโทษที่รุนแรง หรือได้ไม่คุ้มเสีย ซึ่งองค์ประกอบของการเลือกของอาชญากร ประกอบด้วย การเลือกสถานที่ก่ออาชญากรรม และการเลือกเป้าหมาย โดยในการเลือกสถานที่นั้นมักจะเลือกสถานที่ที่ทราบว่ามีโอกาสประสบความสำเร็จแล้วจะสามารถพ้นการติดตามจับกุมจากเจ้าหน้าที่ตำรวจได้ หรือเลือกสถานที่ที่มีข้อบกพร่องที่เปิดช่องโอกาสให้สามารถประกอบอาชญากรรมได้ ส่วนการเลือกเป้าหมายมักจะเลือกเป้าหมายที่เห็นว่าตนเองสามารถกระทำการสำเร็จได้ เช่น สตรี ผู้พิการ

รูป 2.1 สาเหตุของการเกิดอาชญากรรม

2.1.4 แนวคิดเกี่ยวกับการประกอบอาชญากรรมประเภทต่าง ๆ

แนวคิดเกี่ยวกับการประกอบอาชญากรรมประเภทต่าง ๆ จะแสดงให้เห็นถึงลักษณะของการประกอบอาชญากรรม ได้แก่ การเลือกสถานที่ก่ออาชญากรรม การเลือกเป้าหมาย และพฤติกรรมของการประกอบอาชญากรรม ซึ่งจะมีความแตกต่างกันไปตามประเภทของอาชญากรรม

ปุระชัย เปี่ยมสมบูรณ์ (2545) ได้กล่าวถึงแผนประทุษกรรมของอาชญากรลักษณะต่าง ๆ ทำให้ทราบลักษณะของการประกอบอาชญากรรมประเภทต่าง ๆ ดังนี้

1. คดีลักทรัพย์

คดีลักทรัพย์ เป็นคดีที่เกิดจากการเอาทรัพย์ของผู้อื่นหรือที่ผู้อื่นเป็นเจ้าของร่วมอยู่ด้วยไปโดยทุจริต หรือการเอาไปจากการครอบครองของผู้อื่น สถานที่เกิดเหตุมักเป็น บ้านเรือน ที่อยู่อาศัย ตึกแถว ตลาด ศูนย์การค้า สถานีขนส่ง บริเวณงานรื่นเริงต่าง ๆ โดยมีเป้าหมายเป็นผู้ที่ออกไปทำงานนอกบ้านโดยไม่มีคนเฝ้าบ้าน คนรับใช้ คนเฝ้าบ้าน ผู้ที่เก็บเงินหรือทรัพย์สินมีค่าไว้ในกระเป๋าถือ กระเป๋าเสื้อหรือกระเป๋ากางเกง

พฤติกรรมของอาชญากรก่อนเกิดเหตุจะตระเวนไปตามถนนซอยต่าง ๆ เพื่อหาช่องโอกาสเข้าลักทรัพย์ เมื่อทราบล่วงหน้าว่าไม่มีคนอยู่บ้านในวันเวลาใด ก็จะใช้เครื่องมือจัดแะประตูหน้าต่างเข้าไป หรือผ่านเข้าทางประตูหน้าต่างที่เปิดไว้ หรือใช้วิธีโทรศัพท์ตรวจสอบตามบ้าน เมื่อพบว่าไม่มีผู้รับสายแล้วจึงหาช่องทางบุกรุกเข้าไปเพื่อลักทรัพย์ต่อไป หรือการอ้างเป็นพนักงานรัฐวิสาหกิจ ขอเข้าบ้านเพื่อตรวจสอบหรือแก้ไขอุปกรณ์ต่าง ๆ แล้วใช้ช่วงเวลาดังกล่าวหาโอกาสลักทรัพย์ หรือลวงคนรับใช้หรือคนเฝ้าบ้านว่านายจ้างให้มาซ่อมเครื่องใช้ภายในบ้าน หรือให้มารับเครื่องใช้ดังกล่าวไปซ่อม แล้วลักทรัพย์ออกไป

สำหรับคดีลักทรัพย์ที่เกิดในที่ชุมชนมักกระทำกันเป็นกลุ่ม โดยคนหนึ่งจะใช้เล่ห์เหลี่ยมเข้าไปเดินชน กระแทก หรือยื่นบังการสังเกตของบุคคลทั่วไปเพื่อให้อีกคนหนึ่งกรัดกระเป๋าถือ หรือล้วงกระเป๋าด้วยความรวดเร็วและแน่วเบาจนเป้าหมายไม่รู้สึกรู้สิด และถ้าอาชญากรมีความชำนาญมักทำการลักทรัพย์เพียงคนเดียว

2. คดีฉ้อโกงทรัพย์

คดีฉ้อโกงทรัพย์ เป็นคดีที่เกิดจากการลักทรัพย์โดยการฉกฉวยเอาทรัพย์ของผู้อื่นไปโดยซึ่งหน้าหรือเอาไปในขณะที่เจ้าของทรัพย์รู้เห็นการกระทำผิดนั้น โดยผู้กระทำเพียงแต่ฉกฉวย แต่ไม่ได้มีเจตนาในการทำร้ายเจ้าทรัพย์ สถานที่เกิดเหตุมักเป็นที่พักผู้โดยสารรถประจำทาง ศูนย์การค้า ตลาด บริเวณที่จัดงานรื่นเริงต่าง ๆ สนวนสาธารณะ โดยเป้าหมายส่วนมากเป็นหญิงสูงอายุ ผู้ที่อุ้มเด็กอยู่ ผู้ที่แต่งกายด้วยเครื่องประดับมีค่า เช่น สร้อยคอทองคำ ต่างหูเพชร ผู้ที่สะพายกระเป๋าผ้าข้าง

พฤติกรรมของอาชญากรก่อนเกิดเหตุมักจะรอสังเกตผู้ที่เดินผ่านไปมา เมื่อพบเป้าหมาย อาชญากรมักเดินตามไปห่าง ๆ เพื่อพิจารณาว่าเป้าหมายมาคนเดียวหรือมีผู้อื่นมาด้วย จากนั้นจึงพยายามหาช่องโอกาสเพื่อทำการวิ่งราวทรัพย์ โดยอาจทำการกระชากสร้อยหรือของมีค่าอื่น ๆ หรืออาจใช้ของมีคมตัดสร้อย หรือสายกระเป๋าให้ขาดอย่างรวดเร็วแล้วหลบหนีไป บางครั้งอาจทำกันเป็นกลุ่ม โดยมีคนเลือกเป้าหมาย อีกคนหนึ่งขับมอเตอร์ไซด์เข้าไปใกล้ และมีคนซ่อนท้ายกระชากกระเป๋า แล้วหลบหนีไป ทำให้เป้าหมายวิ่งตามไม่ทัน

3. คดีชิงทรัพย์

คดีชิงทรัพย์ เป็นคดีที่เกิดจากการลักทรัพย์โดยใช้กำลังประทุษร้ายหรือขู่เข็ญว่าทำอันตราย จะใช้กำลังประทุษร้ายเพื่อให้สามารถนำทรัพย์นั้นไปได้โดยสะดวก มีลักษณะคล้ายกับการวิ่งราวทรัพย์แต่มีเจตนาในการทำร้ายเจ้าทรัพย์ สถานที่เกิดเหตุมักเป็นร้านค้าต่าง ๆ เช่น ร้านทอง ร้านเสริมสวย คลินิก โดยเป้าหมายส่วนมากเป็นผู้หญิงหรือผู้สูงอายุที่อยู่เพียงคนเดียวในร้านค้า หรือผู้ที่อยู่ในระหว่างเตรียมจะปิดร้าน

พฤติกรรมอาชญากรก่อนเกิดเหตุจะเฝ้าสังเกตการณ์เคลื่อนไหวภายในร้านค้าที่จะทำการชิงทรัพย์ โดยจะหาที่เป็นผู้มาติดต่อธุรกิจการค้าในร้าน เมื่อได้โอกาสนักก็จะใช้อาวุธปืนหรือมีดจี้บังคับให้ส่งมอบทรัพย์สินที่มีค่า หรือใช้อาวุธปืนหรือมีดจี้บังคับเอาทรัพย์สินมีค่าขณะเป้าหมายกำลังจะขึ้นรถยนต์ จากนั้นอาชญากรก็วิ่งไปยังรถจักรยานยนต์ที่จอดติดเครื่องรออยู่เพื่อหลบหนีไป

4. คดีปล้นทรัพย์

คดีปล้นทรัพย์ เป็นคดีที่มีลักษณะเหมือนกับการชิงทรัพย์แต่เป็นคดีที่มีการร่วมกันกระทำความผิดด้วยกันตั้งแต่สามคนขึ้นไป สถานที่เกิดเหตุมักเป็นร้านค้าต่าง ๆ เช่น ร้านทอง คลินิก ธนาคาร อาคารสำนักงาน ที่จอดรถ หน้าที่อยู่อาศัย และเป้าหมายมักเป็นผู้ทำงานในร้านค้า ผู้ที่อยู่ในระหว่างเตรียมจะปิดร้าน ผู้ทำงานในอาคารสำนักงาน ผู้ที่เบิกเงินสดใส่กระเป๋าหรือถุงกระดาษ แล้วเดินออกจากธนาคารเพื่อขึ้นรถยนต์ส่วนตัว

การทำงานของอาชญากรจะแบ่งหน้าที่กัน เช่น การปล้นทรัพย์ผู้ที่เบิกเงินสดจากธนาคาร อาชญากรคนหนึ่งจะเข้าไปในธนาคารเพื่อสังเกตบุคคลผู้เบิกเงินสดมาก และเมื่อเป้าหมายเดินถือถุงเงินออกจากธนาคาร อาชญากรคนนั้นก็จะสะกดรอยตามมาด้วย และส่งสัญญาณให้อาชญากรที่รออยู่ข้างนอกให้ใช้อาวุธปืนหรือมีดจี้บังคับเอาถุงเงินขณะเป้าหมายกำลังขึ้นรถยนต์ และหลบหนีไปโดยมีอาชญากรอีกคนหนึ่งจอดรถติดเครื่องรออยู่เพื่อหลบหนีไป หรือปล่อยให้เป้าหมายขับรถออกไป แล้วแก้มักรับรถชนหรือปาดหน้าเพื่อให้เป้าหมายหยุดรถ จากนั้นจึงทำการชิงทรัพย์

5. คดีโจรกรรมรถยนต์และรถจักรยานยนต์

คดีโจรกรรมรถยนต์และรถจักรยานยนต์ เป็นคดีที่เกิดจากการเอารถยนต์ หรือรถจักรยานยนต์ที่ผู้อื่นเป็นเจ้าของไปจากการครอบครอง สถานที่เกิดเหตุมักเป็นศูนย์การค้า ริมถนนใกล้ร้านอาหารทั่วไป หรือบริเวณที่อับสายตาต่าง ๆ ของพื้นที่สาธารณะ เป้าหมายเป็นผู้ที่จอดรถทิ้งไว้เป็นเวลานานโดยไม่มีคนเฝ้า

พฤติกรรมการโจรกรรมรถยนต์ อาชญากรจะใช้รถจักรยานยนต์เป็นพาหนะตระเวนหารถยนต์ยี่ห้อและรุ่นตามที่ตกลงจัดหาให้กับผู้รับซื้อ เมื่อพบรถยนต์ที่ต้องการ ก็จะขโมยสังเกตให้เจ้าของรถยนต์ที่นำรถมาจอดไปประกอบธุรกิจ แล้วจึงทำการโจรกรรมรถยนต์ โดยมีอาชญากรอีกคนหนึ่งคอยดูต้นทางและเจ้าของรถ การโจรกรรมรถยนต์มักใช้กุญแจมือไขประตูรถยนต์ แล้วต่อสายไฟตรงเพื่อติดเครื่องยนต์

สำหรับการโจรกรรมรถจักรยานยนต์ อาชญากรก็จะตระเวนไปตามที่จอดรถจักรยานยนต์ จากนั้นเฝ้าสังเกตและหาโอกาสเข้าใกล้รถจักรยานยนต์ ขณะที่เจ้าของรถไปประกอบธุรกิจหรือพักผ่อน โดยอาจมีอาชญากรอีกคนหนึ่งคอยดูต้นทางหรือประกบเจ้าของรถไม่ให้รู้ตัว การโจรกรรมรถจักรยานยนต์มีหลายวิธี ได้แก่ การใช้กุญแจมือ ไขควง หรืออุปกรณ์อื่น ๆ เพื่อไขกุญแจล็อกครด หรือต่อสายไฟตรงเพื่อติดเครื่องแล้วขับหลบหนีไป การยกรถจักรยานยนต์ที่จอดไว้บรรทุกบนรถยนต์ที่นำมาจอดเทียบรถจักรยานยนต์แล้วขับหนีไป

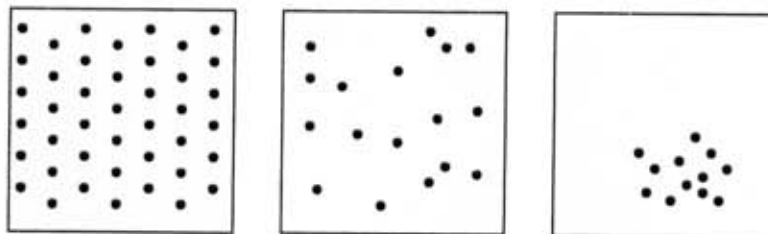
2.1.5 แนวคิดเกี่ยวกับการวัดการกระจายตัวของคดีอาชญากรรม

ข้อมูลตำแหน่งการเกิดคดีอาชญากรรมในพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่ง สามารถแสดงด้วยข้อมูลที่มีลักษณะเป็นจุด ซึ่งการกระจายของข้อมูลที่มีลักษณะเป็นจุดนั้นมีลักษณะการกระจายพื้นฐานอยู่ 3 แบบ (ศิริ คูอาริยะกุล, 2545) คือ

1. การกระจายที่เป็นระบบและระเบียบ (Regular Pattern) ลักษณะการกระจายจะมีระยะจากจุดหนึ่งกับจุดข้างเคียงที่อยู่ใกล้ที่สุดของจุดที่ทำการศึกษามีระยะห่างที่ค่อนข้างสม่ำเสมอเท่ากัน

2. การกระจายแบบไม่แน่นอน (Random Pattern) ลักษณะของการกระจายจะมีจุดต่าง ๆ กระจายอยู่โดยทั่วไปในพื้นที่ที่ทำการศึกษา แต่ละจุดจะเป็นอิสระต่อกันโดยไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างจุดต่าง ๆ

3. การกระจายแบบเกาะกลุ่ม (Clustered Pattern) ลักษณะการกระจายของจุดต่าง ๆ จะมีระยะห่างระหว่างจุดใดจุดหนึ่งกับจุดอื่นข้างเคียงค่อนข้างสั้น โดยที่จุดที่อยู่รวมกันจะมีความสัมพันธ์กันสูงส่วนจุดที่อยู่ห่างกันจะมีความสัมพันธ์กันน้อย

การกระจายที่เป็นระบบและระเบียบ การกระจายแบบไม่แน่นอน การกระจายแบบเป็นกลุ่มก้อน

รูป 2.2 การกระจายตัวของข้อมูลที่มีลักษณะเป็นจุด

ที่มา: มนัส สุวรรณ (2541)

วิธีการวัดรูปแบบการกระจายของข้อมูลที่มีลักษณะเป็นจุด ใช้วิธีวิเคราะห์อัตราส่วนระหว่างค่าเฉลี่ยกับความแปรปรวน (Variance-Mean Ratio) ซึ่งเป็นการวิเคราะห์รูปแบบการกระจายของข้อมูลที่มีลักษณะเป็นจุด จากการนับจำนวนจุดในแต่ละช่องกริด แล้วนำมาคำนวณในสมการ

$$VMR = [\sum X^2 / \sum X - (\sum X)^2 / N] / (\sum X / N)$$

โดย X = จำนวนคดีอาชญากรรมในแต่ละช่องกริด

N = จำนวนช่องกริดทั้งหมด

ซึ่งจำนวนช่องกริดที่เหมาะสมกับพื้นที่ศึกษา หาได้จากวิธีการหาจำนวนช่องกริด (Quadrant Analysis) จากสมการ

$$\text{ขนาดของช่องกริดที่เหมาะสม (N)} = \frac{2A}{n}$$

โดย A = ขนาดของพื้นที่ศึกษา

n = จำนวนคดีอาชญากรรมทั้งหมด

ถ้าค่า VMR มีค่าน้อยกว่า 1 การกระจายที่เป็นระบบและระเบียบ (Regular Pattern)

ค่า VMR มีค่าเท่ากับ 1 การกระจายแบบไม่แน่นอน (Random Pattern)

ค่า VMR มีค่ามากกว่า 1 การกระจายแบบเกาะกลุ่ม (Cluster Pattern)

ดังนั้นจึงนำแนวคิดดังกล่าวมาวัดรูปแบบการกระจายตัวของคดีอาชญากรรมที่เกิดขึ้นในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ว่ามีรูปแบบการกระจายตัวเป็นแบบใด

2.1.6 แนวคิดเกี่ยวกับการให้บริการด้านความปลอดภัยของเมือง

การรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน ถือว่าเป็นการให้บริการทางด้านสาธารณูปการด้านหนึ่งของเมือง ด้วยการกำหนดให้แต่ละเมืองมีสถานีตำรวจ สำหรับทำหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยภายในเมือง ป้องกันปราบปรามอาชญากรรม และการบริการประชาชน ซึ่ง Washoe County (1975 อ้างถึงใน ศิริ, 2545) ได้กำหนดมาตรฐานระยะการเข้าถึงหรือรัศมีการให้บริการของสถานีตำรวจของแต่ละเมืองไว้ โดยสถานีตำรวจแต่ละแห่งควรตั้งอยู่ห่างกันไม่เกิน 10 กิโลเมตร ส่วนกรมการผังเมือง (2537 อ้างถึงใน ศิริ, 2545) ได้กำหนดรัศมีการให้บริการของสถานีตำรวจไว้เป็นระยะทาง 5 กิโลเมตร

นอกจากนี้ยังกำหนดให้มีตู้ยาม สำหรับเป็นสถานีย่อยที่กระจายออกไปในพื้นที่เพื่อให้มีการบริการที่รวดเร็ว และประชาชนได้รับความสะดวก มีความปลอดภัยและรู้สึกอบอุ่นที่มีตำรวจเข้าไปใกล้ชิดในพื้นที่ โดยมีหน้าที่ในการแจ้งความร้องทุกข์เบื้องต้น การแจ้งเอกสารหาย การแจ้งเป็นหลักฐาน การตรวจตราพื้นที่ การป้องกันและระงับเหตุในพื้นที่รับผิดชอบ รวมถึงงานด้านการประชาสัมพันธ์ การบริการประชาชนและนักท่องเที่ยว โดย Calthorpe (1993) ได้กำหนดมาตรฐานระยะการเข้าถึง หรือรัศมีการให้บริการของตู้ยามไว้ 500 เมตร

แต่เนื่องจากไม่สามารถกำหนดให้มีตู้ยามได้ในทุกระยะ 500 เมตร เพราะต้องใช้กำลังเจ้าหน้าที่ตำรวจจำนวนมากและเป็นการสิ้นเปลืองงบประมาณ ดังนั้นจึงกำหนดให้มีจุดตรวจจุดตรวจ ซึ่งเป็นจุดตรวจที่กำหนดไว้ให้เจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจเข้าไปทำการตรวจในพื้นที่ที่กำหนดไว้ โดย Calthorpe (1993) กำหนดระยะรัศมีของจุดตรวจจุดตรวจว่าควรมีระยะเวลาในการเดินทางจากจุดตรวจไปที่เกิดเหตุในรัศมีการบริการโดยการเดินเท้าไม่เกิน 5 นาที ซึ่งระยะทางที่เดินได้ในระยะเวลาประมาณ 5 นาทีของคนทั่วไป (Walking distance) คือ ระยะทางประมาณ 300 เมตร

สำหรับสำนักงานตำรวจแห่งชาติ (2543) ได้กำหนดหลักในการพิจารณาติดตั้งจุดตรวจจุดตรวจ โดยพิจารณาจากองค์ประกอบ ดังนี้ 1.) ที่ที่มีคดีเกิดขึ้นสูง 2.) บ้านบุคคลสำคัญ 3.) ที่ชุมชน 4.) เส้นทางจราจร 5.) ที่เปลี่ยว 6.) ย่านที่พักอาศัยที่มีคนอยู่หนาแน่น และ 7.) สถานที่ล่อแหลมต่อการเกิดเหตุการณ์ที่เป็นอันตรายต่อชีวิตและทรัพย์สิน เช่น สถานีรถไฟ โรงไฟฟ้า เป็นต้น

สำหรับแนวคิดเกี่ยวกับการให้บริการด้านความปลอดภัยของเมืองนี้ จะใช้เปรียบเทียบกับตำแหน่งการเกิดคดีอาชญากรรมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ เพื่อทำให้ทราบถึงประสิทธิภาพหรือรัศมีการให้บริการของสาธารณูปการต่าง ๆ ทางด้านการรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน

2.1.7 แนวคิดเกี่ยวกับการป้องกันอาชญากรรม

ในช่วงแรกของการหาแนวทางป้องกันอาชญากรรม มีการใช้ทฤษฎีบังคับใช้กฎหมาย (Law enforcement approach) ซึ่งกล่าวไว้ว่า การปรากฏตัวของตำรวจ และการกระจายกำลังตำรวจให้ครอบคลุมทั่วทั้งชุมชน จะช่วยป้องกันอาชญากรรมโดยลดช่องโอกาสสำหรับผู้ตั้งใจจะละเมิดกฎหมายหรือประกอบอาชญากรรม แต่เมื่อพิจารณาถึงสาเหตุของการเกิดอาชญากรรมจะเห็นได้ว่าสิ่งที่สามารถแก้ไข ปรับปรุง เพื่อป้องกันการเกิดอาชญากรรมได้ง่ายที่สุด คือ การควบคุมสภาพแวดล้อม ดังนั้นแนวคิดการป้องกันอาชญากรรมด้วยการควบคุมสภาพแวดล้อมจึงเป็นที่นิยมมากขึ้น

Newman (1972) เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการสร้างพื้นที่ป้องกันตนเอง (Defensible Space) โดยได้แบ่งสภาพแวดล้อมตามลักษณะการครอบครองความเป็นเจ้าของพื้นที่ ออกเป็น 4 ประเภท คือ (รูป 2.3)

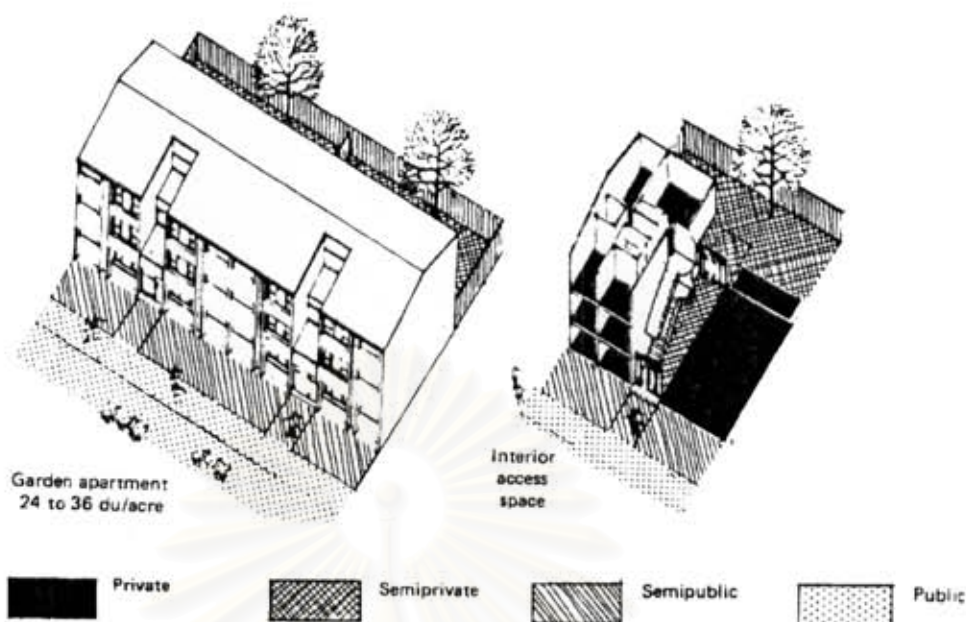
1. อาณาเขตส่วนตัว (Private Space) เป็นอาณาบริเวณที่ครอบครองและใช้ประโยชน์โดยบุคคลหรือกลุ่มบุคคลจำนวนจำกัด สามารถรับรู้ความเป็นเจ้าของได้ชัดเจน เช่น บ้านพักอาศัย ห้องพักส่วนบุคคล

2. อาณาเขตกึ่งส่วนตัว (Semi-Private Space) เป็นอาณาบริเวณที่ครอบครองโดยกลุ่มบุคคลจำนวนจำกัดจำนวนหนึ่งที่มีการใช้ประโยชน์ของพื้นที่ หรือทำกิจกรรมภายในพื้นที่ร่วมกัน บุคคลภายนอกไม่สามารถผ่านเข้าออกได้ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากผู้เป็นเจ้าของก่อน เช่น สวนหลังบ้าน บันไดหอพัก สระว่ายน้ำหอพัก

3. อาณาเขตกึ่งสาธารณะ (Semi-Public Space) เป็นอาณาบริเวณที่บุคคลหรือกลุ่มบุคคลสามารถแสดงสิทธิการครอบครองพื้นที่ รวมทั้งควบคุมการใช้ประโยชน์ในพื้นที่ของบุคคลแปลกหน้าได้ในระดับหนึ่ง เช่น ถนนในหมู่บ้านจัดสรร ตรอกซอยย่านที่อยู่อาศัย ทางเดินหน้าอาคาร

4. อาณาเขตสาธารณะ (Public Space) เป็นบริเวณที่บุคคลทุกคนมีความอิสระในการไปมาในฐานะความเป็นประชาชนของพื้นที่นั้น เป็นสถานที่เปิดสำหรับทุกคน สามารถผ่านเข้าออกหรือทำกิจกรรมใด ๆ ก็ได้แต่ต้องอยู่ภายใต้กฎหมายและบรรทัดฐานของสังคม เช่น ทางหลวง สวนสาธารณะ สถานีรถไฟ โรงพยาบาล

โดยพื้นที่ที่มีคดีอาชญากรรมเกิดขึ้นมากนั้นเป็นพื้นที่ที่ถูกจัดว่าเป็นอาณาเขตสาธารณะ ดังนั้น จึงต้องควบคุม ดูแลไม่ให้พื้นที่อาณาเขตอื่น ๆ กลายเป็นอาณาเขตสาธารณะ เพื่อป้องกันการเกิดอาชญากรรม

รูป 2.3 ประเภทของการครอบครองพื้นที่
ที่มา: Newman (1996)

พื้นที่ป้องกันตนเอง ก็คือ อาณาเขตกึ่งส่วนตัว และอาณาเขตกึ่งสาธารณะ เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่อยู่ภายใต้การควบคุมของบุคคลที่ผู้อยู่อาศัยสามารถควบคุมได้ ทำให้บุคคลที่ผู้อยู่อาศัยรู้สึกถึงสิทธิครอบครองพื้นที่โดยรอบบริเวณที่ผู้อยู่อาศัย ว่าพื้นที่ที่ตนครอบครองเป็นพื้นที่สำหรับผู้ที่พักอาศัยในละแวกนั้น บุคคลภายนอกที่จะผ่านเข้าออกพื้นที่ต้องมีเหตุผลที่เหมาะสมพอเพียง คนในกลุ่มที่ร่วมอาศัยในพื้นที่เดียวกันจึงร่วมกันสอดส่องดูแลพื้นที่ เกิดการป้องกันอาชญากรรมได้มากขึ้น แนวทางการปฏิบัติตามแนวคิดนี้ คือ การสร้างและรักษาอาณาเขตกึ่งส่วนตัวและอาณาเขตกึ่งสาธารณะไว้ เช่น หลีกเลี่ยงการเปิดถนนซอยให้เป็นเส้นทางลัดเชื่อมต่อระหว่างถนนสายใหญ่ เพื่อลดความคับคั่งของการจราจร ซึ่งเป็นการเปลี่ยนจากพื้นที่กึ่งสาธารณะที่เคยเป็นที่เดินพักผ่อนหย่อนใจ หรือพบปะกันของผู้อยู่อาศัย กลายเป็นพื้นที่สาธารณะ ทำให้บุคคลแปลกหน้าผ่านเข้าออกได้ง่าย

จากแนวคิดของ Newman ถูกพัฒนามาเป็นแนวคิดการป้องกันอาชญากรรมด้วยสภาพแวดล้อม หรือที่เรียกว่า Crime Prevention Through Environmental Design (CPTED) เมืองต่าง ๆ ในต่างประเทศ เช่น เมือง Arisona ประเทศสหรัฐอเมริกา เมือง Perth ประเทศออสเตรเลีย นำแนวคิดนี้ไปใช้โดยสร้างเป็นข้อกำหนดขึ้นมาตามลักษณะสภาพแวดล้อมของพื้นที่ของเมืองนั้น ๆ โดยเชื่อว่าสามารถออกแบบ หรือจัดสภาพแวดล้อมของเมืองเพื่อป้องกันการเป็นแหล่งอาชญากรรมได้

แนวคิดนี้ประกอบด้วยแนวทางการป้องกันอาชญากรรม 3 ระดับ ตามลักษณะการวางแผนของพื้นที่ ได้แก่ แนวทางการป้องกันระดับที่หนึ่ง (Macro Principle) เป็นแนวทางป้องกันอาชญากรรมในพื้นที่เมืองและรวมไปถึงพื้นที่เกี่ยวเนื่อง ระดับที่สอง (Meso Principle) เป็นแนวทางป้องกันอาชญากรรมในพื้นที่เมือง และระดับที่สาม (Micro Principle) เป็นแนวทางป้องกันอาชญากรรมในส่วนหรือพื้นที่ย่อย ๆ ในเมือง

Western Australian Planning Commission (2005) กำหนดแนวทางการป้องกันอาชญากรรมด้วยสภาพแวดล้อม ในเมือง Perth ประเทศออสเตรเลีย โดยมีแนวทาง ดังนี้

แนวทางระดับที่หนึ่ง คือ แนวทางด้านการวางผังเมือง โดยการควบคุมพื้นที่ให้เป็นสัดส่วนตามลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดิน ไม่ให้เกิดการใช้ที่ดินปะปนกัน กำหนดให้มีสถานที่จอดรถ การวางแผนโครงข่ายคมนาคม ขนาดของถนน การจัดการจราจร การจัดรูปแบบการสัญจร ไม่ให้มีเส้นทางที่เอื้อต่อการหลบหนีของอาชญากร

แนวทางระดับที่สอง คือ แนวทางการจัดกลุ่มอาคาร โดยการจัดกลุ่มของอาคารให้มีลักษณะโอบล้อมพื้นที่ว่าง เช่น สนาม ที่จอดรถ ควรจัดกลุ่มอาคารให้มีลักษณะเป็นรูปตัว L หรือ H ซึ่งจะทำให้ผู้อยู่อาศัยมองเห็นกันได้ชัดเจน การกำหนดให้มีพื้นที่ทางเข้ารวมกันเพียงทางเดียวต่อหนึ่งกลุ่มอาคาร การลดจำนวนอาคารในกลุ่ม หรือการลดจำนวนครัวเรือน จะทำให้ผู้อยู่อาศัยเกิดความรู้สึกในความเป็นเจ้าของต่อพื้นที่ที่กลุ่มใช้ร่วมกันมากขึ้น สามารถจดจำสมาชิกในกลุ่มเดียวกันได้ จะช่วยป้องกันคนแปลกหน้าได้

แนวทางระดับที่สาม คือ การออกแบบสภาพแวดล้อม เป็นการกำหนดลักษณะรายละเอียดปลีกย่อยของพื้นที่ในส่วนต่าง ๆ ของเมือง เช่น การกำหนดความสูงของรั้ว โดยรั้วด้านหน้าจนถึงผนังของอาคารควรมีความสูงไม่เกิน 1.2 เมตร จากผิวจราจร หากจะทำสูงกว่านี้ควรเป็นรั้วโปร่งในส่วนบน สำหรับรั้วด้านข้างและด้านหลังของอาคารไม่ควรสูงเกิน 2.4 เมตร หรือการกำหนดให้มีการใช้พื้นผิว (Texture) ของทางเดินเท้าที่แตกต่างกัน จะช่วยในการแบ่งอาณาเขต หรือการเปลี่ยนระดับของทางเท้า เป็นการสื่อให้เกิดความรู้สึกว่าเป็นเจ้าของพื้นที่ ทำให้คนแปลกหน้าไม่กล้าเข้ามาเดินในพื้นที่นั้น ๆ

2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมของเมืองกับการเกิดอาชญากรรม มีการศึกษาหลายแนวทางทั้งทางด้านผังเมือง ภูมิศาสตร์ สังคมศาสตร์ รัฐศาสตร์ ซึ่งส่วนใหญ่จะศึกษาด้วยการนำเอาข้อมูลสถิติการเกิดคดีอาชญากรรม มาแสดงการกระจายตัวลงในแผนที่ แล้วทำการสังเกต สำรวจ หรือวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนาตามแนวความคิดต่าง ๆ ที่ได้รับการเชื่อถือในแต่ละยุค แล้วจึงอธิบายถึงรูปแบบการเกิดอาชญากรรมที่เกิดขึ้นในลักษณะต่าง ๆ ดังนี้

Shaw และ McKay (1942) ได้เริ่มศึกษาอิทธิพลของสภาพแวดล้อมของเมืองที่มีต่อการเกิดอาชญากรรม โดยศึกษาการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน ในเมือง Chicago โดยการรวบรวมสถิติข้อมูลการเกิดอาชญากรรมมาแสดงตำแหน่งลงบนแผนที่ ซึ่งพบว่า เด็กและเยาวชนมักก่อคดีอาชญากรรมในพื้นที่ดังต่อไปนี้ พื้นที่ชุมชนแออัดซึ่งเป็นที่อยู่อาศัยของคนจน พื้นที่ที่ถูกตัดขาดจากสังคมส่วนรวม พื้นที่ของบุคคลต่างด้าว พื้นที่ที่เป็นแหล่งอบายมุข เช่น สถานบริการ บ่อนการพนัน และพื้นที่รกร้างที่มักเป็นที่หลบซ่อนของอาชญากร ซึ่งพื้นที่ต่าง ๆ เหล่านี้มีความเสื่อมโทรมทางกายภาพ โดยคดีจะเกิดขึ้นสูงสุดบริเวณในพื้นที่ใกล้จุดศูนย์กลางของเมืองแล้วจะค่อย ๆ ลดลงไปเรื่อย ๆ เมื่อออกจากศูนย์กลางของเมืองมากขึ้น ผลการศึกษาสอดคล้องกับการศึกษาของ Meier (1944) ที่ทำการศึกษาปัจจัยทางสังคมที่มีผลต่อการเกิดอาชญากรรม พบว่า พื้นที่บริเวณชุมชนแออัด สถานบริการและพื้นที่โดยรอบ จะเกิดคดีอาชญากรรมประเภทยาเสพติด รองลงมาเป็นคดีประทุษร้ายต่อทรัพย์ คดีเกี่ยวกับชีวิต ร่างกาย และเพศ การค้าประเวณี การพนัน อาวุธปืน

ในช่วงเวลาต่อมามีความพยายามที่จะลดปัญหาอาชญากรรมที่เกิดขึ้นในเมือง ได้มีการศึกษาด้วยการใช้ปัจจัยทางด้านไฟสาธารณะ โดย Heck (1966 อ้างถึงใน ปุระชัย, 2545) ทำการเปรียบเทียบจำนวนคดีอาชญากรรมก่อนและหลังการปรับปรุงการให้แสงสว่างตามท้องถนนบริเวณย่านธุรกิจ เมืองเซนต์หลุยส์ มลรัฐมิสซูรี ในปี ค.ศ. 1963 และ 1965 พบว่า หลังจากการเพิ่มจำนวนไฟสาธารณะบริเวณท้องถนน คดีอาชญากรรมทุกประเภทมีจำนวนลดลง แสดงว่าการให้แสงสว่างในเวลากลางคืนเป็นปัจจัยหนึ่งซึ่งช่วยในการยับยั้งการลักขโมย การบุกรุก และการปล้นทรัพย์ได้

Newman (1972) ศึกษาการเกิดอาชญากรรมในเมือง New York พบว่า อาคารที่มีขนาดตั้งแต่ 1,000 หน่วย และมีความสูงมากกว่า 6 ชั้นขึ้นไปมีจำนวนการเกิดคดีอาชญากรรมมาก ซึ่งนอกจากจำนวนชั้นของอาคารแล้ว ยังมีความสัมพันธ์กับขนาดของอาคารด้วย กล่าวคือ อาคารที่มีขนาดใหญ่ มีการอยู่อาศัยมาก เป็นอาคารที่มีคดีอาชญากรรมเกิดขึ้นสูงด้วย ต่อมาในปี ค.ศ. 1973 Newman ทำการศึกษาเพิ่มเติม และค้นพบว่า ชุมชนที่มีทางเข้าออกหลายแห่ง เป็นการสูญเสียพื้นที่ป้องกันตนเอง ทำให้มีโอกาสเกิดอาชญากรรมมากขึ้น และอาชญากรรมส่วนใหญ่จะเกิดในถนนที่กว้างมากกว่าถนนที่แคบ เนื่องจากความกว้างของถนนจะทำให้ระยะสายตาไกลขึ้น ความ

ชัดเจนในการมองเห็นน้อยลง ทำให้เป็นอุปสรรคต่อการจดจำรูปพรรณสัณฐานของอาชญากร และสะดวกในการหลบหนี อาชญากรจึงทำงานได้ง่ายขึ้น

ญาณพล ยั่งยืน (2525) ศึกษาการวางแผนป้องกันอาชญากรรมในเขตกรุงเทพมหานคร ผังพระนคร ได้พิจารณาถึงสภาพของอาชญากรรมที่เกิดขึ้นในเรื่องของจำนวน ประเภท และความร้ายแรง นอกจากนั้นยังได้พิจารณาถึงความสัมพันธ์ระหว่างการใช้ที่ดิน ความหนาแน่นประชากรกับการเกิดอาชญากรรม โดยทำการแบ่งพื้นที่ออกเป็น สถานีตำรวจชั้นใน และสถานีตำรวจชั้นนอก แล้วนำคดีมาเปรียบเทียบกัน โดยใช้จำนวนคดีจริง ความหนาแน่นคดีและความหนาแน่นของคดีต่อประชากร 100,000 คน ปรากฏว่า สถานีตำรวจชั้นในจะมีคดีเกิดขึ้นมากกว่าสถานีตำรวจชั้นนอก นั้นหมายความว่าพื้นที่ใดที่มีสภาพความเป็นเมืองจะมีคดีสูงกว่าพื้นที่ที่มีสภาพเป็นชนบท แสดงให้เห็นว่าอิทธิพลของความเป็นเมืองนั้นมีความเกี่ยวข้องกับการเกิดอาชญากรรมอย่างแนชัด ดังนั้นเมื่อเมืองมีการขยายตัวเติบโตไปในทิศทางใดหรือพื้นที่ใดแล้ว อาชญากรรมก็จะขยายตัวไปในทิศทางและพื้นที่ดังกล่าวนั้นด้วย โดยที่คดีอาชญากรรมจะเพิ่มขึ้นตามความหนาแน่นของประชากรที่สูงขึ้น กล่าวคือ พื้นที่ใดที่มีความหนาแน่นของประชากรสูง อัตราของการเกิดคดีอาชญากรรมก็จะสูงตามไปด้วย และในทางกลับกัน เมื่อพื้นที่ใดมีความหนาแน่นของประชากรต่ำ อัตราของการเกิดคดีอาชญากรรมก็ต่ำตามไปด้วย ซึ่งพื้นที่ที่มีประชากรอาศัยอยู่อย่างหนาแน่น จะส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ทางสังคมของประชากรในบริเวณนั้นให้เกิดการแก่งแย่ง ความขัดแย้งต่าง ๆ ซึ่งทำให้เกิดการประกอบอาชญากรรมได้ง่าย และพบว่าคดีอาชญากรรมมีความสัมพันธ์อย่างเด่นชัดกับการใช้ที่ดินประเภทพาณิชยกรรม และพื้นที่ที่มีสภาพการใช้ที่ดินต่างกัน ประเภทของคดีที่พบในแต่ละพื้นที่จะแตกต่างกันด้วย

สำหรับในฝั่งธนบุรีนั้น จากการศึกษาของวชิระ ขอบแตง (2525) ได้ทำการศึกษาโดยให้ความสำคัญกับปัจจัยทางด้านกายภาพและประชากร ในการศึกษาได้พิจารณาถึงสภาพของอาชญากรรมที่เกิดขึ้นในเรื่องของจำนวน ประเภท และความร้ายแรง นอกจากนั้นยังได้พิจารณาถึงความสัมพันธ์ระหว่างการใช้ที่ดิน ความหนาแน่นของประชากรกับอาชญากรรม ตลอดจนความแตกต่างของอาชญากรรมในเขตชั้นในและชั้นนอกของเมือง เช่นเดียวกับ ญาณพล ยั่งยืน ซึ่งจากการศึกษาพบว่าอัตราการเกิดอาชญากรรมในเขตพื้นที่ที่ศึกษานั้นเพิ่มขึ้นตามอัตราความหนาแน่นประชากร เมื่อพิจารณาถึงอัตราการเกิดอาชญากรรมพบว่าในเขตเมืองชั้นในของพื้นที่จะมีอัตราการเกิดอาชญากรรมสูงกว่าในเขตเมืองชั้นนอก และเมื่อพิจารณาถึงความสัมพันธ์ระหว่างการเกิดอาชญากรรมกับการใช้ที่ดิน พบว่าอาชญากรรมทุกประเภทมีความสัมพันธ์อย่างเด่นชัดกับการใช้ที่ดินซึ่งเป็นย่านพาณิชยกรรม เมื่อพิจารณาถึงประเภทของอาชญากรรมกับการใช้ที่ดิน โดยส่วนรวมแล้วพบว่าความผิดเกี่ยวกับชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สิน และตามพระราชบัญญัติที่มีโทษทาง

อาญาต่าง ๆ นั้นมีความสัมพันธ์กับการใช้ที่ดินที่เป็นที่ว่าง ย่านที่พักอาศัยผสมกับที่ว่าง ย่านที่พักอาศัย และย่านที่พักอาศัยผสมกับย่านพาณิชยกรรม ตามลำดับ

ต่อมามีการศึกษาความสัมพันธ์ของสภาพแวดล้อมทางกายภาพกับการเกิดอาชญากรรม ในเขตสถานีตำรวจนครบาลบางซื่อ โดย เจียมจิต ดวงอุไร (2532) ซึ่งพบว่า สภาพแวดล้อมทางกายภาพของพื้นที่ในชุมชนเมืองจะมีการเกิดอาชญากรรมแตกต่างกันไปตามความหนาแน่น และลักษณะของประชากรภายในพื้นที่ กล่าวคือ ในสภาพแวดล้อมทางกายภาพของชุมชนพักอาศัยหนาแน่นสูง ประชากรมีรายได้ต่ำ แต่ความสัมพันธ์ทางสังคมภายในชุมชนอยู่ในระดับสูง พบว่ามีคดียาเสพติด และคดีการพนันเป็นคดีที่พบมากที่สุดในพื้นที่ ในขณะที่ชุมชนพักอาศัยที่มีความหนาแน่นต่ำ ประชากรในพื้นที่มีความมั่นคงในอาชีพและรายได้ค่อนข้างสูง จะเกิดคดีลักทรัพย์มากกว่าคดีอื่น ๆ แสดงให้เห็นว่าสภาพแวดล้อมทางกายภาพมีอิทธิพลต่อแบบแผนพฤติกรรมของผู้อยู่อาศัยทั้งในด้านการเสริมและการขัดขวางการก่อคดีอาชญากรรมแตกต่างกัน โดยที่การกระจายตัวของคดีอาชญากรรมมีลักษณะกระจุกตัวอยู่ในพื้นที่ศึกษา อันเป็นผลจากสภาพแวดล้อมทางกายภาพของพื้นที่สาธารณะระดับเมืองที่มีผลต่อการเกิดอาชญากรรมทุกประเภทในพื้นที่ ทั้งในด้านจำนวนและความถี่ของการเกิดคดี ซึ่งเป็นผลมาจากโครงข่ายคมนาคมที่มีทางเข้า-ออกหลายทาง ทำให้การแสดงอาณาเขตครอบครองพื้นที่ไม่สามารถกระทำได้ในพื้นที่สาธารณะขนาดใหญ่ที่รองรับประชากรจากทุกมุมเมือง โดยถนนที่มีคดีอาชญากรรมเกิดขึ้นมากมีลักษณะเป็นถนนซอยที่มีความกว้างไม่มากนัก โดยเฉพาะคดีชิงทรัพย์ วิ่งราวทรัพย์ ปล้นทรัพย์ ใจกรรมรถจักรยานยนต์ และรถยนต์

มีการศึกษาปัญหาอาชญากรรมเชิงภูมิศาสตร์ โดย ภูัสสพัลล์ อินทรทอง (2535) ศึกษาการกระจายทางพื้นที่ของอาชญากรรมในอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า อาชญากรรมเกิดหนาแน่นเกิดสูงสุดในบริเวณศูนย์กลางของเมืองแล้วค่อย ๆ ลดจำนวนลงเมื่อห่างศูนย์กลางเมืองออกไปตามระยะทางและสภาพพื้นที่ กล่าวคือ พื้นที่ใดที่มีการคมนาคมสะดวกและมีลักษณะความเป็นเมืองสูง การเกิดคดีอาชญากรรมก็จะเพิ่มมากขึ้นตามไปด้วย ซึ่งอาชญากรรมที่เกิดขึ้นมีรูปแบบการกระจายตัวเป็นแบบเกาะกลุ่ม เมื่อศึกษาการเกิดคดีในช่วงเวลา พบว่า อาชญากรรมโดยทั่วไปจะเกิดขึ้นในช่วงเวลากลางวันพอ ๆ กับระยะเวลากลางคืน แต่ในส่วนรายละเอียดแล้วพบว่า อาชญากรรมประเภทบุคคลโดยเฉพาะฆ่าคนตายและการข่มขืนกระทำชำเรา จะเกิดขึ้นในช่วงเวลากลางคืนมากกว่ากลางวัน ส่วนคดีอาชญากรรมที่เกี่ยวกับทรัพย์สินจะเกิดขึ้นในช่วงกลางวัน โดยมีอัตราการเกิดคดีสูงกว่าช่วงกลางวันเพียงเล็กน้อย มูลเหตุและปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการเกิดและการกระจายของอาชญากรรม ได้แก่ รูปร่างที่ยาวและแคบของเมืองทำให้ยากต่อการป้องกันและปราบปราม ลักษณะสภาพแวดล้อมของเมืองทางด้านการใช้ที่ดิน พบว่า อาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินจะเกิดมากที่สุดที่ย่านการค้าและธุรกิจหลัก และที่อยู่อาศัยหนาแน่นชั้นในของ

เมือง ทางด้านเส้นทางคมนาคม พบว่า อาชญากรรมเกิดมากในพื้นที่ที่มีโครงข่ายคมนาคมสะดวก ทั้งทางหลวงสายหลักและเส้นทางที่เชื่อมต่อระหว่างหมู่บ้านตำบลต่าง ๆ ซึ่งสามารถทะลุผ่านไปสู่เส้นทางอื่นได้อย่างสะดวก ขบวนการโจรอาชญากรรม ตลอดจนกลไกของรัฐที่ขาดการประสานอย่างจริงจังและมุ่งแสวงหาผลประโยชน์

จรัสดาว คงเมือง (2538) ทำการวิเคราะห์เชิงพื้นที่ของอาชญากรรมในอำเภอเมือง จังหวัด เชียงใหม่ พบว่า ในช่วงปี พ.ศ. 2532 - 2536 มีคดีลักทรัพย์เกิดขึ้นมากที่สุด รองลงมาคือคดี ยักยอกทรัพย์ คดีทำร้ายร่างกาย คดีฉ้อโกงทรัพย์ คดีฉ้อโกงทรัพย์ ตามลำดับ และแนวโน้มการเกิด คดีอาชญากรรมทุกประเภทมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะคดีพยายามฆ่า ยักยอกทรัพย์ และ โจรกรรมรถยนต์ ช่วงเวลาที่เกิดอาชญากรรมมากที่สุด คือ เวลา 18.01 - 24.00 น. โดย อาชญากรรมที่เกี่ยวกับชีวิต ร่างกาย และเพศ จะเกิดขึ้นในเวลากลางคืนมากกว่ากลางวัน ไม่ว่าจะเป็น คดีฆ่าผู้อื่น พยายามฆ่า ทำร้ายร่างกาย และข่มขืนกระทำชำเรา และสำหรับอาชญากรรมที่ เกี่ยวกับทรัพย์นั้นเกิดขึ้นในเวลากลางวันมากกว่ากลางคืน โดยที่คดีลักทรัพย์ กรรโชกทรัพย์ ยักยอกทรัพย์ และฉ้อโกงทรัพย์ เกิดขึ้นในเวลากลางวันมากกว่ากลางคืน แต่สำหรับคดีฉ้อโกงทรัพย์ ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ ทำให้เสียทรัพย์ ตลอดจนคดีโจรกรรมรถยนต์และรถจักรยานยนต์ เกิดขึ้นใน เวลากลางคืนมากกว่ากลางวัน โดยอาชญากรรมเกิดขึ้นในเขตเมืองชั้นในมากกว่าเขตเมืองชั้นนอก เมื่อพิจารณาตามประเภทของอาชญากรรมแล้ว อาชญากรรมที่เกี่ยวกับชีวิต ร่างกาย และเพศ เกิดขึ้นในเขตเมืองชั้นในมากกว่าเขตเมืองชั้นนอก แต่เมื่อพิจารณาในรายละเอียดแล้วพบว่า คดีฆ่า ผู้อื่น พยายามฆ่า และข่มขืนกระทำชำเรา เกิดขึ้นในเขตเมืองชั้นนอกมากกว่าเขตเมืองชั้นใน สำหรับอาชญากรรมที่เกี่ยวกับทรัพย์นั้นเกิดขึ้นในเขตเมืองชั้นในมากกว่าเขตเมืองชั้นนอก ส่วน ทางด้านความสัมพันธ์ระหว่างอาชญากรรมกับการใช้ที่ดิน พบว่า มีความสัมพันธ์กับการใช้ที่ดิน ประเภทพาณิชยกรรม รองลงไปได้แก่ การใช้ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัย สถาบันศาสนา สถานศึกษา สถาบันราชการ ที่โล่งว่าง พื้นที่เกษตรกรรม อุตสาหกรรมและคลังสินค้า ตามลำดับ และไม่ว่าจะเป็นอาชญากรรมที่เกี่ยวกับชีวิต ร่างกาย และเพศ หรืออาชญากรรมที่เกี่ยวกับทรัพย์ ต่างก็กระจุกตัวอยู่ในการใช้ที่ดินประเภทพาณิชยกรรม และที่อยู่อาศัยมากกว่าการใช้ที่ดินประเภทอื่น โดยจุดที่เกิดคดีอาชญากรรมมักเป็นแหล่งสถาบันบันเทิง หรือแหล่งมั่วสุมต่าง ๆ โดยเฉพาะพื้นที่บริเวณใดที่มี สถานบริการมาก รอบพื้นที่บริเวณนั้นก็มีสถิติอาชญากรรมสูงด้วย เนื่องจากสถานบันเทิง และ สถานบริการต่าง ๆ มักมีการจำหน่ายสุรา ซึ่งทำให้ผู้มาใช้บริการขาดสติ จึงมีอาชญากรรมที่แฝงตัวอยู่ ก่อคดีโดยที่เหยื่อขาดสติ ไม่รู้ตัวได้ง่าย สำหรับทางด้านความหนาแน่นประชากร ได้กล่าวว่าการ เกิดคดีอาชญากรรมจะแปรผันตามความหนาแน่นของประชากร เนื่องจากพื้นที่ที่มีความหนาแน่น ประชากรมาก จะทำให้ปฏิสัมพันธ์หรือความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลของผู้อยู่อาศัยน้อยลง เกิด

ความไม่สนิท คั่นเคยกัน ต่างกันต่างอยู่ จึงไม่ช่วยกันสอดส่องดูแลซึ่งกันและกัน จึงเป็นการเปิดโอกาสให้อาชญากรแอบแฝงเข้ามาในพื้นที่ และสามารถก่อคดีอาชญากรรมได้ง่าย

ได้มีการศึกษาลักษณะสภาพแวดล้อมทางกายภาพในกรุงเทพมหานครที่เอื้ออำนวยให้เกิดคดีอาชญากรรม ในเขตพื้นที่ของสถานีตำรวจนครบาลพญาไท โดย ชนะทิศ แก้วอัมพร (2538) ซึ่งพบว่า การเกิดคดีอาชญากรรมจะไม่กระจายตัวอย่างสม่ำเสมอ แต่จะกระจุกตัวอยู่ในบางบริเวณ โดยกระจุกตัวในพื้นที่ส่วนต่าง ๆ ของเมือง โดยเฉพาะบริเวณชุมชนแออัด ศูนย์การค้า ตลาด และสถานบริการ และในการเกิดอาชญากรรมทุกกลุ่มประเภทคดีมีความสัมพันธ์กับการใช้ที่ดินประเภทพาณิชย์กรรมมากกว่าการใช้ที่ดินประเภทอื่น เนื่องจากการใช้ที่ดินของย่านพาณิชย์กรรมจะมีกิจกรรมอยู่ทุกรูปแบบ เช่น การติดต่อด้านธุรกิจการค้าติดต่อซื้อขายสินค้า การสัญจรไปมา ย่านพาณิชย์กรรมจึงเป็นบริเวณที่มีเป้าหมายของอาชญากร ไม่ว่าจะเป็นจุดที่ตั้งทรัพย์ จุดที่เหยื่ออาชญากรรมอยู่ในภาวะที่เผลอเรอ จึงเป็นพื้นที่ที่เอื้อต่อการประกอบอาชญากรรม และเมื่อใช้วิธีการสังเกตสภาพแวดล้อมทางกายภาพของพื้นที่ที่เกิดอาชญากรรมมาก ทำให้พบว่า บริเวณที่มีความหนาแน่นของสิ่งปลูกสร้างในแนวราบจะมีคดีอาชญากรรมเกิดขึ้นสูง ได้แก่ ชุมชนแออัด ศูนย์การค้า ย่านตึกแถวและตลาด ส่วนในด้านจำนวนชั้นของอาคาร พบว่าบริเวณอาคารสูงหรืออาคารที่มีจำนวนชั้นมากมีปัญหาอาชญากรรมน้อย เนื่องจากผู้อยู่อาศัยเป็นกลุ่มผู้มีการศึกษาและมีรายได้พอสมควร เมื่อพิจารณาการเกิดคดีอาชญากรรมกับความหนาแน่นประชากรพบว่ามีความสัมพันธ์กัน กล่าวคือ บริเวณใดมีความหนาแน่นของประชากรสูงก็จะมีความหนาแน่นของคดีสูงตาม เนื่องจากพื้นที่ที่มีความหนาแน่นประชากรสูง ย่อมมีการอยู่อาศัยของบุคคลหลายเชื้อชาติ หลายชนชั้น ความแตกต่างระหว่างบุคคลจึงทำให้เกิดความต้องการความเท่าเทียมกัน และนำไปสู่การเกิดคดีอาชญากรรม นอกจากนี้ยังพบว่าคดีอาชญากรรมมักเกิดในบริเวณใกล้เคียงกับชุมชนแออัด ตั้งอยู่ รัศมี ประมาณ 400 เมตร ซึ่งจะมีอิทธิพลต่อย่านพาณิชย์กรรมและจะน้อยลงเมื่อห่างออกไปเป็นส่วนจากรายได้และการศึกษาต่ำของประชากรในพื้นที่ ทำให้สภาพสังคมไม่ได้รับการดูแลเอาใจใส่จึงก่อให้เกิดแรงจูงใจในการก่ออาชญากรรม เช่นเดียวกับยาใจ กอนวงษ์ (2531) และได้ทำการช้อนทับแผนการตรวจของสถานีตำรวจกับตำแหน่งการเกิดคดีอาชญากรรม พบว่า การจัดวางสายตรวจครอบคลุมในพื้นที่ทุกบริเวณ ซึ่งยังไม่สามารถแสดงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยนี้ได้ชัดเจน แม้แต่การศึกษาของ ณรงค์ บำรุงรัตน์ (2535) เป็นการศึกษาทางด้านรัฐศาสตร์ ก็พบว่าการจัดสายตรวจในเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ยังไม่มีประสิทธิภาพ เนื่องจากขาดกำลังพลและงบประมาณ

ต่อมาการศึกษาแนวทางด้านผังเมืองเพื่อการป้องกันอาชญากรรมในเขตชุมชนชานเมืองของกรุงเทพมหานคร โดย วิศา จำปาวัลย์ (2540) ซึ่งทำการศึกษาในเขตรับผิดชอบสถานีตำรวจนครบาลหนองแขม พบว่า คดีที่เกิดขึ้นมากที่สุดในช่วงปี พ.ศ. 2533 – 2538 ได้แก่ คดีความผิดตาม พ.ร.บ.ยาเสพติด คดีลักทรัพย์ คดีทำร้ายร่างกาย คดีโจรกรรมรถจักรยานยนต์ และคดีข่มขืน

กระทำซ้ำเรา ตามลำดับ เมื่อพิจารณาการเกิดคดีตามช่วงเวลา พบว่า ช่วงเวลา 18.01 – 24.00 น. จะเกิดคดีประเภทฆ่าผู้อื่น คดีทำร้ายร่างกาย คดีข่มขืนกระทำชำเรา คดีโจรกรรมรถยนต์และรถจักรยานยนต์ เนื่องจากเป็นเวลากลางคืน การจดจำตัวหน้ารูปพรรณของอาชญากรจะลำบาก ประกอบกับช่วงเวลาดังกล่าวผู้คนไม่พลุกพล่าน ส่วนช่วงเวลา 12.01 – 18.00 น. จะเกิดคดีประเภทลักทรัพย์มากที่สุด เนื่องจากในช่วงเวลาดังกล่าวประชาชนส่วนใหญ่จะไปทำงานไม่อยู่ในที่พักอาศัยจึงทำการลักทรัพย์ได้ง่าย และได้แบ่งสภาพแวดล้อมของพื้นที่ออกเป็นสภาพแวดล้อมทั่วไป ได้แก่ การใช้ที่ดิน และสภาพแวดล้อมเฉพาะ ได้แก่ สภาพแวดล้อมภายในชุมชน แสงสว่าง การเข้าถึงพื้นที่ โดยพบว่าอาชญากรรมจะกระจุกตัวอยู่ในบริเวณใดบริเวณที่มีสภาพแวดล้อมเฉพาะอย่าง ในระดับสภาพแวดล้อมทั่วไป พบว่า บริเวณที่มีสิ่งปลูกสร้างหนาแน่น มีประชากรอาศัยอยู่หนาแน่นจะมีสถิติคดีอาชญากรรมเกิดขึ้นสูง และความสัมพันธ์ของคดีอาชญากรรมที่เกิดขึ้นกับการใช้ที่ดิน มีความสัมพันธ์กับการเกิดคดีมาน้อยแตกต่างกัน โดยย่านการค้ามีโอกาสเกิดคดีมากกว่าย่านที่พักอาศัย ย่านที่ว่าง และเกษตรกรรม ตามลำดับ สำหรับในสภาพแวดล้อมเฉพาะที่ ทำการศึกษาด้วยการสังเกต สำรวจ และใช้ข้อมูลสถิติคดีอาชญากรรมประกอบการพิจารณา พบว่า ปัจจัยด้านแสงสว่าง ความสะดวกของการเข้าถึงพื้นที่ เป็นปัจจัยที่เพิ่มโอกาสให้ประกอบอาชญากรรมได้ง่าย

วรยา ไทพานิชย์ (2543) ศึกษาการกระจายทางพื้นที่ของอาชญากรรมในเขตพื้นที่รับผิดชอบของสถานีตำรวจนครบาลบางซื่อ โดยใช้เทคนิคสถิติวิเคราะห์และวิธีการทางภูมิศาสตร์ พบว่า อาชญากรรมประเภทความผิดคดีประทุษร้ายต่อชีวิต ร่างกาย และเพศ มักเกิดในช่วงเวลา 21.00 – 05.00 น. ส่วนอาชญากรรมประเภทความผิดคดีประทุษร้ายต่อทรัพย์เกิดมากที่สุดในเวลา 17.00 – 20.59 น. โดยอาชญากรมักใช้ช่วงเวลาหรือจังหวะที่มีความพลุกพล่านของประชากรในการประกอบอาชญากรรม เพื่อใช้เป็นช่องทางหลบหนี ซึ่งเวลา 17.00 – 20.59 น. เป็นช่วงเวลาที่ประชาชนเดินทางจากสถานที่ทำงาน จึงเป็นเวลาที่อาชญากรใช้เป็นโอกาสในการประกอบอาชญากรรม ส่วนรูปแบบของอาชญากรรมที่เกิดขึ้นในพื้นที่รับผิดชอบของสถานีตำรวจนครบาลบางซื่อ มีรูปแบบการกระจายตัวเป็นแบบเกาะกลุ่ม และเมื่อพิจารณาเป็นรายประเภทคดี พบว่า กลุ่มคดีประทุษร้ายต่อทรัพย์มีการเกาะกลุ่มกันมากกว่ากลุ่มคดีประทุษร้ายต่อชีวิต ร่างกาย และเพศ สำหรับความสัมพันธ์ระหว่างโครงข่ายคมนาคมกับการเกิดคดี พบว่า อาชญากรรมส่วนมากมักเกิดในบริเวณถนนสายหลักและถนนสายรองมากกว่าถนนซอย เนื่องจากถนนสายหลักมักเป็นเส้นทางที่ประชาชนทั่วไปสามารถใช้เดินทางไปได้ ทำให้ไม่สามารถระบุได้ว่าเป็นบุคคลแปลกหน้า ด้วยเหตุนี้อาชญากรมักแฝงตัวเข้ามาปะปนกับประชาชนทั่วไป รวมทั้งอาศัยช่องโหว่ของโอกาสนี้กระทำความผิดแล้วหลบหนี นอกจากนี้ยังทำการพิจารณาข้อมูลสถิติการเกิดคดีอาชญากรรม พบว่า อาชญากรรมจะเพิ่มสูงขึ้นตามความหนาแน่นประชากร แต่เมื่อวัดความสัมพันธ์ระหว่าง

ปัจจัยดังกล่าวด้วยการทดสอบทางสถิติ โดยวิธี Chi-square tests กลับไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างการเกิดคดีอาชญากรรมกับความหนาแน่นประชากร โดยให้เหตุผลว่าความหนาแน่นของประชากรในพื้นที่ศึกษามีความแตกต่างกันไม่มาก

ไชยยุทธ ลีชะวณิช (2548) ศึกษาการเกิดคดีอาชญากรรมในพื้นที่เขตรับผิดชอบของสถานีตำรวจนครบาลบางรัก พบว่าคดีอาชญากรรมที่เกิดขึ้นมากที่สุดในพื้นที่ศึกษา คือ คดีติดต๋อเพื่อค้าประเวณี รองลงมา ได้แก่ คดีละเมิดลิขสิทธิ์ คดีการพนัน คดีลักทรัพย์ คดีทำร้ายร่างกายผู้อื่น คดีวิ่งราวทรัพย์ คดีชิงทรัพย์ คดีพยายามฆ่าผู้อื่น คดีฆ่าผู้อื่นโดยเจตนา และคดีข่มขืนกระทำชำเราตามลำดับ และเมื่อแบ่งช่วงเวลาที่ทำการศึกษาออกเป็น 3 ช่วง คือ ช่วง 00.01 - 06.00 น. เป็นช่วงเวลาที่ประชาชนนอนพักผ่อน เวลา 06.01 - 18.00 น. เป็นช่วงเวลาที่ประชาชนทำงาน และเวลา 18.01 - 24.00 น. เป็นช่วงเวลาที่ประชาชนท่องเที่ยว พบว่า ในช่วงเวลากลางคืนเป็นช่วงเวลาที่เกิดคดีมากที่สุด โดยช่วงเวลา 00.01 - 06.00 น. เกิดคดีค้าประเวณีมากที่สุด เวลา 06.01 - 18.00 น. เกิดคดีลักทรัพย์มากที่สุด และเวลา 18.01 - 24.00 น. พบว่ามีคดีละเมิดลิขสิทธิ์มากที่สุด นอกจากนี้ยังได้ทำการประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของอาชญากรรมกับสภาพกายภาพชุมชนเมือง โดยพบว่า คดีอาชญากรรมส่วนใหญ่เกิดกับการใช้ที่ดินประเภทพาณิชยกรรมมากที่สุด รองลงมาคือที่อยู่อาศัย ส่วนการใช้ที่ดินประเภทอื่นมีความสัมพันธ์กับการเกิดอาชญากรรมน้อย โดยเกิดขึ้นในการใช้อาคารประเภทสถานบริการมากที่สุด สำหรับปัจจัยทางด้านโครงข่ายคมนาคม พบว่า ถนนที่แคบมีความสัมพันธ์ต่อการเกิดคดีมากกว่าถนนที่กว้าง โดยถนนที่กว้าง 5 เมตร มีปริมาณการเกิดคดีอาชญากรรมมากที่สุด รองลงมาเป็นถนนที่กว้าง 10 เมตร ส่วนถนนที่กว้าง 2.5 เมตร พบการเกิดคดีน้อยที่สุด พื้นที่ชุมชนในซอยที่ลึกและเข้าถึงได้ยาก มีจำนวนคดีเกิดขึ้นน้อยกว่าเส้นทางสัญจรหลักที่ประชาชนให้ผ่านเข้าออก นอกจากนี้ยังให้ปัจจัยทางด้านจำนวนชั้นของอาคาร ซึ่งลักษณะอาคารส่วนใหญ่ในพื้นที่ศึกษาเป็นที่พักอาศัยที่มีจำนวนชั้น 2 ชั้น และเมื่อทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนชั้นอาคารกับการเกิดคดีอาชญากรรม พบว่า อาชญากรรมมักเกิดกับอาคารที่มีจำนวนชั้นต่ำกว่า 4 ชั้น

ได้มีการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมทางกายภาพในเขตชุมชนเมืองกับการเกิดอาชญากรรม ในเขตพื้นที่รับผิดชอบของสถานีตำรวจนครบาลสุทิสสาร โดยเอกรินทร์ ลิกษากุล (2546) พบว่า พื้นที่ที่มีคดีอาชญากรรมเกิดขึ้นมากเป็นพื้นที่ที่มีการจัดกลุ่มอาคารที่กระจุกกระจายซึ่งเป็นไปตามการตั้งถิ่นฐานเดิม ลักษณะดังกล่าวทำให้ทางเดินในชุมชนไม่เป็นระเบียบ ขนาดความกว้างของพื้นที่ทางเดินที่คับแคบทำให้เกิดคดีอาชญากรรมจำนวนมาก โดยกลุ่มคดีประเภทประทุษร้ายต่อทรัพย์มักเกิดในบริเวณย่านพาณิชยกรรมเกิดขึ้นที่มีความกว้างของถนน 12 เมตร รองลงมาคือย่านที่พักอาศัยหนาแน่น ซึ่งมีความกว้างของถนน 8 เมตร ส่วนคดีอุกฉกรรจ์มีสัดส่วนสูงขึ้นตามจำนวนทางเข้าออกในชุมชนและความกว้างของถนนในชุมชน นอกจากนี้ยังทำการศึกษา

สภาพแวดล้อมที่เป็นสาเหตุของการเกิดอาชญากรรมทางด้านองค์ประกอบของย่านบริเวณชุมชน ซึ่งพบว่า อาชญากรรมเกิดขึ้นมากในพื้นที่สาธารณะมากกว่าพื้นที่ที่มีอาณาเขตเจ้าของครอบครอง เพราะประชาชนในพื้นที่ที่มีอาณาเขตเจ้าของครอบครองมีความรู้จักกัน คั่นเคยกัน จึงร่วมมือกัน สอดส่อง ดูแลพื้นที่

นอกจากนี้ยังได้มีการประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ศึกษาการเกิดอาชญากรรม โดย Shamblin (2004) พบว่า พื้นที่ที่มีคดีอาชญากรรมเกิดขึ้นมากเป็นพื้นที่ที่มีกิจกรรมในพื้นที่ จำนวนมากที่ดึงดูดให้คนจากพื้นที่ต่าง ๆ เข้ามา จึงมีความพลุกพล่าน วุ่นวาย และเกิดเป็นพื้นที่ที่ ประชากรอาศัยอยู่กันอย่างหนาแน่น ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ในทางสังคมของประชากร โดยจะเกิดการแก่งแย่งการใช้สาธารณูปโภค สาธารณูปการ หรือบริการสาธารณะต่าง ๆ ทำให้เกิดความขัดแย้งระหว่างชนชั้น และนำไปสู่การประกอบอาชญากรรม

ต่อมาได้มีการศึกษารูปแบบการเกิดคดีอาชญากรรมกับโครงข่ายคมนาคมของพื้นที่เมือง โดย Hillier and Sahbaz (2005) ผลการศึกษาพบว่า คดีอาชญากรรมจะเกิดขึ้นมากในพื้นที่ที่มี โครงข่ายคมนาคมเป็นแบบตาราง ซึ่งเกิดขึ้นทั้งโครงข่ายถนนที่มีลักษณะเป็นระเบียบ และไม่เป็น ระเบียบ และมักเกิดการประกอบอาชญากรรมในพื้นที่ที่อยู่ใกล้ชิดถนน ใกล้กับทางแยก เนื่องจาก เป็นบริเวณที่มีการบรรจบกันของถนนสายต่าง ๆ ทำให้เกิดเส้นทางหลายทาง อาชญากรจึงสามารถ หลบหนีได้หลายเส้นทาง

นอกจากนี้มีการศึกษาปัจจัยทางด้านสังคม และเศรษฐกิจที่มีผลต่อการเกิดอาชญากรรม ในเมือง Los Angeles โดย Cameron (2005) ซึ่งได้ใช้แนวคิดที่เชื่อว่าอาชญากรรมเกิดขึ้นจาก สาเหตุทางด้านสภาพแวดล้อม และลักษณะทางสังคมและเศรษฐกิจของเมืองนั้นสะท้อนออกมาใน รูปแบบของสภาพแวดล้อมทางกายภาพของเมือง ซึ่งพบว่า ความเจริญทางด้านเศรษฐกิจของเมือง ก่อให้เกิดพื้นที่ที่มีความหนาแน่นของอาคารสูง โดยมักเป็นพื้นที่ที่มีการใช้อาคารปะปนกัน เช่น สำนักงาน ร้านค้า ร้านอาหาร สถานบันเทิง สถานบริการ ที่พักอาศัยชั่วคราว ทำให้มีบุคคลผ่าน เข้า-ออก เพื่อประกอบกิจกรรมต่าง ๆ จำนวนมาก โดยการเข้ามาใช้พื้นที่เป็นไปในลักษณะแบบเป็น ทางการ ขาดการสนใจซึ่งกันและกัน จึงสามารถก่ออาชญากรรมได้ง่าย

ในช่วงเวลาเดียวกัน Western Australian Planning Commission (2005) ได้ศึกษา ลักษณะสภาพแวดล้อมของเมืองในแง่มุมต่าง ๆ เพื่อวางแผนและออกแบบให้เมืองมีความน่าอยู่ ซึ่ง ได้มีการกล่าวถึงปัญหาอาชญากรรมที่เกิดขึ้นในเมืองว่าบริเวณที่มีจำนวนอาคารในกลุ่มมากมักพบ การเกิดอาชญากรรมสูง โดยเฉพาะกลุ่มคดีประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน นอกจากนี้การใช้ที่ดินในแนวตั้งใน ลักษณะของอาคารสูงก็มีความสัมพันธ์กับการเกิดอาชญากรรมสูง เนื่องจากทำให้เมืองไม่มีพื้นที่ว่างสำหรับพบปะทำความรู้จักกัน ผู้อยู่อาศัยไม่มีความรู้สึกเป็นเจ้าของพื้นที่ จึงขาดการสอดส่อง ดูแลรักษาพื้นที่ ซึ่งเป็นช่องโอกาสในการประกอบอาชญากรรม

จากการศึกษาต่าง ๆ ที่ผ่านมามีผลสรุปตรงกัน ได้แก่ การศึกษาการกระจายตัวทางพื้นที่ของการเกิดคดีอาชญากรรม โดยพบว่าอาชญากรรมมักเกิดขึ้นในพื้นที่เขตเมืองชั้นในมากกว่าเขตเมืองชั้นนอก และจะเกิดขึ้นมากที่สุดบริเวณศูนย์กลางเมืองและลดน้อยลงเมื่อห่างจากศูนย์กลางเมืองออกไป ส่วนรูปแบบการกระจายตัวของคดี พบว่า มีรูปแบบการกระจายตัวเป็นแบบเกาะกลุ่ม สำหรับช่วงเวลาที่แตกต่างกันจะก่อให้เกิดคดีอาชญากรรมแตกต่างกัน โดยเมื่อพิจารณาตามช่วงวัน พบว่า จำนวนคดีอาชญากรรมมีความแตกต่างกันเพียงเล็กน้อยระหว่างช่วงเวลากลางวันและกลางคืน แต่เมื่อพิจารณาเป็นช่วงเวลา พบว่า ช่วงเวลาที่เกิดคดีอาชญากรรมมากที่สุด คือ 18.01 – 24.00 น. และการหาความสัมพันธ์ระหว่างการใช้ที่ดินกับรูปแบบการเกิดอาชญากรรมในพื้นที่ต่าง ๆ ส่วนใหญ่แล้วเป็นการนำข้อมูลตำแหน่งคดีอาชญากรรมมาซ้อนทับกับแผนที่แสดงการใช้ที่ดิน โดยพบว่า การใช้ที่ดินที่มีความสัมพันธ์กับการเกิดอาชญากรรมมากที่สุด คือ การใช้ที่ดินประเภทพาณิชยกรรม รองลงมาเป็นการใช้ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัย ส่วนการใช้ที่ดินประเภทอื่นมีการเกิดคดีอาชญากรรมเพียงจำนวนน้อย

สำหรับการศึกษาที่มีความขัดแย้งกัน ได้แก่ การหาความสัมพันธ์ระหว่างความกว้างถนนกับการเกิดคดีอาชญากรรม บางการศึกษาพบว่าอาชญากรรมเกิดขึ้นมากในพื้นที่ที่มีถนนกว้างซึ่งขัดแย้งกับอีกหลายการศึกษาที่พบว่าอาชญากรรมเกิดขึ้นมากในพื้นที่ที่มีถนนแคบ ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าความกว้างของถนนไม่มีความสัมพันธ์กับการเกิดอาชญากรรม แต่สามารถอธิบายได้ด้วยลักษณะของโครงข่ายคมนาคม ซึ่งมีผลการศึกษาที่พบตรงกัน คือ ลักษณะโครงข่ายคมนาคมที่มีทางเข้า-ออกหลายทางมีความสัมพันธ์กับการเกิดคดีอาชญากรรมมาก

สำหรับการหาความสัมพันธ์ระหว่างความหนาแน่นอาคาร และจำนวนชั้นของอาคารกับการเกิดคดี สามารถแบ่งผลการศึกษาออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ การศึกษาของต่างประเทศ พบว่าความหนาแน่นอาคารและจำนวนชั้นของอาคารมีความสัมพันธ์กับการเกิดคดีอาชญากรรม โดยอาชญากรรมมักเกิดในพื้นที่ที่มีความหนาแน่นของอาคารสูง และพื้นที่ที่มีจำนวนชั้นของอาคารสูง ส่วนการศึกษาในประเทศไทย พบว่า จำนวนชั้นของอาคารไม่มีความสัมพันธ์กับคดีอาชญากรรม

การศึกษาความสัมพันธ์ของกลุ่มสังคมในพื้นที่กับการเกิดอาชญากรรม พบว่า กลุ่มสังคมในพื้นที่ ได้แก่ ชุมชนแออัด พื้นที่แหล่งอบายมุข เช่น สถานบริการ บ่อนการพนัน ล้วนแล้วมักเป็นพื้นที่ที่มีสถิติการเกิดคดีอาชญากรรมสูง ซึ่งการศึกษาส่วนใหญ่จะเป็นการศึกษาปัญหาของกลุ่มสังคมต่าง ๆ และเชื่อมโยงมายังปัญหาอาชญากรรม

และการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความหนาแน่นประชากรกับการเกิดอาชญากรรม ซึ่งพบว่า พื้นที่ที่มีความหนาแน่นประชากรสูงเป็นพื้นที่ที่มีจำนวนคดีอาชญากรรมเกิดขึ้นมาก แต่การศึกษาดังกล่าวทางสถิติ โดยการวัดค่าความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยดังกล่าวกลับไม่พบว่ามีความสัมพันธ์ระหว่างความหนาแน่นประชากรกับการเกิดอาชญากรรม

2.3 กรอบแนวความคิดในการศึกษา

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง จะช่วยให้สามารถกำหนดกรอบแนวความคิดสำหรับการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมของเมืองกับรูปแบบการเกิดอาชญากรรม ในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ (รูป 2.4) ซึ่งการศึกษานี้เป็นการศึกษาทางด้านผังเมือง จึงได้นำเอาแนวความคิดต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมของเมืองมาเป็นตัวกำหนดขอบเขตหรือประเภทของสภาพแวดล้อมของพื้นที่ศึกษา โดยในการศึกษานี้จะทำการศึกษารายละเอียดของสภาพแวดล้อมทางกายภาพของเมืองเท่านั้น ซึ่งในบางส่วนอาจมีความเกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมทางสังคม วัฒนธรรม ที่แสดงออกมาในรูปแบบของสภาพแวดล้อมทางกายภาพ

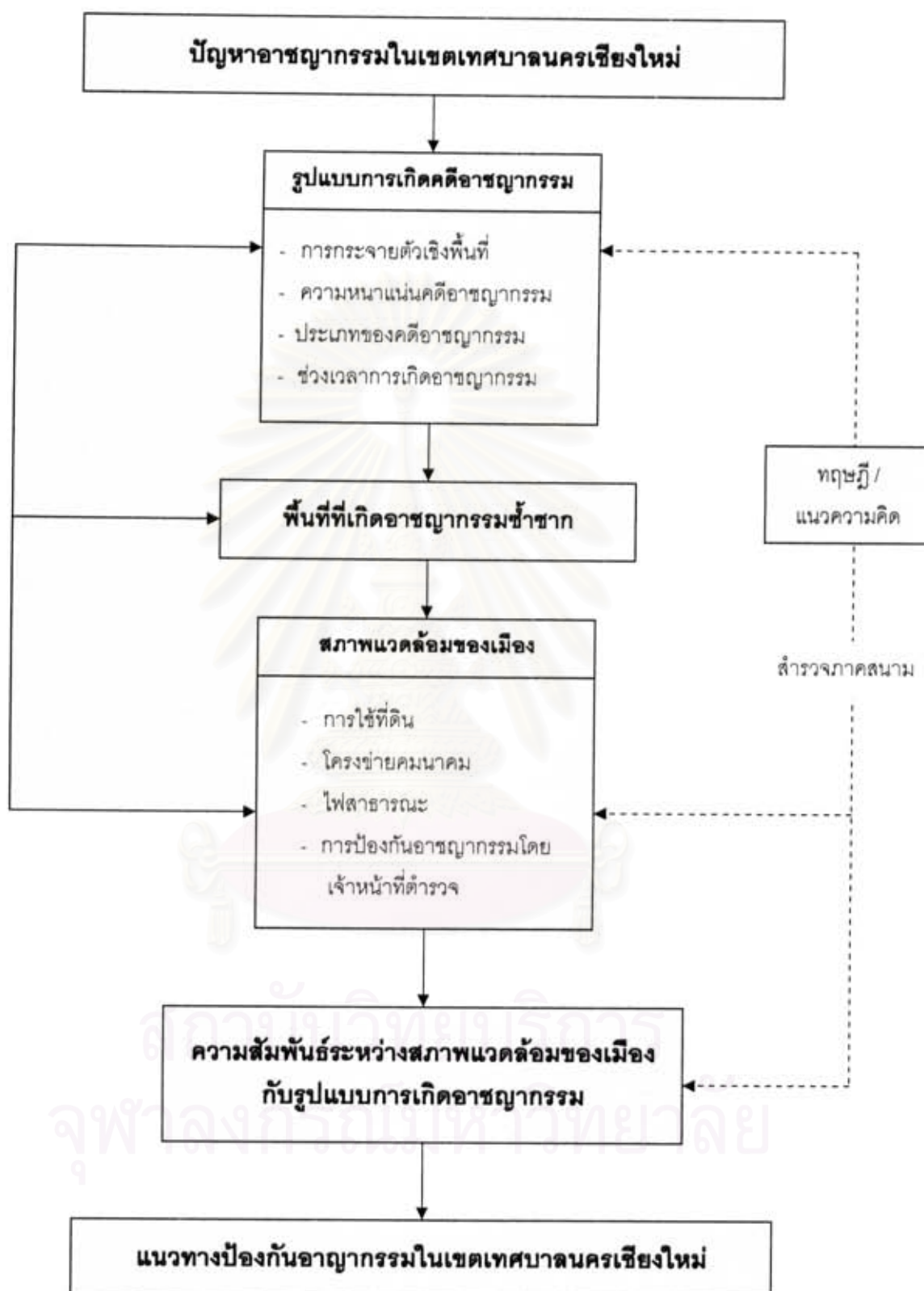
สำหรับการศึกษารูปแบบการเกิดคดีอาชญากรรม จะทำการศึกษาในด้านการกระจายตัวของคดีอาชญากรรมเชิงพื้นที่ ความหนาแน่นของคดีอาชญากรรม ประเภทของคดีอาชญากรรม และช่วงเวลาในการเกิดคดีอาชญากรรม เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางพื้นที่ เพื่อวิเคราะห์หาพื้นที่ที่เกิดอาชญากรรมซ้ำซาก ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีการเกิดอาชญากรรมซ้ำซ้อนขึ้นในพื้นที่ในช่วงเวลาหนึ่งที่วัดได้ในระยะเวลาเท่ากัน และมีจำนวนการเกิดคดีมากกว่าสถานที่เกิดเหตุอื่น ๆ

และปัจจัยที่นำมาใช้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมของเมือง กับรูปแบบการเกิดอาชญากรรมในการศึกษาค้างนี้ ได้แก่ ประเภทการใช้ที่ดิน และโครงข่ายคมนาคม ในด้านความสามารถในการควบคุมการเข้า-ออกพื้นที่ ซึ่งเป็นปัจจัยที่การศึกษาต่าง ๆ ให้ผลตรงกัน

ส่วนปัจจัยทางด้านความหนาแน่นอาคาร และความหนาแน่นประชากร ผลจากการศึกษาต่าง ๆ พบว่า บริเวณพื้นที่ที่มีความหนาแน่นอาคาร และความหนาแน่นประชากรสูงก็ย่อมมีจำนวนการเกิดอาชญากรรมมากกว่าบริเวณที่มีความหนาแน่นน้อยกว่าอยู่แล้ว จึงไม่นำมาเป็นปัจจัยที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้

สำหรับปัจจัยทางด้านกลุ่มทางสังคม ก็ไม่นำมาใช้ในการศึกษาค้างนี้ เนื่องจากปัจจัยนี้มีความเกี่ยวข้องและแสดงออกมาอยู่ในปัจจัยการใช้ที่ดินอยู่แล้ว

นอกจากนี้ จะใช้ปัจจัยทางด้านการให้บริการสาธารณูปโภค และสาธารณูปการของเมือง ได้แก่ ไฟสาธารณะ และการป้องกันอาชญากรรมโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจ โดยปัจจัยทั้งสองดังกล่าวส่งผลต่อสภาพแวดล้อมทางกายภาพของเมือง ซึ่งอาจมีความสัมพันธ์กับการเกิดคดีอาชญากรรม และนำไปสู่การเสนอแนะแนวทางป้องกันอาชญากรรมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ต่อไป

รูป 2.4 กรอบแนวคิดในการศึกษา

บทที่ 3

สภาพทั่วไปของพื้นที่ศึกษา

การศึกษาสภาพทั่วไปของพื้นที่ศึกษา ประกอบด้วยการศึกษาลักษณะสภาพแวดล้อมทางกายภาพ สภาพแวดล้อมทางสังคม วัฒนธรรม ปัญหาอาชญากรรมในพื้นที่ และรวมถึงการป้องกันอาชญากรรมของเจ้าหน้าที่ตำรวจ เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานสำคัญในการอธิบายเพื่อให้ทราบสภาพแวดล้อมและองค์ประกอบต่าง ๆ ของเมือง ที่อาจจะมีส่วนสัมพันธ์ต่อการเกิดอาชญากรรมขึ้นในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่

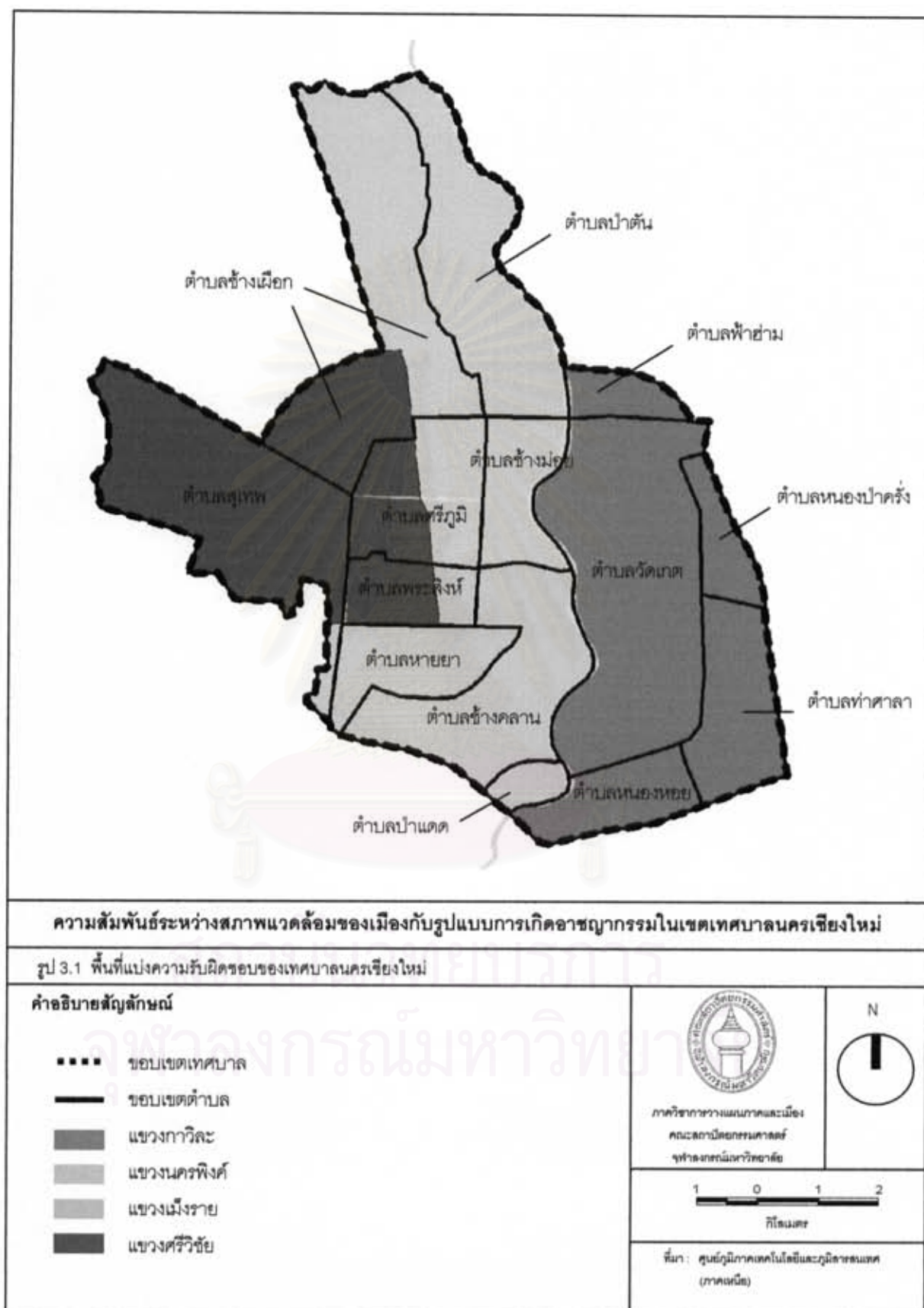
3.1 สภาพแวดล้อมทางกายภาพ

เมืองเชียงใหม่ตั้งอยู่บริเวณเชิงดอยสุเทพทางด้านตะวันออก มีแม่น้ำปิงไหลผ่านกลางเมืองในแนวเหนือ-ใต้ เมืองเชียงใหม่ได้รับการยกฐานะขึ้นเป็นเทศบาลนครเชียงใหม่ เมื่อปี พ.ศ.2478 โดยมีพื้นที่ 17.5 ตารางกิโลเมตร และได้ขยายพื้นที่เพิ่มเป็น 40.22 ตารางกิโลเมตร ในปี พ.ศ.2526 จนถึงปัจจุบัน มีการแบ่งความรับผิดชอบออกเป็น 4 แขวง (รูป 3.1) ได้แก่

1. แขวงกาวิละ ครอบคลุมพื้นที่ตำบลวัดเกต ตำบลหนองป่าครั่ง ตำบลท่าศาลา ตำบลหนองหอย และตำบลฟ้าฮ่าม รวมเป็นพื้นที่ทั้งหมด 12.61 ตารางกิโลเมตร
2. แขวงนครพิงค์ ครอบคลุมพื้นที่ตำบลป่าตัน ตำบลช้างม่อย ตำบลช้างเผือกบางส่วน และตำบลศรีภูมิบางส่วน รวมเป็นพื้นที่ทั้งหมด 11.26 ตารางกิโลเมตร
3. แขวงศรีวิชัย ครอบคลุมพื้นที่ตำบลสุเทพ ตำบลช้างเผือกบางส่วน ตำบลศรีภูมิบางส่วน และตำบลพระสิงห์บางส่วน รวมเป็นพื้นที่ทั้งหมด 9.51 ตารางกิโลเมตร
4. แขวงเม็งราย ครอบคลุมพื้นที่ตำบลหายยา ตำบลช้างคลาน ตำบลพระสิงห์บางส่วน และตำบลป่าแดดบางส่วน รวมเป็นพื้นที่ทั้งหมด 6.84 ตารางกิโลเมตร

สามารถแบ่งพื้นที่ของเมือง ออกเป็นเขตเมืองชั้นในและเขตเมืองชั้นนอก โดยครอบคลุมพื้นที่ ดังนี้ เขตเมืองชั้นใน ได้แก่ ตำบลพระสิงห์ ตำบลช้างคลาน ตำบลหายยา ตำบลศรีภูมิ ตำบลช้างม่อย และตำบลวัดเกต รวมเป็นพื้นที่ทั้งหมด 16.59 ตารางกิโลเมตร

ส่วนพื้นที่เขตเมืองชั้นนอก ได้แก่ ตำบลป่าแดด ตำบลช้างเผือก ตำบลป่าตัน ตำบลสุเทพ ตำบลหนองหอย ตำบลท่าศาลา ตำบลหนองป่าครั่ง และตำบลฟ้าฮ่าม รวมเป็นพื้นที่ทั้งหมด 23.63 ตารางกิโลเมตร

3.1.1 การใช้ที่ดิน

ลักษณะของการใช้ที่ดินในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ ช่วงปี พ.ศ.2543 – 2548 (รูป 3.2) ประกอบด้วยการใช้ที่ดิน 8 ประเภท ดังนี้

1. การใช้ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัย เป็นประเภทการใช้ที่ดินที่พบมากที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับ การใช้ที่ดินประเภทอื่นของเมือง โดยมีลักษณะกระจายอยู่ทั่วไปในพื้นที่ โดยมีการปะปนกันของที่อยู่อาศัยของผู้มีรายได้ในระดับต่าง ๆ กัน

2. การใช้ที่ดินประเภทพาณิชยกรรม เป็นประเภทการใช้ที่ดินที่พบมากรองลงมา โดยจะกระจุกตัวอยู่ในเขตย่านการค้าใจกลางเมืองที่ตั้งอยู่ทางด้านตะวันออกของคูเมือง และพื้นที่รอบ ๆ คูเมือง และมีลักษณะกระจายตัวอยู่ในบริเวณสองฟากของถนนสายสำคัญ รวมถึงจุดตัดของถนน โดยเฉพาะอย่างยิ่งถนนช้างคลาน ถนนท่าแพ และถนนช้างม่วย

3. การใช้ที่ดินประเภทอุตสาหกรรมและคลังสินค้า พบในสัดส่วนที่น้อย โดยจะแทรกตัวปะปนอยู่กับการใช้ที่ดินประเภทพาณิชยกรรม โดยเฉพาะบริเวณริมถนนซูเปอร์ไฮเวย์เชียงใหม่ – ลำปาง ซึ่งเป็นกิจการประเภทโรงงานน้ำแข็ง โรงงานไม้แปรรูป โรงงานเย็บผ้า และโรงงานแปรรูปอาหาร

4. การใช้ที่ดินประเภทสถาบันราชการ มีการกระจายตัวอยู่ทั่วทั้งพื้นที่แทรกปะปนไปกับการใช้ที่ดินประเภทอื่น ๆ ของเมือง โดยเฉพาะภายในเขตคูเมือง พื้นที่สถาบันราชการขนาดใหญ่ที่เห็นได้ชัด ได้แก่ พื้นที่ทางด้านตะวันตกเฉียงใต้ของคูเมือง เป็นพื้นที่ของโรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ และพื้นที่ทางด้านตะวันออกของพื้นที่ เป็นพื้นที่ของค่ายกาวิละ

5. การใช้ที่ดินประเภทสถาบันการศึกษา พบว่า มีสถาบันการศึกษาทุกระดับการศึกษา ตั้งแต่ระดับอนุบาลไปจนถึงอุดมศึกษา โดยจะพบกระจายตัวปะปนไปกับการใช้ที่ดินประเภทอื่น ๆ ของเมือง ซึ่งพบมากในพื้นที่ภายในคูเมือง และพบพื้นที่สถาบันการศึกษาขนาดใหญ่อยู่ทางด้านตะวันตกของเมือง โดยเป็นที่ตั้งของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

6. การใช้ที่ดินประเภทสถาบันศาสนา พบว่า ในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่มีวัดตั้งอยู่จำนวนมาก ซึ่งส่วนใหญ่จะกระจุกตัวอยู่ในเขตเมืองชั้นใน โดยเฉพาะภายในคูเมือง และพบปัญหาการรुक้าเขตโบราณสถานและพื้นที่โดยรอบ เช่น มีการใช้พื้นที่ภายในบริเวณวัดเป็นสถานที่จอดรถยนต์ หรือการตั้งสถานบันเทิง สถานบริการติดกับพื้นที่ของวัด

7. การใช้ที่ดินประเภทนันทนาการ ภายในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่มีสวนสาธารณะ เพียงแห่งเดียวเท่านั้น คือ สวนสาธารณะหนองบวกหาด ส่วนพื้นที่อื่นมีลักษณะเป็นสวนหย่อมบริเวณริมแม่น้ำ หรือริมถนนเท่านั้น และมีสนามกอล์ฟ ซึ่งเป็นพื้นที่นันทนาการขนาดใหญ่บริเวณทางด้านใต้ของเมือง

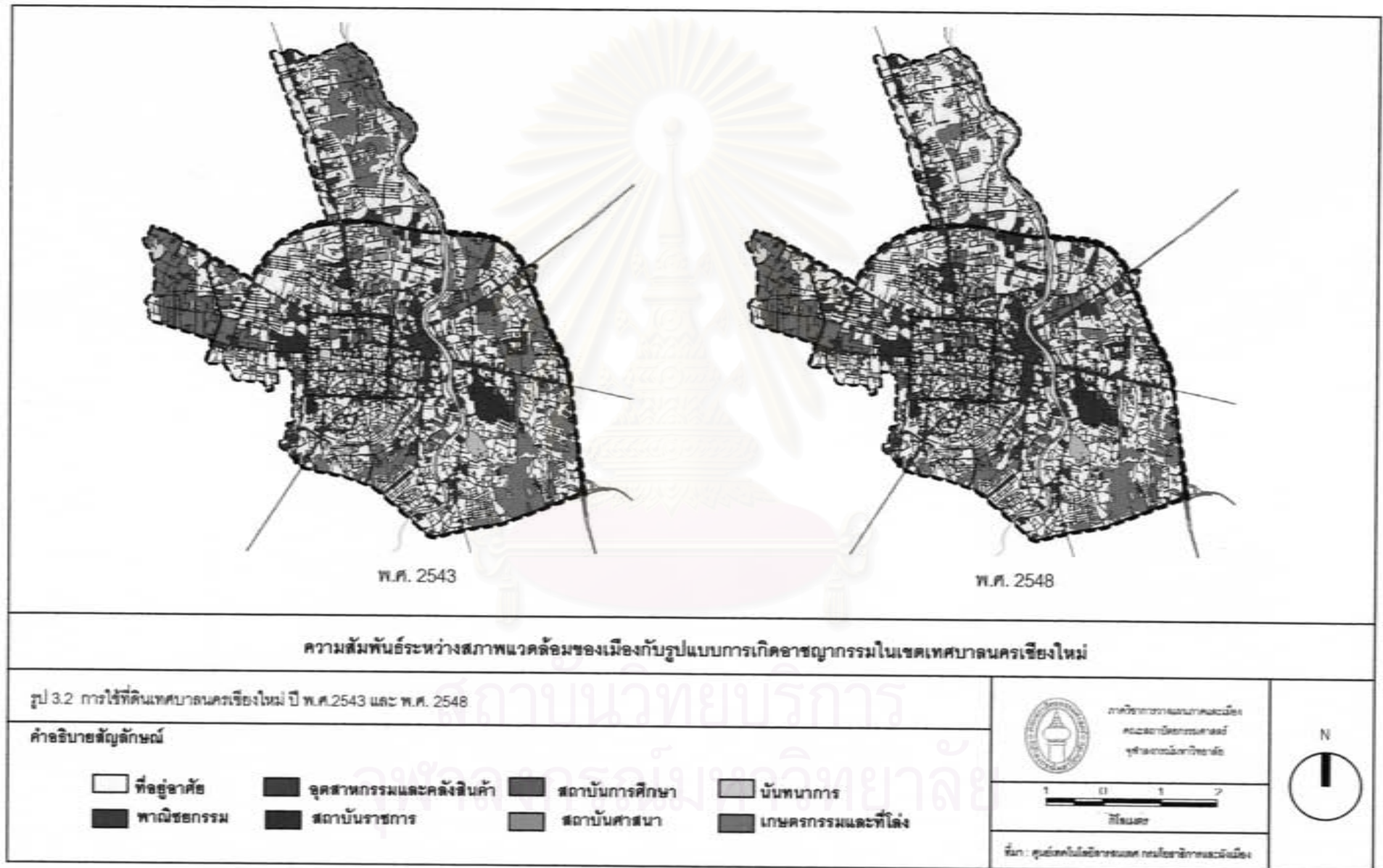
8. การใช้ที่ดินประเภทเกษตรกรรมและที่โล่งว่าง ส่วนใหญ่จะเป็นพื้นที่ขนาดเล็กปะปนแทรกไปกับการใช้ที่ดินประเภทอื่น ๆ ของเมือง มีพื้นที่ขนาดใหญ่ที่สังเกตได้ชัด คือ บริเวณเขตเมืองชั้นนอกย่านถนนอ้อมเมือง ถนนเชียงใหม่-หางดง และบริเวณระหว่างสถานีรถไฟไปจนถึงถนนซูเปอร์ไฮเวย์

สำหรับการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน ระหว่างปี พ.ศ.2543 – 2548 (ตาราง 3.1) พบว่า การใช้ที่ดินประเภทเกษตรกรรมและที่โล่งว่างมีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงมากที่สุด โดยมีแนวโน้มลดลงและเปลี่ยนแปลงไปเป็นการใช้ที่ดินประเภทที่พักอาศัยมากที่สุด โดยเฉพาะพื้นที่ในส่วนของตำบลฟ้าฮ่าม ตำบลท่าศาลา ตำบลหนองป่าครั่ง ตำบลสุเทพ และตำบลช้างเผือก และพบว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงไปเป็นพื้นที่พาณิชยกรรม โดยเฉพาะตามแนวเส้นทางคมนาคมที่มุ่งออกไปยังพื้นที่เขตชานเมือง ได้แก่ บริเวณถนนเชียงใหม่-หางดง ถนนซูเปอร์ไฮเวย์เชียงใหม่-ลำปาง โดยมีพื้นที่จำนวนหนึ่งบริเวณตำบลป่าแดดถูกเปลี่ยนแปลงไปเป็นสถาบันราชการ นอกจากนี้ยังพบแนวโน้มการเพิ่มขึ้นของสถาบันการศึกษา ในพื้นที่ตำบลท่าศาลา ตำบลหนองหอย ร้อยละ 1.09 สำหรับการใช้ที่ดินประเภทอุตสาหกรรมและคลังสินค้า มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นเพียงเล็กน้อยเท่านั้น ส่วนการใช้ที่ดินประเภทสถาบันศาสนา และนันทนาการ ไม่มีการเปลี่ยนแปลง

ตาราง 3.1 การใช้ที่ดินในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ พ.ศ.2543 และ 2548

ประเภทการใช้ที่ดิน	พื้นที่ พ.ศ.2543		พื้นที่ พ.ศ.2548		ร้อยละการเปลี่ยนแปลง
	ตารางกิโลเมตร	ร้อยละ	ตารางกิโลเมตร	ร้อยละ	
ที่พักอาศัย	18.53	46.07	19.63	48.81	2.73
พาณิชยกรรม	5.70	14.17	6.51	16.19	2.01
อุตสาหกรรมและคลังสินค้า	0.36	0.90	0.49	1.22	0.32
สถาบันราชการ	1.91	4.75	2.28	5.67	0.92
สถาบันการศึกษา	2.17	5.40	2.61	6.49	1.09
สถาบันศาสนา	0.60	1.49	0.60	1.49	0.00
นันทนาการ	1.02	2.54	1.02	2.54	0.00
เกษตรกรรมและที่โล่ง	9.93	24.69	7.08	17.60	-7.09
รวม	40.22	100.00	40.22	100.00	

ที่มา : คำนวณจากโปรแกรมระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

3.1.2 โครงข่ายคมนาคม

โครงข่ายถนนภายในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ (รูป 3.3) ประกอบด้วย 2 โครงข่ายหลัก คือ

1. โครงข่ายแบบตาราง (Grid Network) สืบเนื่องได้จากพื้นที่ภายในเขตคูเมือง และย่านศูนย์กลางธุรกิจและการค้าที่มีลักษณะเป็นแบบตารางแบ่งเป็นตารางกริด โดยถนนภายในคูเมือง และย่านศูนย์กลางธุรกิจและการค้าดังกล่าว จะมีลักษณะถนนแบบลาดยาง และขนาดของถนนไม่กว้างมาก มีพื้นผิวเรียบ ปัญหาของระบบถนนส่วนนี้ คือ ถนนค่อนข้างแคบและมีการจราจรติดขัดในบางช่วงเวลา

2. โครงข่ายแบบวงแหวนและรัศมี (Ring and Radial Network) เป็นถนนที่รองรับยานพาหนะที่เข้า – ออกเมือง โดยถนนแบบวงแหวนมีลักษณะคล้ายเป็นวงที่ล้อมรอบศูนย์กลางเมืองออกไป ได้แก่ ถนนสายชูปเปอร์ไฮเวย์เชียงใหม่ – ลำปาง และถนนมหิตล ส่วนถนนแบบรัศมีจะเป็นถนนที่เชื่อมต่อระหว่างตัวเมืองเชียงใหม่กับต่างอำเภอ มีลักษณะคล้ายรัศมีแผ่ออกไปจากศูนย์กลางเมือง ได้แก่ ถนนห้วยแก้ว ถนนสุเทพ ถนนสายเชียงใหม่ – ลำพูน เป็นถนนแบบลาดยาง ส่วนถนนที่เชื่อมต่อกับต่างอำเภออื่น ๆ มักเป็นถนนแบบคอนกรีต ซึ่งได้แก่ ถนนช้างเผือก – โชตนา ถนนสายเชียงใหม่ – ดอยสะเก็ด และถนนสายเชียงใหม่ – หางดง เป็นต้น

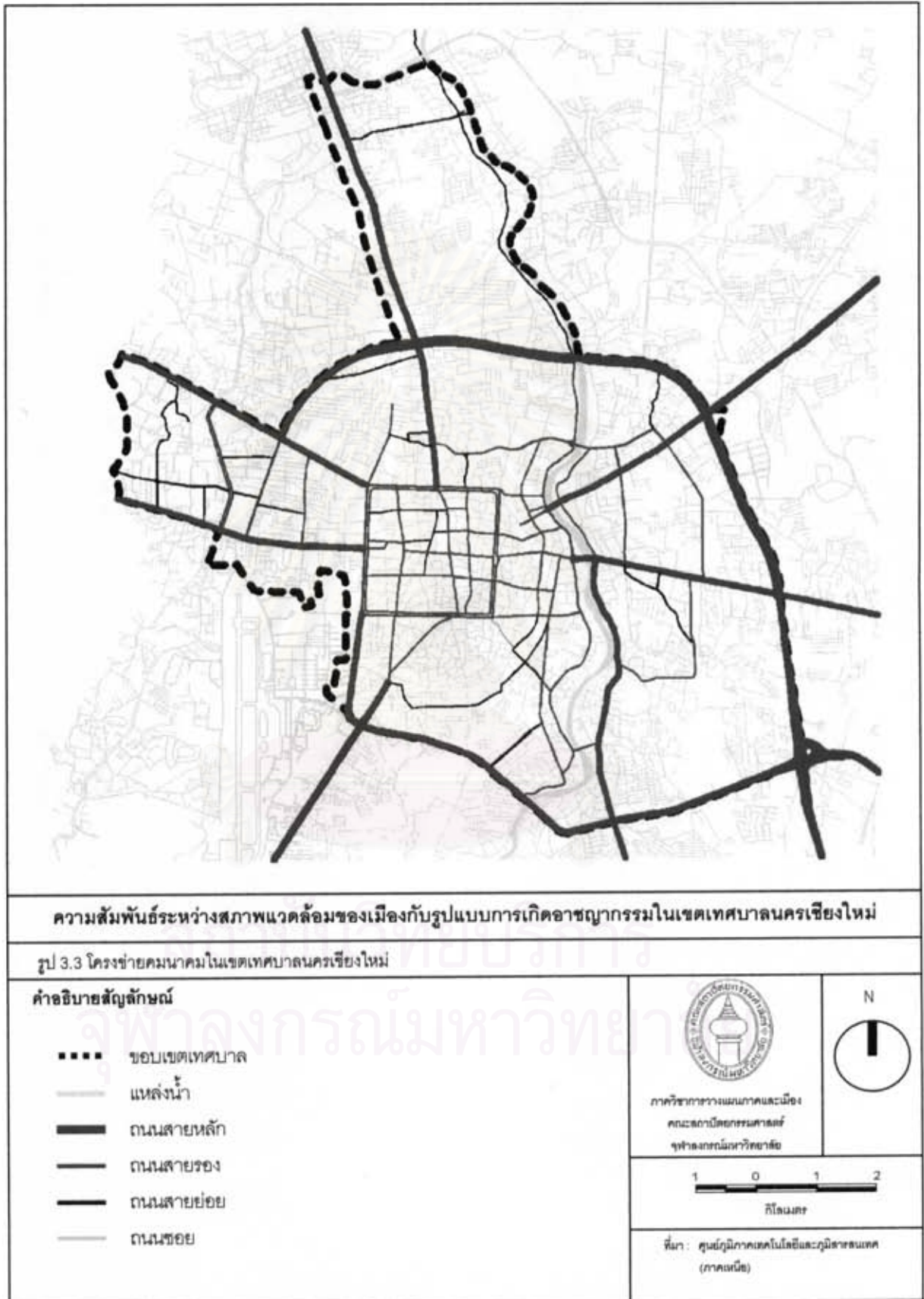
ในปัจจุบันระบบถนนของเมืองเชียงใหม่ สามารถแบ่งออกได้เป็น 4 กลุ่ม (รูป 3.3) คือ

1. ถนนสายหลัก มีผิวจราจรกว้าง 10 – 12 เมตร โครงข่ายเบาบางมีการพัฒนาตามแนวยาว ปริมาณการจราจรในช่วงโมงเร่งด่วนเฉลี่ย 2,500 – 3,000 คัน ได้แก่ ถนนห้วยแก้ว ถนนสุเทพ ถนนมหิตล ถนนช้างเผือก ถนนโชตนา ถนนเจริญเมือง ถนนแก้ววรุฒ และถนนสายเชียงใหม่ – ลำพูน เป็นต้น

2. ถนนสายรอง มีผิวจราจรกว้าง 8 – 10 เมตร โครงข่ายหนาแน่นลักษณะแบบตารางกริด ปริมาณการจราจรในช่วงโมงเร่งด่วนเฉลี่ย 2,000 – 2,500 คัน ได้แก่ ถนนคลองชลประทาน ถนนนิมมานเหมินท์ ถนนศิริมงคลจารย์ ถนนหัตถิเสวี ถนนมณีนพรัตน์ ถนนมูลเมือง ถนนศรีดอนไชย ถนนบุญเรืองฤทธิ์ ถนนราชดำเนิน ถนนสามล้าน ถนนราชมรรคา ถนนราชภาดินัย ถนนช้างคลาน ถนนเจริญเมือง และถนนบำรุงราษฎร์ เป็นต้น

3. ถนนสายย่อย มีผิวจราจรกว้าง 6 – 8 เมตร รองรับกับปริมาณการจราจรจากถนนสายรอง ปริมาณการจราจรเบาบาง ได้แก่ ถนนสุวิวงศ์ ถนนหายยา ถนนสนามกีฬา ถนนประชาสัมพันธ์ ถนนป่าตัน เป็นต้น

4. ถนนซอย มีผิวการจราจรกว้างน้อยกว่า 6 เมตร โครงข่ายเบาบางลักษณะซับซ้อน ไม่มีแบบแผน ปริมาณการจราจรเบาบาง มีการเข้าถึงลำบาก เนื่องจากเป็นถนนที่คับแคบ ได้แก่ ถนนสันติรักษ์ ถนนใจแก้ว ถนนบ้านพระ ถนนต้นขาม และตรอกซอยต่าง ๆ

3.1.3 ไฟสาธารณะ

การให้บริการทางด้านไฟฟ้าต่าง ๆ ซึ่งรวมถึงการให้แสงสว่างบริเวณพื้นที่สาธารณะในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ เป็นหน้าที่ของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค บ้านเด่น ซึ่งทำหน้าที่รับกระแสไฟฟ้าจากการจำหน่ายของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค มี 2 ระบบ คือ

1. ระบบ 1 เฟส 2 สาย 11 เควี หรือ 22 เควี/230 โวลต์
2. ระบบ 4 เฟส 4 สาย 11 เควี หรือ 22 เควี/400/230 โวลต์

ไฟสาธารณะที่พบมี 2 แบบ (รูป 3.4) คือ แบบที่ใช้หลอดแบบไอโซเดียม (Sodium vapor) ซึ่ง จะให้แสงสีเหลือง และให้แสงสว่างกระจายครอบคลุมพื้นที่ 4 – 5 เมตร พบตามถนนสายหลัก สะพานต่าง ๆ และหลอดแบบไอปรอท (Mercury vapor) จะให้แสงสีขาวอมน้ำเงินแกมเขียว และให้แสงสว่างกระจายครอบคลุมพื้นที่ 2 – 3 เมตร พบตามถนนทั่ว ๆ ไป

สำหรับการขอติดตั้งไฟสาธารณะในพื้นที่สาธารณะต่าง ๆ เป็นการกำหนดโดยเทศบาลนครเชียงใหม่ เมื่อแสดงด้วยแผนที่แสดงระยะการส่องสว่างของไฟสาธารณะ (รูป 3.5) พบว่า บริเวณถนนสายหลักของเมือง ไฟสาธารณะแต่ละต้นห่างกัน 20 – 30 เมตร จึงเป็นถนนที่มีความสว่างมาก บริเวณถนนสายรองไฟสาธารณะแต่ละต้นห่างกัน 30 – 40 เมตร ส่วนบริเวณถนนซอยภายในพื้นที่ มีตำแหน่งไฟสาธารณะแต่ละต้นห่างกัน 40 – 80 เมตร

นอกจากนี้ยังมีการติดตั้งโคมไฟให้แสงสว่างบริเวณสถานที่สำคัญ ซึ่งเป็นหลอดแบบเส้นใยปกติ เช่น บริเวณถนนรอบ คูเมืองเชียงใหม่ สวนสาธารณะริมแม่น้ำปิง โบราณสถานเพื่อเพิ่มแสงสว่าง และความสวยงามให้กับเมือง ทำให้พื้นที่บริเวณต่าง ๆ ดังกล่าวมีความสว่างมากขึ้น

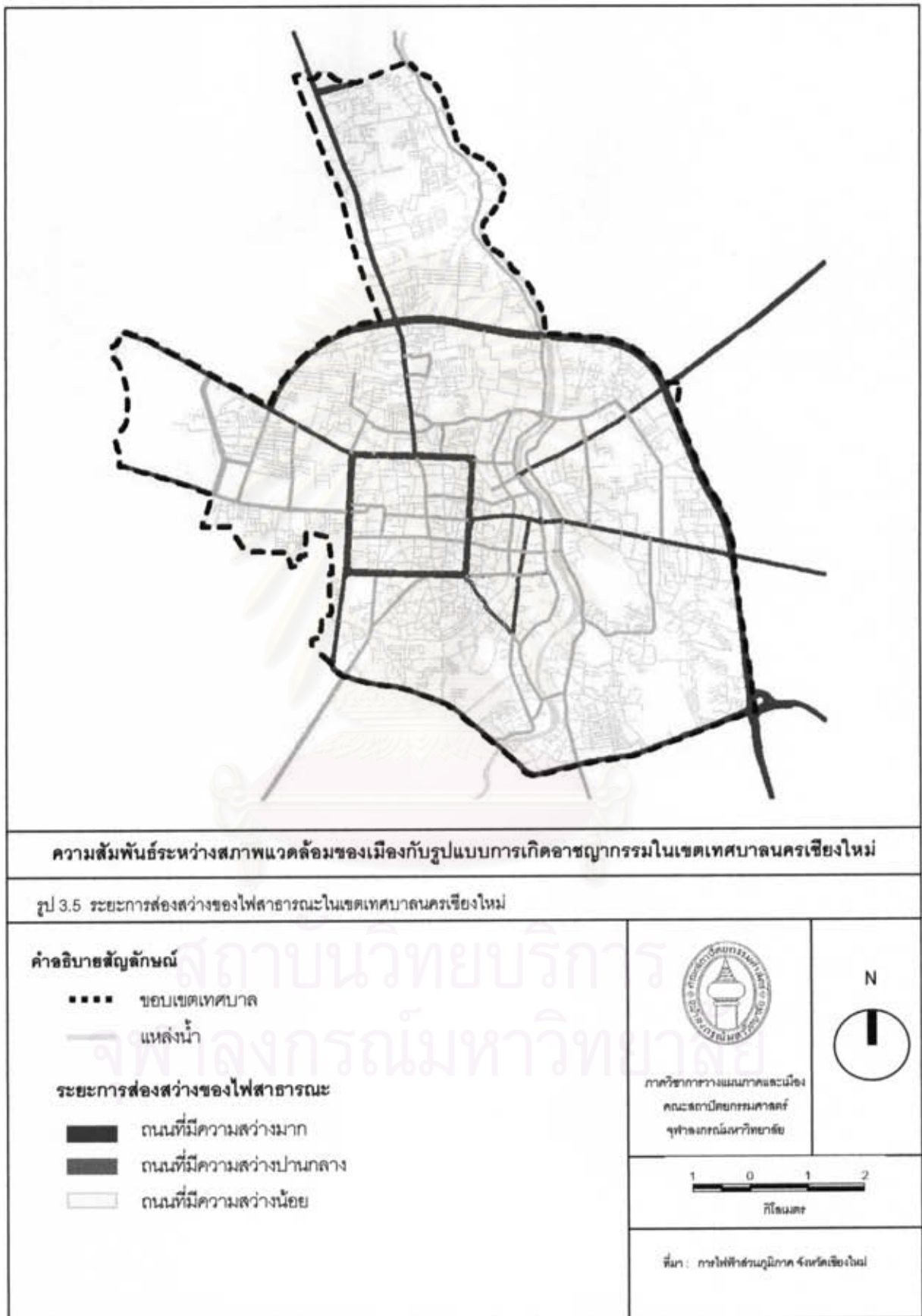

หลอดแบบไอปรอท

หลอดแบบไอโซเดียม

รูป 3.4 ประเภทไฟสาธารณะในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่

3.2 สภาพแวดล้อมทางสังคม วัฒนธรรม

3.2.1 ประชากร

จากข้อมูลของสำนักงานทะเบียนท้องถิ่น เทศบาลนครเชียงใหม่ เมื่อเดือนธันวาคม พ.ศ.2548 (ตาราง 3.2) พบว่า มีจำนวนประชากรในเขตเทศบาลทั้งหมด 169,886 คน และมีความหนาแน่นของประชากรในเขตเทศบาลโดยเฉลี่ย 4,224 คนต่อตารางกิโลเมตร เมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนประชากรในปี พ.ศ.2543 พบว่า มีจำนวนประชากรเพิ่มขึ้น 4,651 คน

ตาราง 3.2 จำนวนประชากรในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ ปี พ.ศ.2543 และ 2548

ตำบล	พ.ศ. 2543		พ.ศ. 2548	
	จำนวน ประชากร (คน)	ความหนาแน่น (คน/กม ²)	จำนวน ประชากร (คน)	ความหนาแน่น (คน/กม ²)
พระสิงห์	9,089	4,940	8,737	4,748
ช้างคลาน	22,439	6,131	24,069	6,576
หายยา	15,205	8,219	14,948	8,080
ป่าแดด	2,137	2,705	1,995	2,525
ศรีภูมิ	18,673	6,840	19,152	7,015
ช้างม่อย	11,200	6,747	13,664	8,231
ช้างเผือก	15,488	3,805	15,977	3,926
ป่าตัน	8,678	1,323	8,758	1,335
สุเทพ	19,603	3,532	20,213	3,642
วัดเกต	26,771	5,520	27,112	5,590
หนองหอย	6,351	3,113	6,158	3,019
ท่าศาลา	6,398	2,569	6,246	2,508
หนองป่าครั่ง	1,816	1,713	1,742	1,643
ฟ้าฮ่าม	1,387	1,296	1,115	1,042
รวม	165,235	4,108	169,886	4,224

ที่มา: ดัดแปลงจากสำนักงานทะเบียนท้องถิ่น เทศบาลนครเชียงใหม่

ตำบลที่มีจำนวนประชากรอาศัยอยู่มากที่สุด คือ ตำบลวัดเกต ตำบลช้างคลาน และตำบลสุเทพ เนื่องจากเป็นตำบลที่มีพื้นที่ขนาดใหญ่เมื่อเทียบกับตำบลอื่น ๆ ส่วนตำบลที่มีความหนาแน่นของประชากรมากที่สุด คือ ตำบลช้างม่อย ตำบลหายยา ตำบลศรีภูมิ และตำบลช้างคลาน เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีการตั้งถิ่นฐานมานาน และเป็นย่านพาณิชยกรรมที่สำคัญของเมืองมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน จากความหนาแน่นประชากรทั้งหมดสามารถจัดกลุ่มความหนาแน่นประชากรได้ 5 กลุ่ม (รูป 3.6) ดังนี้

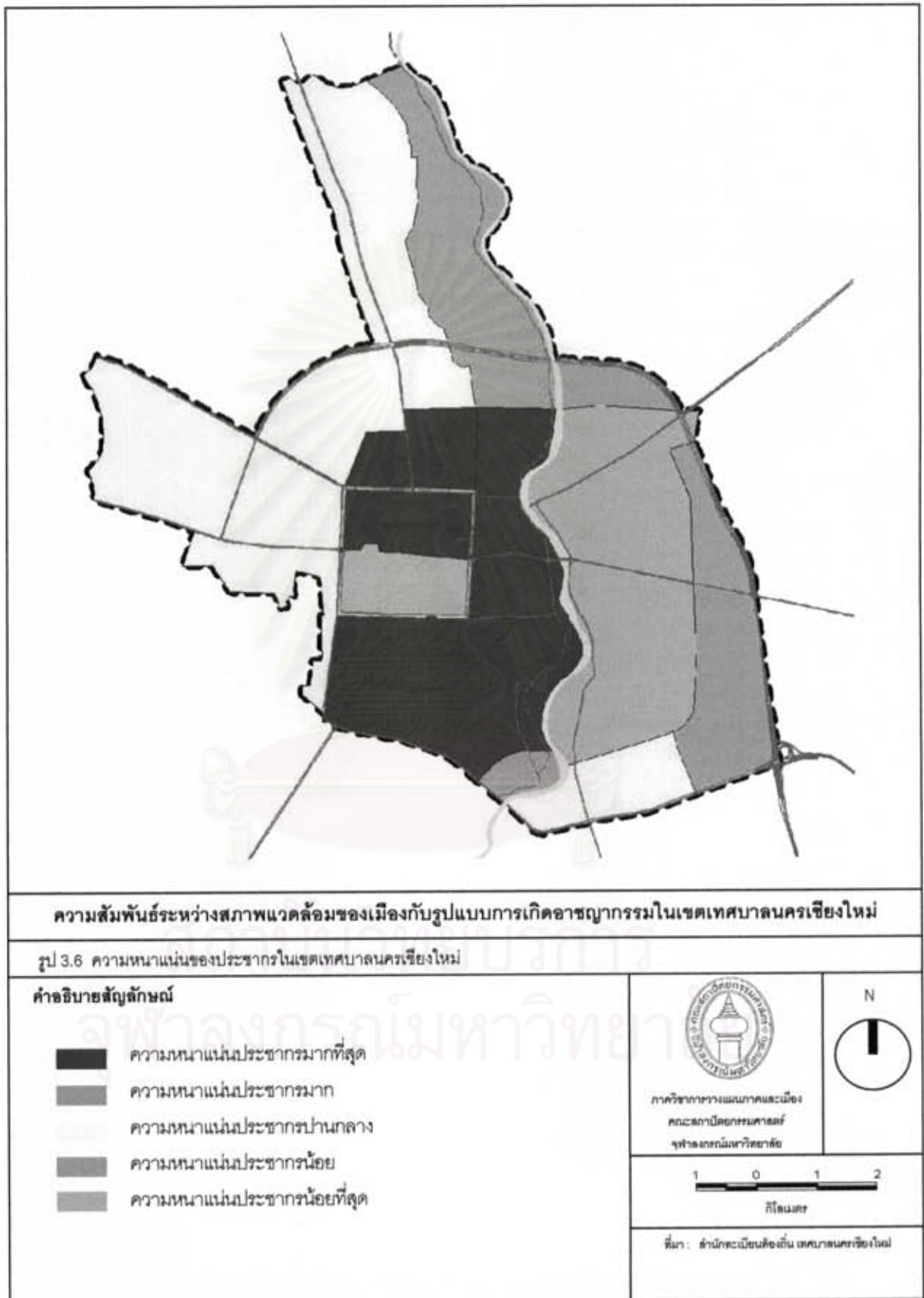
กลุ่มที่ 1 เป็นกลุ่มที่มีความหนาแน่นประชากรมากกว่า 6,000 คนต่อตารางกิโลเมตร ขึ้นไป ประกอบด้วย 4 ตำบล คือ ตำบลช้างม่อย ตำบลหายยา ตำบลศรีภูมิ และตำบลช้างคลาน ซึ่งในตำบลดังกล่าวมีจำนวนประชากรอาศัยอยู่เกือบเต็มพื้นที่ เนื่องจากเป็นบริเวณที่มีการตั้งถิ่นฐานมานาน และยังเป็นพื้นที่ย่านพาณิชยกรรมที่สำคัญของเมืองมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

กลุ่มที่ 2 เป็นกลุ่มที่มีความหนาแน่นประชากรมาก มีความหนาแน่นระหว่าง 4,000 – 6,000 คนต่อตารางกิโลเมตร ประกอบด้วย 2 ตำบล คือ ตำบลวัดเกตและตำบลพระสิงห์ ซึ่งตำบลวัดเกตเป็นตำบลที่มีจำนวนประชากรมากที่สุด แต่มีความหนาแน่นอยู่ในลำดับที่ 5 เนื่องจากมีพื้นที่ขนาดใหญ่ ครอบคลุมอาณาเขตทางทิศตะวันออกของแม่น้ำปิงเป็นพื้นที่ถึง 4.85 ตารางกิโลเมตร แต่ยังมีพื้นที่ว่างบริเวณริมทางรถไฟ และเป็นที่ตั้งของเตหหาร ส่วนในตำบลพระสิงห์เป็นที่ตั้งของที่อยู่อาศัยหนาแน่นปานกลาง และมีโบราณสถานจำนวนมาก

กลุ่มที่ 3 เป็นกลุ่มที่มีความหนาแน่นประชากรปานกลาง มีความหนาแน่นระหว่าง 3,000 – 3,999 คนต่อตารางกิโลเมตร ประกอบด้วย 3 ตำบล คือ ตำบลช้างเผือก ตำบลสุเทพ และตำบลหนองหอย โดยพื้นที่ของตำบลช้างเผือกจะครอบคลุมพื้นที่ทางทิศเหนือของถนนวงแหวน ซึ่งยังคงมีพื้นที่ว่างบางส่วนที่ยังไม่ได้รับการพัฒนา ส่วนตำบลสุเทพเป็นที่ตั้งของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่และโรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ ซึ่งเป็นพื้นที่ขนาดใหญ่จึงมีพื้นที่ตั้งถิ่นฐานน้อย ส่วนตำบลหนองหอย มีพื้นที่ว่างใกล้เขตทางรถไฟจำนวนมาก

กลุ่มที่ 4 เป็นกลุ่มที่มีความหนาแน่นประชากรน้อย มีความหนาแน่นระหว่าง 2,000 – 2,999 คนต่อตารางกิโลเมตร ประกอบด้วย 1 ตำบล คือ ตำบลท่าศาลา เนื่องจากพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่อยู่อาศัยหนาแน่นน้อย และมีพื้นที่ว่างขนาดใหญ่บริเวณริมถนนสุขุมวิท

กลุ่มที่ 5 เป็นกลุ่มที่มีความหนาแน่นประชากรน้อยที่สุด มีความหนาแน่นน้อยกว่า 2,000 คนต่อตารางกิโลเมตร มี 3 ตำบล คือ ตำบลหนองป่าครั่ง ตำบลป่าตัน และตำบลฟ้าฮ่าม ในส่วนของตำบลหนองป่าครั่งและตำบลฟ้าฮ่ามเป็นตำบลที่มีพื้นที่ขนาดเล็ก ส่วนตำบลป่าตันเป็นตำบลที่มีพื้นที่มากที่สุดในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ แต่พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่อยู่อาศัยหนาแน่นน้อย พื้นที่เกษตรกรรม ไม่มีกิจกรรมดึงดูดให้คนเข้ามาอยู่อาศัย จึงมีความหนาแน่นประชากรน้อยที่สุด

3.2.2 กลุ่มทางสังคม

กลุ่มทางสังคมในพื้นที่ หมายถึง กลุ่มสังคมต่าง ๆ ที่อยู่ในพื้นที่เขตเทศบาลนครเชียงใหม่ ไม่ว่าจะเป็นชื้อหรือไม่กับการเกิดอาชญากรรม ซึ่งรวมไปถึงย่านเสื่อมโทรมต่าง ๆ หรือพื้นที่ที่เป็นแหล่งรวมอบายมุขต่าง ๆ ของเมือง กลุ่มทางสังคมต่าง ๆ เหล่านี้อาจก่อให้เกิดปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อสังคมซึ่งก่อให้เกิดความเสียหายทั้งทางด้านเศรษฐกิจ ภาพลักษณ์ของเมือง และส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในเขตเมือง โดยประกอบไปด้วย (รูป 3.7)

1. แหล่งชุมชนแออัด

แหล่งชุมชนแออัดเป็นพื้นที่อยู่อาศัยของคนยากไร้ ที่พักอาศัยอยู่อย่างแออัดยัดเยียด ขาดแคลนการบริการสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ ทำให้บุคคลที่อาศัยอยู่ในชุมชนถูกกดดันให้เกิดปัญหาสังคมตามมา โดยเฉพาะปัญหาอาชญากรรมอันเป็นผลมาจากภาวะทางเศรษฐกิจ ความกดดันในครอบครัวที่ต้องดิ้นรน จึงมักมีปัญหาทะเลาะวิวาท การค้าประเวณี โรคเอดส์ อบายมุขต่าง ๆ นอกจากนี้พื้นที่ชุมชนแออัดมักเป็นที่หลบซ่อนตัวของอาชญากรอีกด้วย พื้นที่ชุมชนแออัดที่ตั้งอยู่ใกล้พื้นที่พาณิชยกรรมขนาดใหญ่ เช่น ตลาดสด ห้างสรรพสินค้า มีโอกาสที่คนในชุมชนแออัดประกอบอาชญากรรม เนื่องจากมีความเหลื่อมล้ำทางสังคมเกิดขึ้น แหล่งชุมชนแออัดในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ มีจำนวน 80 แห่ง ส่วนใหญ่มักเกาะกลุ่มให้เห็นอย่างชัดเจน เช่น บริเวณถนนสิงหราชต่อเนื่องไปถึงถนนทิพย์เนตร บริเวณด้านหลังตลาดศิริวัฒนา บริเวณตลาดหนองหอย บริเวณถนนห้วยแก้วและถนนสุเทพ

2. กลุ่มวัยรุ่น

กลุ่มสังคมวัยรุ่นเป็นกลุ่มวัยรุ่นที่อาศัยอยู่ทั้งในและนอกเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ มีอายุตั้งแต่ 10 – 20 ปี มักใช้รถจักรยานยนต์เป็นยานพาหนะ มีการรวมกลุ่มตั้งแต่ 3 – 5 คน ขึ้นไป บางกลุ่มมีสมาชิกถึง 100 คน โดยจะตั้งตัวเป็นกลุ่มแก๊งต่าง ๆ โดยเรียกชื่อตามลักษณะพื้นที่ที่มา ตามชื่อของหัวหน้ากลุ่ม หรือตามชื่อลักษณะการแต่งกาย เช่น แก๊งบินลาติน แก๊งชามูไร แก๊งเอ็นดีอาร์ แก๊งสันผีเสื้อ เป็นต้น

ลักษณะพื้นที่ส่วนใหญ่ที่กลุ่มวัยรุ่นมักมาอาศัยรวมกลุ่มกันนั้น ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่สาธารณะที่มีการเปิดให้เข้าออกได้ตลอดเวลา ถ้าหากเป็นสวนสาธารณะ พื้นที่โดยรวมมักมีดครีมีมีไฟส่องสว่างน้อย หรือหากเป็นสถานบันเทิง เมื่อถึงเวลาปิดบริการ กลุ่มวัยรุ่นจะออกมาเฝ้าครองพื้นที่รอบบริเวณ เพื่อประกาศศักดิ์ศรีระหว่างกลุ่ม ได้แก่ บริเวณลานเอนกประสงค์ประตูท่าแพ สวนสาธารณะรอบคูเมืองเชียงใหม่ สถานบริการบริเวณถนนลอยเคราะห์ สถานบันเทิงหลังย่านการค้าไนท์บาสาร์ กิจกรรมที่กลุ่มวัยรุ่นทำ ได้แก่ ดื่มสุรา เสพสารเสพติด มีเพศสัมพันธ์ ทำลายทรัพย์สินสาธารณะ แชงรถ ทำร้ายร่างกายผู้อื่น และก่อคดีอาชญากรรม

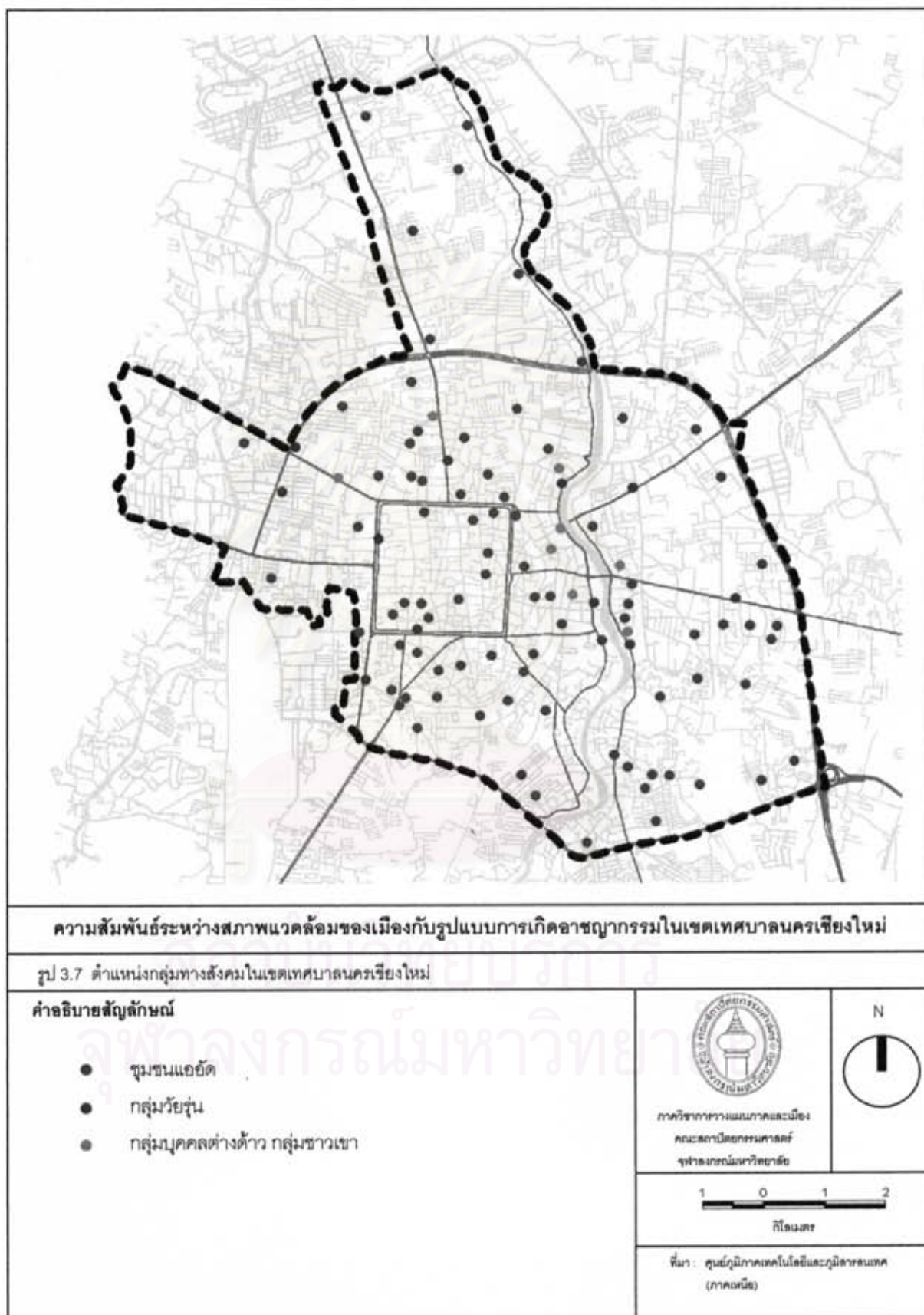
3. กลุ่มบุคคลต่างด้าว กลุ่มชาวเขา และบุคคลเร่ร่อน

กลุ่มบุคคลต่างด้าวมักเป็นแรงงานนอกระบบที่หลบหนีเข้าเมือง สามารถกระทำความผิดและหลบหนีไปยังพื้นที่อื่นต่อ ๆ ไป เนื่องจากขาดหลักฐานการติดตามตัว การจับกุมจึงทำได้ลำบาก แรงงานต่างด้าวมักเข้าไปทำงานรับจ้างตามตลาดสด ร้านอาหาร สถานบันเทิง โดยอาศัยอยู่ในบริเวณที่ทำงาน หรือรวมกันเช่าห้องพักราคาถูกที่ไม่ห่างจากแหล่งงาน เพื่อความสะดวกในการเข้าไปทำงาน หรืออาศัยปะปนอยู่ในแหล่งชุมชนแออัดต่าง ๆ

กลุ่มชาวเขา ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มที่เข้ามาค้าขายในเมือง ประกอบด้วย กลุ่มที่ลงมาขายสินค้าเกษตรให้แก่พ่อค้าในเมือง พบบริเวณด้านหลังตลาดต้นลำไยและตลาดเมืองสมุทร ในช่วง 03.00 – 06.00 น. กลุ่มที่ทำงานเป็นลูกจ้างขายสินค้าพื้นเมืองบริเวณทางเข้าตลาดวโรรส ในช่วงถนนช่วงเมรุ พบมากในเวลากลางวัน และกลุ่มที่เดินเร่ร่อนขายดอกไม้และเครื่องประดับให้แก่นักท่องเที่ยวในเวลากลางคืน พบในบริเวณย่านการค้าไนท์บาซาร์ สถานบริการย่านถนนท่าแพและถนนลอยเคราะห์ ประตู่ท่าแพด้านทิศตะวันตก ด้านหลังตลาดประตูเชียงใหม่ สถานบริการริมถนนห้วยแก้วและถนนนิมมานเหมินท์

กลุ่มบุคคลเร่ร่อนโดยมากแล้วมักพบอยู่ทั่วไปในเขตเมือง โดยจะอาศัยขออาหารหรือเศษเงินจากนักท่องเที่ยว และจะอยู่ไม่ประจำที่ เดินทางไปเรื่อย ๆ บริเวณที่พบกลุ่มบุคคลเหล่านี้มักเป็นบริเวณสาธารณะที่ไม่มีบุคคลเป็นเจ้าของ เช่น บริเวณสวนสาธารณะด้านข้างตลาดต้นลำไย สวนสาธารณะริมแม่น้ำปิงระหว่างตลาดเมืองสมุทรไปจนถึงตลาดต้นลำไย บริเวณเชิงสะพานและใต้สะพานนวรัฐ สะพานจันทร์สมอนุสรณ์

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3.3 ปัญหาอาชญากรรมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่

ในเขตภาคเหนือตอนบน จังหวัดเชียงใหม่เป็นเมืองหลักของภูมิภาคที่ประสบกับปัญหาอาชญากรรมมากกว่าจังหวัดอื่น ๆ เนื่องจากเป็นศูนย์กลางของกิจกรรมต่าง ๆ ในภูมิภาค เช่น พาณิชยกรรม การคมนาคมขนส่ง การศึกษา การท่องเที่ยว สาธารณสุข การบริการต่าง ๆ โดยเฉพาะในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ที่มีการขยายตัวของเมืองอย่างรวดเร็ว และขาดการควบคุมการเจริญเติบโตของเมืองที่เหมาะสม จึงทำให้ยากต่อการควบคุมดูแลความปลอดภัยของประชาชนได้อย่างทั่วถึง ปัญหาอาชญากรรมที่เกิดขึ้นจึงส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของเมืองโดยตรง

จากตาราง 3.3 แสดงให้เห็นว่า ในช่วงปี พ.ศ.2543 – 2548 จังหวัดเชียงใหม่เป็นจังหวัดที่มีจำนวนคดีอาชญากรรมเกิดขึ้นมากที่สุด จำนวน 8,318 คดี โดยเฉลี่ยมีคดีเกิดขึ้นปีละ 1,387 คดี หรือคิดเป็นร้อยละ 33.13 ของจำนวนคดีอาชญากรรมทั้งหมดในเขตภาคเหนือตอนบน และมีจำนวนคดีเพิ่มมากขึ้นทุกปี ในขณะที่พื้นที่ที่ประสบกับปัญหาอาชญากรรมมารองลงมา คือ จังหวัดเชียงราย มีจำนวน 3,943 คดี หรือเฉลี่ยเกิดขึ้นปีละ 658 คดี ซึ่งมีจำนวนคดีอาชญากรรมเกิดขึ้นน้อยกว่าของจังหวัดเชียงใหม่จำนวนมาก แสดงว่าจังหวัดเชียงใหม่เป็นจังหวัดที่ประสบกับปัญหาอาชญากรรมมาก

เมื่อพิจารณาสัดส่วนการเกิดคดีอาชญากรรมในจังหวัดเชียงใหม่ (ตาราง 3.4 และรูป 3.8) พบว่า คดีอาชญากรรมร้อยละ 61 เกิดขึ้นในพื้นที่เขตเทศบาลนครเชียงใหม่ ส่วนร้อยละ 39 เกิดขึ้นนอกพื้นที่เขตเทศบาลนครเชียงใหม่ และเมื่อคิดเทียบกับขนาดพื้นที่ พบว่า เทศบาลนครเชียงใหม่ มีคดีอาชญากรรม จำนวน 125 คดีต่อตารางกิโลเมตร ส่วนพื้นที่นอกเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ มีคดีอาชญากรรมเพียง 0.15 คดีต่อตารางกิโลเมตร ทำให้สามารถระบุได้ชัดเจนว่าพื้นที่ในส่วนของเทศบาลนครเชียงใหม่เป็นพื้นที่ที่มีปัญหาอาชญากรรมมาก

เมื่อพิจารณาข้อมูลสถิติการเกิดคดีอาชญากรรมในพื้นที่เขตเทศบาลนครเชียงใหม่ (ตาราง 3.4) จะเห็นว่าในช่วงปี พ.ศ.2543 – 2548 จำนวนคดีอาชญากรรมมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นในแต่ละช่วงปีเป็นจำนวนค่อนข้างคงที่ และมีแนวโน้มว่ารูปแบบดังกล่าวจะยังคงดำเนินต่อไปในอนาคต ซึ่งเมื่อทำการคาดการณ์จำนวนคดีอาชญากรรมในอนาคตด้วยวิธีสมการถดถอยเชิงเส้นตรง (Linear Regression) ดังรูป 3.9 พบว่า ในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่จะมีจำนวนคดีอาชญากรรมเพิ่มมากขึ้นในทุก ๆ ปี จนถึง พ.ศ.2558 จะมีคดีอาชญากรรมเพิ่มขึ้นเป็น 1,530 คดี

จากข้อมูลต่าง ๆ ดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าพื้นที่ในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่เป็นพื้นที่ที่มีปัญหาอาชญากรรมรุนแรงมาก ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่ต้องทำการศึกษาเพื่อแก้ไขและหาแนวทางป้องกันปัญหาอาชญากรรมที่เกิดขึ้น

ตาราง 3.3 สถิติคดีอาชญากรรมรายจังหวัดในเขตภาคเหนือตอนบน พ.ศ.2543 – 2548

จังหวัด	จำนวนคดีอาชญากรรม (คดี)						รวม	ร้อยละ
	พ.ศ.	พ.ศ.	พ.ศ.	พ.ศ.	พ.ศ.	พ.ศ.		
	2543	2544	2545	2546	2547	2548		
เชียงใหม่	1,130	1,226	1,314	1,485	1,538	1,625	8,318	33.13
เชียงราย	547	593	644	718	695	746	3,943	15.70
ลำปาง	429	487	540	626	674	695	3,451	13.75
น่าน	354	379	391	438	457	482	2,501	9.96
ลำพูน	321	354	362	405	423	448	2,313	9.21
แพร่	317	337	375	386	416	421	2,252	8.97
พะเยา	212	230	258	267	273	279	1,519	6.05
แม่ฮ่องสอน	94	125	138	142	150	161	810	3.23
รวมทั้งหมด	3,404	3,731	4,022	4,467	4,626	4,857	25,107	100.00

ที่มา: ดัดแปลงจากสมุดรายงานสถิติคดีอาญาในประเทศไทย ศูนย์ข้อมูลข้อสนเทศ

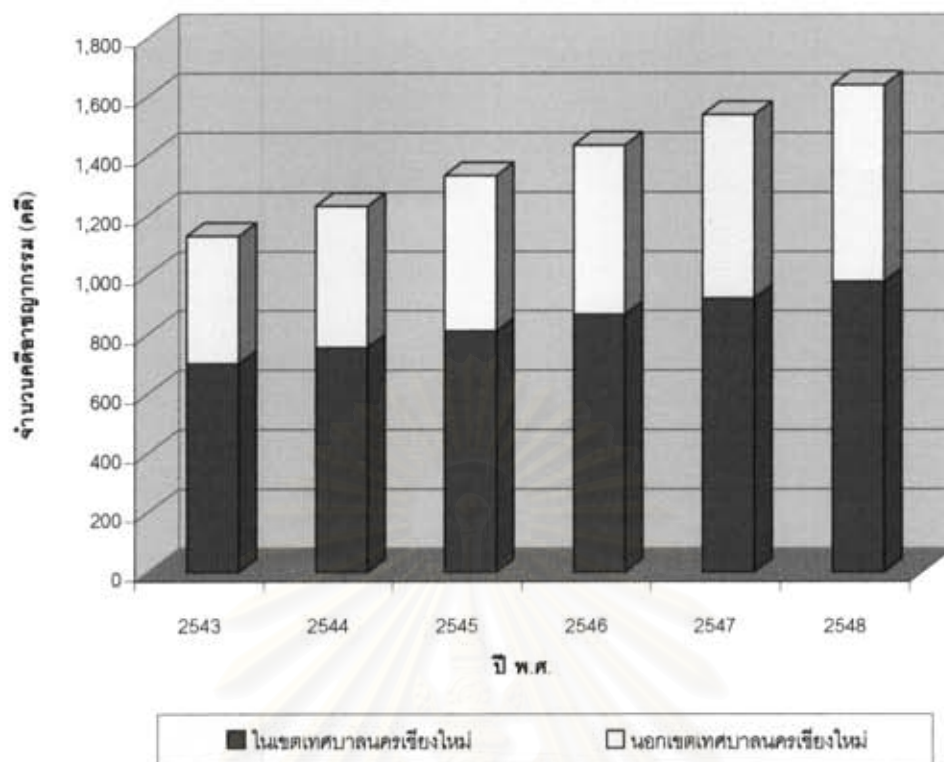
สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

ตาราง 3. 4 สถิติคดีอาชญากรรมในจังหวัดเชียงใหม่ แยกตามพื้นที่เขตเทศบาล พ.ศ.2543 – 2548

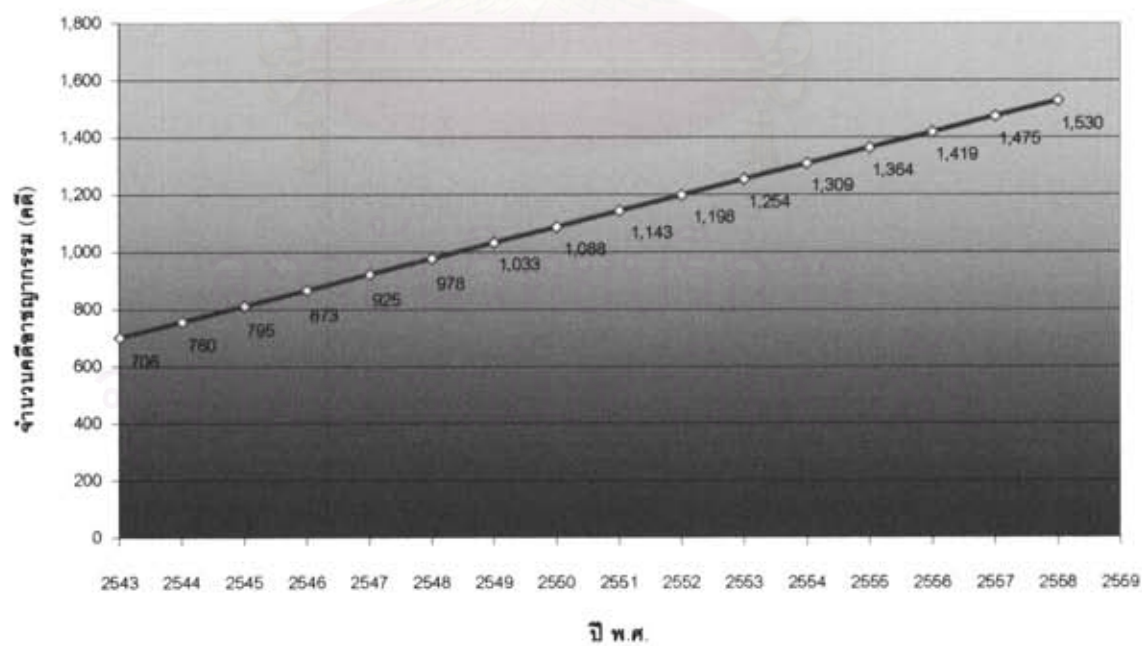
พื้นที่	จำนวนคดีอาชญากรรม (คดี)						รวม	ร้อยละ
	พ.ศ.	พ.ศ.	พ.ศ.	พ.ศ.	พ.ศ.	พ.ศ.		
	2543	2544	2545	2546	2547	2548		
ในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่	706	760	795	873	925	978	5,037	61
นอกเขตเทศบาลนครเชียงใหม่	424	466	519	612	613	647	3,281	39
รวมทั้งหมด	1,130	1,226	1,314	1,485	1,538	1,625	8,318	100

ที่มา: ดัดแปลงจากสมุดรายงานสถิติคดีอาญาในประเทศไทย ศูนย์ข้อมูลข้อสนเทศ

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

รูป 3.8 จำนวนคหิชาฎการรรมพื้นที่ในและนอกเขตเทศบาลนครเชียงใหม่

รูป 3.9 การคาดการณั้จำนวนคหิชาฎการรรมในปี พ.ศ.2558 ในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่

3.4 การป้องกันอาชญากรรมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่

การป้องกันอาชญากรรมเป็นหน้าที่หลักของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ซึ่งถือว่าเป็นบริการทางด้านสาธารณูปการด้านหนึ่งของเมือง ด้วยการให้บริการทางด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนในพื้นที่ โดยเขตเทศบาลนครเชียงใหม่มีการจัดการเกี่ยวกับการป้องกันอาชญากรรมดังต่อไปนี้

3.4.1 สถานีตำรวจ

ในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ มีสถานีตำรวจที่มีเขตรับผิดชอบพื้นที่โดยครอบคลุมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ทั้งหมด จำนวน 4 แห่ง (รูป 3.10) เพื่อเป็นการกระจายกำลังตำรวจไปยังแต่ละพื้นที่ให้เพียงพอกับจำนวนประชากร และเป็นการป้องกันรักษาความปลอดภัยให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งประกอบด้วย สถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองเชียงใหม่ สถานีตำรวจภูธรตำบลช้างเผือก สถานีตำรวจภูธรตำบลภูพิงค์ราชนิเวศน์ และสถานีตำรวจภูธรตำบลแม่ปิง โดยมีรายละเอียดพื้นฐาน และขนาดพื้นที่รับผิดชอบ ดังนี้

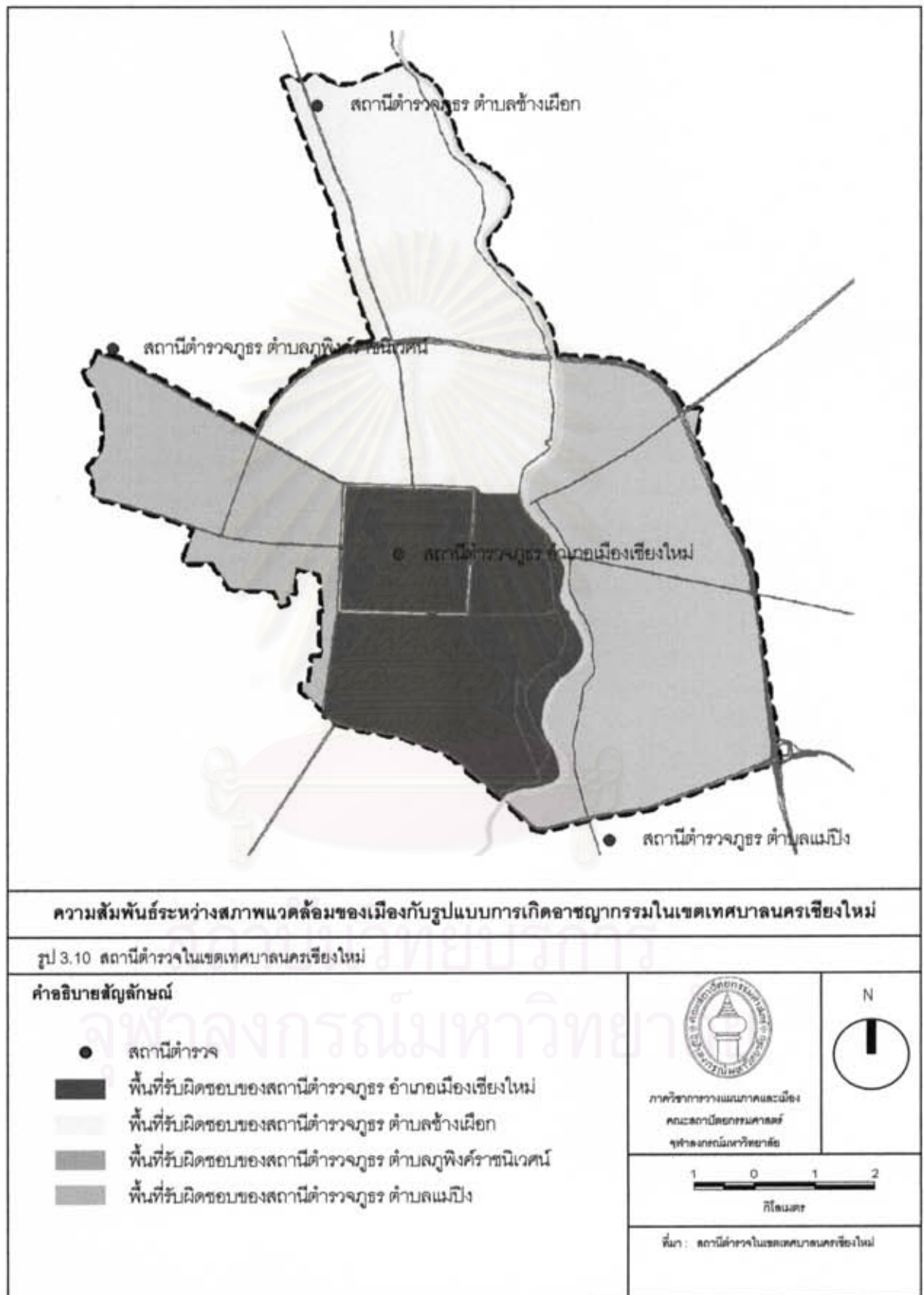
สถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองเชียงใหม่ (สภ.อ.เมืองเชียงใหม่) มีพื้นที่ในความรับผิดชอบในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ 12.53 ตารางกิโลเมตร ประกอบไปด้วยตำบลพระสิงห์ ตำบลช้างคลาน ตำบลหายยา ตำบลป่าแดด ตำบลศรีภูมิ และตำบลช้างม่อย

สถานีตำรวจภูธรตำบลช้างเผือก (สภ.ต.ช้างเผือก) มีพื้นที่ในความรับผิดชอบในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ 10.63 ตารางกิโลเมตร ประกอบไปด้วยตำบลช้างเผือก และตำบลป่าตัน

สถานีตำรวจภูธรตำบลภูพิงค์ราชนิเวศน์ (สภ.ต.ภูพิงค์ฯ) มีพื้นที่ในความรับผิดชอบในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ 5.55 ตารางกิโลเมตร ได้แก่พื้นที่ของตำบลสุเทพ

สถานีตำรวจภูธรตำบลแม่ปิง (สภ.ต.แม่ปิง) มีพื้นที่ในความรับผิดชอบในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ 11.51 ตารางกิโลเมตร ประกอบไปด้วยตำบลวัดเกต ตำบลหนองหอย ตำบลท่าศาลา ตำบลหนองป่าครั่ง และตำบลฟ้าฮ่าม

พ.ศ.2548 สถานีตำรวจทั้ง 4 แห่ง มีจำนวนเจ้าหน้าที่ตำรวจทั้งหมดในแต่ละสถานีตำรวจจำนวนรวมทั้งสิ้น 901 นาย โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจใน สภ.อ.เมืองเชียงใหม่ มีจำนวนมากที่สุดถึง 368 นาย คิดเป็นร้อยละ 40.84 รองลงมาคือเขต สภ.ต.แม่ปิง มีจำนวน 202 นาย คิดเป็นร้อยละ 22.42 และ สภ.ต.ช้างเผือกมีจำนวน 172 นาย คิดเป็นร้อยละ 19.08 ส่วน สภ.ต.ภูพิงค์ฯ มีจำนวนเจ้าหน้าที่ตำรวจน้อยที่สุด คือ 159 นาย คิดเป็นร้อยละ 17.66 ของจำนวนเจ้าหน้าที่ตำรวจทั้งหมดในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่

3.4.2 ตู้ยามและจุดตรวจตู้แดง

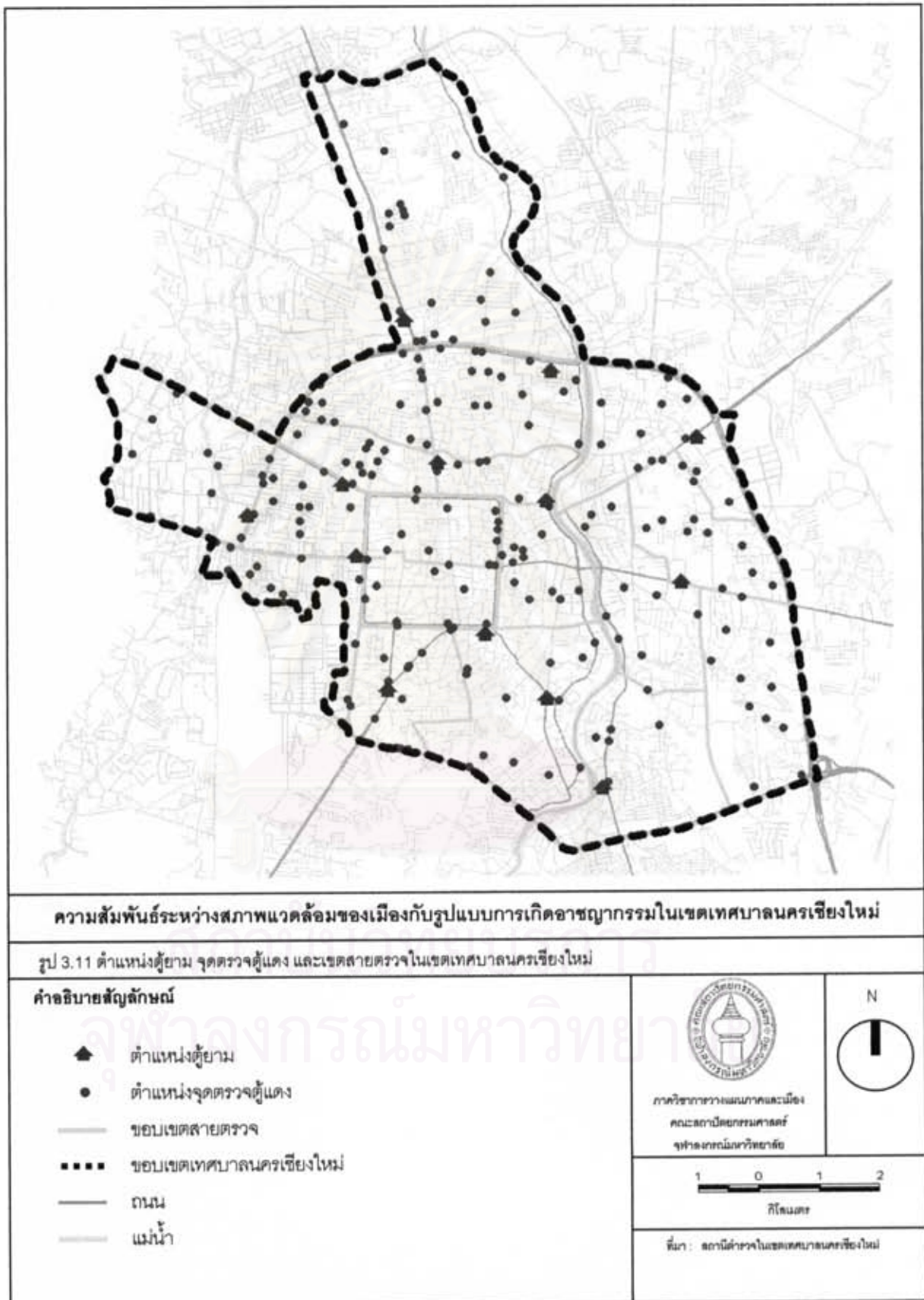
การติดตั้งตู้ยาม และจุดตรวจตู้แดงเป็นมาตรการที่ก่อให้เกิดผลทางจิตวิทยาแก่ประชาชนทั่วไป และผู้ที่ต้องการกระทำความผิด คือ ประชาชนจะเกิดความรู้สึกอับอายและปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของตนมากขึ้นเมื่อได้รู้ว่าที่พักอาศัยของตนนั้นได้มีการตรวจตราจากเจ้าหน้าที่ตำรวจอย่างสม่ำเสมอ ส่วนคนร้ายหรือผู้ที่ต้องการกระทำความผิดก็จะเกิดความรู้สึกกลัวที่จะถูกจับ จึงไม่กล้าที่จะกระทำความผิด ในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่มีการจัดแบ่งเขตสายตรวจ ดังนี้

การจัดการเขตตรวจของสถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองเชียงใหม่ แบ่งพื้นที่ออกเป็น 5 เขตตรวจ โดยมีจุดตรวจตู้แดงจำนวน 58 แห่ง (รูป 3.11) มีจุดตรวจตู้แดงเกาะกลุ่มกันอยู่ในเขตคูเมืองตอนในที่เป็นเขตที่พักอาศัยหนาแน่น โดยกระจายอยู่ทั่วทั้งพื้นที่ บริเวณถนนที่ล้อมรอบคูเมือง โดยเฉพาะบริเวณถนนมูลเมือง บริเวณย่านประตูท่าแพ และถนนลอยเคราะห์ และเมื่อห่างไปจากเขตคูเมืองแล้ว ส่วนใหญ่จะกระจายไปตามแนวถนนหลักของพื้นที่ ได้แก่ บริเวณถนนวัวลาย ถนนช้างคลาน ถนนฮ่อมเมือง สำหรับตู้ยาม มีจำนวน 4 แห่ง (รูป 3.11) ได้แก่ ตู้ยามราชเชียงใหม่ ตู้ยามวโรธ ตู้ยามทิพย์เนตร และตู้ยามช้างคลาน

การจัดการเขตตรวจของสถานีตำรวจภูธรตำบลช้างเผือก แบ่งพื้นที่ออกเป็น 5 เขตตรวจ โดยมีจุดตรวจตู้แดงจำนวน 65 แห่ง ตำแหน่งจุดตรวจตู้แดงมีลักษณะกระจายทั่วไปในพื้นที่ โดยเฉพาะตามแนวถนนช้างเผือก และถนนโชตนา สำหรับตู้ยาม มีจำนวน 3 แห่ง ได้แก่ ตู้ยามเจ็ดยอด ตั้งอยู่บริเวณริมถนนโชตนา และตู้ยามสนามกีฬา ตั้งอยู่บริเวณสถานีขนส่งช้างเผือก และตู้ยามบริเวณห้างสรรพสินค้าเทสโก้โลตัส สาขาคำเที่ยง

การจัดการเขตตรวจของสถานีตำรวจภูธรตำบลสุทโธปการนิเวศน์ แบ่งพื้นที่ออกเป็น 3 เขตตรวจ โดยมีจุดตรวจตู้แดงจำนวน 35 แห่ง ตำแหน่งจุดตรวจตู้แดงมีลักษณะกระจายทั่วไปตามถนนสายหลักของพื้นที่ ได้แก่ ถนนสุเทพ ถนนห้วยแก้ว ถนนนิมมานเหมินท์ ถนนศิริมั่งคณาจารย์ ถนนคลองชลประทาน สำหรับตู้ยาม มีจำนวน 3 แห่ง ได้แก่ ตู้ยามกาดสวนแก้วบริเวณห้างสรรพสินค้าเซ็นทรัลสาขากาดสวนแก้ว ตู้ยามชุมชนบริเวณทางเข้าโรงพยาบาลมหาวิทยาลัย และตู้ยามสวนดอกบริเวณชุมชนสวนดอก

การจัดการเขตตรวจของสถานีตำรวจภูธรตำบลแม่ปิง แบ่งพื้นที่ออกเป็น 5 เขตตรวจ โดยมีจุดตรวจตู้แดงจำนวน 51 แห่ง ภาพรวมของตำแหน่งจุดตรวจตู้แดงมีลักษณะกระจายทั่วไปในเขตพื้นที่รับผิดชอบ โดยกระจายตัวอยู่ในทุกพื้นที่ แม้ว่าไม่ใช่บริเวณถนนสายหลักสำหรับตู้ยาม มีจำนวน 3 แห่ง ได้แก่ ตู้ยามขนส่งอาเขต ตู้ยามเจริญเมือง บริเวณสถานีรถไฟ และตู้ยามหนองหอยบริเวณตลาดหนองหอย

3.4.3 การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจ

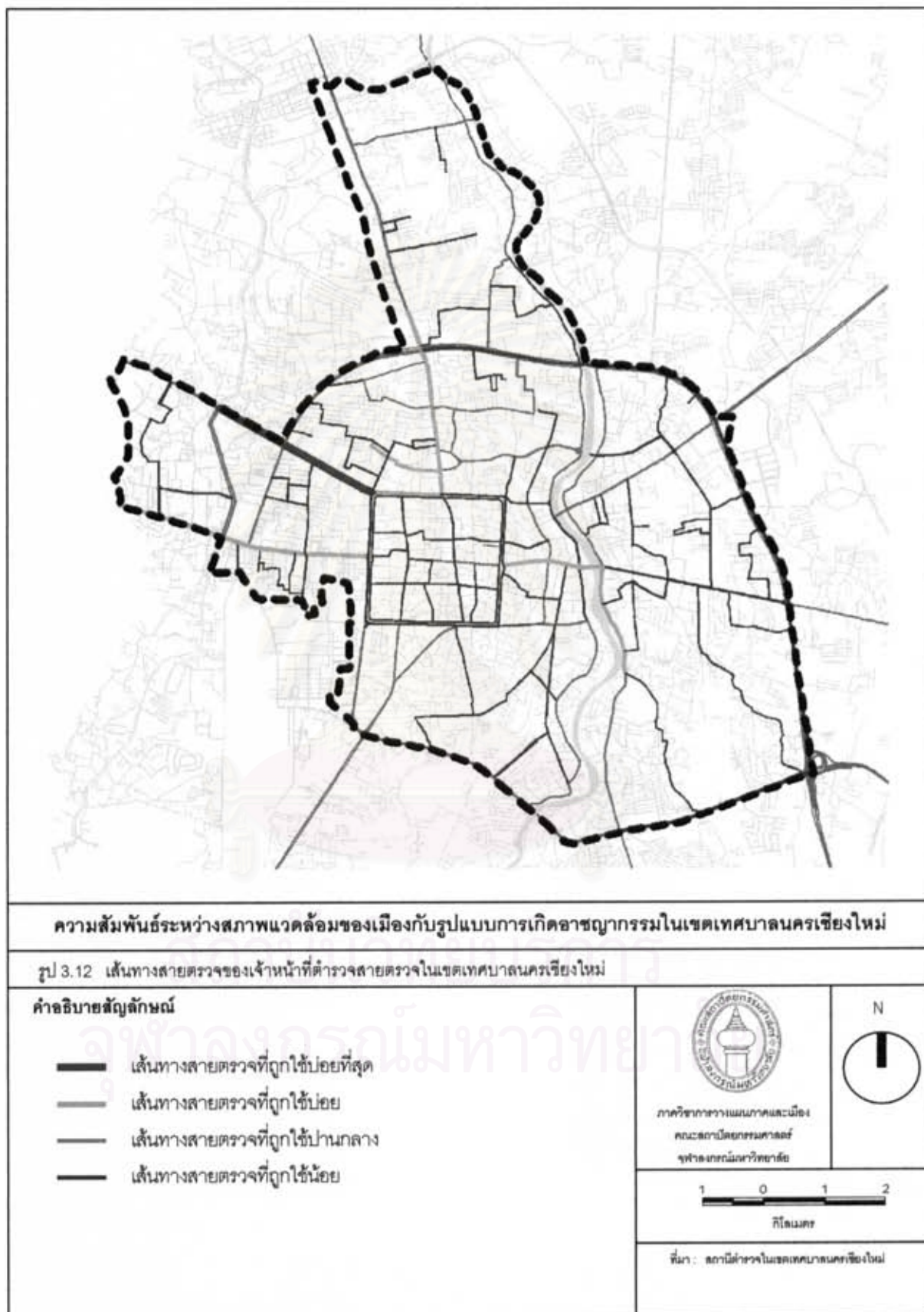
การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจมีลักษณะในการปฏิบัติงานอยู่มากราย ขึ้นอยู่กับกลุ่มเจ้าหน้าที่ตำรวจและหน้าที่ปฏิบัติของแต่ละกลุ่ม กลุ่มของเจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถแยกเป็นกลุ่มใหญ่ตามลักษณะการทำงาน ได้แก่ กลุ่มตำรวจสายตรวจ กลุ่มตำรวจสืบสวนและสอบสวน และกลุ่มตำรวจที่ปฏิบัติงานด้านชุมชนสัมพันธ์ โดยกลุ่มที่ต้องเผชิญกับกลุ่มคนร้ายโดยตรง คือ กลุ่มตำรวจสายตรวจ โดยมีการจัดแบ่งสายตรวจ ดังนี้

1. สายตรวจจรดยนต์ เป็นสายตรวจที่ใช้รถยนต์เป็นพาหนะ มีหน้าที่ในการให้การสนับสนุนควบคุม กำกับ ดูแลการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจให้ปฏิบัติตามแผนการตรวจที่ได้กำหนดไว้ ตลอดจนรับผิดชอบออกตรวจตราในถนนสายหลักสายสำคัญในพื้นที่ สถานที่สำคัญ แหล่งธุรกิจการค้า สถานที่ราชการ

2. สายตรวจจรดจักรยานยนต์ เป็นสายตรวจที่ใช้จักรยานยนต์เป็นพาหนะ มีหน้าที่ออกตรวจตราป้องกันอาชญากรรมในเขตพื้นที่รับผิดชอบตามแผนการตรวจที่มีการติดตั้งจุดตรวจจุดเฝ้าไว้ โดยออกปฏิบัติงานครั้งละ 2 คน แบ่งออกเป็น 3 ผลัด ใน 24 ชั่วโมง ได้แก่ ผลัดที่ 1 ปฏิบัติงานเวลา 08.00 – 16.00 น. ผลัดที่ 2 เวลา 16.01 – 24.00 น. และผลัดที่ 3 เวลา 00.01 – 08.00 น.

3. สายตรวจเดินเท้า เป็นสายตรวจที่ไม่ใช้ยานพาหนะ มีหน้าที่ลาดตระเวนในพื้นที่ที่มีการเคลื่อนไหวของประชาชนอยู่ตลอดเวลา และใช้กับพื้นที่บางแห่งที่ยานพาหนะไม่อาจผ่านไปได้ พื้นที่ปฏิบัติงานของสายตรวจเดินเท้า คือ พื้นที่บริเวณย่านการค้าในทิวเขาดู เพื่อเสริมการปฏิบัติของสายตรวจจรดจักรยานยนต์

ในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจ จะมีเส้นทางที่เจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจใช้เป็นประจำในการออกตรวจแต่ละครั้ง ดังรูป 3.12 ซึ่งในความเป็นจริงแล้วนั้น สายตรวจที่ตรวจออกตรวจตราพื้นที่ในเขตรับผิดชอบจะไม่ใช้เส้นทางที่ซ้ำกันในแต่ละวัน เพื่อไม่ให้กลุ่มอาชญากรทราบได้ว่าตำรวจมีเส้นทางในการออกตรวจตราบริเวณใด โดยพบว่าเส้นทางที่ถูกใช้บ่อยที่สุด คือ ถนนห้วยแก้ว ซึ่งผ่านบริเวณที่มีการใช้ที่ดินแบบพาณิชยกรรม เช่น ห้างสรรพสินค้าเซ็นทรัลสกายวอล์ก สวนแก้ว โรงแรมเชียงใหม่ฮิลล์ โรงแรมเชียงใหม่ฮิลล์ เป็นต้นเส้นทางสายตรวจที่มีการใช้บ่อยรองลงมา มีทั้งหมด 4 เส้นทาง ได้แก่ เส้นทางที่ 1 ถนนสุเทพ เส้นทางที่ 2 ถนนมณีนพรัตน์ ถนนช้างเผือก และถนนท่าแพ ส่วนเส้นทางที่มีความถี่ของการใช้เส้นทางปานกลาง และน้อย พบปะปนกันอยู่ในพื้นที่ โดยบริเวณถนนที่เป็นเส้นทางเชื่อมระหว่างนอกเมืองกับในตัวเมืองมีความถี่ของการใช้เส้นทางปานกลาง ยกเว้นถนนสุขุมวิทเชียงใหม่ – ลำปาง มีความถี่การใช้เส้นทางต่ำ ส่วนถนนที่มีลักษณะเป็นตรอก ซอย ที่อยู่ถัดจากบริเวณถนนสายหลักเข้าไปในพื้นที่ มีความถี่การใช้เส้นทางต่ำ

บทที่ 4

ลักษณะการเกิดอาชญากรรมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่

การศึกษาลักษณะของการเกิดอาชญากรรมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ เป็นการทำความเข้าใจถึงรูปแบบการเกิดอาชญากรรมในพื้นที่เขตเทศบาลนครเชียงใหม่ ช่วงปี พ.ศ.2543 - 2548 ซึ่งประกอบด้วย การศึกษาลักษณะทั่วไปของการเกิดอาชญากรรม การกระจายตัวเชิงพื้นที่ของการเกิดอาชญากรรม ความหนาแน่นของการเกิดคดีอาชญากรรม ประเภทของคดีอาชญากรรม ช่วงเวลาการเกิดอาชญากรรม และพื้นที่ที่เกิดอาชญากรรมซ้ำซาก เพื่อนำไปสู่การค้นหาคำอธิบายที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการเกิดอาชญากรรมต่อไป โดยศึกษาจากข้อมูลสถิติการเกิดคดีอาชญากรรมที่รวบรวมได้จากสถานีตำรวจทั้ง 4 แห่ง ที่รับผิดชอบพื้นที่ในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่

4.1 ลักษณะทั่วไปของการเกิดอาชญากรรม

ในช่วงปี พ.ศ.2543 – 2548 เทศบาลนครเชียงใหม่มีคดีอาชญากรรมเกิดขึ้นทั้งหมดจำนวน 5,037 คดี โดยเฉลี่ยมีคดีเกิดขึ้นปีละ 840 คดี ปี พ.ศ.2548 เป็นปีที่มีคดีอาชญากรรมเกิดขึ้นมากที่สุด จำนวน 978 คดี และปี พ.ศ.2543 เป็นปีที่มีคดีอาชญากรรมเกิดขึ้นน้อยที่สุด จำนวน 706 คดี โดยในช่วงเวลา 5 ปี ตำบลสุเทพ ตำบลช้างคลาน และตำบลช้างเผือกเป็นพื้นที่ที่มีคดีอาชญากรรมเกิดขึ้นมากที่สุด เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีร้อยละการเกิดคดีอาชญากรรมสูงกว่าพื้นที่อื่น ส่วนพื้นที่ที่มีร้อยละการเกิดคดีอาชญากรรมต่ำ ได้แก่ ตำบลฟ้าฮ่าม ตำบลหนองป่าครั่ง และตำบลป่าแดด

ในปี พ.ศ.2543 เทศบาลนครเชียงใหม่ มีคดีอาชญากรรมเกิดขึ้นทั้งหมด จำนวน 706 คดี พื้นที่ที่เกิดคดีอาชญากรรมมากที่สุด คือ ตำบลสุเทพ มีคดีอาชญากรรมเกิดขึ้น จำนวน 156 คดี รองลงมา ได้แก่ ตำบลช้างคลาน จำนวน 117 คดี ตำบลช้างเผือก จำนวน 78 คดี ตำบลช้างม่อย จำนวน 76 คดี และตำบลพระสิงห์ จำนวน 70 คดี ตามลำดับ

ปี พ.ศ.2544 มีคดีอาชญากรรมเกิดขึ้นทั้งหมด จำนวน 760 คดี พื้นที่ที่มีคดีอาชญากรรมเกิดขึ้นมากที่สุด คือ ตำบลสุเทพ จำนวน 145 คดี ตำบลช้างคลาน จำนวน 136 คดี ตำบลช้างเผือก จำนวน 88 คดี ตำบลพระสิงห์ จำนวน 82 คดี และตำบลช้างม่อย จำนวน 77 คดี ตามลำดับ

ปี พ.ศ.2545 มีคดีอาชญากรรมเกิดขึ้นทั้งหมด จำนวน 795 คดี พื้นที่ที่มีคดีอาชญากรรมเกิดขึ้นมากที่สุด คือ ตำบลสุเทพ จำนวน 142 คดี ตำบลช้างคลาน จำนวน 131 คดี ตำบลช้างเผือก จำนวน 94 คดี ตำบลช้างม่อย จำนวน 85 คดี และตำบลศรีภูมิ จำนวน 79 คดี ตามลำดับ

ปี พ.ศ.2546 มีคดีอาชญากรรมเกิดขึ้นทั้งหมด จำนวน 873 คดี พื้นที่ที่มีคดีอาชญากรรมเกิดขึ้นมากที่สุด คือ ตำบลสุเทพ 184 คดี ตำบลช้างคลาน 154 คดี ตำบลช้างเผือก 103 คดี ตำบลช้างม้อย 91 คดี ตำบลพระสิงห์ และตำบลศรีภูมิ ตำบลละ 76 คดี ตามลำดับ

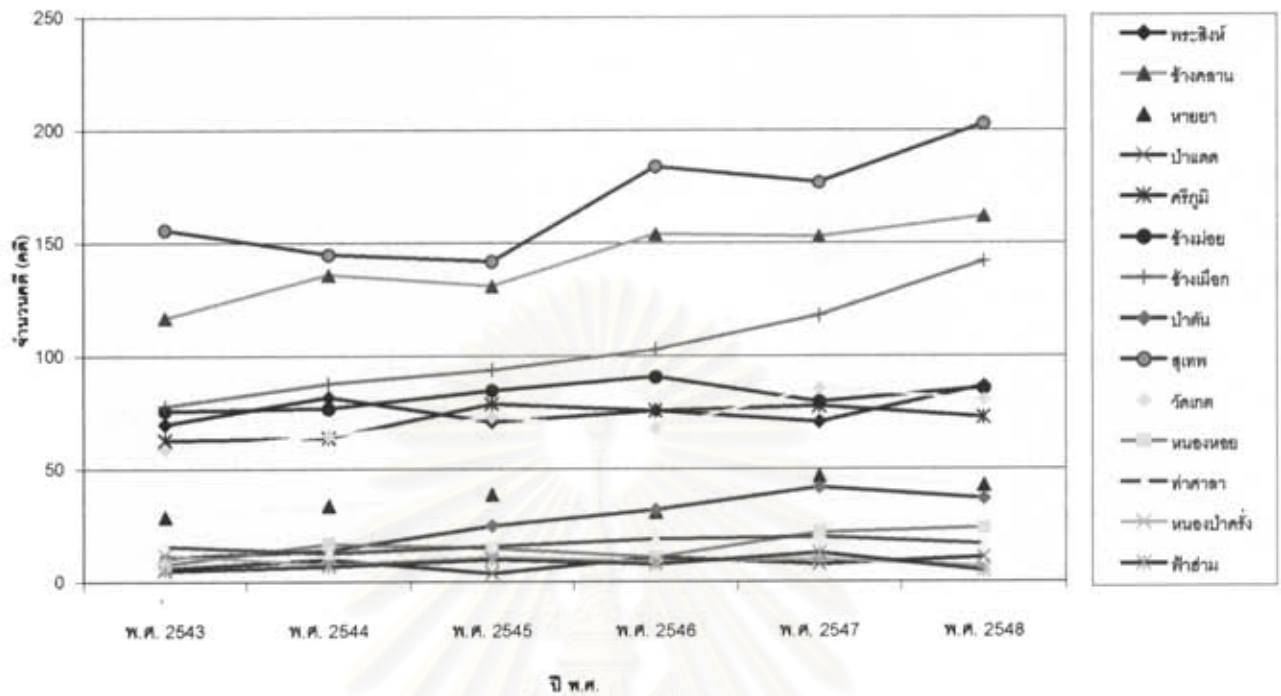
ต่อมาในปี พ.ศ.2547 มีคดีอาชญากรรมเกิดขึ้นทั้งหมด จำนวน 925 คดี พื้นที่ที่มีคดีอาชญากรรมเกิดขึ้นมากที่สุด คือ ตำบลสุเทพ 177 คดี รองลงมา ได้แก่ ตำบลช้างคลาน 153 คดี ตำบลช้างเผือก 118 คดี ตำบลช้างม้อย 80 คดี และตำบลศรีภูมิ 78 คดี ตามลำดับ

และในปี พ.ศ.2548 มีคดีอาชญากรรมเกิดขึ้นทั้งหมด จำนวน 978 คดี พื้นที่ที่มีคดีอาชญากรรมเกิดขึ้นมากที่สุด คือ ตำบลสุเทพ จำนวน 203 คดี ตำบลช้างคลาน จำนวน 162 คดี ตำบลช้างเผือก จำนวน 142 คดี ตำบลพระสิงห์ จำนวน 87 คดี และตำบลช้างม้อย จำนวน 86 คดี ตามลำดับ

ตาราง 4.1 จำนวนคดีอาชญากรรมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่รายตำบลและรายปี

ตำบล	จำนวนคดีอาชญากรรม (คดี)						รวม	ร้อยละ
	พ.ศ. 2543	พ.ศ. 2544	พ.ศ. 2545	พ.ศ. 2546	พ.ศ. 2547	พ.ศ. 2548		
พระสิงห์	70	82	71	76	71	87	457	9.07
ช้างคลาน	117	136	131	154	153	162	853	16.93
หายยา	29	34	39	31	47	43	223	4.43
ป่าแดด	6	10	4	11	8	11	50	0.99
ศรีภูมิ	63	64	79	76	78	73	433	8.60
ช้างม้อย	76	77	85	91	80	86	495	9.83
ช้างเผือก	78	88	94	103	118	142	623	12.37
ป่าตัน	11	14	25	32	42	37	161	3.20
สุเทพ	156	145	142	184	177	203	1,007	19.99
วัดเกต	59	65	73	68	86	81	432	8.58
หนองหอย	8	17	15	11	22	24	97	1.93
ท่าศาลา	16	13	16	19	20	17	101	2.01
หนองป่าครั่ง	12	8	11	9	10	7	57	1.13
ฟ้าฮ่าม	5	7	10	8	13	5	48	0.95
รวมทั้งหมด	706	760	795	873	925	978	5,037	100.00

ที่มา : ดัดแปลงจากสมุดสารบบคดีอาญาประจำสถานีตำรวจในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่

รูป 4.1 จำนวนคดียาเสพติดในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่รายตำบลและรายปี

จากกราฟแสดงจำนวนคดียาเสพติดในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่รายตำบล (รูป 4.1) แสดงให้เห็นแนวโน้มของการเกิดคดียาเสพติดของแต่ละพื้นที่ โดยพบว่าส่วนใหญ่ทุกตำบลมีแนวโน้มการเกิดคดียาเสพติดค่อนข้างคงที่และสม่ำเสมอในทุก ๆ ปี และมีแนวโน้มการเกิดคดียาเสพติดเพิ่มสูงขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่งสามารถแบ่งกลุ่มพื้นที่การเกิดคดียาเสพติดได้เป็น 3 กลุ่ม คือ พื้นที่ที่เกิดคดียาเสพติดมาก ได้แก่ พื้นที่ของตำบลสุเทพ ตำบลข้างคลาน และตำบลข้างเมือง เป็นพื้นที่ที่มีจำนวนการเกิดคดียาเสพติดมากกว่าพื้นที่อื่น และมีแนวโน้มการเพิ่มขึ้นของจำนวนคดียาเสพติดอย่างต่อเนื่อง พื้นที่ที่เกิดคดียาเสพติดปานกลาง ได้แก่ พื้นที่ของตำบลขำม้อย ตำบลพระสิงห์ ตำบลศรีภูมิ และตำบลวัฒนา เป็นพื้นที่ที่มีจำนวนคดียาเสพติดเกิดขึ้นค่อนข้างสูงและมีแนวโน้มการเกิดคดียาเสพติดค่อนข้างคงที่ในแต่ละปี และพื้นที่ที่เกิดคดียาเสพติดต่ำ ได้แก่ พื้นที่ของตำบลฟ้าฮ่าม ตำบลนอนป่าครั้ง ตำบลป่าแดด ตำบลท่าศาลา ตำบลนอนหงอย ตำบลป่าตัน และตำบลหายยา เป็นพื้นที่ที่มีจำนวนคดียาเสพติดเกิดขึ้นค่อนข้างน้อย และมีแนวโน้มการเพิ่มขึ้นของคดียาเสพติดไม่มากนัก

4.2 การกระจายตัวเชิงพื้นที่ของการเกิดอาชญากรรม

การวิเคราะห์การกระจายตัวเชิงพื้นที่ของการเกิดอาชญากรรม ศึกษาโดยการนำข้อมูลสถิติการเกิดคดีอาชญากรรมจากสมุดสารบบคดีอาญาประจำสถานีตำรวจในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ มาแสดงตำแหน่งการเกิดคดีอาชญากรรมลงบนแผนที่ในลักษณะข้อมูลแบบจุด โดยข้อมูลจำนวนคดีอาชญากรรมทั้งหมดในปี พ.ศ.2543 – 2548 มีจำนวน 5,037 คดี แต่สามารถนำมาแสดงตำแหน่งลงบนแผนที่ได้เพียง 4,826 คดี เนื่องจากมีคดีส่วนหนึ่งที่ไม่ได้ระบุรายละเอียดของสถานที่เกิดเหตุไว้ในสมุดสารบบคดีอาญา โดยระบุเพียงชื่อตำบลที่เกิดเหตุเท่านั้น

จากรูป 4.2 แผนที่แสดงการกระจายตัวของคดีอาชญากรรมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ แสดงให้เห็นว่าทุกปีคดีอาชญากรรมมีการกระจายทั่วทั้งพื้นที่ โดยเฉพาะบริเวณทางด้านตะวันตกของแม่น้ำปิง และมีการเกาะกลุ่มกันมากบริเวณใจกลางพื้นที่เทศบาลนครเชียงใหม่

เมื่อใช้วิธีวิเคราะห์อัตราส่วนระหว่างค่าเฉลี่ยกับความแปรปรวน (Variance-Mean Ratio) วัตถุประสงค์การกระจายตัวทางพื้นที่ของการเกิดอาชญากรรมได้ผลดังตาราง 4.2 พบว่า ลักษณะการกระจายตัวของคดีอาชญากรรมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ในทุก ๆ ปีมีลักษณะการกระจายตัวเป็นแบบเกาะกลุ่ม และจะสังเกตว่าค่าอัตราส่วนระหว่างค่าเฉลี่ยกับความแปรปรวนมีค่าลดลงเรื่อย ๆ แสดงว่า ลักษณะการกระจายตัวของอาชญากรรมค่อนข้างจะกระจายออกจากกันมากขึ้น โดยสถานที่เกิดเหตุจะกระจายออกไปมากขึ้นตามถนนสายหลัก

ตาราง 4.2 การวัดการกระจายตัวของอาชญากรรมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ รายปี

พ.ศ.	อัตราส่วนระหว่าง ค่าเฉลี่ยกับความแปรปรวน	รูปแบบ การกระจายตัวทางพื้นที่
2543	6.64	กระจายตัวแบบเกาะกลุ่ม
2544	5.79	กระจายตัวแบบเกาะกลุ่ม
2545	5.38	กระจายตัวแบบเกาะกลุ่ม
2546	4.32	กระจายตัวแบบเกาะกลุ่ม
2547	3.74	กระจายตัวแบบเกาะกลุ่ม
2548	3.59	กระจายตัวแบบเกาะกลุ่ม

ที่มา : คำนวณจากโปรแกรมระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

การกระจายตัวของคดีอาชญากรรมในปี พ.ศ.2543 มีการกระจายตัวเป็นแบบเกาะกลุ่ม ตำแหน่งของสถานที่เกิดเหตุที่เกาะกลุ่มกันมากกว่าบริเวณอื่น ๆ ได้แก่ บริเวณคูเมืองตอนใน และพื้นที่ทางทิศตะวันออกของคูเมืองซึ่งเป็นที่ตั้งของย่านธุรกิจการค้าหลักของเมืองเชียงใหม่ นอกจากนี้พื้นที่ดังกล่าวแล้ว พบว่า ยังมีการเกาะกลุ่มของคดีตามถนนสายหลักของเมือง ได้แก่ ถนนช้างเผือก ถนนห้วยแก้ว ถนนสุเทพ ถนนแก้ววรัญ

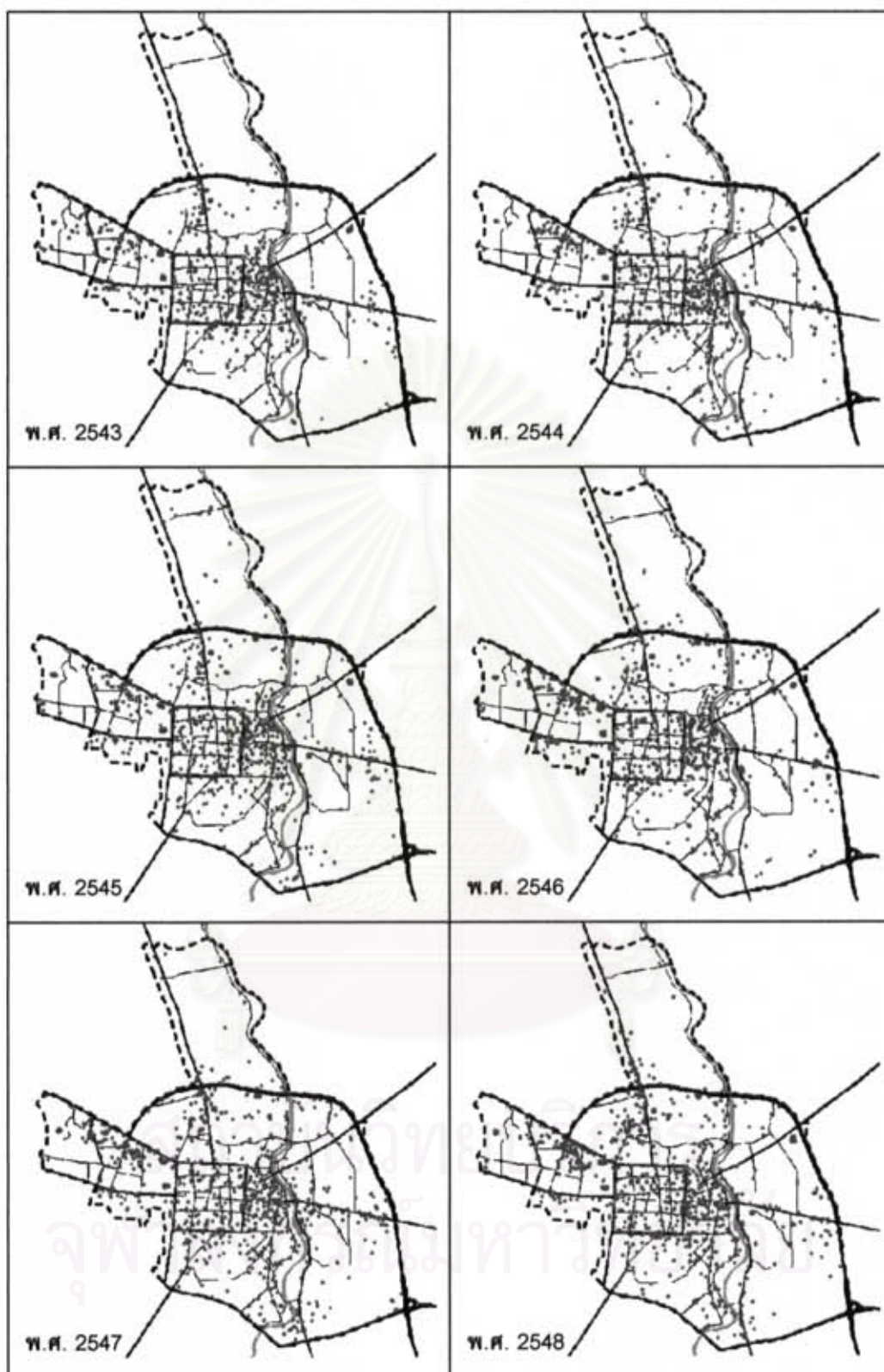
ปี พ.ศ.2544 มีการกระจายตัวของคดีอาชญากรรมเป็นแบบเกาะกลุ่ม โดยยังคงมีการเกาะกลุ่มกันมากในพื้นที่ทางด้านตะวันออกของคูเมือง และพบการเกาะกลุ่มกันมากขึ้นอย่างเห็นได้ชัดในพื้นที่บริเวณถนนห้วยแก้ว ตั้งแต่ห้างสรรพสินค้าเซ็นทรัลสาขากาตสวนแก้วไปจนถึงพื้นที่บริเวณมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ นอกจากนี้ยังพบการกระจายตัวของคดีตามถนนสายหลัก และถนนสายรองต่าง ๆ มากขึ้น ได้แก่ ถนนทิพย์เนตร ถนนวัวลาย ถนนเมืองสมุทร

ปี พ.ศ.2545 การกระจายตัวของคดีอาชญากรรมมีลักษณะเป็นแบบเกาะกลุ่มอยู่เช่นเดิม โดยพื้นที่บริเวณถนนช้างเผือกมีสถานที่เกิดเหตุเกาะกลุ่มกันมากขึ้นตั้งแต่บริเวณตลาดศิริวัฒนาไปจนถึงพื้นที่บริเวณมหาวิทยาลัยราชภัฏจังหวัดเชียงใหม่ และพบว่าการกระจายตัวของคดีออกไปทางด้านตะวันตกของแม่น้ำปิง โดยเฉพาะบริเวณถนนเจริญเมือง ส่วนพื้นที่อื่น ๆ นั้น มีสถานที่เกิดเหตุไม่แตกต่างไปจากปี พ.ศ.2544

ปี พ.ศ.2546 ก็ยังคงมีการกระจายตัวของคดีอาชญากรรมเป็นแบบเกาะกลุ่ม โดยคดีมีการเกาะกลุ่มกันมากขึ้นในพื้นที่ย่านที่พักอาศัยบริเวณถนนสันติธรรมไปจนถึงตลาดศิริวัฒนา และพบว่าการกระจายตัวไปตามถนนช้างเผือกไปจนถึงบริเวณถนนสุขุมวิทเชียงใหม่ – ลำปาง แต่เมื่อพิจารณาในภาพรวมแล้ว พบว่า มีการกระจายตัวของคดีอาชญากรรมเพิ่มมากขึ้นไม่แตกต่างไปจากสถานที่เกิดเหตุในปีอื่น ๆ ที่ผ่านมา

ต่อมาในปี พ.ศ.2547 มีการกระจายตัวของคดีอาชญากรรมเป็นแบบเกาะกลุ่ม พบว่าการกระจายตัวเพิ่มมากขึ้นทั้งในบริเวณถนนสายหลัก ถนนสายรอง ถนนสายย่อย และตรอกซอกซอยต่าง ๆ ได้แก่ บริเวณย่านพาณิชยกรรมบนถนนเจริญเมือง บริเวณตลาดหนองหอย บริเวณที่พักอาศัยบนถนนช้างคลานและถนนเจริญประเทศ และพบว่าการกระจายตัวตามแนวยาวของพื้นที่สองฝั่งแม่น้ำปิง โดยเฉพาะบริเวณถนนเชียงใหม่ – ลำพูน

และในปี พ.ศ.2548 การกระจายตัวของคดีอาชญากรรมก็ยังคงเป็นแบบเกาะกลุ่มในพื้นที่ที่ไม่แตกต่างไปจากคดีที่เกิดขึ้นในปีอื่น ๆ แต่มีการกระจายตัวออกไปของสถานที่เกิดเหตุมากขึ้น ซึ่งจะพบการกระจายตัวของคดีอาชญากรรมเป็นแนวยาวตามแนวถนนที่มีโครงข่ายแบบรัศมีที่แผ่ออกจากใจกลางเมือง ได้แก่ ถนนช้างเผือก ถนนห้วยแก้ว ถนนเจริญเมือง ถนนเชียงใหม่ – ลำพูน อย่างเห็นได้ชัด

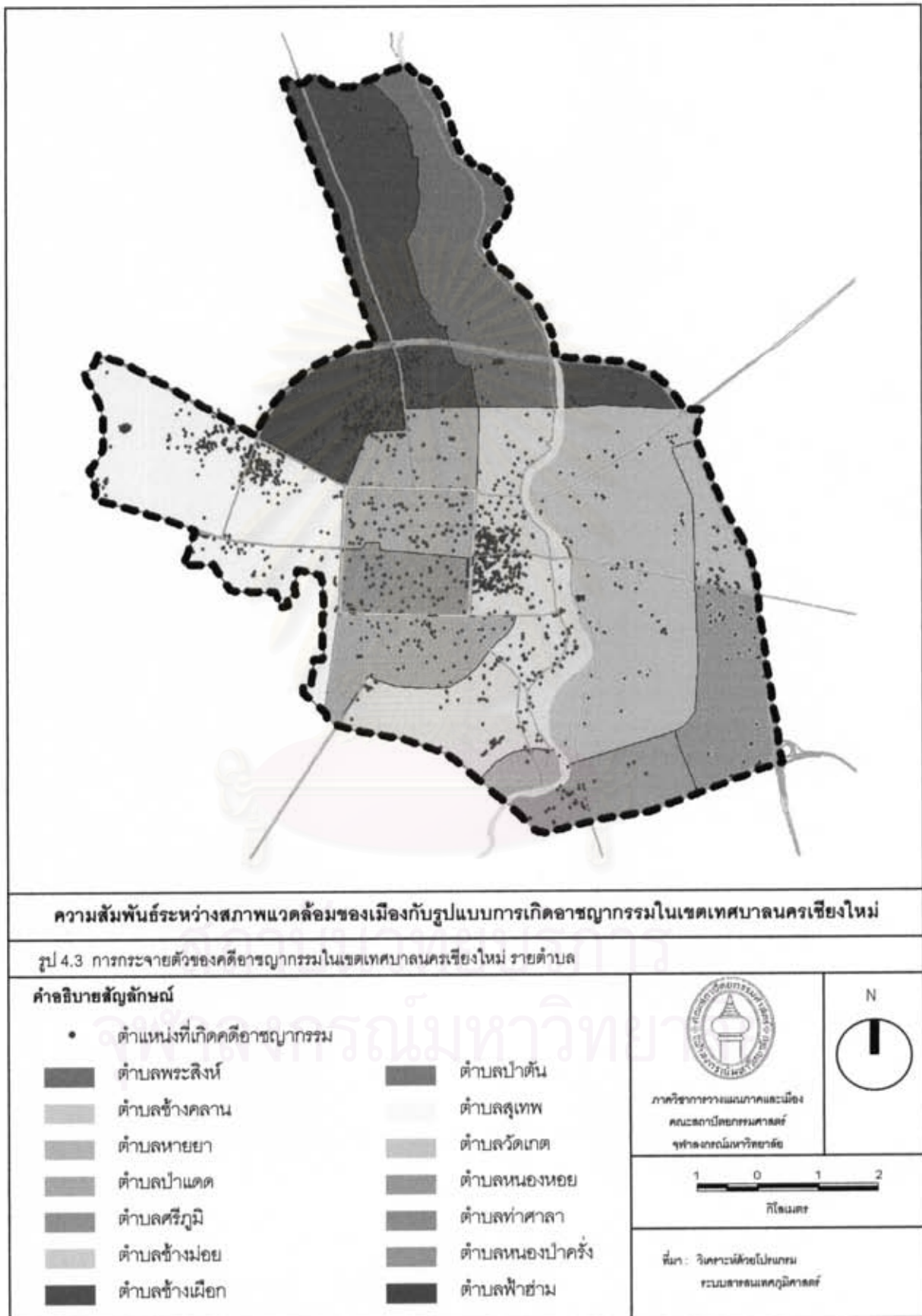
รูป 4.2 การกระจายตัวคดีอาชญากรรมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ ปี พ.ศ.2543 – 2548

ตาราง 4.3 การวัดการกระจายตัวของอาชญากรรมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ รายตำบล

ตำบล	อัตราส่วนระหว่าง ค่าเฉลี่ยกับความแปรปรวน	รูปแบบ การกระจายตัวทางพื้นที่
พระสิงห์	0.71	กระจายตัวแบบสม่ำเสมอ
ช้างคลาน	3.78	กระจายตัวแบบเกาะกลุ่ม
หายยา	1.83	กระจายตัวแบบเกาะกลุ่ม
ป่าแดด	1.00	กระจายตัวแบบไม่แน่นอน
ศรีภูมิ	0.54	กระจายตัวแบบสม่ำเสมอ
ช้างม่อย	4.71	กระจายตัวแบบเกาะกลุ่ม
ช้างเผือก	3.64	กระจายตัวแบบเกาะกลุ่ม
ป่าตัน	3.92	กระจายตัวแบบเกาะกลุ่ม
สุเทพ	3.26	กระจายตัวแบบเกาะกลุ่ม
วัดเกต	0.35	กระจายตัวแบบสม่ำเสมอ
หนองหอย	3.57	กระจายตัวแบบเกาะกลุ่ม
ท่าศาลา	2.68	กระจายตัวแบบเกาะกลุ่ม
หนองป่าครั่ง	2.93	กระจายตัวแบบเกาะกลุ่ม
ฟ้าฮ่าม	1.00	กระจายตัวแบบไม่แน่นอน

ที่มา: คำนวณจากโปรแกรมระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

เมื่อแยกพิจารณาการกระจายตัวของคดีอาชญากรรมรายตำบล ได้ผลดังตาราง 4.3 และรูป 4.3 พบว่า อาชญากรรมที่เกิดขึ้นในแต่ละตำบลโดยส่วนใหญ่จะมีรูปแบบการกระจายตัวทางพื้นที่เป็นแบบเกาะกลุ่ม โดยเฉพาะตำบลช้างม่อย ตำบลป่าตัน ตำบลช้างคลาน ตำบลช้างเผือก ตำบลหนองหอย และตำบลสุเทพ และพบว่ามี 2 ตำบลที่มีรูปแบบการกระจายตัวของคดีมีลักษณะเป็นแบบไม่แน่นอน คือ ตำแหน่งสถานที่เกิดเหตุจะกระจายตัวอยู่อย่างทั่วไปทั้งพื้นที่ ได้แก่ ตำบลป่าแดด และตำบลฟ้าฮ่าม นอกจากนี้ยังพบว่าการกระจายตัวของคดีเป็นแบบสม่ำเสมอในพื้นที่ของตำบลพระสิงห์ ตำบลศรีภูมิ และตำบลวัดเกต โดยตำแหน่งสถานที่เกิดเหตุแต่ละแห่งจะอยู่ห่างกันด้วยระยะห่างค่อนข้างสม่ำเสมอเท่ากัน

4.3 ความหนาแน่นของการเกิดคดีอาชญากรรม

จากการวิเคราะห์ความหนาแน่นของการเกิดคดีอาชญากรรม (ตาราง 4.4) พบว่า ในช่วงปี พ.ศ.2543 – 2548 เทศบาลนครเชียงใหม่มีความหนาแน่นของการเกิดคดีอาชญากรรมโดยรวมเท่ากับ 125 คดีต่อตารางกิโลเมตร และเมื่อแสดงความหนาแน่นของการเกิดคดีอาชญากรรมลงในแผนที่ (รูป 4.4) พบว่า ในทุก ๆ ปีจะมีลักษณะที่เหมือนกัน คือ มีความหนาแน่นของคดีอาชญากรรมต่อพื้นที่สูงในบริเวณใจกลางเมือง และความหนาแน่นของคดีจะลดลงเมื่อนำจากใจกลางเมืองออกไป

ในปี พ.ศ.2543 มีความหนาแน่นคดี 18 คดีต่อตารางกิโลเมตร พื้นที่ที่มีคดีอาชญากรรมเกิดขึ้นหนาแน่นมากที่สุดมีสองบริเวณ คือ บริเวณย่านตลาดวโรรส และตลาดศิริวัฒนา พื้นที่ที่มีความหนาแน่นคดีมาก ได้แก่ พื้นที่บริเวณย่านตลาดประตูเชียงใหม่ ตลาดสมเพชร สวนสาธารณะหนองบวหาด ห้างสรรพสินค้าเซ็นทรัลสาขากาดสวนแก้ว ศูนย์การค้า ซี.เอ็ม.คอมพิวเตอรืพลาซ่า และห้างริมปิงซูเปอร์สโตร์สาขาก้าวหน้า สำหรับพื้นที่ที่มีความหนาแน่นคดีปานกลาง ได้แก่ พื้นที่ภายในคูเมือง ถนนห้วยแก้ว ถนนช้างเผือก และถนนช้างคลาน ส่วนพื้นที่ที่มีความหนาแน่นคดีน้อยจะอยู่โดยรอบบริเวณพื้นที่ต่าง ๆ ดังกล่าว

ปี พ.ศ.2544 มีความหนาแน่นคดี 19 คดีต่อตารางกิโลเมตร พื้นที่ที่มีคดีอาชญากรรมเกิดขึ้นหนาแน่นมากที่สุด คือ บริเวณย่านตลาดวโรรส โดยมีพื้นที่ที่มีความหนาแน่นคดีเพิ่มสูงขึ้นเป็นพื้นที่ที่มีความหนาแน่นคดีมากที่สุดอีกสองพื้นที่ ได้แก่ บริเวณสวนสาธารณะหนองบวหาด และห้างสรรพสินค้าเซ็นทรัลสาขากาดสวนแก้ว ส่วนพื้นที่ที่มีความหนาแน่นคดีมาก ได้แก่ พื้นที่บริเวณย่านตลาดประตูเชียงใหม่ ตลาดประตูท่าแพ ห้างริมปิงซูเปอร์สโตร์สาขาก้าวหน้า บริเวณวิทยาลัยเทคนิคเชียงใหม่ บริเวณถนนห้วยแก้ว และตลาดศิริวัฒนาที่มีความหนาแน่นคดีลดลงจากปีที่ผ่านมา และถดถอยออกไปจากพื้นที่เหล่านี้จะเป็นพื้นที่ที่มีความหนาแน่นของคดีปานกลางและน้อย

ปี พ.ศ.2545 มีความหนาแน่นคดี 20 คดีต่อตารางกิโลเมตร พื้นที่ที่มีคดีอาชญากรรมเกิดขึ้นหนาแน่นมากที่สุดยังคงเป็นพื้นที่บริเวณย่านตลาดวโรรส และห้างสรรพสินค้าเซ็นทรัลสาขากาดสวนแก้ว พื้นที่ที่มีความหนาแน่นคดีมาก ได้แก่ พื้นที่บริเวณย่านตลาดประตูเชียงใหม่ ตลาดประตูท่าแพ ตลาดศิริวัฒนา ห้างริมปิงซูเปอร์สโตร์สาขาก้าวหน้า บริเวณวิทยาลัยเทคนิคเชียงใหม่ บริเวณถนนห้วยแก้ว และบริเวณสวนสาธารณะหนองบวหาดที่มีความหนาแน่นของคดีลดลงจากปี พ.ศ.2544 นอกจากนี้ยังมีพื้นที่ที่มีความหนาแน่นของคดีเพิ่มขึ้นมาก คือ บริเวณห้างสรรพสินค้าเทสโก้โลตัสสาขาค่าทิพย์ที่เปิดกิจการในปี สำหรับพื้นที่ที่มีความหนาแน่นของคดีปานกลางและน้อยจะอยู่โดยรอบถัดจากพื้นที่บริเวณต่าง ๆ ดังกล่าว ในลักษณะเช่นเดียวกันกับปีที่ผ่านมา

ปี พ.ศ.2546 มีความหนาแน่นคดี 22 คดีต่อตารางกิโลเมตร พื้นที่ที่มีคดีอาชญากรรมเกิดขึ้นหนาแน่นมากที่สุดมีสามบริเวณ ได้แก่ พื้นที่บริเวณย่านตลาดวโรรส ตลาดศิริวัฒนา และห้างสรรพสินค้าเซ็นทรัลสาขากาดสวนแก้ว ส่วนพื้นที่ที่มีความหนาแน่นคดีมากส่วนใหญ่เป็นพื้นที่บริเวณเดิมเช่นเดียวกันกับทุกปีที่ผ่านมา โดยเฉพาะพื้นที่ภายในคูเมืองที่มีความหนาแน่นของคดีเพิ่มมากขึ้นอย่างเห็นได้ชัด สำหรับพื้นที่ที่มีความหนาแน่นของคดีปานกลางและน้อยก็มีบริเวณกว้างขึ้นกว่าบริเวณของเมื่อปีที่ผ่านมา

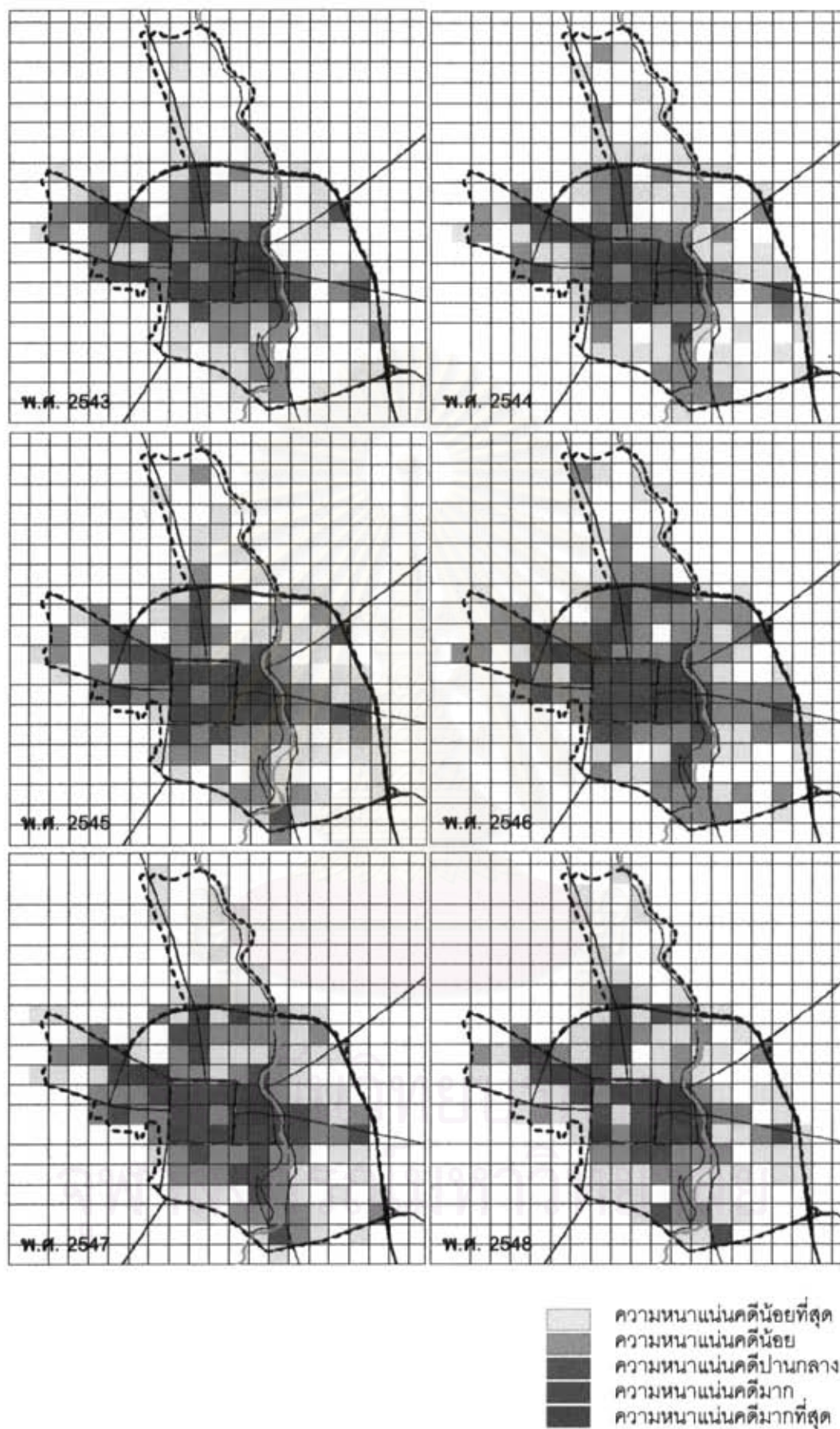
ต่อมาในปี พ.ศ.2547 มีความหนาแน่นของคดี 23 คดีต่อตารางกิโลเมตร พื้นที่ที่มีคดีอาชญากรรมเกิดขึ้นหนาแน่นมากที่สุดก็ยังคงเป็นพื้นที่บริเวณย่านตลาดวโรรส ย่านตลาดศิริวัฒนา และห้างสรรพสินค้าเซ็นทรัลสาขากาดสวนแก้ว พื้นที่ที่มีความหนาแน่นคดีมาก ปานกลาง และน้อยส่วนใหญ่เป็นพื้นที่บริเวณเดิมเช่นเดียวกันกับทุกปีที่ผ่านมา โดยพื้นที่ที่มีความหนาแน่นคดีเพิ่มมากขึ้น คือ พื้นที่ตามแนวถนนเชียงใหม่ – ลำพูน ไปจนถึงบริเวณตลาดหนองหอย

และในปี พ.ศ.2544 มีความหนาแน่นของคดี 25 คดีต่อตารางกิโลเมตร โดยพื้นที่ที่มีคดีอาชญากรรมเกิดขึ้นหนาแน่นมากที่สุด ได้แก่ พื้นที่บริเวณย่านตลาดวโรรส ย่านตลาดศิริวัฒนา ห้างสรรพสินค้าเซ็นทรัลสาขากาดสวนแก้ว และบริเวณสวนสาธารณะหนองบวหาด สำหรับพื้นที่ที่มีความหนาแน่นคดีมาก ได้แก่ พื้นที่ย่านตลาดประตูเชียงใหม่ ตลาดประตูท่าแพ วิทยาลัยเทคนิคเชียงใหม่ ศูนย์การค้า ซี.เอ็ม.คอมพิวเตอรส์พลาซ่า ห้างริมปั๋งซูเปอร์สโตร์สาขาก้าวหน้า และบริเวณถนนนิมมานเหมินท์ และยังพบว่าพื้นที่เพิ่มมากขึ้นบริเวณถนนสายสำคัญ เช่น ถนนโชตนา ถนนเชียงใหม่แลนด์

ตาราง 4.4 ความหนาแน่นของการเกิดคดีอาชญากรรมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ รายปี

พ.ศ.	จำนวนคดี (คดี)	ความหนาแน่นคดี (คดี/ตารางกิโลเมตร)
2543	706	18
2544	760	19
2545	795	20
2546	873	22
2547	925	23
2548	978	25
รวม	5,037	125

ที่มา: คำนวณจากโปรแกรมระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

รูป 4.4 ความหนาแน่นคติอาชญากรรมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ ปี พ.ศ.2543 – 2548

4.4 ประเภทของคดีอาชญากรรม

ช่วงปี พ.ศ.2543 – 2548 คดีที่เกิดขึ้นมากที่สุดในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ คือ คดีลักทรัพย์ รองลงมาเป็นคดีโจรกรรมรถจักรยานยนต์ คดีวิ่งราวทรัพย์ คดีโจรกรรมรถยนต์ คดีชิงทรัพย์ และ คดีปล้นทรัพย์ ตามลำดับ (ตาราง 4.5)

ตาราง 4.5 จำนวนคดีอาชญากรรมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่รายประเภทคดีและรายปี

ประเภทคดี	จำนวนคดี (คดี)						รวม
	พ.ศ.	พ.ศ.	พ.ศ.	พ.ศ.	พ.ศ.	พ.ศ.	
	2543	2544	2545	2546	2547	2548	
ลักทรัพย์	385	403	414	433	465	484	2,584
วิ่งราวทรัพย์	50	54	51	59	63	55	332
ชิงทรัพย์	11	5	12	8	11	10	57
ปล้นทรัพย์	3	4	4	5	8	6	30
โจรกรรมรถจักรยานยนต์	242	276	293	349	355	398	1,913
โจรกรรมรถยนต์	15	18	21	19	23	25	121
รวม	706	760	795	873	925	978	5,037

ที่มา : ดัดแปลงจากสมุดสารบบคดีอาญาประจำสถานีตำรวจในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่

ตาราง 4.6 รูปแบบการกระจายตัวและความหนาแน่นคดีของอาชญากรรม รายประเภทคดี

ประเภทคดี	อัตราส่วนระหว่าง ค่าเฉลี่ยกับ ความแปรปรวน	รูปแบบ การกระจายตัวทางพื้นที่	ความหนาแน่นคดี (คดี/ตร.กม.)
ลักทรัพย์	7.50	กระจายตัวแบบเกาะกลุ่ม	65
วิ่งราวทรัพย์	6.48	กระจายตัวแบบเกาะกลุ่ม	9
ชิงทรัพย์	5.32	กระจายตัวแบบเกาะกลุ่ม	2
ปล้นทรัพย์	1.00	กระจายตัวแบบไม่แน่นอน	1
โจรกรรมรถจักรยานยนต์	8.01	กระจายตัวแบบเกาะกลุ่ม	48
โจรกรรมรถยนต์	4.63	กระจายตัวแบบเกาะกลุ่ม	4

ที่มา: คำนวณจากโปรแกรมระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

4.4.1 คดีลักทรัพย์

ปี พ.ศ.2543 – 2548 คดีลักทรัพย์เป็นประเภทคดีอาชญากรรมที่เกิดขึ้นมากที่สุดในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ โดยมีคดีลักทรัพย์เกิดขึ้นทั้งหมด จำนวน 2,584 คดี (ตาราง 4.5) เฉลี่ยแล้วมีคดีลักทรัพย์เกิดขึ้นปีละ 431 คดี ปี พ.ศ.2548 เป็นปีที่มีคดีลักทรัพย์เกิดขึ้นมากที่สุด จำนวน 484 คดี และปี พ.ศ.2543 เป็นปีที่มีคดีลักทรัพย์เกิดขึ้นน้อยที่สุด จำนวน 385 คดี และมีแนวโน้มของการเกิดคดีลักทรัพย์เพิ่มสูงขึ้นเรื่อย ๆ อย่างต่อเนื่องในทุก ๆ ปี

ในด้านการกระจายตัวของคดีลักทรัพย์ เมื่อนำตำแหน่งสถานที่เกิดเหตุมาแสดงบนแผนที่ (รูป 4.5) และวัดการกระจายตัวของสถานที่เกิดเหตุนั้น ทำให้ได้ค่าอัตราส่วนระหว่างค่าเฉลี่ยกับความแปรปรวน เท่ากับ 6.48 (ตาราง 4.6) หมายความว่า คดีฉ้อโกงทรัพย์มีลักษณะการกระจายตัวเป็นแบบเกาะกลุ่มกัน โดยมีการรวมกลุ่มกันหนาแน่นบริเวณพื้นที่ทางด้านตะวันออกของคูเมือง ย่านถนนช้างม่อย ถนนท่าแพ ถนนช้างคลาน ถนนวิชยานนท์ และยังปรากฏพื้นที่ที่มีคดีลักทรัพย์เกาะกลุ่มกันหนาแน่นมากอีก 3 บริเวณ ได้แก่ พื้นที่ทางด้านเหนือของคูเมืองขึ้นไปตามถนนช้างเผือก ซึ่งเป็นพื้นที่ย่านตลาดศิริวัฒนา ห้างริมปั๋งซูเปอร์มาร์เก็ตสาขาโชตนา พื้นที่ทางด้านตะวันตกเฉียงเหนือของคูเมือง เป็นพื้นที่บริเวณห้างสรรพสินค้าเซ็นทรัลสาขากาดสวนแก้วขึ้นไปจนถึงพื้นที่บริเวณถนนนิมมานเหมินท์ และพื้นที่ส่วนใหญ่ภายในบริเวณคูเมืองก็มีคดีลักทรัพย์เกาะกลุ่มกันเป็นจำนวนมาก นอกจากนี้ยังพบว่าการกระจายตัวของคดีไปตามถนนที่มุ่งออกไปสู่เขตชานเมือง ได้แก่ ถนนห้วยแก้ว ถนนช้างเผือก ถนนโชตนา ถนนแก้ววรุฒ์ ถนนเจริญเมือง ถนนเชียงใหม่ – ลำพูน และถนนสุเทพ

สำหรับความหนาแน่นของคดีลักทรัพย์ มีค่าเท่ากับ 65 คดีต่อตารางกิโลเมตร เมื่อแสดงลงบนแผนที่ (รูป 4.5) พบว่า พื้นที่ที่มีความหนาแน่นของคดีลักทรัพย์มากที่สุด มี 3 บริเวณ ประกอบด้วย พื้นที่หนึ่งตั้งแต่บริเวณลานอเนกประสงค์ประตูท่าแพ ย่านการค้าไนท์บาซาร์ และต่อเนื่องไปจนถึงย่านตลาดวโรรส พื้นที่ที่สองบริเวณย่านตลาดประตูเชียงใหม่ และพื้นที่ที่สามบริเวณสวนสาธารณะหนองบวหาด ซึ่งล้วนแล้วเป็นพื้นที่ที่อยู่บริเวณใจกลางของเมือง รองลงมา เป็นพื้นที่บริเวณห้างสรรพสินค้าเซ็นทรัลสาขากาดสวนแก้ว ย่านตลาดศิริวัฒนา พื้นที่บริเวณถนนอินทวโรรส ถนนสิทธิวงศ์ และถนนลอยเคราะห์ ส่วนบริเวณที่มีความหนาแน่นของคดีปานกลาง ได้แก่ พื้นที่ส่วนใหญ่ภายในบริเวณคูเมือง พื้นที่บริเวณถนนซูเปอร์ไฮเวย์เชียงใหม่ – ลำปาง ที่อยู่ทางด้านเหนือของคูเมือง พื้นที่บริเวณถนนสุเทพ ถนนนิมมานเหมินท์ ถนนช้างคลาน ถนนวัวลาย ถนนช้างคลาน และถนนวังสิงห์คำ ส่วนพื้นที่ที่มีความหนาแน่นของคดีน้อยจะกระจายออกจากพื้นที่ใจกลางเมือง และจะลดลงเมื่อห่างจากใจกลางเมืองมากขึ้น

4.4.2 คดีวิ่งราวทรัพย์

ปี พ.ศ.2543 – 2548 ในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ มีคดีวิ่งราวทรัพย์เกิดขึ้นทั้งหมด จำนวน 332 คดี (ตาราง 4.5) แนวโน้มของการเกิดคดีวิ่งราวทรัพย์ค่อนข้างคงที่และสม่ำเสมอในทุก ๆ ปี โดยปี พ.ศ.2543 เป็นปีที่มีคดีวิ่งราวทรัพย์เกิดขึ้นน้อยที่สุด จำนวน 50 คดี ต่อมาเพิ่มขึ้นเป็น 54 คดี ในปี พ.ศ.2544 จากนั้นลดจำนวนลงเหลือ 51 คดี ในปี พ.ศ.2545 สำหรับปี พ.ศ.2546 เกิดคดีวิ่งราวทรัพย์เพิ่มมากขึ้นเป็น 59 คดี และเพิ่มขึ้นถึง 63 คดี ในปี พ.ศ.2547 ซึ่งเป็นปีที่มีคดีวิ่งราวทรัพย์เกิดขึ้นมากที่สุด และในปี พ.ศ.2548 มีคดีเกิดขึ้นลดลงเหลือเพียง 55 คดี เฉลี่ยแล้วมีคดีวิ่งราวทรัพย์เกิดขึ้นปีละ 55 คดี

ในด้านการกระจายตัวของคดีวิ่งราวทรัพย์ เมื่อนำตำแหน่งสถานที่เกิดเหตุมาแสดงบนแผนที่ (รูป 4.6) และวัดการกระจายตัวของสถานที่เกิดเหตุนั้น ทำให้ได้ค่าอัตราส่วนระหว่างค่าเฉลี่ยกับความแปรปรวน เท่ากับ 7.50 (ตาราง 4.6) หมายความว่า คดีวิ่งราวทรัพย์มีลักษณะการกระจายตัวเป็นแบบเกาะกลุ่มกัน โดยมีการรวมกลุ่มกันหนาแน่นอย่างเห็นได้ชัดในสองพื้นที่ ได้แก่ บริเวณพื้นที่ทางด้านตะวันออกของคูเมือง โดยเฉพาะถนนช้างม่อย ถนนท่าแพ และบริเวณทางด้านเหนือของคูเมือง ในส่วนของถนนช้างม่อยไปจนถึงถนนห้วยแก้วไฮเวย์เชียงใหม่ – ลำปาง และยังพบกระจายตัวภายในเขตคูเมือง บริเวณถนนราชดำเนิน ถนนเวียงแก้ว นอกเหนือจากนั้นก็ยังมีลักษณะกระจายไปตามแนวถนนสายสำคัญ ๆ ได้แก่ ถนนห้วยแก้ว ถนนเชียงใหม่ – ลำพูน ถนนเจริญเมือง ถนนแก้ววรัญ เมื่อเรียงลำดับจำนวนในการเกิดคดีวิ่งราวทรัพย์ พบว่าเกิดขึ้นบนถนนท่าแพมากที่สุด จำนวน 16 ครั้ง ถนนช้างม่อย จำนวน 14 ครั้ง และถนนช้างม่อย จำนวน 9 ครั้ง ส่วนถนนอื่น ๆ นั้นมีจำนวนในการเกิดคดีที่ค่อนข้างใกล้เคียงกัน คือ 2 – 3 ครั้ง ในรอบ 5 ปี

สำหรับความหนาแน่นของคดีวิ่งราวทรัพย์ มีค่าเท่ากับ 9 คดีต่อตารางกิโลเมตร เมื่อแสดงลงบนแผนที่ (รูป 4.6) พบว่า พื้นที่ที่มีความหนาแน่นของคดีวิ่งราวทรัพย์มากที่สุด คือ พื้นที่ย่านพาณิชย์กรรมตั้งแต่ย่านการค้าไนท์บาซาร์ รองลงมาเป็นพื้นที่บริเวณย่านตลาดศิริวัฒนา และย่านประตูท่าแพ ส่วนบริเวณที่มีความหนาแน่นของคดีปานกลาง ได้แก่ พื้นที่บริเวณสวนสาธารณะหนองบวกดาด ย่านตลาดประตูเชียงใหม่ โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ ห้างสรรพสินค้าเซ็นทรัลสาขากาดสวนแก้ว ศูนย์การค้า ซี.เอ็ม.คอมพิวเตอร์พลาซ่า ตลาดหนองหอย และห้างริมปิงซูเปอร์สโตร์สาขาแก้ววรัญ ส่วนพื้นที่ที่มีความหนาแน่นของคดีน้อยจะกระจายอยู่ทั่วไปตามถนนสายสำคัญต่าง ๆ ของเมือง ได้แก่ ถนนนิมมานเหมินท์ ถนนศรีภูมิ ถนนศรีดอนไชย ถนนระแงง ถนนทิพย์เนตร ถนนวัวลาย ถนนแก้ววรัญ และถนนเจริญเมือง

4.4.3 คติชิงทรัพย์

ปี พ.ศ.2543 – 2548 คติชิงทรัพย์เป็นประเภทคดีอาชญากรรมที่เกิดขึ้นค่อนข้างน้อยในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ โดยมีคติชิงทรัพย์เกิดขึ้นทั้งหมด จำนวน 57 คดี (ตาราง 4.5) เฉลี่ยแล้วมีคติลักทรัพย์เกิดขึ้นปีละ 10 คดี ปี พ.ศ.2545 เป็นปีที่มีคติชิงทรัพย์เกิดขึ้นมากที่สุด จำนวน 12 คดี และปี พ.ศ.2544 เป็นปีที่มีคติชิงทรัพย์เกิดขึ้นน้อยที่สุด จำนวน 5 คดี และมีแนวโน้มของการเกิดคติชิงทรัพย์ค่อนข้างสม่ำเสมอและคงที่ในทุก ๆ ปี

ในด้านการกระจายตัวของคติชิงทรัพย์ เมื่อนำตำแหน่งสถานที่เกิดเหตุมาแสดงบนแผนที่ (รูป 4.7) และวัดการกระจายตัวของสถานที่เกิดเหตุนั้น ทำให้ได้ค่าอัตราส่วนระหว่างค่าเฉลี่ยกับความแปรปรวน เท่ากับ 5.32 มีลักษณะการกระจายตัวเป็นแบบเกาะกลุ่มกัน และความหนาแน่นของคติชิงทรัพย์ มีค่าเท่ากับ 2 คดีต่อตารางกิโลเมตร (ตาราง 4.6) พื้นที่ที่เกิดคติชิงทรัพย์หนาแน่นมากที่สุด คือ บริเวณตลาดเมืองใหม่ รองลงมา คือ ตลาดวโรรส ย่านประตูท่าแพ และพื้นที่บริเวณจุดตัดของถนนห้วยเปือยไฮเวย์เชียงใหม่ – ลำปาง กับถนนช้างเผือก ส่วนพื้นที่ที่เกิดคติชิงทรัพย์ปานกลาง ได้แก่ พื้นที่บริเวณถนนพระปกเกล้า และถนนสุเทพ

4.4.4 คติปล้นทรัพย์

ปี พ.ศ.2543 – 2548 คติปล้นทรัพย์เป็นประเภทคดีอาชญากรรมที่เกิดขึ้นน้อยที่สุดในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ โดยมีคติปล้นทรัพย์เกิดขึ้นทั้งหมด จำนวน 30 คดี (ตาราง 4.5) เฉลี่ยแล้วมีคติลักทรัพย์เกิดขึ้นปีละ 5 คดี แนวโน้มของการเกิดคติปล้นทรัพย์เพิ่มสูงขึ้นเรื่อย ๆ ในทุก ๆ ปี ซึ่งในปี พ.ศ.2543 เป็นปีที่มีคติปล้นทรัพย์เกิดขึ้นน้อยที่สุด จำนวน 3 คดี และปี พ.ศ.2543 เป็นปีที่มีคติปล้นทรัพย์เกิดขึ้นมากที่สุด จำนวน 6 คดี

เมื่อวัดการกระจายตัวของคติปล้นทรัพย์ และนำตำแหน่งสถานที่เกิดเหตุมาแสดงบนแผนที่ (รูป 4.8) ทำให้ได้ค่าอัตราส่วนระหว่างค่าเฉลี่ยกับความแปรปรวน เท่ากับ 1.00 (ตาราง 4.6) หมายความว่า คติฉ้อโกงทรัพย์มีลักษณะการกระจายตัวเป็นแบบไม่แน่นอน เนื่องจากเป็นคติที่เกิดขึ้นน้อย และตำแหน่งสถานที่เกิดเหตุจะกระจายตัวอยู่อย่างทั่วไปทั้งพื้นที่ ไม่เกาะกลุ่มกันอย่างชัดเจน โดยมีความหนาแน่นของคติเพียง 1 คดีต่อตารางกิโลเมตร พื้นที่ที่มีความหนาแน่นของคติมากที่สุด คือ บริเวณพื้นที่ที่อยู่ต่อเนื่องระหว่างตลาดวโรรสกับตลาดเมืองใหม่ บนถนนวิทยานนท์ มีคติปล้นทรัพย์ เกิดขึ้น 6 ครั้ง ในรอบ 5 ปี และบริเวณย่านตลาดหนองหอย ถนนเชียงใหม่ - ลำพูน จำนวน 2 ครั้ง ในรอบ 5 ปี ส่วนพื้นที่เกิดเหตุอื่น ๆ เกิดคติเพียงพื้นที่ละ 1 ครั้ง ในรอบ 5 ปี

4.4.5 คติโจรกรรมรถจักรยานยนต์

ในช่วงปี พ.ศ.2543 – 2548 คติโจรกรรมรถจักรยานยนต์เป็นประเภทคดีอาชญากรรมที่เกิดขึ้นมากเป็นอันดับสองรองจากคดีลักทรัพย์ โดยมีคติโจรกรรมรถจักรยานยนต์เกิดขึ้นทั้งหมดจำนวน 1,913 คดี (ตาราง 4.5) แนวโน้มของการเกิดคดีเพิ่มสูงขึ้นเรื่อย ๆ อย่างต่อเนื่องในทุก ๆ ปี ปี พ.ศ.2543 เป็นปีที่มีคดีลักทรัพย์เกิดขึ้นน้อยที่สุด จำนวน 242 คดี และปี พ.ศ.2548 เป็นปีที่มีคดีลักทรัพย์เกิดขึ้นมากที่สุด จำนวน 398 คดี เฉลี่ยแล้วมีคดีลักทรัพย์เกิดขึ้นปีละ 319 คดี

ในด้านการกระจายตัวของคติโจรกรรมรถจักรยานยนต์ เมื่อนำตำแหน่งสถานที่เกิดเหตุมาแสดงบนแผนที่ (รูป 4.9) และวัดการกระจายตัวของสถานที่เกิดเหตุนั้น ทำให้ได้ค่าอัตราส่วนระหว่างค่าเฉลี่ยกับความแปรปรวน เท่ากับ 8.01 (ตาราง 4.6) หมายความว่า ตำแหน่งสถานที่เกิดคติโจรกรรมรถจักรยานยนต์มีการเกาะกลุ่มกันอย่างเห็นได้ชัด สถานที่เกิดเหตุส่วนใหญ่เกาะกลุ่มอย่างมากในบริเวณใจกลางเมือง และกระจายตัวไปตามถนนต่าง ๆ ที่มุ่งออกไปสู่รอบนอกของเมือง บริเวณเหล่านั้น ได้แก่ บริเวณประตูท่าแพไปจนถึงย่านตลาดวโรรส พื้นที่ย่านตลาดศิริวัฒนา และพื้นที่บริเวณห้างสรรพสินค้าเซ็นทรัลสาขากาดสวนแก้วขึ้นไปจนถึงบริเวณถนนนิมมานเหมินท์ นอกจากนี้ยังกระจายตัวไปตามริมถนนสายสำคัญต่าง ๆ ของเมือง โดยในช่วง 5 ปี ถนนที่มีคติโจรกรรมรถจักรยานยนต์มากที่สุด คือ ถนนห้วยแก้ว จำนวน 43 ครั้ง รองลงมาคือ ถนนคชสาร จำนวน 35 ครั้ง ถนนเวียงแก้ว จำนวน 29 ครั้ง และถนนช้างเผือก จำนวน 28 ครั้ง

ความหนาแน่นของคติโจรกรรมรถจักรยานยนต์ มีค่าเท่ากับ 48 คดีต่อตารางกิโลเมตร เมื่อแสดงลงบนแผนที่ (รูป 4.9) พบว่า พื้นที่ที่มีความหนาแน่นของคติโจรกรรมรถจักรยานยนต์มากที่สุด มี 2 บริเวณ ได้แก่ พื้นที่โดยรอบบริเวณห้างสรรพสินค้าเซ็นทรัลสาขากาดสวนแก้ว ประกอบด้วยพื้นที่ของตลาดรินคำ พื้นที่ย่านถนนนิมมานเหมินท์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และพื้นที่โดยรอบย่านตลาดศิริวัฒนา ประกอบด้วยพื้นที่ของห้างริมปิงซูเปอร์มาร์เก็ตสาขาโชตนา พื้นที่ย่านถนนหัดเสวี และพื้นที่บริเวณมหาวิทยาลัยราชภัฏจังหวัดเชียงใหม่ พื้นที่ที่มีความหนาแน่นของคดีมากรองลงมาเป็นพื้นที่บริเวณทางด้านตะวันออกของคูเมือง ตามแนวของถนนคชสาร พื้นที่ที่อยู่โดยรอบบริเวณตลาดวโรรส พื้นที่บริเวณสวนสาธารณะหนองบวกหาด บริเวณวิทยาลัยเทคนิคเชียงใหม่ บริเวณตลาดประตูเชียงใหม่ บริเวณโรงพยาบาลรวมแพทย์ บริเวณตลาดคำเที่ยง สำหรับพื้นที่ที่มีความหนาแน่นของคติโจรกรรมรถจักรยานยนต์น้อยนั้นจะกระจายอยู่ทั่วไปในพื้นที่ถัดจากบริเวณที่มีความหนาแน่นของคดีสูง

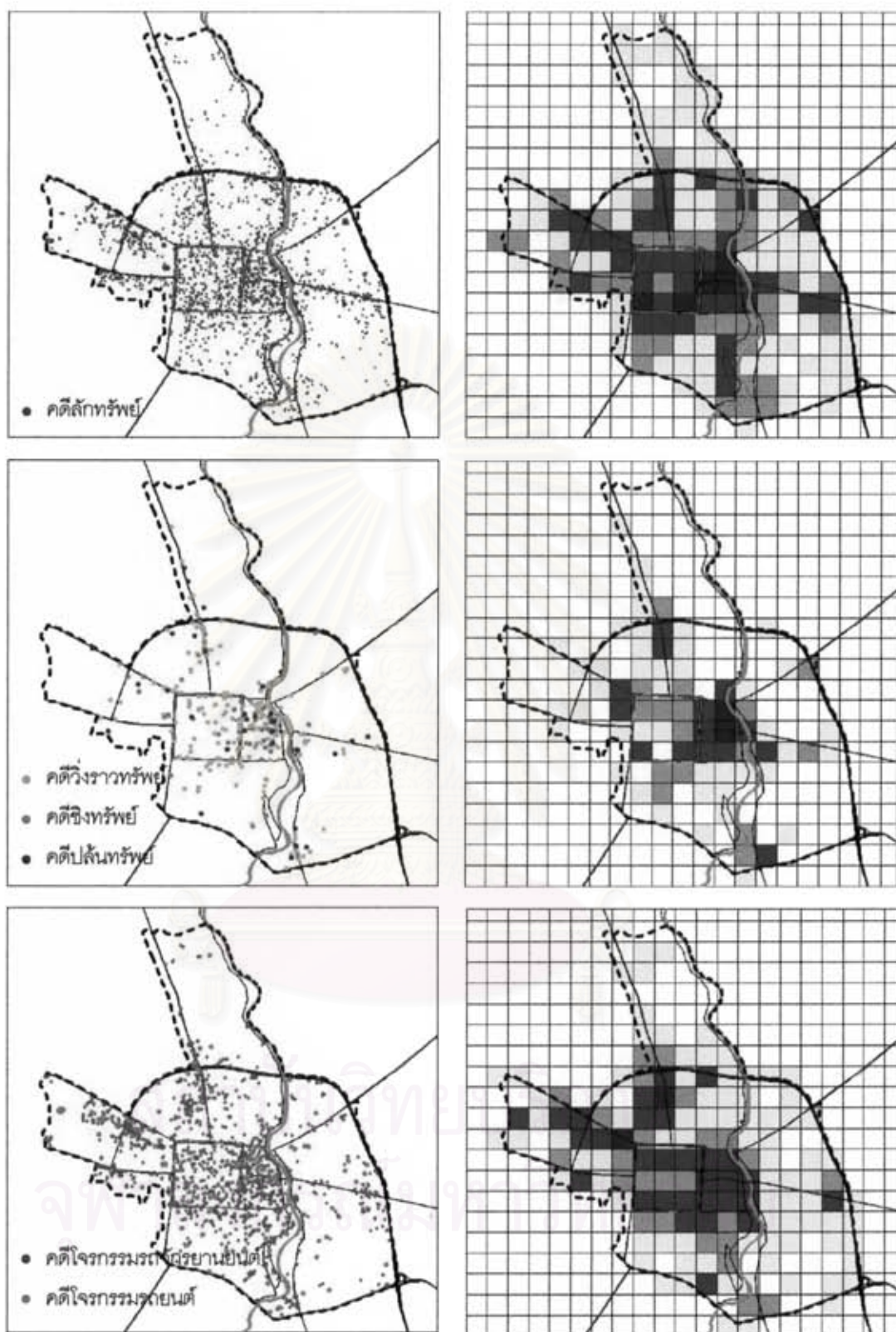
4.4.6 คติโจรกรรมรถยนต์

ในปี พ.ศ.2543 – 2548 เขตเทศบาลนครเชียงใหม่ มีคติโจรกรรมรถยนต์เกิดขึ้นทั้งหมดจำนวน 121 คติ (ตาราง 4.5) แนวโน้มของการเกิดคติโจรกรรมรถยนต์ค่อนข้างสม่ำเสมอและคงที่ในทุก ๆ ปี โดยเฉลี่ยแล้วมีคติโจรกรรมรถยนต์เกิดขึ้นปีละ 20 คติ สำหรับปี พ.ศ.2548 เป็นปีที่มีคติโจรกรรมรถยนต์เกิดขึ้นมากที่สุด จำนวน 25 คติ และปี พ.ศ.2543 เป็นปีที่มีคติโจรกรรมรถยนต์เกิดขึ้นน้อยที่สุด จำนวน 15 คติ

ในด้านการกระจายตัวของคติโจรกรรมรถยนต์ เมื่อนำตำแหน่งสถานที่เกิดเหตุมาแสดงบนแผนที่ (รูป 4.10) และวัดการกระจายตัวของสถานที่เกิดเหตุนั้น ทำให้ได้ค่าอัตราส่วนระหว่างค่าเฉลี่ยกับความแปรปรวน เท่ากับ 4.63 มีลักษณะการกระจายตัวเป็นแบบเกาะกลุ่มกัน และความหนาแน่นของคติโจรกรรมรถยนต์ มีค่าเท่ากับ 4 คติต่อตารางกิโลเมตร (ตาราง 4.6) พื้นที่ที่เกิดคติโจรกรรมรถยนต์หนาแน่นมากที่สุด คือ บริเวณย่านการค้าในเทศบาล รongลงมาเป็นพื้นที่ย่านตลาดศิริวัฒนา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ห้างสรรพสินค้าเซ็นทรัลสาขากาดสวนแก้ว พื้นที่ที่มีคติหนาแน่นปานกลาง ได้แก่ พื้นที่ทางด้านตะวันตกของคูเมือง บริเวณถนนอารักษ์ นอกจากนั้นกระจายอยู่อย่างหลวม ๆ ทั่วทั้งพื้นที่

จากข้อมูลดังกล่าว พบว่า คติที่เกิดขึ้นในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ที่มีจำนวนตีมากกว่าคติอื่น ๆ ได้แก่ คติลักทรัพย์ และคติโจรกรรมรถจักรยานยนต์ เนื่องจากทั้งสองเป็นคติที่ส่วนใหญ่แล้วการลงมือกระทำการอาชญากรรมไม่ต้องเผชิญหน้ากับเจ้าของทรัพย์สินโดยตรง ความเสี่ยงต่อการถูกจับกุมจึงมีน้อยกว่าการลงมือก่อคดีขโมยทรัพย์สิน ชิงทรัพย์ และปล้นทรัพย์ ส่วนคติโจรกรรมรถยนต์ก็พบว่ามีจำนวนน้อย เนื่องจากการลงมือกระทำการ และการหลบหนีทำได้ยากกว่าคติโจรกรรมรถจักรยานยนต์

ในด้านการกระจายตัวและความหนาแน่นของคติ พบว่า คติทุกประเภทมีรูปแบบการกระจายตัวแบบเกาะกลุ่มกัน คือ มีการกระจุกตัวกันในพื้นที่บริเวณใดบริเวณหนึ่งอย่างเห็นได้ชัด โดยเฉพาะพื้นที่ทางด้านตะวันออกของคูเมือง บริเวณประตูท่าแพครอบคลุมไปจนถึงพื้นที่บริเวณตลาดวโรรส พื้นที่ทางด้านเหนือของคูเมือง บริเวณย่านตลาดศิริวัฒนา และพื้นที่ทางด้านตะวันตกเฉียงเหนือของคูเมือง บริเวณห้างสรรพสินค้าเซ็นทรัลสาขากาดสวนแก้วครอบคลุมไปจนถึงพื้นที่บริเวณถนนนิมมานเหมินท์ ยกเว้นคติปล้นทรัพย์เพียงคติเดียวที่มีรูปแบบการกระจายตัวเป็นแบบไม่แน่นอน ซึ่งเป็นคติที่เกิดขึ้นน้อยที่สุดในรอบ 5 ปี โดยมีตำแหน่งสถานที่เกิดเหตุกระจายตัวอยู่ตามสถานที่สำคัญทั่วไปของเมือง

การกระจายตัวของคดีอาชญากรรม

ความหนาแน่นของคดีอาชญากรรม

รูป 4.5 การกระจายตัวและความหนาแน่นคดีอาชญากรรมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ รายคดี

4.5 ช่วงเวลาการเกิดอาชญากรรม

การศึกษาช่วงเวลาในการเกิดอาชญากรรม แบ่งเวลาเกิดเหตุออกเป็น 4 ช่วงเวลา ตามความสว่าง – ความมืดของพื้นที่ และการดำเนินชีวิตประจำวันของมนุษย์ ประกอบด้วยช่วงเวลากลางวัน ได้แก่ เวลา 06.01 – 12.00 น. และเวลา 12.01 – 18.00 น. และช่วงเวลากลางคืน ได้แก่ เวลา 18.01 – 24.00 น. และเวลา 00.01 – 06.00 น.

จากคดีอาชญากรรมทั้งหมดที่เกิดขึ้นในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ ในช่วงปี พ.ศ.2543 - 2548 มีจำนวน 5,037 คดี เป็นคดีที่เกิดในช่วงเวลากลางวัน (06.01 – 18.00 น.) จำนวน 2,595 คดี คิดเป็นร้อยละ 52 ของจำนวนคดีทั้งหมดที่เกิดขึ้น และช่วงเวลากลางคืน (18.01 – 24.00 น.) จำนวน 2,442 คดี คิดเป็นร้อยละ 48 ของจำนวนคดีทั้งหมดที่เกิดขึ้น ดังตาราง 4.7 แสดงว่าการเกิดคดีอาชญากรรมสามารถเกิดขึ้นได้ทั้งเวลากลางวันและกลางคืน

เมื่อพิจารณารายละเอียดของช่วงเวลาเกิดเหตุ พบว่า เวลาที่เกิดอาชญากรรมมากที่สุด คือ เวลา 18.01 – 24.00 น. จำนวน 2,167 คดี คิดเป็นร้อยละ 48 ของจำนวนคดีทั้งหมดที่เกิดขึ้น รองลงมา คือ เวลา 12.01 – 18.00 น. จำนวน 1,547 คดี คิดเป็นร้อยละ 31 ของจำนวนคดีทั้งหมดที่เกิดขึ้น เวลา 06.01 – 12.00 น. จำนวน 1,048 คดี คิดเป็นร้อยละ 21 ของจำนวนคดีทั้งหมดที่เกิดขึ้น และเวลา 00.01 – 06.00 น. จำนวน 275 คดี คิดเป็นร้อยละ 5 ของจำนวนคดีทั้งหมดที่เกิดขึ้น ตามลำดับ

ตาราง 4.7 จำนวนคดีอาชญากรรมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่แยกตามเวลาเกิดเหตุ รายประเภท

ประเภทคดี	เวลาเกิดเหตุ			
	06.01 - 12.00 น.	12.01 - 18.00 น.	18.01 - 24.00 น.	00.01 - 06.00 น.
ลักทรัพย์	559	844	1,094	85
ชิงทรัพย์	123	158	51	0
ชิงทรัพย์	11	29	17	0
ปล้นทรัพย์	6	14	12	0
โจรกรรมรถจักรยานยนต์	328	477	941	167
โจรกรรมรถยนต์	21	25	52	23
รวม	1,048	1,547	2,167	275

ที่มา : ดัดแปลงจากสมุดสารบบคดีอาญาประจำสถานีตำรวจในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่

คดีลักทรัพย์ เกิดขึ้นในช่วงเวลากลางวัน จำนวน 1,403 คดี เวลากลางคืน จำนวน 1,179 คดี โดยเกิดขึ้นมากที่สุด ในเวลา 18.01 – 24.00 น. จำนวน 1,094 คดี รองลงมา เวลา 12.01 – 18.00 น. จำนวน 844 คดี เวลา 06.01 – 12.00 น. จำนวน 559 คดี และเวลา 00.01 – 06.00 น. จำนวน 85 คดี

คดีชิงทรัพย์ เกิดขึ้นในช่วงเวลากลางวัน จำนวน 281 คดี เวลากลางคืน จำนวน 51 คดี โดยเกิดขึ้นมากที่สุด ในเวลา 12.01 – 18.00 น. จำนวน 158 คดี รองลงมา เวลา 06.01 – 12.00 น. จำนวน 123 คดี และเวลา 18.01 – 24.00 น. จำนวน 51 คดี

คดีชิงทรัพย์ เกิดขึ้นในช่วงเวลากลางวัน จำนวน 40 คดี เวลากลางคืน จำนวน 17 คดี โดยเกิดขึ้นมากที่สุด ในเวลา 12.01 – 18.00 น. จำนวน 29 คดี รองลงมา เวลา 18.01 – 24.00 น. จำนวน 17 คดี และ เวลา 06.01 – 12.00 น. จำนวน 11 คดี

คดีปล้นทรัพย์ เกิดขึ้นในช่วงเวลากลางวัน จำนวน 20 คดี เวลากลางคืน จำนวน 12 คดี โดยเกิดขึ้นมากที่สุด ในเวลา 12.01 – 18.00 น. จำนวน 14 คดี รองลงมา เวลา 18.01 – 24.00 น. จำนวน 12 คดี และ เวลา 06.01 – 12.00 น. จำนวน 6 คดี

คดีโจรกรรมรถจักรยานยนต์ เกิดขึ้นในช่วงเวลากลางคืน จำนวน 1,108 คดี เวลากลางวัน จำนวน 805 คดี โดยเกิดขึ้นมากที่สุด ในเวลา 18.01 – 24.00 น. จำนวน 941 คดี รองลงมา เวลา 12.01 – 18.00 น. จำนวน 477 คดี เวลา 06.01 – 12.00 น. จำนวน 328 คดี และเวลา 00.01 – 06.00 น. จำนวน 167 คดี

ส่วนคดีโจรกรรมรถยนต์ เกิดขึ้นในช่วงเวลาเวลากลางคืน จำนวน 75 คดี กลางวัน จำนวน 46 คดี โดยเกิดขึ้นมากที่สุด ในเวลา 18.01 – 24.00 น. จำนวน 52 คดี เวลา 12.01 – 18.00 น. จำนวน 25 คดี เวลา 00.01 – 06.00 น. จำนวน 23 คดี และเวลา 06.01 – 12.00 น. จำนวน 21 คดี

สรุปแล้ว พบว่า คดีที่เกิดขึ้นในช่วงเวลากลางวันมากกว่าเวลากลางคืน ได้แก่ คดีลักทรัพย์ คดีชิงทรัพย์ คดีชิงทรัพย์ และคดีปล้นทรัพย์ ซึ่งทุกประเภทคดีมีคดีเกิดขึ้นเวลา 12.01 – 18.00 น. มากกว่าเวลา 06.01 – 12.00 น. เนื่องจากเป็นช่วงเวลาที่ประชาชนส่วนใหญ่ไปทำงานไม่อยู่ในที่พักอาศัยจึงมีโอกาสดำเนินการลักทรัพย์ได้ง่าย ซึ่งประชาชนจะออกมาทำกิจกรรมในพื้นที่ต่าง ๆ จึงทำให้เกิดความพลุกพล่านในพื้นที่เหล่านั้น จึงมีโอกาสดักคดียิงทรัพย์ คดีชิงทรัพย์ และคดีปล้นทรัพย์ และอาศัยความพลุกพล่านทำการหลบหนีได้ง่าย

สำหรับคดีที่เกิดขึ้นเวลากลางคืนมากกว่าเวลากลางวัน ได้แก่ คดีโจรกรรมรถจักรยานยนต์ และคดีโจรกรรมรถยนต์ แสดงว่าแสงสว่างเป็นปัจจัยสำคัญในการเกิดคดีสองประเภทนี้ โดยจะเกิดขึ้นในเวลา 18.01 – 24.00 น.มากกว่าเวลา 00.01 – 06.00 น.

4.6 พื้นที่ที่เกิดอาชญากรรมซ้ำซาก

เมื่อพิจารณาพื้นที่ที่เกิดคดีอาชญากรรม ด้วยการจำแนกตามประเภทการใช้ที่ดินในพื้นที่เขตเทศบาลนครเชียงใหม่ ในด้านจำนวนคดีอาชญากรรมที่เกิดขึ้น ช่วงปี พ.ศ.2543 – 2548 (ตาราง 4.8) พบว่า การใช้ที่ดินประเภทพาณิชยกรรมมีคดีอาชญากรรมเกิดขึ้นมากที่สุด จำนวน 2,387 คดี รองลงมาเป็นการใช้ที่ดินประเภทที่พักอาศัย จำนวน 1,660 คดี สถาบันการศึกษา จำนวน 318 คดี สถาบันราชการ จำนวน 247 คดี นันทนาการ จำนวน 138 คดี สถาบันศาสนา จำนวน 137 คดี อุตสาหกรรม จำนวน 83 คดี และเกษตรกรรมและที่โล่ง จำนวน 67 คดี ตามลำดับ

แต่เนื่องจากประเภทการใช้ที่ดินในแต่ละประเภทมีพื้นที่ไม่เท่ากัน จึงปรับข้อมูลขนาดพื้นที่ให้เท่ากัน เพื่อหาความหนาแน่นของคดีอาชญากรรมที่เกิดขึ้นในพื้นที่ 1 ตารางกิโลเมตรของแต่ละประเภทการใช้ที่ดิน (ตาราง 4.9) พบว่า อาชญากรรมเกิดขึ้นในพื้นที่ประเภทพาณิชยกรรมมากที่สุด มีจำนวน 367 คดีต่อตารางกิโลเมตร รองลงมาเป็นการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทอุตสาหกรรม จำนวน 170 คดีต่อตารางกิโลเมตร สถาบันศาสนา จำนวน 168 คดีต่อตารางกิโลเมตร นันทนาการ จำนวน 136 คดีต่อตารางกิโลเมตร สถาบันการศึกษา จำนวน 122 คดีต่อตารางกิโลเมตร สถาบันราชการ จำนวน 109 คดีต่อตารางกิโลเมตร ที่พักอาศัย จำนวน 86 คดีต่อตารางกิโลเมตร และเกษตรกรรมและที่โล่ง จำนวน 10 คดีต่อตารางกิโลเมตร ตามลำดับ

โดยคดีลักทรัพย์ เกิดขึ้นในการใช้ที่ดินประเภทพาณิชยกรรมมากที่สุด มีจำนวน 198 คดีต่อตารางกิโลเมตร รองลงมาเป็นการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทสถาบันศาสนา จำนวน 74 คดีต่อตารางกิโลเมตร นันทนาการ จำนวน 53 คดีต่อตารางกิโลเมตร ที่พักอาศัยและอุตสาหกรรม มีจำนวนเท่ากันประเภทละ 51 คดีต่อตารางกิโลเมตร สถาบันราชการ จำนวน 40 คดีต่อตารางกิโลเมตร สถาบันการศึกษา จำนวน 25 คดีต่อตารางกิโลเมตร เกษตรกรรมและที่โล่ง จำนวน 5 คดีต่อตารางกิโลเมตร ตามลำดับ

คดีวิ่งราวทรัพย์ เกิดขึ้นในการใช้ที่ดินประเภทสถาบันศาสนามากที่สุด จำนวน 44 คดีต่อตารางกิโลเมตร โดยมีเป้าหมายส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยว รองลงมาเป็นการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทพาณิชยกรรม จำนวน 29 คดีต่อตารางกิโลเมตร นันทนาการ จำนวน 27 คดีต่อตารางกิโลเมตร สถาบันราชการ จำนวน 19 คดีต่อตารางกิโลเมตร อุตสาหกรรม จำนวน 9 คดีต่อตารางกิโลเมตร สถาบันการศึกษา จำนวน 4 คดีต่อตารางกิโลเมตร และที่พักอาศัย จำนวน 2 คดีต่อตารางกิโลเมตร ตามลำดับ โดยไม่พบว่ามีกรณีเกิดคดีวิ่งราวทรัพย์ในการใช้ที่ดินประเภทเกษตรกรรมและที่โล่ง

คดีชิงทรัพย์ เกิดขึ้นในการใช้ที่ดินประเภทพาณิชยกรรมมากที่สุด จำนวน 6 คดีต่อตารางกิโลเมตร รองลงมาเป็นการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทสถาบันศาสนา จำนวน 4 คดีต่อตารางกิโลเมตร อุตสาหกรรมและสถาบันการศึกษา มีจำนวนเท่ากันประเภทละ 2 คดีต่อตารางกิโลเมตร สำหรับการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทที่พักอาศัย สถาบันราชการ นันทนาการ และเกษตรกรรมและที่โล่ง เกิดขึ้นประเภทละ 1 คดีต่อตารางกิโลเมตร

คดีปล้นทรัพย์ เกิดขึ้นในการใช้ที่ดินประเภทอุตสาหกรรมมากที่สุด จำนวน 7 คดีต่อตารางกิโลเมตร รองลงมาเป็นการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทพาณิชยกรรม มีจำนวน 3 คดีต่อตารางกิโลเมตร ที่พักอาศัย และเกษตรกรรมและที่โล่งมีจำนวนเท่ากันโดยมีคดีเกิดขึ้นประเภทละ 1 คดีต่อตารางกิโลเมตร ส่วนการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทสถาบันราชการ สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนา นันทนาการ ไม่พบการเกิดคดีปล้นทรัพย์

สำหรับคดีโจรกรรมรถจักรยานยนต์ เกิดขึ้นในการใช้ที่ดินประเภทพาณิชยกรรมมากที่สุด มีจำนวนถึง 122 คดีต่อตารางกิโลเมตร รองลงมาเป็นการใช้ที่ดินประเภทอุตสาหกรรม จำนวน 96 คดีต่อตารางกิโลเมตร สถาบันการศึกษา จำนวน 87 คดีต่อตารางกิโลเมตร นันทนาการ จำนวน 55 คดีต่อตารางกิโลเมตร สถาบันศาสนา จำนวน 48 คดีต่อตารางกิโลเมตร ที่พักอาศัย จำนวน 33 คดีต่อตารางกิโลเมตร และเกษตรกรรมและที่โล่ง จำนวน 4 คดีต่อตารางกิโลเมตร ตามลำดับ

คดีโจรกรรมรถยนต์ เกิดขึ้นในการใช้ที่ดินประเภทพาณิชยกรรมมากที่สุด จำนวน 12 คดีต่อตารางกิโลเมตร รองลงมาเป็นการใช้ที่ดินประเภทอุตสาหกรรม จำนวน 7 คดีต่อตารางกิโลเมตร สถาบันการศึกษา จำนวน 6 คดีต่อตารางกิโลเมตร สถาบันราชการ จำนวน 4 คดีต่อตารางกิโลเมตร สถาบันศาสนา จำนวน 2 คดีต่อตารางกิโลเมตร ที่พักอาศัย และเกษตรกรรมและที่โล่งประเภทละ 1 คดีต่อตารางกิโลเมตร โดยไม่พบการเกิดคดีโจรกรรมรถยนต์ในการใช้ที่ดินประเภทนันทนาการ

จากข้อมูลดังกล่าว สามารถกล่าวได้ว่า การใช้ที่ดินในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ที่มีความสัมพันธ์กับการเกิดคดีอาชญากรรม ในช่วงปี พ.ศ.2543 – 2548 มากที่สุด คือ การใช้ที่ดินประเภทพาณิชยกรรม รองลงมาคือ อุตสาหกรรม สถาบันศาสนา นันทนาการ สถาบันการศึกษา สถาบันราชการ และที่พักอาศัย ตามลำดับ ซึ่งล้วนแล้วเป็นพื้นที่ที่มีประชาชนจำนวนมากเข้ามาทำกิจกรรมต่าง ๆ ในพื้นที่ เช่น ทำงาน ชื้อของ พักผ่อน ท่องเที่ยว

ตาราง 4.8 การใช้ที่ดินกับจำนวนคดีรายประเภท ช่วงปี พ.ศ.2543 – 2548

การใช้ที่ดิน	จำนวนคดี (คดี)						
	ลัก ทรัพย์	วิ่งราว ทรัพย์	ชิง ทรัพย์	ปล้น ทรัพย์	โจรกรรม รถจักร- ยานยนต์	โจรกรรม รถยนต์	รวม
ที่พักอาศัย	976	26	10	8	623	17	1,660
พาณิชย์กรรม	1,283	188	34	17	792	73	2,387
อุตสาหกรรม	25	4	1	3	47	3	83
สถาบันราชการ	89	41	1	0	107	9	247
สถาบันการศึกษา	65	10	3	0	225	15	318
สถาบันศาสนา	60	36	3	0	37	1	137
นันทนาการ	54	27	1	0	56	0	138
เกษตรกรรมและที่โล่ง	32	0	4	2	26	3	67
รวม	2,584	332	57	30	1,913	121	5,037

ที่มา: คำนวณจากโปรแกรมระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

ตาราง 4.9 การใช้ที่ดินกับความหนาแน่นคดีรายประเภท ช่วงปี พ.ศ.2543 – 2548

การใช้ที่ดิน	ความหนาแน่นคดี (คดี/ตร.กม.)						
	ลัก ทรัพย์	วิ่งราว ทรัพย์	ชิง ทรัพย์	ปล้น ทรัพย์	โจรกรรม รถจักร- ยานยนต์	โจรกรรม รถยนต์	รวม
ที่พักอาศัย	51	2	1	1	33	1	86
พาณิชย์กรรม	198	29	6	3	122	12	367
อุตสาหกรรม	51	9	2	7	96	7	170
สถาบันราชการ	40	19	1	0	48	4	109
สถาบันการศึกษา	25	4	2	0	87	6	122
สถาบันศาสนา	74	44	4	0	46	2	168
นันทนาการ	53	27	1	0	55	0	136
เกษตรกรรมและที่โล่ง	5	0	1	1	4	1	10
รวม	65	9	2	1	48	4	126

ที่มา: คำนวณจากโปรแกรมระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

เมื่อนำข้อมูลการเกิดคดีอาชญากรรมในช่วงเวลา 5 ปี มาเรียงลำดับตามสถานที่เกิดเหตุ (ตาราง 4.10) พบว่า สถานที่ที่มีคดีอาชญากรรมเกิดขึ้นมากที่สุด คือ ห้างสรรพสินค้าเซ็นทรัลสาขากาดสวนแก้ว มีคดีโดยรวมทั้งหมด 154 คดี หรือเกิดคดีเฉลี่ย 26 ครั้งต่อปี รองลงมาคือห้างริมปิงซูเปอร์มาร์เก็ตสาขาโชตนา มีคดีโดยรวม 95 คดี หรือเฉลี่ย 16 ครั้งต่อปี และตลาดวโรรส มีคดีโดยรวม 88 คดี หรือเฉลี่ย 15 ครั้งต่อปี เมื่อดูภาพรวมของพื้นที่ที่เกิดอาชญากรรมซ้ำซากทั้งหมดแล้ว พบว่า พื้นที่ที่เกิดอาชญากรรมซ้ำซากส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ย่านพาณิชยกรรมขนาดใหญ่ ได้แก่ ห้างสรรพสินค้า และตลาดสด พื้นที่สถาบันราชการ ได้แก่ โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ สถานีขนส่งอาเขต 2 และสถานีรถไฟ พื้นที่สถาบันการศึกษา ได้แก่ มหาวิทยาลัยราชภัฏจังหวัดเชียงใหม่ วิทยาลัยเทคนิคเชียงใหม่ และพื้นที่นันทนาการ ได้แก่ สวนสาธารณะหนองบวหาด ซึ่งล้วนแล้วเป็นพื้นที่ที่มีกิจกรรมต่าง ๆ ทำให้มีความพลุกพล่านของคนมาก การเข้า – ออกพื้นที่ทำได้ง่าย ทำให้การควบคุมดูแลพื้นที่เป็นไปอย่างยากลำบาก

ตาราง 4.10 สถานที่ที่เกิดคดีอาชญากรรมมากที่สุด ในช่วงปี พ.ศ.2543 – 2548

สถานที่เกิดเหตุ	จำนวน (คดี)	จำนวนเฉลี่ย (ครั้ง/ปี)
1. ห้างสรรพสินค้าเซ็นทรัล สาขากาดสวนแก้ว	154	26
2. ห้างริมปิงซูเปอร์มาร์เก็ต สาขาโชตนา	95	16
3. ตลาดวโรรส	88	15
4. สวนสาธารณะหนองบวหาด	71	12
5. ห้างริมปิงซูเปอร์สโตร์ สาขาแก้ววรัฐ	66	11
6. โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่	59	10
7. มหาวิทยาลัยราชภัฏจังหวัดเชียงใหม่	54	9
8. ตลาดประตูเชียงใหม่	53	9
9. ห้างสรรพสินค้าเทสโก้โลตัส สาขาคำเที่ยง	51	9
10. วิทยาลัยเทคนิคเชียงใหม่	47	8
11. ศูนย์การค้า ซี.เอ็ม. คอมพิวเตอร์ พลาซ่า	43	7
12. สถานีขนส่งอาเขต 2	42	7
13. ตลาดศิริวัฒนา	32	5
14. ตลาดสันป่าข่อย	28	5
15. สถานีรถไฟ	27	5

ที่มา : คัดแปลงจากสมุดสารบบคดีอาญาประจำสถานีตำรวจในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่

ต้นฉบับไม่มีหน้านี้

NO THIS PAGE IN ORIGINAL

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 5

สภาพแวดล้อมของพื้นที่ที่เกิดอาชญากรรม

จากการศึกษาลักษณะทั่วไปของการเกิดอาชญากรรมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ ช่วงปี พ.ศ.2543 – 2548 ทำให้ทราบถึงรูปแบบการกระจายตัวเชิงพื้นที่ของคดีอาชญากรรม โดยพบว่าคดีอาชญากรรมมีการเกาะกลุ่มกันอย่างหนาแน่นในบางส่วนของพื้นที่ ซึ่งพื้นที่ต่าง ๆ เหล่านั้นย่อมมีลักษณะสภาพแวดล้อมทางกายภาพเฉพาะตัวที่สามารถก่อให้เกิดคดีอาชญากรรมได้ง่าย ดังนั้น การศึกษาในบทนี้จึงเป็นการศึกษาถึงสภาพแวดล้อมของพื้นที่ที่เกิดอาชญากรรม โดยทำการเลือกพื้นที่บริเวณที่มีคดีอาชญากรรมเกิดขึ้นมาก มาวิเคราะห์ลักษณะสภาพแวดล้อมทางกายภาพของพื้นที่นั้น และหาความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมกับรูปแบบการเกิดอาชญากรรม เพื่อนำไปสู่การค้นหาลักษณะสภาพแวดล้อมของเมืองที่สามารถก่อให้เกิดคดีอาชญากรรมได้ง่าย

เพื่อให้ได้ผลการศึกษาที่แท้จริง จึงตัดคดีที่เกิดขึ้นในพื้นที่ที่เกิดอาชญากรรมซ้ำซากออก เนื่องจากคดีที่เกิดขึ้นในพื้นที่เหล่านั้นไม่ได้เป็นคดีที่เกิดขึ้นจากผลของสภาพแวดล้อมของเมือง แต่เกิดขึ้นมาจากความบกพร่องของสภาพแวดล้อมภายในพื้นที่นั้น ๆ เช่น คดีโจรกรรมรถยนต์และรถจักรยานยนต์บริเวณที่จอดรถของห้างสรรพสินค้า คดีลักทรัพย์ที่เกิดขึ้นในบริเวณตลาด โดยยังพบว่า มีลักษณะการเกาะกลุ่มกันของคดีอาชญากรรมมากในพื้นที่ 3 บริเวณ (รูป 5.1) ดังนี้

พื้นที่ที่ 1 ย่านถนนห้วยแก้ว ตั้งอยู่ทางด้านตะวันตกเฉียงเหนือของเทศบาลนครเชียงใหม่ ครอบคลุมพื้นที่ตั้งแต่บริเวณห้างสรรพสินค้าเซ็นทรัลสาขากาดสวนแก้วไปจนถึงพื้นที่บริเวณถนนคลองชลประทาน มีพื้นที่ 2.18 ตารางกิโลเมตร

พื้นที่ที่ 2 ย่านถนนช้างเผือก ตั้งอยู่ทางด้านเหนือของเทศบาลนครเชียงใหม่ ครอบคลุมพื้นที่ตั้งแต่บริเวณที่พักอาศัยย่านสันติธรรมไปจนถึงบริเวณถนนซูเปอร์ไฮเวย์เชียงใหม่ – ลำปาง มีพื้นที่ 2.94 ตารางกิโลเมตร

และพื้นที่ที่ 3 ย่านถนนท่าแพ ตั้งอยู่ทางด้านตะวันออกของคูเมืองเชียงใหม่ ครอบคลุมพื้นที่ตั้งแต่บริเวณลานอเนกประสงค์ประตูท่าแพครอบคลุมไปจนถึงพื้นที่บริเวณย่านตลาดวโรรส มีพื้นที่ 2.65 ตารางกิโลเมตร

ดังนั้นจึงเลือกพื้นที่ทั้งสามดังกล่าวมาเป็นพื้นที่ศึกษา เพื่อทำการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของพื้นที่ที่เกิดอาชญากรรมมากในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ ได้แก่ การใช้ที่ดิน โครงข่ายคมนาคม ไฟสาธารณะ และการป้องกันอาชญากรรมโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจ

5.1 สภาพแวดล้อมของพื้นที่ย่านถนนห้วยแก้ว

พื้นที่ย่านถนนห้วยแก้ว ตั้งอยู่ทางด้านตะวันตกเฉียงเหนือของเทศบาลนครเชียงใหม่ ในเขตพื้นที่ของตำบลสุเทพ ครอบคลุมพื้นที่ตั้งแต่บริเวณห้างสรรพสินค้าเซ็นทรัลสาขากาดสวนแก้ว ไปจนถึงพื้นที่บริเวณถนนคลองชลประทาน มีพื้นที่ 2.18 ตารางกิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	ชุมชนช่างเขียน
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ทิศใต้	ติดต่อกับ	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	ชุมชนแจ้งหัวริน

ถนนสายหลักในพื้นที่ ได้แก่ ถนนห้วยแก้ว มีความกว้าง 12 เมตร ถนนศรีมงคลจารย์ ถนนนิมมานเหมินท์ และถนนคลองชลประทาน มีความกว้าง 10 เมตร และมีถนนซอย กว้างขนาด 4 – 6 เมตร เชื่อมระหว่างถนนสายหลักเป็นจำนวนมาก

การใช้ที่ดินของพื้นที่ (ตาราง 5.1) มีการใช้ที่ดินประเภทที่พักอาศัยมากที่สุด 1.51 ตารางกิโลเมตร หรือคิดเป็นร้อยละ 69 ของพื้นที่ A รองลงมาคือ สถาบันการศึกษา 0.31 ตารางกิโลเมตร หรือร้อยละ 14 ของพื้นที่ และพาณิชยกรรม 0.28 ตารางกิโลเมตร หรือร้อยละ 12 ของพื้นที่ ตามลำดับ

ตาราง 5.1 การใช้ที่ดินในพื้นที่ย่านถนนห้วยแก้ว

การใช้ประโยชน์ที่ดิน	พื้นที่ (ตารางกิโลเมตร)	ร้อยละ
ที่พักอาศัย	1.51	69
พาณิชยกรรม	0.28	12
อุตสาหกรรม	0.01	1
สถาบันราชการ	0.02	1
สถาบันการศึกษา	0.31	14
สถานศึกษา	0.01	1
นันทนาการ	0.02	1
เกษตรกรรมและที่โล่ง	0.02	1
รวม	2.18	100

ที่มา: คำนวณจากโปรแกรมระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

พื้นที่นี้มีทำเลที่ตั้งอยู่ใกล้กับสถาบันการศึกษาขนาดใหญ่ คือ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จึงทำให้พื้นที่นี้มีการใช้ที่ดินสำหรับเป็นที่พักอาศัยชั่วคราวประเภทหอพัก หรือคอนโดมิเนียมจำนวนมาก ตั้งปะปนอยู่กับที่พักอาศัยทั่วไป และมีร้านค้าต่าง ๆ ร้านอาหาร และสถานบันเทิงจำนวนมากที่มีกลุ่มลูกค้าเป็นนักศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และกลุ่มวัยรุ่นที่อยู่โดยรอบพื้นที่

โดยมีที่พักอาศัยชั่วคราว จำนวน 42 แห่ง โรงแรม จำนวน 6 แห่ง ร้านค้าทั่วไป จำนวน 149 แห่ง ร้านอาหารและสถานบันเทิง จำนวน 67 แห่ง ตลาดเปิดท้ายขายของ จำนวน 1 แห่ง ห้างสรรพสินค้า จำนวน 1 แห่ง ธนาคาร จำนวน 2 แห่ง สำนักงานธุรกิจ จำนวน 35 แห่ง โรงพยาบาล จำนวน 1 แห่ง โกดังสินค้า จำนวน 2 แห่ง และสถาบันการศึกษา 4 แห่ง

ลักษณะสภาพแวดล้อมของพื้นที่ (รูป 5.2) จะเห็นว่ามีอาคารรวมตัวกันอยู่อย่างหนาแน่น ส่วนพื้นที่โล่งขนาดใหญ่เป็นที่ตั้งของภาคเชิงคอย และเป็นพื้นที่สำหรับจัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น มหกรรมอาหาร เป็นต้น ส่วนลักษณะของถนนจะเห็นว่าความกว้างของถนนขอยในพื้นที่มีขนาดเล็กกว่าถนนสายหลักที่อยู่รอบพื้นที่มาก และบริเวณถนนมักมีส่วนของต้นไม้ หรือแนวพุ่มไม้ประดับที่ยื่นออกมาจากบริเวณบ้านหรืออาคารต่าง ๆ สำหรับลักษณะอาคารในพื้นที่ พบว่า มีอาคารหลายประเภทปะปนกันทั้งที่อยู่อาศัยของผู้มีรายได้ดี ที่อยู่อาศัยของผู้มีรายได้น้อย หอพัก คอนโดมิเนียม และร้านค้าต่าง ๆ ที่หรูหรา ทำให้เกิดความแตกต่างของบริเวณที่อยู่ติดกันอย่างเห็นได้ชัด

ในด้านการเกิดคดีอาชญากรรม (ตาราง 5.2) พบว่า ในช่วงปี พ.ศ.2543 – 2548 พื้นที่บริเวณนี้มีคดีอาชญากรรมเกิดขึ้นทั้งหมด 316 คดี หรือเกิดเฉลี่ย 53 คดีต่อปี คิดเป็นร้อยละ 7 ของจำนวนคดีที่เกิดขึ้นทั้งหมดในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ และมีแนวโน้มการเกิดคดีอาชญากรรมเพิ่มสูงขึ้นในทุก ๆ ปี

คดีที่เกิดขึ้นมากที่สุดและมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัด คือ คดีโจรกรรมรถจักรยานยนต์ เกิดขึ้นทั้งหมดจำนวน 171 คดี หรือเกิดเฉลี่ย 29 คดีต่อปี รองลงมาเป็นคดีลักทรัพย์ ซึ่งเป็นคดีที่มีจำนวนค่อนข้างคงที่และสม่ำเสมอในทุก ๆ ปี โดยเกิดขึ้นทั้งหมดจำนวน 130 คดี หรือเกิดเฉลี่ย 22 คดีต่อปี ส่วนคดีโจรกรรมรถยนต์ คดีวิ่งราวทรัพย์ คดีชิงทรัพย์ และคดีปล้นทรัพย์ พบบ้างเพียงเล็กน้อย

และเมื่อพิจารณาตามช่วงเวลาเกิดเหตุ (ตาราง 5.3) พบว่า ในเวลา 18.01 – 24.00 น. มีคดีอาชญากรรมเกิดขึ้นมากที่สุด จำนวน 153 คดี รองลงมาเวลา 12.01 – 18.00 น. จำนวน 113 คดี และเวลา 06.01 – 12.00 น. จำนวน 35 คดี ตามลำดับ ส่วนในเวลา 00.01 – 06.00 น. แทบจะไม่มีคดีอาชญากรรมเกิดขึ้นเลย โดยมีเพียง 15 คดี เท่านั้น

ที่มา: สำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ (องค์การมหาชน)

รูป 5.2 สภาพแวดล้อมของพื้นที่ย่านถนนห้วยแก้ว

ตาราง 5.2 จำนวนคดีอาชญากรรมในพื้นที่ย่านถนนห้วยแก้ว รายประเภทคดีและรายปี

ประเภทคดี	ปี พ.ศ.						รวม
	2543	2544	2545	2546	2547	2548	
ลักทรัพย์	15	21	20	24	22	28	130
วิ่งราวทรัพย์	1	0	1	2	0	0	4
ชิงทรัพย์	1	0	0	0	0	1	2
ปล้นทรัพย์	0	0	1	0	1	0	2
โจรกรรมรถจักรยานยนต์	16	23	20	31	36	45	171
โจรกรรมรถยนต์	1	1	2	1	0	2	7
รวม	34	45	44	58	59	76	316

ที่มา : ดัดแปลงจากสมุดสารบบคดีอาญาประจำสถานีตำรวจในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่

ตาราง 5.3 จำนวนคดีอาชญากรรมในพื้นที่ย่านถนนห้วยแก้ว แยกตามเวลาเกิดเหตุ

ช่วงเวลา	จำนวนคดี (คดี)	ร้อยละ
06.01 - 12.00 น.	35	11
12.01 - 18.00 น.	113	36
18.01 - 24.00 น.	153	48
00.01 - 06.00 น.	15	5
รวม	316	100

ที่มา : ดัดแปลงจากสมุดสารบบคดีอาญาประจำสถานีตำรวจในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่

สภาพแวดล้อมของพื้นที่ย่านถนนห้วยแก้วที่มีความสัมพันธ์กับการเกิดอาชญากรรม ได้แก่

1. การใช้ที่ดิน

จากการซ้อนทับการใช้ที่ดินและตำแหน่งคดีอาชญากรรมในพื้นที่ (ตาราง 5.4) พบว่า อาชญากรรมเกิดขึ้นมากที่สุดในการใช้ที่ดินประเภทที่พักอาศัย จำนวน 166 คดี หรือร้อยละ 52 ของพื้นที่ รองลงมาเป็นพาณิชยกรรม จำนวน 148 คดี หรือร้อยละ 47 ของพื้นที่ ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาตามประเภทการใช้อาคาร (ตาราง 5.5) พบว่า คดีอาชญากรรมเกิดขึ้นมากที่สุดในการใช้อาคารประเภทที่พักอาศัย รองลงมาเป็นร้านค้าทั่วไป ที่พักอาศัยชั่วคราว และสถานบันเทิง ตามลำดับ แต่เนื่องจากการใช้อาคารในแต่ละประเภทมีจำนวนไม่เท่ากัน จึงปรับข้อมูลจำนวนอาคารให้เท่ากัน เพื่อหาจำนวนคดีที่เกิดขึ้นต่ออาคารแต่ละประเภท ซึ่งพบว่าอาชญากรรมส่วนใหญ่ เกิดขึ้นในพื้นที่ของที่พักอาศัยชั่วคราวมากที่สุด มีจำนวน 0.84 คดีต่อหลัง สถานบันเทิง จำนวน 0.72 คดีต่อหลัง ส่วนการใช้อาคารประเภทอื่น ๆ มีจำนวนคดีต่อหลังน้อย

และเมื่อแสดงการใช้อาคารกับตำแหน่งคดีอาชญากรรมลงบนแผนที่ (รูป 5.3) จะเห็นว่า คดีอาชญากรรมส่วนใหญ่เกิดขึ้นในพื้นที่ที่มีที่พักอาศัยชั่วคราว และสถานบันเทิงเกาะกลุ่มกันอยู่ ซึ่งพื้นที่นี้มีคดีเกาะกลุ่มกันมากในพื้นที่ 2 บริเวณ ได้แก่ บริเวณที่ 1 บริเวณชุมชนป่าห้า ตั้งอยู่ทางด้านตะวันตกของพื้นที่ เป็นที่อยู่อาศัยของผู้มีรายได้น้อย บ้านเรือนส่วนใหญ่เป็นบ้านไม้ 1 – 2 ชั้น สภาพทรุดโทรม มีประชากรอาศัยอยู่กันอย่างแออัด มีการสร้างหอพักตั้งอยู่ติดกับบ้านเรือนของผู้มีรายได้น้อย ซึ่งทำให้เกิดความแตกต่างของสภาพที่อยู่อาศัยที่อยู่ติดกันอย่างเห็นได้ชัด และเกิดความแตกต่างระหว่างชนชั้นทางสังคม ความแตกต่างดังกล่าวอาจทำให้เกิดผลกระทบต่องิตใจในการอยากได้ อยากมี ของผู้มีรายได้น้อย จึงสามารถก่อคดีอาชญากรรมในพื้นที่ได้ง่าย

บริเวณที่ 2 บริเวณย่านถนนนิมมานเหมินท์ ตั้งอยู่ทางด้านตะวันออกของพื้นที่ เดิมเป็นย่านที่อยู่อาศัยของผู้มีรายได้สูง ลักษณะของที่พักอาศัยเป็นอาคารที่มีสภาพค่อนข้างดี มีอาณาเขตกว้าง แต่ในปัจจุบันถูกเปลี่ยนเป็นพื้นที่พาณิชยกรรม จึงมีลักษณะเป็นแปลงที่ดินขนาดเล็ก ๆ ที่อยู่ติดกัน โดยเป็นย่านพาณิชยกรรมประเภทของตกแต่งบ้าน ร้านกาแฟ ร้านอาหาร และสถานบันเทิง ที่หรูหราจำนวนมากตั้งแทรกอยู่ปะปนกับการใช้ที่ดินอื่น ๆ ทำให้เป็นแหล่งมั่วสุมในช่วงเวลากลางคืน และดึงดูดให้กลุ่มวัยรุ่นเข้ามาในพื้นที่ เพื่อทำกิจกรรมต่าง ๆ เช่น ดื่มสุรา เลพสารเสพติด ก่อเหตุทะเลาะวิวาท และนำไปสู่การประกอบคดีอาชญากรรม

จะเห็นว่าอาชญากรรมเกิดขึ้นกับที่พักอาศัยชั่วคราว และสถานบันเทิง โดยพื้นที่ทั้งสองบริเวณ เป็นที่ตั้งของที่พักอาศัยชั่วคราว และสถานบันเทิงจำนวนมาก ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าการใช้อาคารประเภทที่พักอาศัยชั่วคราว และสถานบันเทิง มีความสัมพันธ์กับคดีอาชญากรรมมากที่สุด

ตาราง 5.4 การใช้ที่ดินกับจำนวนคดีอาชญากรรม ในพื้นที่ย่านถนนห้วยแก้ว

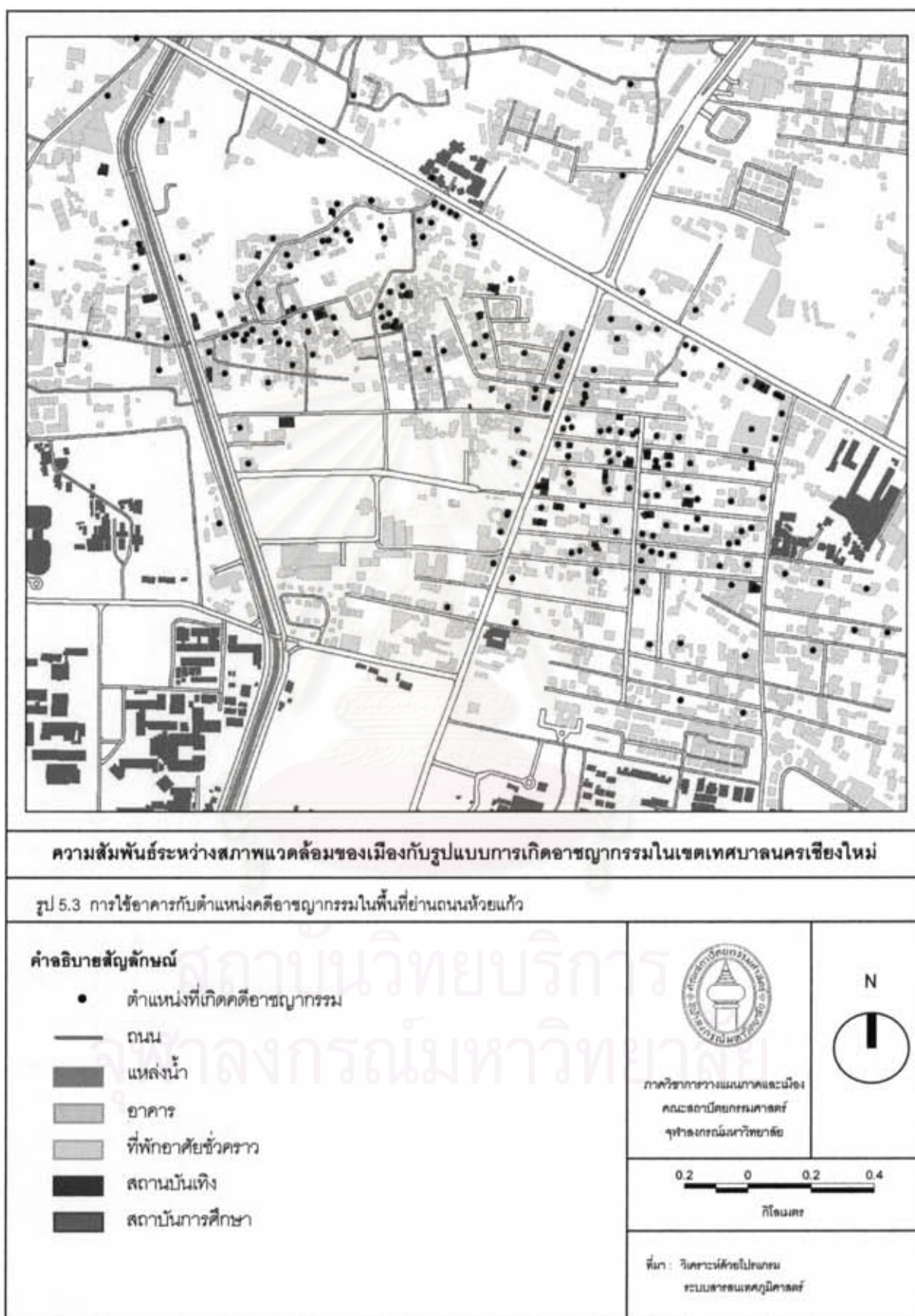
การใช้ที่ดิน	จำนวนคดี (คดี)	ร้อยละ
ที่พักอาศัย	166	52
พาณิชยกรรม	148	47
อุตสาหกรรม	0	0
สถาบันราชการ	2	1
สถาบันการศึกษา	0	0
สถาบันศาสนา	0	0
นันทนาการ	0	0
เกษตรกรรมและที่โล่ง	0	0
รวม	316	100

ที่มา : คำนวณจากโปรแกรมระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

ตาราง 5.5 การใช้อาคารกับจำนวนคดีอาชญากรรม ในพื้นที่ย่านถนนห้วยแก้ว

การใช้อาคาร	จำนวนคดี (คดี)	ร้อยละ	จำนวนคดีต่อหลัง (คดี/หลัง)
ที่พักอาศัย	108	35	0.15
ที่พักอาศัยชั่วคราว	58	18	0.84
ร้านค้าทั่วไป	93	29	0.39
สถานบันเทิง	55	17	0.72
สถานที่ราชการ	2	1	0.20
รวม	316	100	0.28

ที่มา : คำนวณจากโปรแกรมระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

2. โครงข่ายคมนาคม

การวิเคราะห์โครงข่ายคมนาคมของพื้นที่ ทำให้ทราบถึงความสามารถในการควบคุมการเข้า-ออกพื้นที่ และเมื่อนำมาซ้อนทับกับตำแหน่งที่เกิดคดีอาชญากรรม (ตาราง 5.6) พบว่า คดีอาชญากรรมส่วนใหญ่เกิดขึ้นบริเวณพื้นที่ที่ยากต่อการควบคุมการเข้า-ออก มีจำนวน 218 คดี หรือร้อยละ 69 ของพื้นที่ ส่วนพื้นที่ที่ควบคุมการเข้า-ออกได้ปานกลางและง่าย มีคดีเกิดขึ้นเพียง 60 และ 38 คดี ตามลำดับ หรือคิดเป็นร้อยละ 19 และ 12 ของพื้นที่ ตามลำดับ

และเมื่อแสดงความสามารถในการควบคุมการเข้า-ออกพื้นที่กับตำแหน่งคดีอาชญากรรมลงบนแผนที่ (รูป 5.4) จะเห็นว่าบริเวณที่มีคดีเกาะกลุ่มกันหนาแน่น ได้แก่ พื้นที่บริเวณย่านถนนนิมมานเหมินท์ เป็นพื้นที่ที่ยากต่อการควบคุมการเข้า-ออก เนื่องจากโครงข่ายของถนนมีลักษณะเป็นตารางสี่เหลี่ยม ซึ่งมีถนนซอยจำนวนมากที่สามารถเชื่อมต่อทะลุไปยังถนนสายหลักที่อยู่โดยรอบ จึงทำให้มีการเข้าถึงง่าย

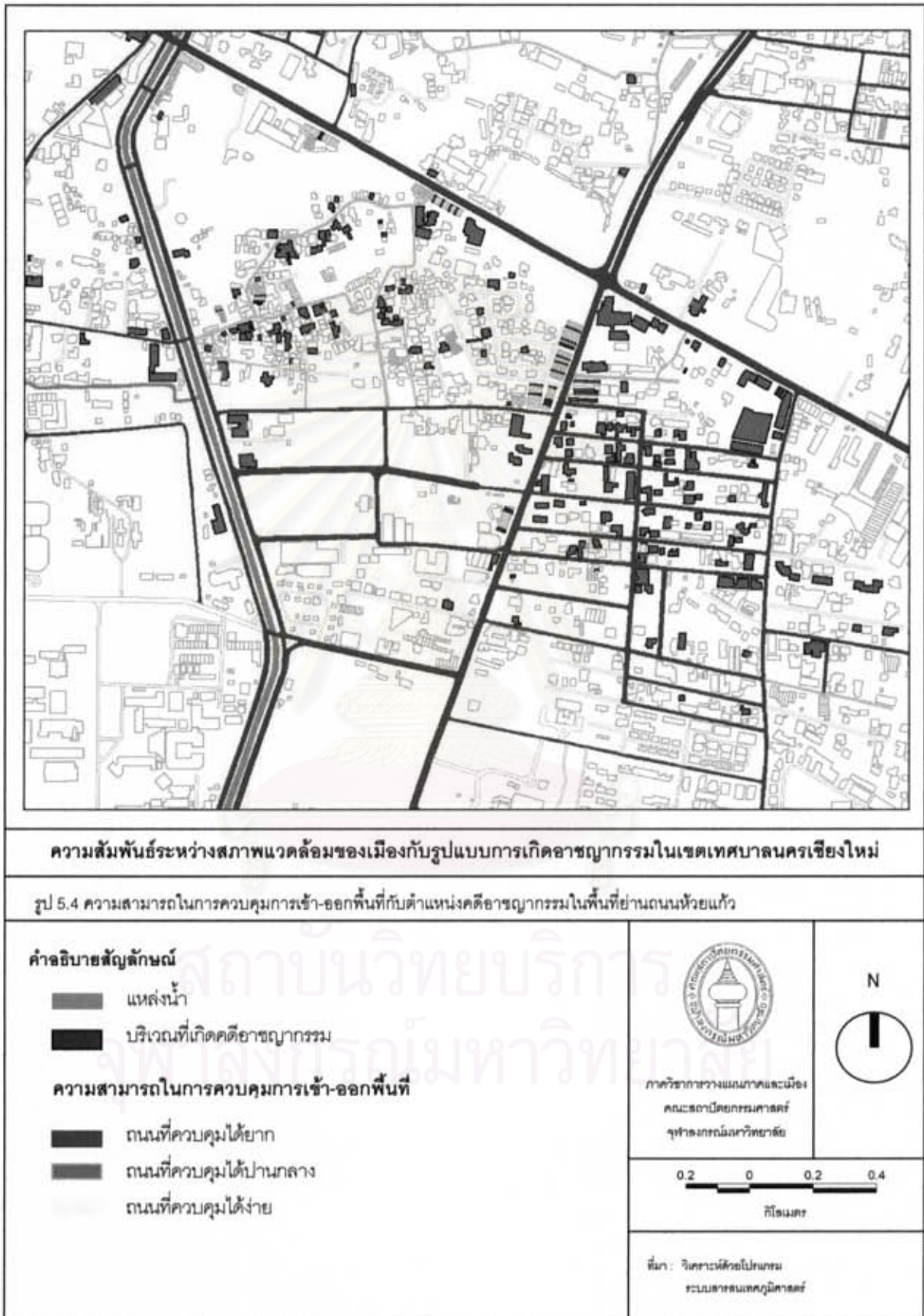
สำหรับพื้นที่บริเวณชุมชนป่าห้าว เป็นอีกพื้นที่หนึ่งที่มีคดีอาชญากรรมเกิดขึ้นจำนวนมาก โดยเป็นพื้นที่ที่สามารถควบคุมการเข้า-ออกได้ปานกลาง เนื่องจากโครงข่ายของถนนสายหลักภายในพื้นที่มีลักษณะคล้ายเป็นวงแหวนที่เชื่อมต่อกับถนนที่อยู่ล้อมรอบพื้นที่ทั้งสามด้าน จึงทำให้มีทางเข้า-ออกพื้นที่ได้สามทาง

จากข้อมูลดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่า พื้นที่ที่ควบคุมการเข้า-ออกได้ยากเป็นพื้นที่ที่เกิดคดีอาชญากรรมมากกว่าพื้นที่ที่ควบคุมการเข้า-ออกได้ง่าย เนื่องจากพื้นที่ที่ยากต่อการควบคุมการเข้า-ออกเป็นบริเวณที่สามารถเข้าและออกจากพื้นที่ได้หลายทาง จึงทำให้อาชญากรมีทางเลือกหรือมีเส้นทางในการหลบหนีจำนวนมาก และการติดตามการหลบหนีสามารถทำได้ยากขึ้น จึงพบการก่อคดีในพื้นที่บริเวณดังกล่าวจำนวนมาก

ตาราง 5.6 ความสามารถในการควบคุมการเข้า-ออกพื้นที่กับจำนวนคดีอาชญากรรม ในย่านถนนห้วยแก้ว

ความสามารถในการควบคุมการเข้า-ออกพื้นที่	จำนวนคดี (คดี)	ร้อยละ
ถนนที่ควบคุมได้ง่าย	38	12
ถนนที่ควบคุมได้ปานกลาง	60	19
ถนนที่ควบคุมได้ยาก	218	69
รวม	316	100

ที่มา : คำนวณจากโปรแกรมระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

3. ไฟสาธารณะ

เมื่อพิจารณาช่วงเวลาเกิดเหตุ พบว่า พื้นที่นี้มีคดีอาชญากรรมเกิดขึ้นในช่วงเวลากลางคืนมากกว่าช่วงเวลากลางวัน โดยในช่วงเวลากลางคืน (18.01 – 06.00 น.) มีคดีเกิดขึ้น จำนวน 168 คดี ส่วนเวลากลางวัน (06.01 – 18.00 น.) มีคดีเกิดขึ้น จำนวน 148 คดี

บริเวณถนนซอยภายในพื้นที่ มีตำแหน่งไฟสาธารณะแต่ละต้นห่างกัน 40 – 80 เมตร ซึ่งแต่ละต้นมีระยะการส่องสว่างเพียง 4 – 5 เมตร ทำให้ถนนส่วนใหญ่ในพื้นที่ค่อนข้างมืด บริเวณถนนสายหลักของพื้นที่ ได้แก่ ถนนนิมมานเหมินท์ ถนนคลองชลประทาน และถนนศิริมงคลจารย์ ไฟสาธารณะแต่ละต้นห่างกัน 30 – 40 เมตร ทำให้ถนนมีความสว่างปานกลาง ส่วนบริเวณถนนห้วยแก้ว ซึ่งเป็นถนนสายหลักของเมือง ไฟสาธารณะแต่ละต้นห่างกัน 20 – 30 เมตร จึงเป็นถนนที่มีความสว่างมาก

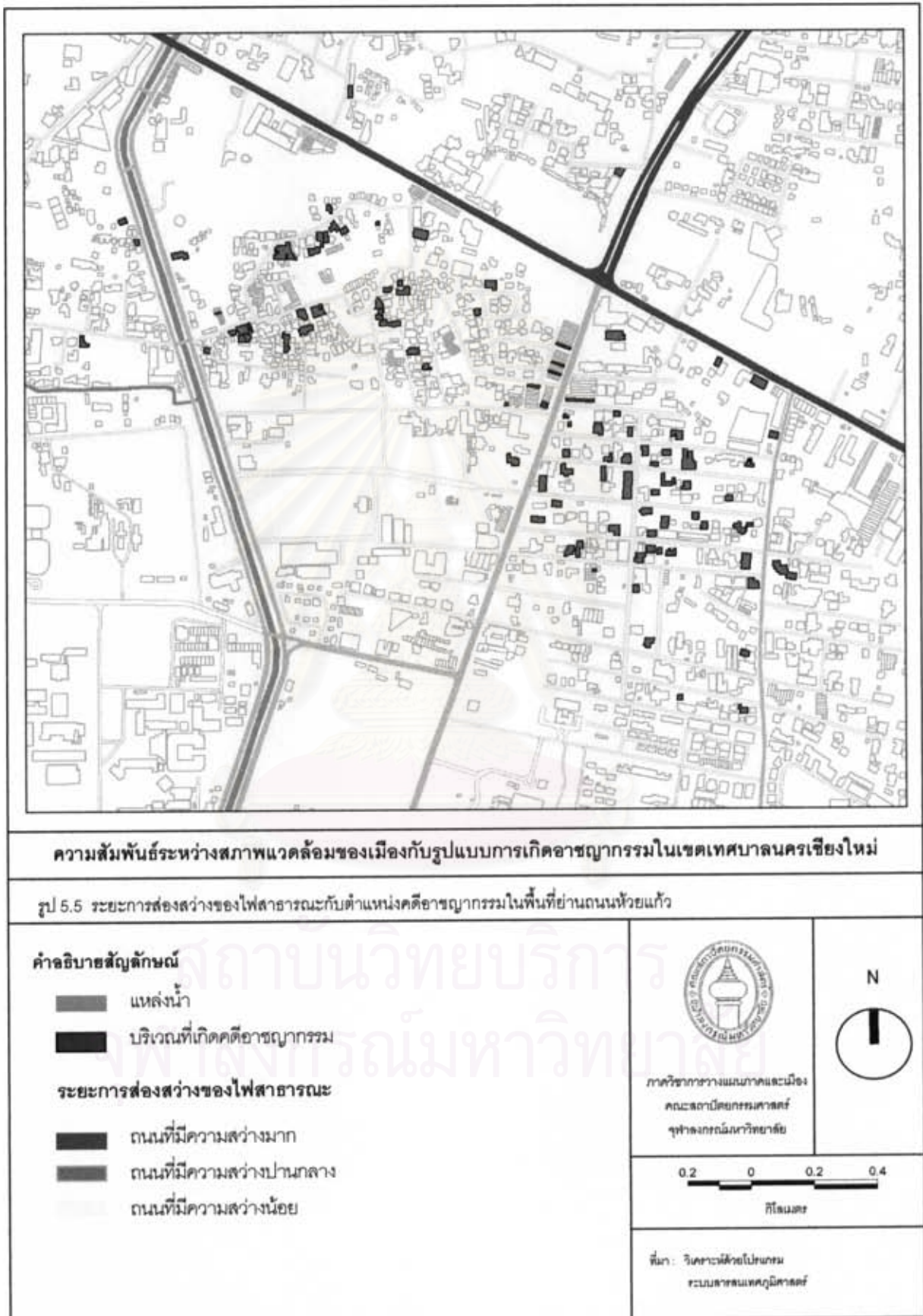
และเมื่อนำตำแหน่งการเกิดคดีอาชญากรรมในช่วงเวลากลางคืน มาเปรียบเทียบกับระยะการส่องสว่างของไฟสาธารณะ (ตาราง 5.7 และรูป 5.5) พบว่า พื้นที่ที่เกิดคดีอาชญากรรมมากเป็นพื้นที่ที่ถนนมีความสว่างน้อย โดยมีมากถึง 140 คดี หรือร้อยละ 84 ของจำนวนคดีที่เกิดขึ้นในช่วงเวลากลางคืน บริเวณถนนที่มีความสว่างปานกลาง มีคดีเกิดขึ้น จำนวน 24 คดี หรือร้อยละ 14 ของจำนวนคดีที่เกิดขึ้นในช่วงเวลากลางคืน ส่วนบริเวณถนนที่มีความสว่างมากแทบจะไม่มีคดีเกิดขึ้นเลย โดยพบเพียง 4 คดี หรือร้อยละ 2 ของจำนวนคดีที่เกิดขึ้นในช่วงเวลากลางคืน

จากลักษณะดังกล่าว สามารถกล่าวได้ว่า การให้แสงสว่างหรือไฟสาธารณะบริเวณถนนเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการตัดสินใจประกอบอาชญากรรม เนื่องจากความมืดของพื้นที่จะส่งผลต่อการตัดสินใจให้ประกอบอาชญากรรมได้ง่ายขึ้น และความสามารถในการพบเห็น จดจำตำหนิ รูปพรรณ และพฤติกรรมของอาชญากรทำได้ยาก

ตาราง 5.7 ระยะการส่องสว่างของไฟสาธารณะกับจำนวนคดีอาชญากรรม ในพื้นที่ย่านถนนห้วยแก้ว

ระยะการส่องสว่าง ของไฟสาธารณะ	จำนวนคดี (คดี)	ร้อยละ
ถนนที่มีความสว่างมาก	4	2
ถนนที่มีความสว่างปานกลาง	24	14
ถนนที่มีความสว่างน้อย	140	84
รวม	168	100

ที่มา : คำนวณจากโปรแกรมระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

4. การป้องกันอาชญากรรมโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจ

พื้นที่บริเวณนี้อยู่ห่างจากสถานีตำรวจภูธรตำบลภูพิงค์ฯ 1,100 – 2,900 เมตร และสถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองเชียงใหม่ 1,500 – 3,200 เมตร เมื่อวัดระยะทางจากตำแหน่งสถานที่เกิดคดีกับระยะห่างจากตำแหน่งสถานีตำรวจ (ตาราง 5.8 และรูป 5.6) พบว่า คดีส่วนใหญ่เกิดขึ้นในพื้นที่ที่ห่างจากสถานีตำรวจมากกว่า 2,000 เมตร จำนวน 168 คดี หรือร้อยละ 53 ของพื้นที่ และพื้นที่ที่ห่างจากสถานีตำรวจ 1,501 – 2,000 เมตร จำนวน 134 คดี หรือร้อยละ 43 ของพื้นที่ ส่วนพื้นที่ที่ห่างจากสถานีตำรวจน้อยกว่า 1,500 เมตร มีคดีเกิดขึ้นเพียง 14 คดี หรือร้อยละ 4 ของพื้นที่

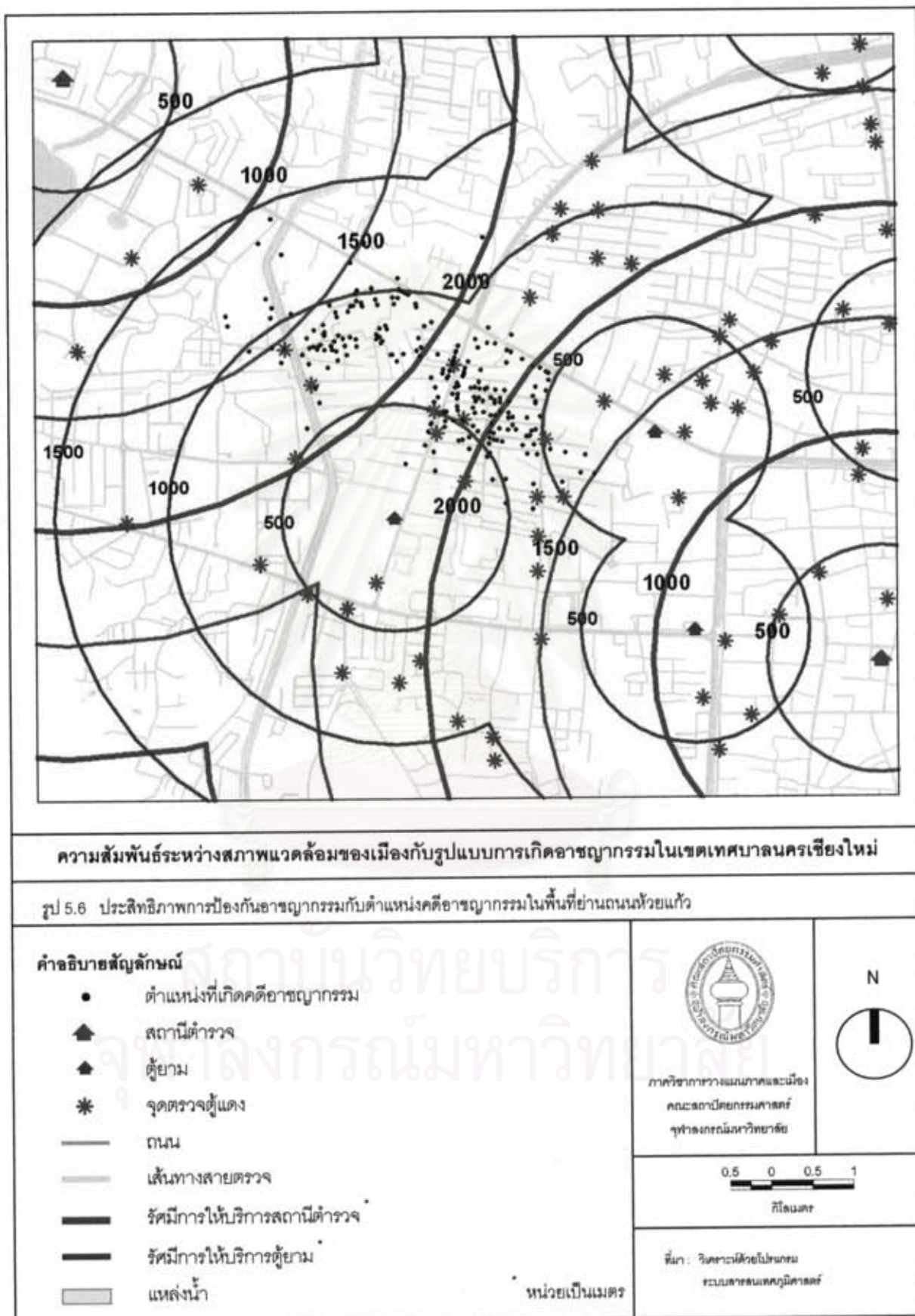
พื้นที่นี้อยู่ในรัศมีการให้บริการของตู้ยามภาคสวนแก้วและตู้ยามสวนดอก เมื่อวัดระยะทางจากตำแหน่งสถานที่เกิดคดีอาชญากรรมกับระยะห่างจากตำแหน่งตู้ยามในพื้นที่ (ตาราง 5.8 และรูป 5.6) พบว่า คดีอาชญากรรมส่วนใหญ่ เกิดขึ้นในพื้นที่ที่มีระยะห่างจากตู้ยามมากกว่า 500 เมตร มีจำนวน 279 คดี คิดเป็นร้อยละ 88 ของจำนวนคดีอาชญากรรมทั้งหมดในพื้นที่ สำหรับพื้นที่อยู่ห่างจากตู้ยามระยะทางน้อยกว่า 500 เมตร มีคดีเกิดขึ้นเพียง 37 คดี หรือคิดเป็นร้อยละ 12 ของจำนวนคดีอาชญากรรมทั้งหมดในพื้นที่

นอกจากนี้ ภายในพื้นที่มีจุดตรวจจุดเฝ้าทั้งหมด จำนวน 9 จุด แต่พบว่ามีเส้นทางสายตรวจไม่เข้าไปทั่วทั้งพื้นที่ โดยตั้งอยู่บริเวณริมถนนสายหลักของเมืองที่ล้อมรอบพื้นที่ ได้แก่ บริเวณริมถนนคลองชลประทาน จำนวน 2 จุด ถนนนิมมานเหมินท์ จำนวน 3 จุด ถนนศิริมิ่งคลาจารย์ จำนวน 2 จุด และภายในถนนซอยในพื้นที่ จำนวน 2 จุด ซึ่งเส้นทางสายตรวจที่ผ่านเข้าไปถึงถนนซอยมีเพียง 3 ซอยเท่านั้น ทำให้พื้นที่บริเวณถนนซอยอื่น ๆ จำนวนมากขาดการตรวจตราจากเจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจ จึงเป็นช่องทางให้สามารถประกอบคดีอาชญากรรมได้

ตาราง 5.8 ระยะห่างจากสถานีตำรวจและตู้ยามกับจำนวนคดีอาชญากรรม ในพื้นที่ย่านถนนห้วยแก้ว

ระยะห่างจาก สถานีตำรวจ (เมตร)	จำนวน คดี (คดี)	ร้อยละ	ระยะห่างจาก ตู้ยาม (เมตร)	จำนวน คดี (คดี)	ร้อยละ
1,001 - 1,500 เมตร	14	4	0 - 500 เมตร	37	12
1,501 - 2,000 เมตร	134	43	มากกว่า 500 เมตร	279	88
มากกว่า 2,000 เมตร	168	53			
รวม	316	100	รวม	316	100

ที่มา : คำนวณจากโปรแกรมระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

5.2 สภาพแวดล้อมของพื้นที่ย่านถนนช้างเผือก

พื้นที่นี้ตั้งอยู่ทางด้านเหนือของพื้นที่เทศบาลนครเชียงใหม่ ในเขตพื้นที่ของตำบลช้างเผือก ครอบคลุมพื้นที่ตั้งแต่บริเวณที่พักอาศัยย่านถนนสันติธรรมไปจนถึงพื้นที่บริเวณถนนหุบเปอร์ไฮเวย์ เชียงใหม่ – ลำปาง มีพื้นที่ 2.94 ตารางกิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	ถนนหุบเปอร์ไฮเวย์เชียงใหม่-ลำปาง
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	ชุมชนทานตะวัน
ทิศใต้	ติดต่อกับ	ชุมชนวัดโลกโมฬี
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	ชุมชนศรีมงคล

ถนนสายหลักในพื้นที่ คือ ถนนช้างเผือก มีความกว้าง 12 เมตร ถนนสายรอง ได้แก่ ถนน หัสติเลวี ถนนสันติธรรม มีความกว้าง 6 เมตร และมีถนนซอยที่มีความกว้างน้อยกว่า 6 เมตร จำนวนมาก

การใช้ที่ดินของพื้นที่ (ตาราง 5.9) มีการใช้ที่ดินประเภทที่พักอาศัยมากที่สุด 2.05 ตารางกิโลเมตร หรือคิดเป็นร้อยละ 69 ของพื้นที่ รองลงมาคือ พาณิชยกรรม 0.54 ตารางกิโลเมตร หรือคิดเป็นร้อยละ 18 ของพื้นที่ และสถาบันการศึกษา 0.16 ตารางกิโลเมตร หรือร้อยละ 5 ของพื้นที่ ตามลำดับ

ตาราง 5.9 การใช้ที่ดินในพื้นที่ย่านถนนช้างเผือก

การใช้ที่ดิน	พื้นที่ (ตารางกิโลเมตร)	ร้อยละ
ที่พักอาศัย	2.05	69
พาณิชยกรรม	0.54	18
อุตสาหกรรม	0.01	0.5
สถาบันราชการ	0.01	0.5
สถาบันการศึกษา	0.16	5
สถาบันศาสนา	0.05	2
นันทนาการ	0.04	1
เกษตรกรรมและที่โล่ง	0.08	3
รวม	2.94	100

ที่มา: คำนวณจากโปรแกรมระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

พื้นที่นี้มีย่านพาณิชย์กรรมที่สำคัญของเมือง คือ ตลาดศิริวัฒนา จึงทำให้มีที่พักอาศัยชั่วคราวราคาถูกประเภทห้องเช่า บ้านเช่าราคาถูก และภายในพื้นที่ยังเป็นที่ตั้งของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ จึงทำให้มีที่พักอาศัยชั่วคราวประเภทหอพัก คอนโดมิเนียม ทำให้พื้นที่นี้มีกลุ่มคนหลายประเภทอาศัยอยู่ ได้แก่ นักศึกษา แรงงานที่ทำงานในตลาด และผู้ที่ทำงานไปเช้า-เย็นกลับ นอกจากนี้ยังมีร้านอาหาร สถานบันเทิง และสถานบริการขนาดเล็กแทรกปะปนอยู่ทั่วพื้นที่ โดยมีหลายระดับเพื่อให้บริการกับคนทุกกลุ่มที่อาศัยอยู่ในพื้นที่

โดยมีที่พักอาศัยชั่วคราว (หอพัก คอนโดมิเนียม) จำนวน 70 แห่ง โรงแรม จำนวน 3 แห่ง ร้านค้าทั่วไป จำนวน 183 แห่ง ร้านอาหารและสถานบันเทิง จำนวน 77 แห่ง ตลาดสด จำนวน 1 แห่ง ห้างสรรพสินค้า จำนวน 2 แห่ง ธนาคาร จำนวน 6 แห่ง สำนักงานธุรกิจ จำนวน 14 แห่ง โรงพยาบาล จำนวน 1 แห่ง มีสถาบันการศึกษา 2 แห่ง โรงงานอุตสาหกรรมและโกดังสินค้า จำนวน 6 แห่ง สถานที่ราชการ จำนวน 5 แห่ง และ ศาสนสถาน จำนวน 3 แห่ง

ลักษณะสภาพแวดล้อมของพื้นที่ (รูป 5.7) จะเห็นว่ามีอาคารรวมตัวอยู่เป็นกลุ่ม ๆ และมีพื้นที่โล่งขนาดใหญ่ที่ปล่อยเป็นที่รกร้างระหว่างกลุ่มอาคาร ส่วนลักษณะของถนนจะเห็นว่าแต่ละกลุ่มอาคารจะมีโครงข่ายถนนที่เป็นระบบของกลุ่มอาคารนั้น ๆ ซึ่งสภาพแวดล้อมทางด้านบนและด้านล่างของพื้นที่มีความแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด กล่าวคือ ทางด้านล่างของพื้นที่มีอาคารเกาะกลุ่มกันมากกว่าส่วนบนของพื้นที่ ซึ่งทางด้านบนของพื้นที่จะมีพื้นที่โล่งว่างจำนวนมาก ดังนั้นทางด้านล่างของพื้นที่จึงมีสภาพแออัด และมีความทึบหนาแน่นมากกว่าพื้นที่ทางด้านบน

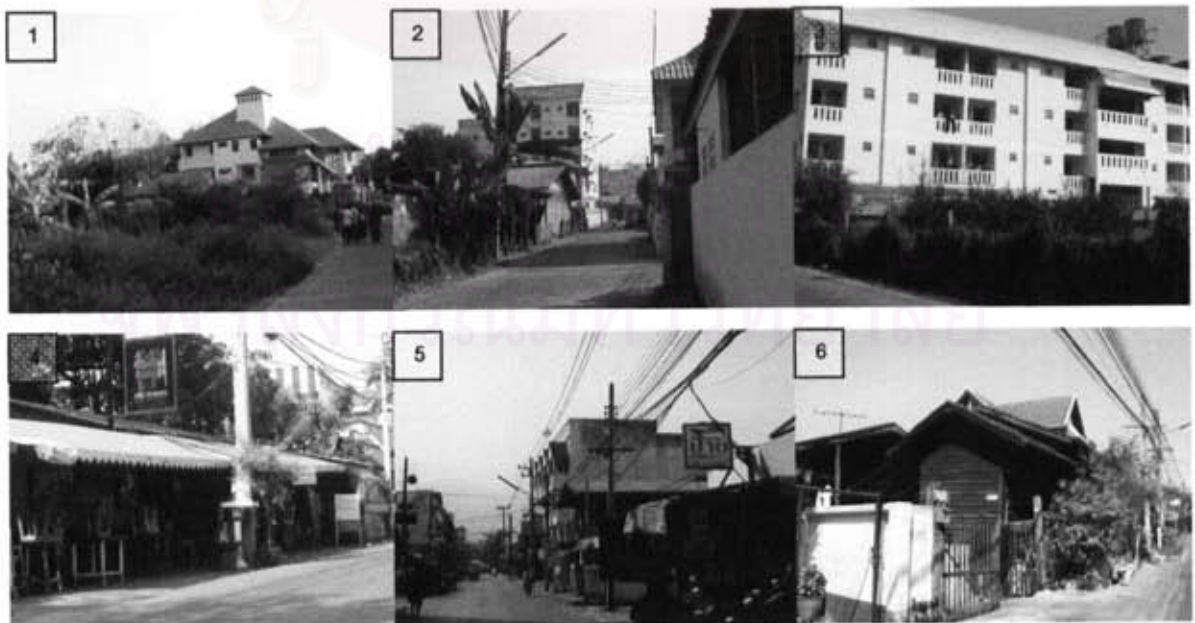
ในด้านการเกิดคดีอาชญากรรม (ตาราง 5.10) พบว่า ในช่วงปี พ.ศ.2543 – 2548 พื้นที่นี้มีคดีอาชญากรรมเกิดขึ้นทั้งหมด 480 คดี หรือเกิดเฉลี่ย 80 คดีต่อปี คิดเป็นร้อยละ 10 ของจำนวนคดีที่เกิดขึ้นทั้งหมดในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ และมีแนวโน้มการเกิดคดีอาชญากรรมเพิ่มสูงขึ้นในทุก ๆ ปี

คดีที่เกิดขึ้นมากที่สุดและมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัด คือ คดีโจรกรรมรถจักรยานยนต์ เกิดขึ้นทั้งหมดจำนวน 237 คดี หรือเกิดเฉลี่ย 40 คดีต่อปี รองลงมาเป็นคดีลักทรัพย์ โดยเกิดขึ้นทั้งหมดจำนวน 196 คดี หรือเกิดเฉลี่ย 33 คดีต่อปี ส่วนคดีโจรกรรมรถยนต์ คดีชิงทรัพย์ คดีชิงทรัพย์ และคดีปล้นทรัพย์ พบบ้างเพียงเล็กน้อย

และเมื่อพิจารณาตามช่วงเวลาเกิดเหตุ (ตาราง 5.11) พบว่า ในเวลา 18.01 – 24.00 น. มีคดีอาชญากรรมเกิดขึ้นมากที่สุด จำนวน 223 คดี รองลงมาเวลา 12.01 – 18.00 น. จำนวน 145 คดี และเวลา 06.01 – 12.00 น. จำนวน 90 คดี ตามลำดับ ส่วนในเวลา 00.01 – 06.00 น. แทบจะไม่มีคดีอาชญากรรมเกิดขึ้นเลย โดยมีเพียง 22 คดี เท่านั้น

ที่มา: สำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ (องค์การมหาชน)

รูป 5.7 สภาพแวดล้อมของพื้นที่ย่านถนนช้างเผือก

ตาราง 5.10 จำนวนคดีอาชญากรรมในพื้นที่ย่านถนนข้างเผือก รายประเภทคดีและรายปี

ประเภทคดี	ปี พ.ศ.						รวม
	2543	2544	2545	2546	2547	2548	
ลักทรัพย์	24	37	34	34	32	35	196
ชิงทรัพย์	3	2	4	6	9	4	28
ชิงทรัพย์	1	1	1	1	1	1	6
ปล้นทรัพย์	0	0	0	1	0	1	2
โจรกรรมรถจักรยานยนต์	39	33	32	36	46	51	237
โจรกรรมรถยนต์	2	2	3	2	0	2	11
รวม	69	75	74	80	88	94	480

ที่มา : ดัดแปลงจากสมุดสารบบคดีอาญาประจำสถานีตำรวจในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่

ตาราง 5.11 จำนวนคดีอาชญากรรมในพื้นที่ย่านถนนข้างเผือก แยกตามเวลาเกิดเหตุ

ช่วงเวลา	จำนวนคดี (คดี)	ร้อยละ
06.01 - 12.00 น.	90	19
12.01 - 18.00 น.	145	30
18.01 - 24.00 น.	223	46
00.01 - 06.00 น.	22	5
รวม	480	100

ที่มา : ดัดแปลงจากสมุดสารบบคดีอาญาประจำสถานีตำรวจในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่

สภาพแวดล้อมของพื้นที่ที่มีความสัมพันธ์กับการเกิดคดีอาชญากรรม ได้แก่

1. การใช้ที่ดิน

เมื่อทำการซ้อนทับการใช้ที่ดินและตำแหน่งคดีอาชญากรรมในพื้นที่ (ตาราง 5.12) พบว่า อาชญากรรมเกิดขึ้นมากที่สุดในการใช้ที่ดินประเภทพาณิชยกรรม จำนวน 260 คดี หรือร้อยละ 53 ของพื้นที่ รองลงมาเป็นที่พักอาศัย จำนวน 194 คดี หรือร้อยละ 40 ของพื้นที่ ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาตามประเภทการใช้อาคาร (ตาราง 5.13) พบว่า คดีอาชญากรรมเกิดขึ้นมากที่สุดในการใช้อาคารประเภทที่พักอาศัย รองลงมาเป็นร้านค้าทั่วไป ที่พักอาศัยชั่วคราว สถานบันเทิง และที่พักอาศัย ตามลำดับ แต่เนื่องจากการใช้อาคารในแต่ละประเภทมีจำนวนไม่เท่ากัน จึงปรับข้อมูลจำนวนอาคารให้เท่ากัน เพื่อหาจำนวนคดีที่เกิดขึ้นต่ออาคารแต่ละประเภท ซึ่งพบว่า อาชญากรรมส่วนใหญ่ เกิดขึ้นในพื้นที่ของที่พักอาศัยชั่วคราวมากที่สุด มีจำนวน 1.16 คดีต่อหลัง สถานบันเทิง จำนวน 0.82 คดีต่อหลัง ส่วนการใช้อาคารประเภทอื่น ๆ มีจำนวนคดีต่อหลังน้อย

และเมื่อแสดงการใช้อาคารกับตำแหน่งคดีอาชญากรรมลงบนแผนที่ (รูป 5.8) จะเห็นว่า พื้นที่ที่มีคดีอาชญากรรมเกิดขึ้นมาก คือ บริเวณย่านถนนสันติธรรมซึ่งตั้งอยู่ทางด้านตะวันตกของพื้นที่ เป็นที่อยู่อาศัยของผู้มีรายได้ต่ำ โดยเป็นผู้นักงานไปเช้า-เย็นกลับ หรือเป็นแรงงานที่ทำงานบริเวณตลาดศิริวัฒนา อาคารบ้านเรือนมีลักษณะเป็นห้องแถวและบ้านเดี่ยวอยู่ติด ๆ กัน มีสภาพค่อนข้างเก่า ขรุขระทรุดโทรม ส่วนใหญ่เป็นบ้านเช่าหรือห้องเช่าราคาถูก โดยตั้งอยู่ปะปนกับร้านค้าต่าง ๆ โดยเฉพาะร้านอาหาร ร้านสุราที่มีลักษณะเป็นเพิงอยู่บริเวณริมถนน ซึ่งเป็นแหล่งมั่วสุมของกลุ่มคนที่พักอาศัยในบริเวณนี้ และมักมีแหล่งการพนัน การค้าประเวณี และสิ่งเล็ดลอดแอบแฝงอยู่ตามร้านต่าง ๆ เหล่านี้

พื้นที่ที่มีคดีอาชญากรรมเกาะกลุ่มกันมากอีกบริเวณหนึ่ง คือ บริเวณย่านถนนช่วงสิงห์ ตั้งอยู่ทางด้านเหนือของพื้นที่ เป็นย่านที่พักอาศัยของผู้มีรายได้ปานกลาง ลักษณะบ้านมีสภาพค่อนข้างดี แต่ละหลังตั้งอยู่ห่าง ๆ กัน แต่มีที่พักอาศัยชั่วคราวประเภทหอพักแทรกปะปนอยู่กับที่พักอาศัยทั่วไปในพื้นที่จำนวนมาก นอกจากนี้ยังมีสถานบันเทิง โรงแรมม่านรูด และโรงแรมราคาถูกจำนวนมากตั้งอยู่ปะปนกับที่พักอาศัย โดยเฉพาะตามแนวยาวของถนนศิริธร ทำให้เป็นแหล่งดึงดูดให้มีกลุ่มคนจำนวนหนึ่งเข้ามาใช้พื้นที่ในช่วงเวลากลางคืน

ดังนั้น สามารถกล่าวได้ว่าการใช้อาคารประเภทที่พักอาศัยชั่วคราว และสถานบันเทิง มีความสัมพันธ์กับคดีอาชญากรรมในพื้นที่บริเวณนี้มากที่สุด ซึ่งจะเห็นว่าพื้นที่ที่เกิดคดีอาชญากรรมมากมีลักษณะเช่นเดียวกับพื้นที่ย่านถนนห้วยแก้ว คือ เป็นพื้นที่ที่มีที่พักอาศัยชั่วคราว และสถานบันเทิงจำนวนมากตั้งอยู่ปะปนกันในพื้นที่

ตาราง 5.12 การใช้ที่ดินกับจำนวนคดีอาชญากรรม ในพื้นที่ย่านถนนช้างเผือก

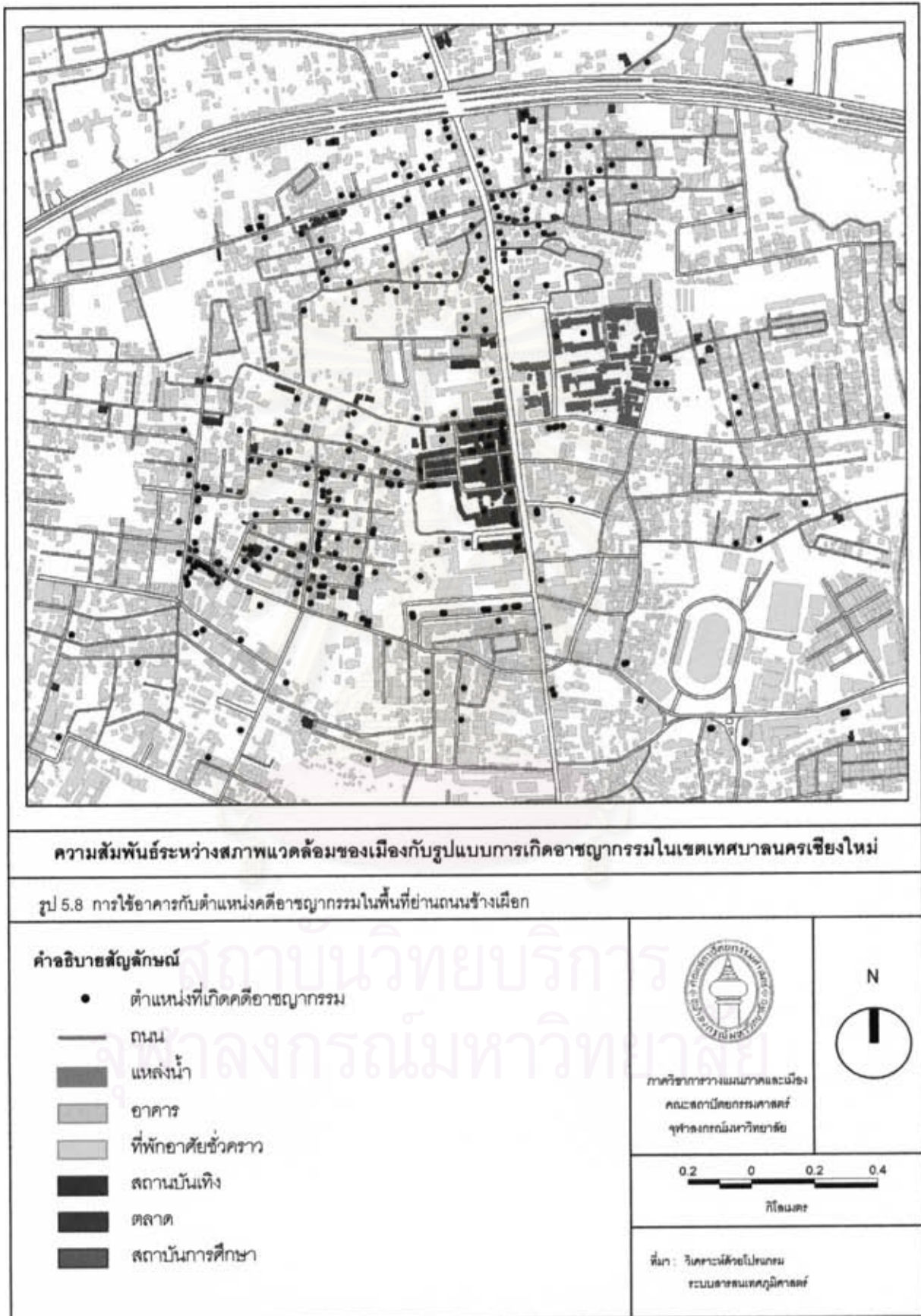
การใช้ที่ดิน	จำนวนคดี (คดี)	ร้อยละ
ที่พักอาศัย	194	40
พาณิชยกรรม	260	53
อุตสาหกรรม	0	0
สถาบันราชการ	3	1
สถาบันการศึกษา	14	3
สถาบันศาสนา	3	1
นันทนาการ	6	2
เกษตรกรรมและที่โล่ง	0	0
รวม	480	100

ที่มา : คำนวณจากโปรแกรมระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

ตาราง 5.13 การใช้อาคารกับจำนวนคดีอาชญากรรม ในพื้นที่ย่านถนนช้างเผือก

การใช้อาคาร	จำนวนคดี (คดี)	ร้อยละ	จำนวนคดีต่อหลัง (คดี/หลัง)
ที่พักอาศัย	88	18	0.11
ที่พักอาศัยชั่วคราว	106	22	1.16
ร้านค้าทั่วไป	155	32	0.45
สถานบันเทิง	105	22	0.82
สถานที่ราชการ	3	1	0.33
สถานศึกษา	14	3	0.44
สถาบันศาสนา	3	1	0.50
นันทนาการ	6	1	0.45
รวม	480	100	0.32

ที่มา : คำนวณจากโปรแกรมระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

2. โครงข่ายคมนาคม

เมื่อวิเคราะห์โครงข่ายคมนาคม และนำมาซ้อนทับกับตำแหน่งที่เกิดคดีอาชญากรรมในพื้นที่นี้ (ตาราง 5.14) พบว่า คดีอาชญากรรมส่วนใหญ่เกิดขึ้นบริเวณพื้นที่ที่ยากต่อการควบคุมการเข้า-ออก โดยมีจำนวนมากถึง 456 คดี หรือร้อยละ 95 ของจำนวนคดีอาชญากรรมที่เกิดขึ้นในพื้นที่ ส่วนพื้นที่ที่ควบคุมการเข้า-ออกได้ปานกลาง มีคดีเกิดขึ้นจำนวน 15 คดี หรือคิดเป็นร้อยละ 3 ของจำนวนคดีอาชญากรรมที่เกิดขึ้นในพื้นที่ และพื้นที่ที่ควบคุมการเข้า-ออกได้ง่าย มีคดีเกิดขึ้นเพียง 9 คดี หรือคิดเป็นร้อยละ 2 ของจำนวนคดีอาชญากรรมที่เกิดขึ้นในพื้นที่

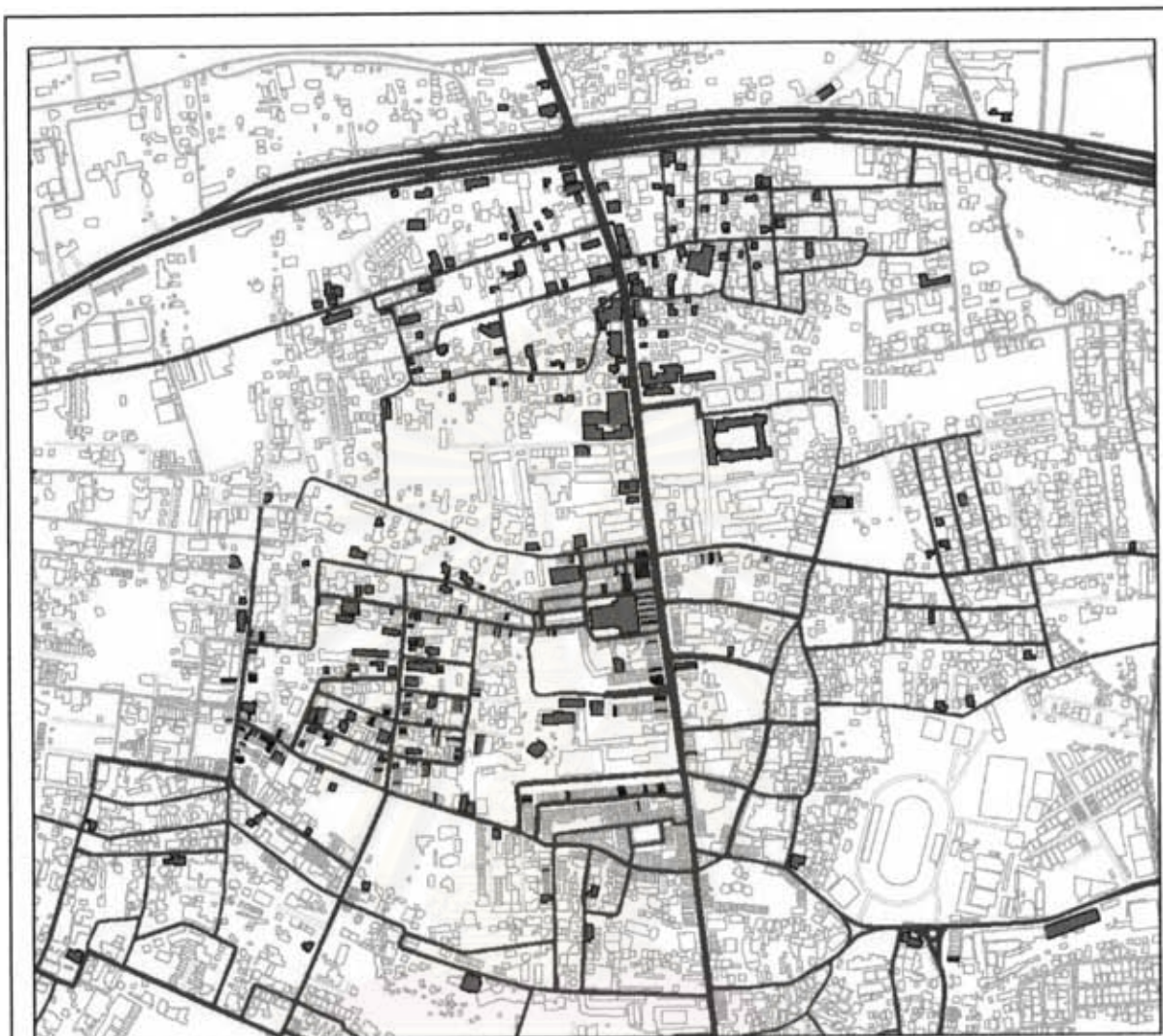
เมื่อแสดงระดับความสามารถในการควบคุมการเข้า-ออกพื้นที่กับตำแหน่งคดีอาชญากรรมลงบนแผนที่ (รูป 5.9) จะเห็นว่าบริเวณที่มีคดีเกาะกลุ่มกันหนาแน่นทั้งพื้นที่ย่านถนนสันติธรรม และย่านถนนวงสิงห์ต่างก็เป็นพื้นที่ที่ยากต่อการควบคุมการเข้า-ออก เนื่องจากมีโครงข่ายถนนเป็นตารางสี่เหลี่ยมที่มีลักษณะไม่เป็นระเบียบ ซึ่งเป็นถนนที่สามารถเชื่อมต่อกับถนนที่อยู่โดยรอบได้ จึงทำให้มีเส้นทางเข้า-ออกหลายทาง แต่ลักษณะการเข้าถึงพื้นที่ที่ทำได้ง่ายนั้นทำให้อาชญากรรมมีเส้นทางในการหลบหนีหลายเส้นทางด้วย ลักษณะของโครงข่ายคมนาคมจึงส่งผลต่อการตัดสินใจในการเลือกก่อคดีในพื้นที่

จากข้อมูลดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่า พื้นที่ที่ควบคุมการเข้า-ออกได้ยากเป็นพื้นที่ที่เกิดคดีอาชญากรรมมากกว่าพื้นที่ที่ควบคุมการเข้า-ออกได้ง่าย ซึ่งมีลักษณะเช่นเดียวกับพื้นที่ย่านถนนหัวแยกวัว

ตาราง 5.14 ความสามารถในการควบคุมการเข้า-ออกพื้นที่กับจำนวนคดีอาชญากรรม
ในพื้นที่ย่านถนนช้างเผือก

ความสามารถ ในการควบคุม การเข้า-ออกพื้นที่	จำนวนคดี (คดี)	ร้อยละ
ถนนที่ควบคุมได้ง่าย	9	2
ถนนที่ควบคุมได้ปานกลาง	15	3
ถนนที่ควบคุมได้ยาก	456	95
รวม	480	100

ที่มา : คำนวณจากโปรแกรมระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมของเมืองกับรูปแบบการเกิดอาชญากรรมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่

รูป 5.9 ความสามารถในการควบคุมการเข้า-ออกพื้นที่กับตำแหน่งคดีอาชญากรรมในพื้นที่ย่านถนนช้างเผือก

คำอธิบายสัญลักษณ์

- แหล่งน้ำ
- บริเวณที่เกิดคดีอาชญากรรม

ความสามารถในการควบคุมการเข้า-ออกพื้นที่

- ถนนที่ควบคุมได้ยาก
- ถนนที่ควบคุมได้ปานกลาง
- ถนนที่ควบคุมได้ง่าย

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

0.2 0 0.2 0.4

กิโลเมตร

ที่มา : วิเคราะห์ด้วยโปรแกรม
ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

3. ไฟสาธารณะ

เมื่อพิจารณาช่วงเวลาเกิดคดี พบว่า พื้นที่นี้มีคดีอาชญากรรมเกิดขึ้นในช่วงเวลากลางคืนมากกว่าช่วงเวลากลางวัน โดยในช่วงเวลากลางคืน (18.01 – 06.00 น.) มีคดีเกิดขึ้น จำนวน 245 คดี ส่วนเวลากลางวัน (06.01 – 18.00 น.) มีคดีเกิดขึ้น จำนวน 235 คดี จากข้อมูลดังกล่าวแสดงว่าปัจจัยทางด้านแสงสว่างของพื้นที่เป็นปัจจัยที่สำคัญปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อการเกิดอาชญากรรม

และเมื่อนำตำแหน่งการเกิดคดีอาชญากรรมในช่วงเวลากลางคืน มาเปรียบเทียบกับระยะการส่องสว่างของไฟสาธารณะ (ตาราง 5.15 และรูป 5.10) พบว่า พื้นที่ที่เกิดคดีอาชญากรรมมากเป็นพื้นที่ที่ถนนมีความสว่างน้อย มีตำแหน่งไฟสาธารณะแต่ละต้นห่างกัน 40 – 80 เมตร ซึ่งแต่ละต้นมีระยะการส่องสว่างเพียง 4 – 5 เมตร มีจำนวนถึง 206 คดี หรือร้อยละ 84 ของจำนวนคดีที่เกิดขึ้นในช่วงเวลากลางคืน

บริเวณถนนที่มีความสว่างปานกลาง ไฟสาธารณะแต่ละต้นห่างกัน 30 – 40 เมตร ถนนสันติธรรม ถนนสนามกีฬา ถนนหัตถิเลวี มีคดีเกิดขึ้น จำนวน 24 คดี หรือร้อยละ 10 ของจำนวนคดีที่เกิดขึ้นในช่วงเวลากลางคืน

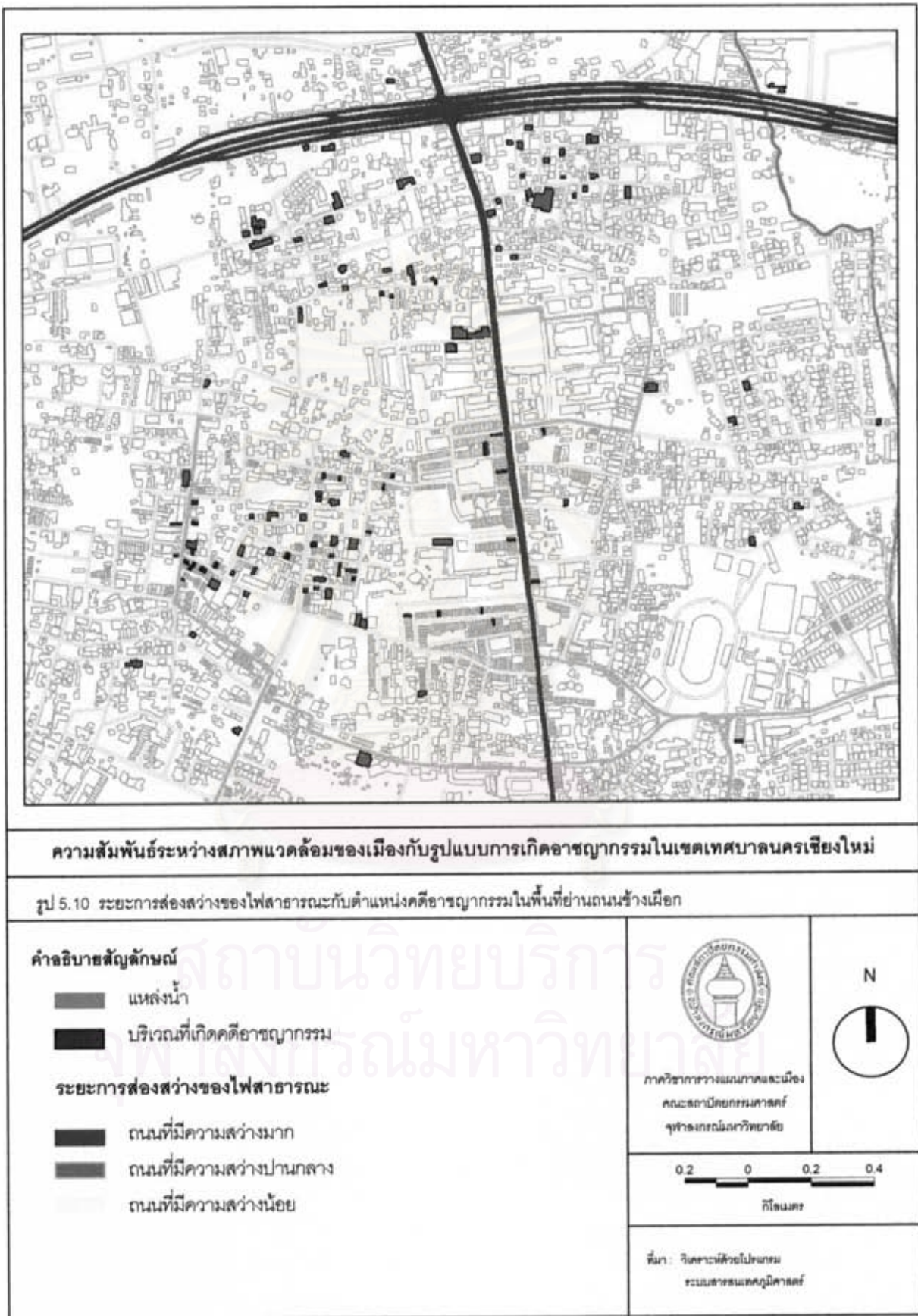
ส่วนบริเวณถนนที่มีความสว่างมาก ไฟสาธารณะแต่ละต้นห่างกัน 20 – 30 เมตร ถนนช้างเผือก แทบจะไม่มีคดีเกิดขึ้นเลย โดยพบเพียง 15 คดี หรือร้อยละ 6 ของจำนวนคดีที่เกิดขึ้นในช่วงเวลากลางคืน

จะเห็นว่าความสัมพันธ์ระหว่างไฟสาธารณะกับการเกิดคดีอาชญากรรมในพื้นที่ย่านถนนช้างเผือกมีลักษณะเช่นเดียวกับพื้นที่ย่านถนนห้วยแก้ว คือ คดีอาชญากรรมส่วนใหญ่จะเกิดในพื้นที่ที่มีความสว่างน้อย

ตาราง 5.15 ระยะการส่องสว่างของไฟสาธารณะกับจำนวนคดีอาชญากรรม
ในพื้นที่ย่านถนนช้างเผือก

ระยะการส่องสว่าง ของไฟสาธารณะ	จำนวนคดี (คดี)	ร้อยละ
ถนนที่มีความสว่างมาก	15	6
ถนนที่มีความสว่างปานกลาง	24	10
ถนนที่มีความสว่างน้อย	206	84
รวม	245	100

ที่มา : คำนวณจากโปรแกรมระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

4. การป้องกันอาชญากรรมโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจ

พื้นที่นี้ตั้งอยู่ใกล้กับสถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองเชียงใหม่มากที่สุด มีระยะห่าง 1,500 – 3,200 เมตร เมื่อวัดระยะทางจากตำแหน่งสถานที่เกิดคดีอาชญากรรมกับระยะห่างจากตำแหน่งสถานีตำรวจ (ตาราง 5.16 และรูป 5.11) พบว่ามีลักษณะเช่นเดียวกับพื้นที่ย่านถนนห้วยแก้ว คือ อาชญากรรมเกิดขึ้นมากในพื้นที่ที่ห่างจากสถานีตำรวจมากกว่า 1,500 เมตร ขึ้นไป โดยพื้นที่ที่มีระยะห่าง 1,501 – 2,000 เมตร มีคดีเกิดขึ้นจำนวน 211 คดี หรือคิดเป็นร้อยละ 44 ของพื้นที่ และพื้นที่ที่ห่างจากสถานีตำรวจมากกว่า 2,000 เมตร มีคดีเกิดขึ้น 249 คดี หรือร้อยละ 52 ของพื้นที่

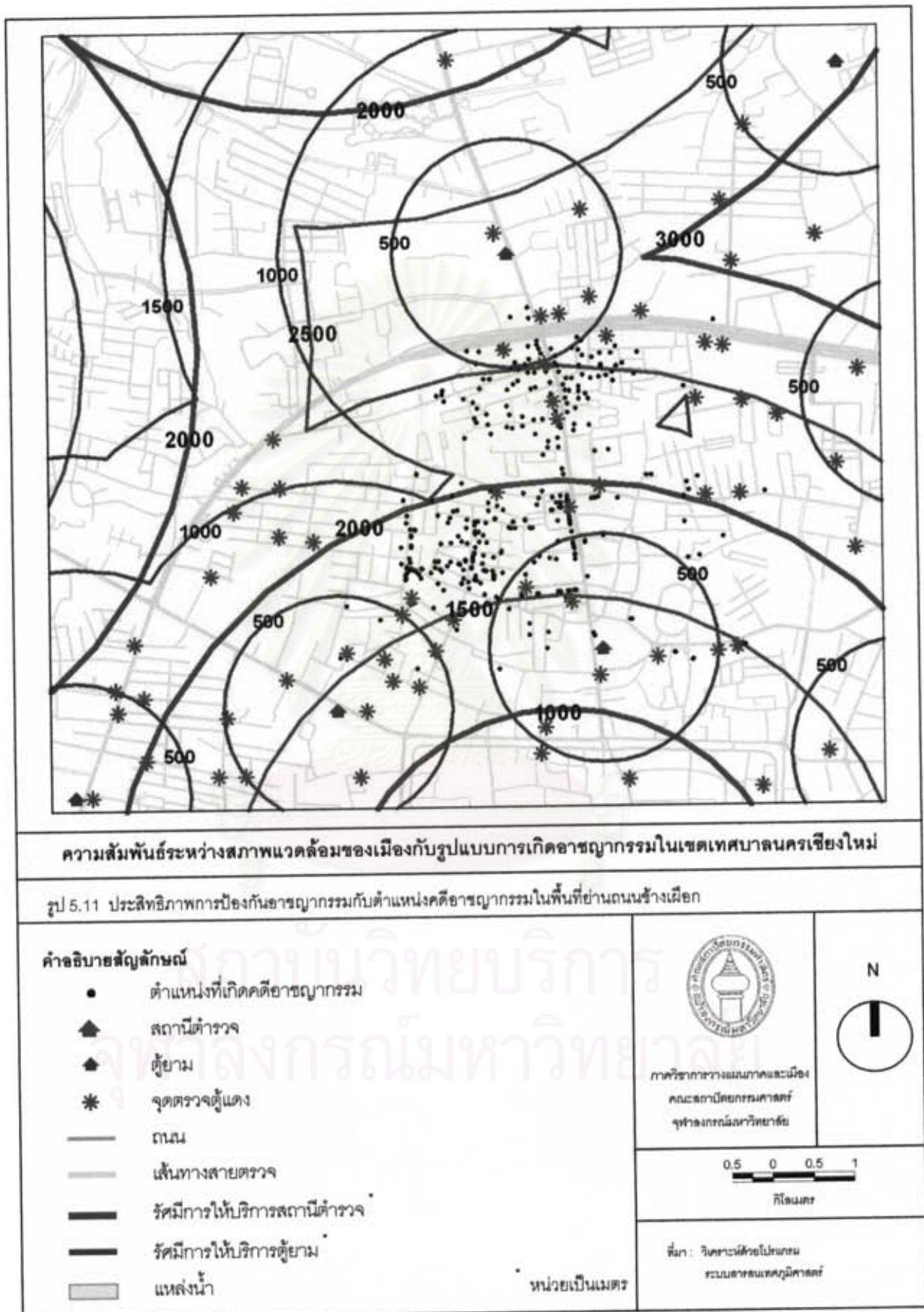
เมื่อวัดระยะทางจากตำแหน่งสถานที่เกิดคดีอาชญากรรมกับระยะห่างจากตำแหน่งตู้ยามในพื้นที่ (ตาราง 5.16 และรูป 5.11) พบว่ามีลักษณะเช่นเดียวกับพื้นที่ย่านถนนห้วยแก้ว คือ คดีอาชญากรรมส่วนใหญ่เกิดขึ้นในพื้นที่ที่มีระยะห่างจากตู้ยามมากกว่า 500 เมตร โดยมีจำนวน 397 คดี หรือคิดเป็นร้อยละ 83 ของจำนวนคดีอาชญากรรมทั้งหมดในพื้นที่ ส่วนพื้นที่อยู่ห่างจากตู้ยามระยะทางน้อยกว่า 500 เมตร มีคดีเกิดขึ้นเพียง 83 คดี หรือคิดเป็นร้อยละ 17 ของจำนวนคดีอาชญากรรมทั้งหมดในพื้นที่

และเมื่อพิจารณาจุดตรวจตู้แดงและเส้นทางสายตรวจ พบว่า ภายในพื้นที่ที่มีจุดตรวจตู้แดงทั้งหมด จำนวน 9 ตู้ แต่พบว่ามีเส้นทางสายตรวจไม่เข้าไปทั่วทั้งพื้นที่ โดยตั้งอยู่บริเวณริมถนนสายหลักของเมืองที่ล้อมรอบพื้นที่ ได้แก่ ถนนชูปเปอร์ไฮเวย์เชียงใหม่ – ลำปาง จำนวน 2 ตู้ บริเวณริมถนนช้างเผือก จำนวน 4 ตู้ และบริเวณถนนศิริธร จำนวน 1 ตู้ และภายในถนนซอยในพื้นที่ จำนวน 2 ตู้ ทำให้เส้นทางสายตรวจไม่ผ่านเข้าไปในพื้นที่ มีเพียงเฉพาะบริเวณถนนสายหลักเท่านั้น ดังนั้นจึงมีคดีอาชญากรรมเกิดขึ้นภายในพื้นที่ดังกล่าวจำนวนมาก

ตาราง 5.16 ระยะห่างจากสถานีตำรวจและตู้ยามกับจำนวนคดีอาชญากรรมในพื้นที่ย่านถนนช้างเผือก

ระยะห่างจาก สถานีตำรวจ (เมตร)	จำนวน คดี (คดี)	ร้อยละ	ระยะห่างจาก ตู้ยาม (เมตร)	จำนวน คดี (คดี)	ร้อยละ
1,001 - 1,500 เมตร	20	4	0 - 500 เมตร	83	17
1,501 - 2,000 เมตร	211	44	มากกว่า 500 เมตร	397	83
มากกว่า 2,000 เมตร	249	52	รวม	480	100
รวม	480	100			

ที่มา : คำนวณจากโปรแกรมระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

5.3 สภาพแวดล้อมของพื้นที่ย่านถนนท่าแพ

พื้นที่นี้ตั้งอยู่ทางด้านตะวันออกของคูเมืองเชียงใหม่ ในเขตพื้นที่ของตำบลช้างม่อยและตำบลช้างคลาน โดยครอบคลุมพื้นที่ตั้งแต่บริเวณลานอเนกประสงค์ประตูท่าแพครอบคลุมไปจนถึงพื้นที่บริเวณย่านตลาดวโรรส มีพื้นที่ 2.65 ตารางกิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	ชุมชนชมพูช้างม่อย
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	คูเมืองเชียงใหม่
ทิศใต้	ติดต่อกับ	ชุมชนระแกง
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	ตลาดวโรรสและย่านการค้าไนท์บาซาร์

ถนนสายหลักในพื้นที่ ได้แก่ ถนนท่าแพ และถนนช้างม่อย มีความกว้าง 8 – 10 เมตร และมีถนนซอยกว้าง 4 – 8 เมตร จำนวนมากเชื่อมต่อระหว่างถนนทั้งสอง ทำให้มีเส้นทางลัดเชื่อมไปมาระหว่างถนนสายหลักทั้งสองได้ และมีคลองแม่ข่าไหลผ่านพื้นที่ในแนวเหนือ – ใต้

การใช้ที่ดินของพื้นที่ (ตาราง 5.17) มีการใช้ที่ดินประเภทที่พักอาศัยมากที่สุด 1.13 ตารางกิโลเมตร หรือคิดเป็นร้อยละ 43 ของพื้นที่ C รองลงมาคือ พาณิชยกรรม 0.97 ตารางกิโลเมตร หรือร้อยละ 37 ของพื้นที่ สถาบันศาสนา 0.28 ตารางกิโลเมตร หรือร้อยละ 11 ของพื้นที่ และสถาบันการศึกษา 0.20 ตารางกิโลเมตร หรือร้อยละ 8 ของพื้นที่ ตามลำดับ

ตาราง 5.17 การใช้ที่ดินในพื้นที่ย่านถนนท่าแพ

การใช้ประโยชน์ที่ดิน	พื้นที่ (ตารางกิโลเมตร)	ร้อยละ
ที่พักอาศัย	1.13	43
พาณิชยกรรม	0.97	37
อุตสาหกรรม	0.01	0
สถาบันราชการ	0.04	1
สถาบันการศึกษา	0.20	8
สถาบันศาสนา	0.28	11
นันทนาการ	0.02	1
เกษตรกรรมและที่โล่ง	0.00	0
รวม	2.65	100

ที่มา: คำนวณจากโปรแกรมระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

พื้นที่นี้มีทำเลที่ตั้งอยู่ใกล้กับย่านศูนย์กลางธุรกิจการค้าหลักของเมือง ได้แก่ ตลาดวโรรส ตลาดต้นลำไย และย่านการค้าไนท์บาซาร์ จึงทำให้มีกิจกรรมในพื้นที่จำนวนมาก และมีการเดินทางเข้า-ออกพื้นที่ตลอดเวลาจากประชาชนทั่วไปที่เข้ามาใช้บริการ และนักท่องเที่ยว จึงทำให้พื้นที่บริเวณนี้มีที่พักอาศัยชั่วคราว สำหรับนักท่องเที่ยวต่างชาติ และแรงงานที่เข้ามาทำงานในตลาดต่าง ๆ รวมทั้งร้านอาหาร สถานบันเทิง สถานบริการที่รองรับนักท่องเที่ยวจำนวนมาก

โดยมีด้วยร้านค้าทั่วไป จำนวน 256 แห่ง ร้านอาหารและสถานบันเทิง จำนวน 167 แห่ง ตลาดสด จำนวน 4 แห่ง ห้างสรรพสินค้า จำนวน 6 แห่ง ธนาคาร จำนวน 13 แห่ง สำนักงานธุรกิจ จำนวน 38 แห่ง ที่พักอาศัยชั่วคราว (หอพัก คอนโดมิเนียม) จำนวน 31 แห่ง โรงแรม จำนวน 26 แห่ง สถานที่ราชการ จำนวน 22 แห่ง ศาสนสถาน จำนวน 3 แห่ง สถาบันการศึกษา 2 แห่ง โรงงานอุตสาหกรรมและคลังสินค้า จำนวน 4 แห่ง และสวนสาธารณะบริเวณริมฝั่งแม่น้ำปิง 1 แห่ง

ลักษณะสภาพแวดล้อมของพื้นที่ (รูป 5.12) จะเห็นว่ามีอาคารเกาะกลุ่มกันหนาแน่นมาก โดยบริเวณถนนสายหลักมีลักษณะเป็นอาคารพาณิชย์ต่าง ๆ ซึ่งแต่ละถนนจะมีลักษณะที่แตกต่างกัน โดยบริเวณถนนข้างม่อยและถนนท่าแพจะเป็นร้านค้าทั่วไป มีสภาพแออัดและทรุดโทรม ส่วนบริเวณถนนลอยเคราะห์จะเป็นร้านค้าที่ให้บริการนักท่องเที่ยว จึงมีสภาพค่อนข้างดี ส่วนพื้นที่ที่อยู่ระหว่างถนนสายหลักมีลักษณะเป็นที่พักอาศัยชั่วคราว ทั้งที่พักอาศัยสำหรับนักท่องเที่ยว แรงงาน และที่พักอาศัยทั่วไป ทำให้เป็นพื้นที่ที่มีกลุ่มคนหลายประเภทปะปนกัน

ในด้านการเกิดคดีอาชญากรรม (ตาราง 5.18) พบว่า ในช่วงปี พ.ศ.2543 – 2548 พื้นที่นี้มีคดีอาชญากรรมเกิดขึ้นทั้งหมด 665 คดี หรือเกิดเฉลี่ย 111 คดีต่อปี คิดเป็นร้อยละ 14 ของจำนวนคดีที่เกิดขึ้นทั้งหมดในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ และมีแนวโน้มการเกิดคดีอาชญากรรมเพิ่มสูงขึ้นในทุก ๆ ปี

คดีที่เกิดขึ้นมากที่สุดและมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัด คือ คดีลักทรัพย์ เกิดขึ้นทั้งหมดจำนวน 310 คดี หรือเกิดเฉลี่ย 52 คดีต่อปี รองลงมาเป็นคดีโจรกรรมรถจักรยานยนต์ ซึ่งเป็นคดีที่มีจำนวนเพิ่มขึ้นในทุก ๆ ปี โดยเกิดขึ้นทั้งหมดจำนวน 189 คดี หรือเกิดเฉลี่ย 32 คดีต่อปี ส่วนคดีโจรกรรมรถยนต์ คดีฉ้อโกงทรัพย์ คดีชิงทรัพย์ และคดีปล้นทรัพย์ พบบ้างเพียงเล็กน้อย

และเมื่อพิจารณาตามช่วงเวลาเกิดเหตุ (ตาราง 5.19) พบว่า ในเวลา 18.01 – 24.00 น. มีคดีอาชญากรรมเกิดขึ้นมากที่สุด จำนวน 328 คดี รองลงมาเวลา 12.01 – 18.00 น. จำนวน 186 คดี และเวลา 06.01 – 12.00 น. จำนวน 104 คดี ตามลำดับ ส่วนในเวลา 00.01 – 06.00 น. มีคดีอาชญากรรมเกิดขึ้นเพียง 47 คดี เท่านั้น

ที่มา: สำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ (องค์การมหาชน)

รูป 5.12 สภาพแวดล้อมของพื้นที่ย่านถนนท่าแพ

ตาราง 5.18 จำนวนคดีอาชญากรรมในพื้นที่ย่านถนนท่าแพ รายประเภทคดีและรายปี

ประเภทคดี	ปี พ.ศ.						รวม
	2543	2544	2545	2546	2547	2548	
ลักทรัพย์	59	47	61	49	41	53	310
ชิงทรัพย์	13	22	12	17	18	19	101
ชิงทรัพย์	6	7	7	4	8	4	36
ปล้นทรัพย์	1	3	0	2	2	2	10
โจรกรรมรถจักรยานยนต์	23	28	26	37	39	36	189
โจรกรรมรถยนต์	1	4	3	4	3	4	19
รวม	103	111	109	113	111	118	665

ที่มา : ดัดแปลงจากสมุดสารบบคดีอาญาประจำสถานีตำรวจในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่

ตาราง 5.19 จำนวนคดีอาชญากรรมในพื้นที่ย่านถนนท่าแพ แยกตามเวลาเกิดเหตุ

ช่วงเวลา	จำนวนคดี (คดี)	ร้อยละ
06.01 - 12.00 น.	104	16
12.01 - 18.00 น.	186	28
18.01 - 24.00 น.	328	49
00.01 - 06.00 น.	47	7
รวม	665	100

ที่มา : ดัดแปลงจากสมุดสารบบคดีอาญาประจำสถานีตำรวจในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่

สภาพแวดล้อมของพื้นที่ย่านถนนท่าแพ ที่มีความสัมพันธ์กับการเกิดอาชญากรรม ได้แก่

1. การใช้ที่ดิน

เมื่อทำการซ้อนทับการใช้ที่ดินและตำแหน่งคดีอาชญากรรมในพื้นที่ (ตาราง 5.20) พบว่า อาชญากรรมเกิดขึ้นมากที่สุดในการใช้ที่ดินประเภทพาณิชยกรรม จำนวน 379 คดี หรือร้อยละ 57 ของพื้นที่ รองลงมาเป็นที่พักอาศัย จำนวน 236 คดี หรือร้อยละ 36 ของพื้นที่ ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาตามประเภทการใช้อาคาร (ตาราง 5.21) พบว่า คดีอาชญากรรมเกิดขึ้นมากที่สุดในการใช้อาคารประเภทที่พักอาศัย รองลงมาเป็นร้านค้าทั่วไป สถานบันเทิง ที่พักอาศัยชั่วคราว และที่พักอาศัย ตามลำดับ แต่เนื่องจากการใช้อาคารในแต่ละประเภทมีจำนวนไม่เท่ากัน จึงปรับข้อมูลจำนวนอาคารให้เท่ากัน เพื่อหาจำนวนคดีที่เกิดขึ้นต่ออาคารแต่ละประเภท ซึ่งพบว่า อาชญากรรมส่วนใหญ่ เกิดขึ้นในพื้นที่ของที่พักอาศัยชั่วคราวมากที่สุด มีจำนวน 1.17 คดีต่อหลัง สถานบันเทิง จำนวน 0.95 คดีต่อหลัง ส่วนการใช้อาคารประเภทอื่น ๆ มีจำนวนคดีต่อหลังน้อย

และเมื่อแสดงการใช้อาคารกับตำแหน่งคดีอาชญากรรมลงบนแผนที่ (รูป 5.13) พบว่า พื้นที่ที่มีคดีอาชญากรรมเกิดขึ้นมาก ได้แก่ บริเวณถนนท่าแพและถนนช้างม้อย ซึ่งบริเวณสองฝั่งของถนนทั้งสองมีลักษณะเป็นอาคารพาณิชย์ที่เป็นตึกแถวอยู่ติด ๆ กัน มีสภาพค่อนข้างเก่า ส่วนที่ถัดเข้าไปภายในพื้นที่เป็นที่อยู่อาศัยชั่วคราวราคาถูกจำนวนมาก โดยกลุ่มแรงงานต่างด้าวที่ทำงานในพื้นที่จะรวมกันเช่าพักอาศัย นอกจากนี้ยังอยู่ติดกับลานอเนกประสงค์ประตูท่าแพที่ในเวลากลางวันมักมีกลุ่มวัยรุ่นจำนวนมากมารวมตัวกันดื่มสุรา เสพสารเสพติด และมีหญิงขายบริการมารวมกลุ่มอยู่ในบริเวณนี้

ส่วนพื้นที่บริเวณถนนลอยเคราะห์เป็นอีกบริเวณหนึ่งที่มีคดีเกิดขึ้นจำนวนมาก สภาพทั่วไปมีลักษณะเป็นตึกแถวซึ่งเป็นร้านค้าเล็ก ๆ ตั้งอยู่ติด ๆ กัน เรียงรายทั้งสองฟากถนน ลักษณะร้านค้าส่วนใหญ่ประกอบด้วยร้านขายสุรา บริษัทนำเที่ยว ร้านเช่ารถ และสถานบริการที่มีหญิงขายบริการนั่งประจำหน้าร้านเพื่อเรียกลูกค้า และมีที่พักอาศัยชั่วคราวโดยเฉพาะเกสต์เฮาส์ราคาถูกสำหรับนักท่องเที่ยวต่างชาติจำนวนมากปะปนอยู่ทั่วไป ซึ่งภายในพื้นที่เป็นที่ตั้งของชุมชนข้างม้องซึ่งเป็นที่อยู่อาศัยของผู้มีรายได้น้อย ทำให้เกิดความแตกต่างระหว่างชนชั้นในพื้นที่ ซึ่งอาจนำไปสู่การตัดสินใจประกอบคดีอาชญากรรมได้

ดังนั้น สามารถกล่าวได้ว่าการใช้อาคารประเภทที่พักอาศัยชั่วคราว และสถานบันเทิง มีความสัมพันธ์กับคดีอาชญากรรมในพื้นที่มากที่สุด ซึ่งจะเห็นว่าพื้นที่ที่เกิดคดีอาชญากรรมมากมีลักษณะเช่นเดียวกับพื้นที่ย่านถนนห้วยแก้วและย่านถนนช้างเผือก คือ เป็นพื้นที่ที่มีการใช้ที่ดินปะปนกัน โดยเฉพาะมีที่พักอาศัยชั่วคราว และสถานบันเทิงจำนวนมากตั้งอยู่ในพื้นที่

ตาราง 5.20 การใช้ที่ดินกับจำนวนคดีอาชญากรรม ในพื้นที่ย่านถนนท่าแพ

การใช้ที่ดิน	จำนวนคดี (คดี)	ร้อยละ
ที่พักอาศัย	236	36
พาณิชยกรรม	379	57
อุตสาหกรรม	2	1
สถาบันราชการ	9	1
สถาบันการศึกษา	10	1
สถานศาสนา	29	4
นันทนาการ	0	0
เกษตรกรรมและที่โล่ง	0	0
รวม	665	100

ที่มา : คำนวณจากโปรแกรมระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

ตาราง 5.21 การใช้อาคารกับจำนวนคดีอาชญากรรม ในพื้นที่ย่านถนนท่าแพ

การใช้อาคาร	จำนวนคดี (คดี)	ร้อยละ	จำนวนคดีต่อหลัง (คดี/หลัง)
ที่พักอาศัย	106	16	0.16
ที่พักอาศัยชั่วคราว	130	20	1.17
ร้านค้าทั่วไป	226	34	0.48
สถานบันเทิง	153	23	0.95
โรงงานอุตสาหกรรม	2	1	0.40
สถานที่ราชการ	9	1	0.30
สถานศึกษา	10	1	0.53
สถานศาสนา	29	4	0.48
รวม	665	100	0.40

ที่มา : คำนวณจากโปรแกรมระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมของเมืองกับรูปแบบการเกิดอาชญากรรมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่

รูป 5.13 การใช้อาคารกับตำแหน่งคดีอาชญากรรมในพื้นที่ย่านถนนท่าแพ

คำอธิบายสัญลักษณ์

- ตำแหน่งที่เกิดคดีอาชญากรรม
- ถนน
- แหล่งน้ำ
- อาคาร
- ที่พักอาศัยชั่วคราว
- สถานบันเทิง
- ตลาด

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

N

0.2 0 0.2 0.4

กิโลเมตร

ที่มา : วิเคราะห์ด้วยโปรแกรม
ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

2. โครงข่ายคมนาคม

จากการวิเคราะห์โครงข่ายคมนาคม และนำมาซ้อนทับกับตำแหน่งที่เกิดคดีอาชญากรรมในพื้นที่ (ตาราง 5.22) พบว่า คดีอาชญากรรมส่วนใหญ่เกิดขึ้นบริเวณพื้นที่ที่ยากต่อการควบคุมการเข้า-ออก เช่นเดียวกับลักษณะการเกิดอาชญากรรมในพื้นที่ย่านถนนข้างเมือก โดยมีจำนวนมากถึง 624 คดี หรือร้อยละ 94 ของจำนวนคดีอาชญากรรมที่เกิดขึ้นในพื้นที่ ส่วนพื้นที่ที่ควบคุมการเข้า-ออกได้ปานกลาง มีคดีเกิดขึ้นจำนวน 31 คดี หรือคิดเป็นร้อยละ 5 ของจำนวนคดีอาชญากรรมที่เกิดขึ้นในพื้นที่ และพื้นที่ที่ควบคุมการเข้า-ออกได้ง่าย มีคดีเกิดขึ้นเพียง 10 คดี หรือคิดเป็นร้อยละ 1 ของจำนวนคดีอาชญากรรมที่เกิดขึ้นในพื้นที่

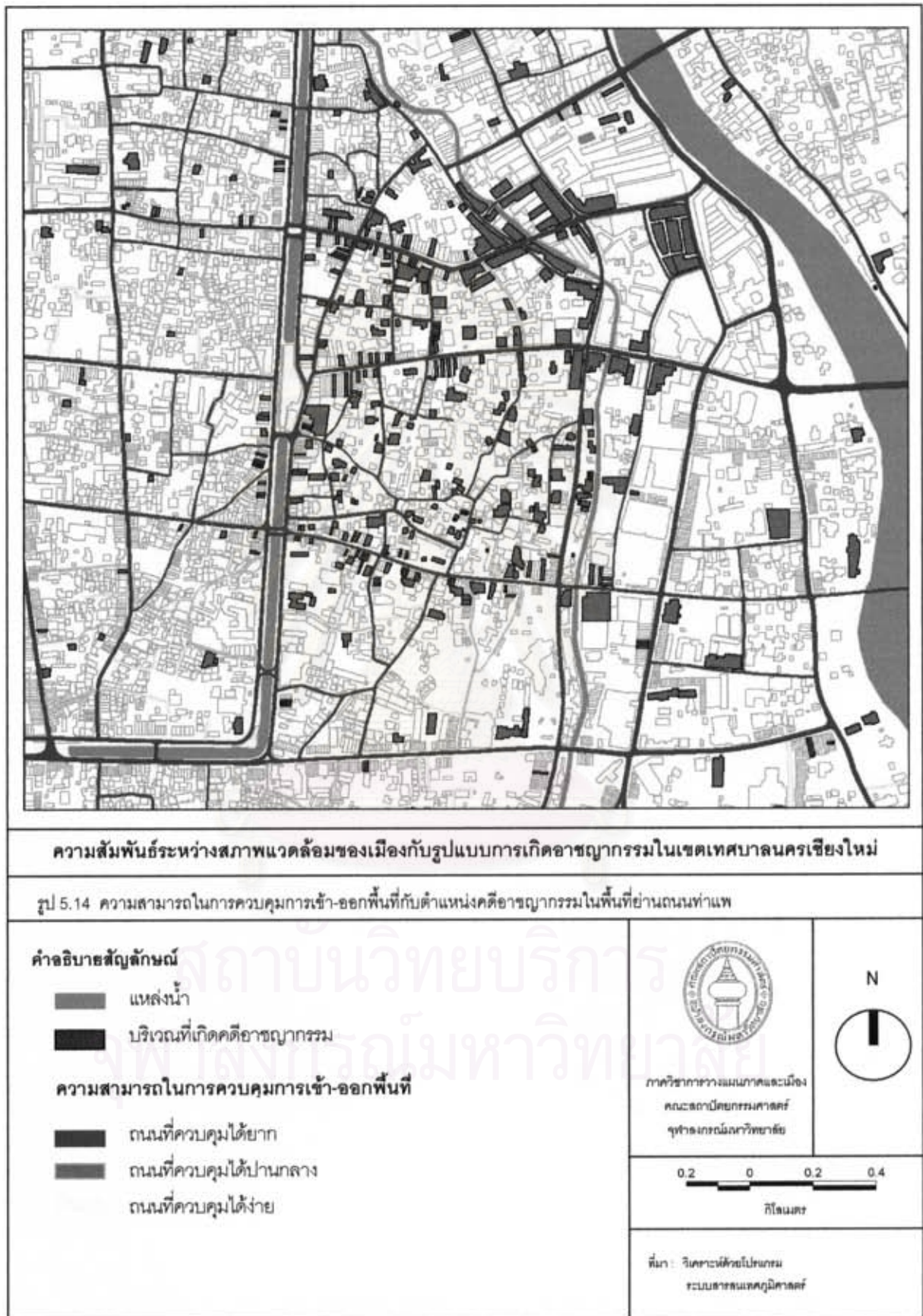
เมื่อแสดงระดับความสามารถในการควบคุมการเข้า-ออกพื้นที่กับตำแหน่งคดีอาชญากรรมลงบนแผนที่ (รูป 5.14) จะเห็นว่าคดีเกาะกลุ่มกันหนาแน่นในพื้นที่ที่สามารถควบคุมการเข้า-ออกได้ยาก ได้แก่ พื้นที่บริเวณถนนข้างม่อย ถนนท่าแพ และถนนลอยเคราะห์ และพื้นที่ที่อยู่ระหว่างถนนทั้งสามสาย โดยมีโครงข่ายคมนาคมเป็นถนนซอยที่มีลักษณะไม่เป็นระเบียบเชื่อมต่อระหว่างถนนสายหลักทั้งสามสาย และเชื่อมต่อกันเอง ทำให้มีเส้นทางผ่านเข้า-ออกจากพื้นที่หนึ่งไปยังพื้นที่อื่น ๆ จำนวนมาก ซึ่งปัจจุบันถูกใช้เป็นเส้นทางลัดสำหรับเดินทางไปยังย่านการค้าในเทศบาล จะเห็นว่าแตกต่างกับโครงข่ายถนนของพื้นที่รอบ ๆ ที่ควบคุมการเข้า-ออกได้ง่ายกว่า

ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า พื้นที่ที่ยากต่อการควบคุมการเข้า-ออกเป็นพื้นที่ที่เกิดคดีอาชญากรรมได้ง่าย เนื่องจากไม่สามารถคาดเดาได้ว่าผู้กระทำความผิดจะใช้เส้นทางใดในการหลบหนี การติดตามการหลบหนีจึงทำได้ยาก

ตาราง 5.22 ความสามารถในการควบคุมการเข้า-ออกพื้นที่กับจำนวนคดีอาชญากรรม
ในพื้นที่ย่านถนนท่าแพ

ความสามารถ ในการควบคุม การเข้า-ออกพื้นที่	จำนวนคดี (คดี)	ร้อยละ
ถนนที่ควบคุมได้ง่าย	10	1
ถนนที่ควบคุมได้ปานกลาง	31	5
ถนนที่ควบคุมได้ยาก	624	94
รวม	665	100

ที่มา : คำนวณจากโปรแกรมระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

3. ไฟสาธารณะ

เมื่อพิจารณาช่วงเวลาเกิดคดี พบว่า พื้นที่นี้มีคดีอาชญากรรมเกิดขึ้นในช่วงเวลากลางคืนมากกว่าช่วงเวลากลางวัน โดยในช่วงเวลากลางคืน (18.01 – 06.00 น.) มีคดีเกิดขึ้น จำนวน 375 คดี ส่วนเวลากลางวัน (06.01 – 18.00 น.) มีคดีเกิดขึ้น จำนวน 290 คดี จากข้อมูลดังกล่าวแสดงว่าปัจจัยทางด้านแสงสว่างของพื้นที่เป็นปัจจัยที่สำคัญปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อการเกิดอาชญากรรม

และเมื่อนำตำแหน่งการเกิดคดีอาชญากรรมในช่วงเวลากลางคืน มาเปรียบเทียบกับระยะการส่องสว่างของไฟสาธารณะ (ตาราง 5.23 และรูป 5.15) พบว่า พื้นที่ที่เกิดคดีอาชญากรรมมากเป็นพื้นที่ที่ถนนมีความสว่างน้อย มีตำแหน่งไฟสาธารณะแต่ละต้นห่างกัน 40 – 80 เมตร ซึ่งแต่ละต้นมีระยะการส่องสว่างเพียง 4 – 5 เมตร มีจำนวนถึง 301 คดี หรือร้อยละ 80 ของจำนวนคดีที่เกิดขึ้นในช่วงเวลากลางคืน ซึ่งเป็นพื้นที่ถนนซอยที่อยู่ระหว่างถนนสายหลัก

บริเวณถนนที่มีความสว่างปานกลาง ไฟสาธารณะแต่ละต้นห่างกัน 30 – 40 เมตร ได้แก่ บริเวณถนนช้างม่อย ถนนท่าแพ ถนนลอยเคราะห์ ถนนกำแพงดิน มีคดีเกิดขึ้น จำนวน 56 คดี หรือร้อยละ 15 ของจำนวนคดีที่เกิดขึ้นในช่วงเวลากลางคืน

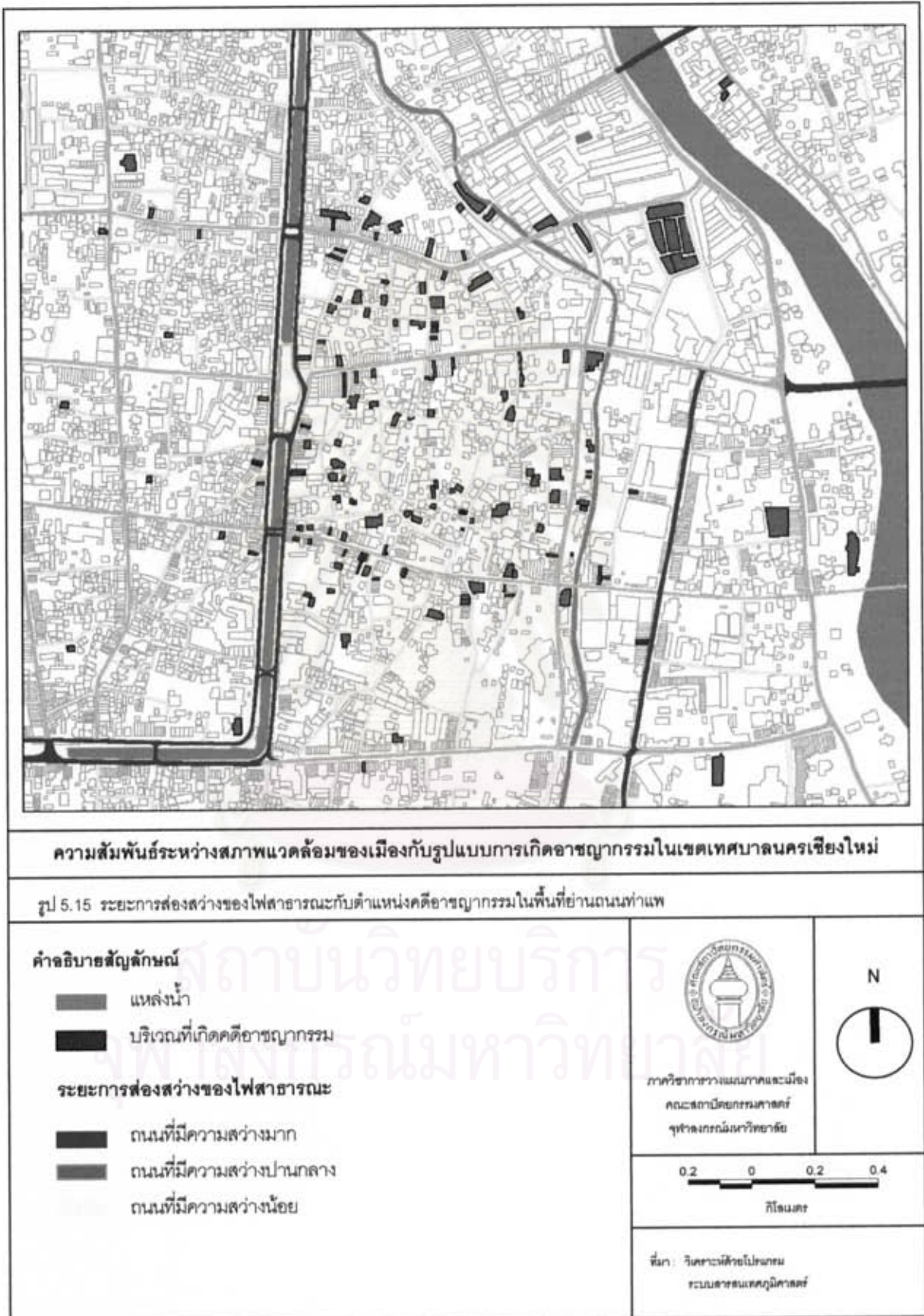
ส่วนบริเวณถนนที่มีความสว่างมาก ไฟสาธารณะแต่ละต้นห่างกัน 20 – 30 เมตร ได้แก่ บริเวณถนนช้างคลาน ถนนคชสาร แทบจะไม่มีคดีเกิดขึ้นเลย โดยพบเพียง 18 คดี หรือร้อยละ 5 ของจำนวนคดีที่เกิดขึ้นในช่วงเวลากลางคืน

จะเห็นว่าความสัมพันธ์ระหว่างไฟสาธารณะกับการเกิดคดีอาชญากรรมในพื้นที่บริเวณนี้มีลักษณะเช่นเดียวกับพื้นที่ย่านถนนห้วยแก้วและย่านถนนช้างเผือก กล่าวคือ คดีอาชญากรรมส่วนใหญ่จะเกิดในพื้นที่ที่มีความสว่างน้อย

ตาราง 5.23 ระยะการส่องสว่างของไฟสาธารณะกับจำนวนคดีอาชญากรรม ในพื้นที่ย่านถนนท่าแพ

ระยะการส่องสว่าง ของไฟสาธารณะ	จำนวนคดี (คดี)	ร้อยละ
ถนนที่มีความสว่างมาก	18	5
ถนนที่มีความสว่างปานกลาง	56	15
ถนนที่มีความสว่างน้อย	301	80
รวม	375	100

ที่มา : คำนวณจากโปรแกรมระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

4. การป้องกันอาชญากรรมโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจ

พื้นที่นี้ตั้งอยู่ห่างจากสถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองเชียงใหม่ 1,500 – 3,200 เมตร เมื่อวัดระยะทางจากตำแหน่งสถานที่เกิดคดีอาชญากรรมกับระยะห่างจากตำแหน่งสถานีตำรวจ (ตาราง 5.24 และรูป 5.16) พบว่า อาชญากรรมเกิดขึ้นมากในพื้นที่ที่ห่างจากสถานีตำรวจ 1,001 – 1,500 เมตร มีคดีเกิดขึ้นจำนวน 531 คดี หรือคิดเป็นร้อยละ 80 ของพื้นที่ ส่วนพื้นที่ที่ห่างจากสถานีตำรวจมากกว่า 1,500 เมตร มีคดีเกิดขึ้น 80 คดี หรือร้อยละ 12 ของพื้นที่ เนื่องจากเป็นพื้นที่ย่านการค้าในทิวเขาริมฝั่งมีสายตรวจเดินเท้าลาดตระเวนอยู่จึงทำให้มีคดีอาชญากรรมเกิดขึ้นน้อย ส่วนพื้นที่ที่อยู่ห่างจากสถานีตำรวจน้อยกว่า 1,000 เมตร มีคดีเกิดขึ้นเพียง 54 คดี หรือร้อยละ 8 ของพื้นที่

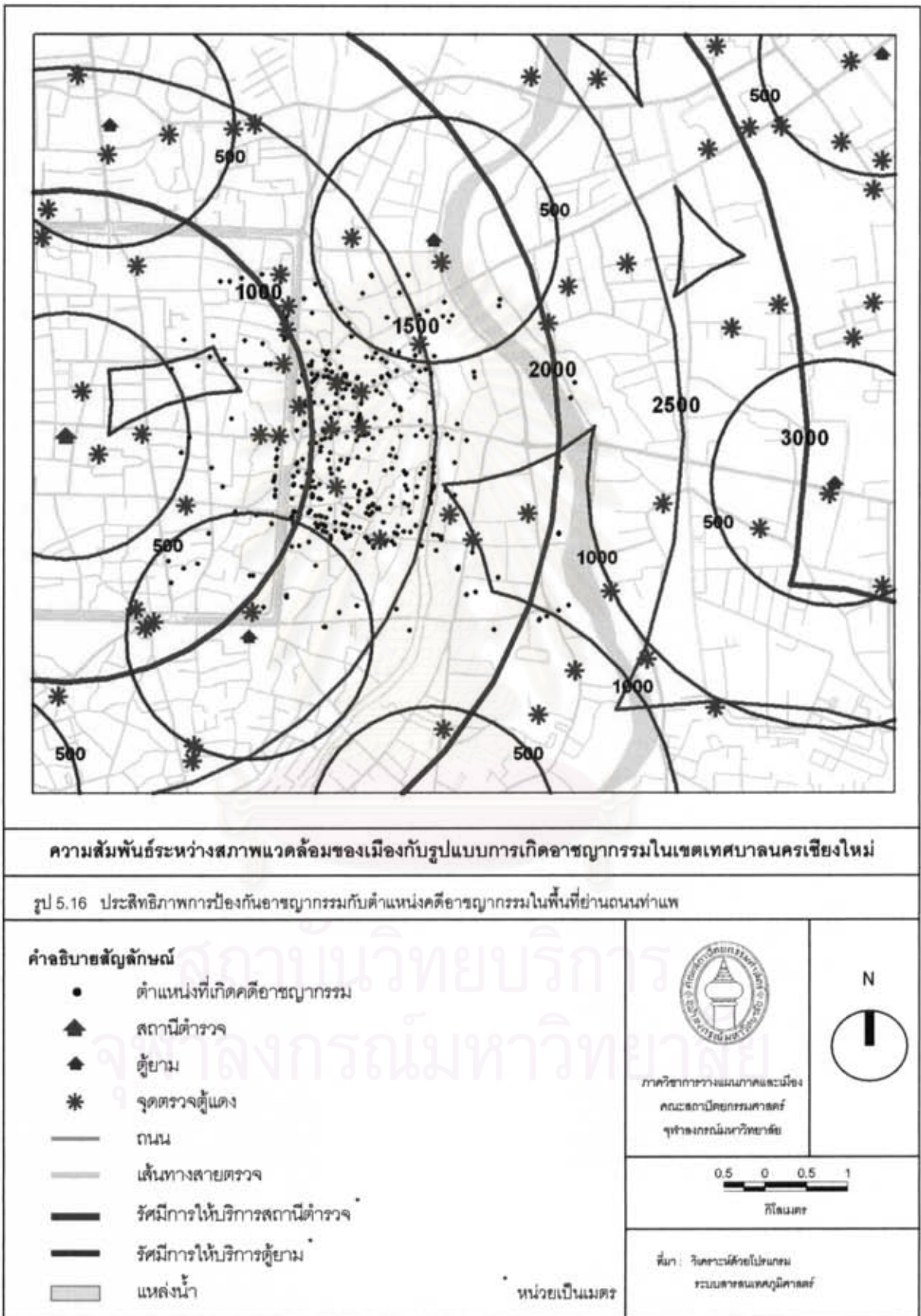
เมื่อวัดระยะทางจากตำแหน่งสถานที่เกิดคดีอาชญากรรมกับระยะห่างจากตำแหน่งตู้ยามในพื้นที่ (ตาราง 5.24 และรูป 5.16) พบว่ามีลักษณะเช่นเดียวกับพื้นที่ย่านถนนห้วยแก้วและย่านถนนช้างเผือก คือ คดีอาชญากรรมส่วนใหญ่เกิดขึ้นในพื้นที่ที่มีระยะห่างจากตู้ยามมากกว่า 500 เมตร โดยมีจำนวน 606 คดี หรือคิดเป็นร้อยละ 91 ของพื้นที่ ส่วนพื้นที่ที่อยู่ห่างจากตู้ยามระยะทางน้อยกว่า 500 เมตร มีคดีเกิดขึ้นเพียง 59 คดี หรือคิดเป็นร้อยละ 9 ของพื้นที่

และเมื่อพิจารณาจุดตรวจจุดดูแลและเส้นทางสายตรวจ พบว่า ภายในพื้นที่ที่มีจุดตรวจจุดดูแลทั้งหมด จำนวน 9 จุด โดยตั้งอยู่บริเวณริมถนนสายหลัก ได้แก่ บริเวณริมถนนช้างม่อย จำนวน 2 จุด และถนนท่าแพ จำนวน 2 จุด ถนนลอยเคราะห์ ถนนชัยภูมิ และถนนมูลเมือง ถนนละ 1 จุด ถนนซอยในพื้นที่ จำนวน 1 จุด และบริเวณประตูท่าแพ จำนวน 1 จุด จะเห็นว่ามีจุดตรวจและเส้นทางสายตรวจเฉพาะบริเวณถนนสายหลักของพื้นที่ แต่บริเวณถนนซอยภายในพื้นที่ซึ่งเป็นพื้นที่ที่เกิดคดีอาชญากรรมมากกว่ามีจุดตรวจและเส้นทางสายตรวจจำนวนน้อย

ตาราง 5.24 ระยะห่างจากสถานีตำรวจและตู้ยามกับจำนวนคดีอาชญากรรม ในพื้นที่ย่านถนนท่าแพ

ระยะห่างจาก (เมตร)	จำนวน คดี (คดี)	ร้อยละ	ระยะห่างจาก ตู้ยาม (เมตร)	จำนวน คดี (คดี)	ร้อยละ
น้อยกว่า 1,000 เมตร	54	8	0 - 500 เมตร	59	9
1,001 - 1,500 เมตร	531	80	มากกว่า 500 เมตร	606	91
มากกว่า 1,500 เมตร	80	12			
รวม	665	100	รวม	665	100

ที่มา : คำนวณจากโปรแกรมระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

5.4 การเปรียบเทียบสภาพแวดล้อมของพื้นที่ที่เกิดอาชญากรรม

จากการศึกษาสภาพแวดล้อมของพื้นที่ที่เกิดอาชญากรรมมากทั้ง 3 บริเวณ ในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ พบว่ามีสภาพแวดล้อมดังนี้

1. การใช้ที่ดิน

ลักษณะการใช้ที่ดินของพื้นที่ทั้ง 3 บริเวณ มีการใช้ที่ดินปะปนกัน โดยประเภทการใช้ที่ดินที่มีจำนวนคดีอาชญากรรมเกิดขึ้นมากที่สุดของทั้ง 3 พื้นที่ คือ การใช้ที่ดินประเภทพาณิชย์กรรม และที่พักอาศัย และเมื่อพิจารณาในประเภทการใช้อาคาร พบว่า พื้นที่ของที่พักอาศัยชั่วคราว และสถานบันเทิงมีจำนวนคดีอาชญากรรมต่อหลังมากกว่าการใช้อาคารประเภทอื่น

2. โครงข่ายคมนาคม

ถึงแม้ว่ารูปแบบโครงข่ายคมนาคมของพื้นที่ทั้งสามจะแตกต่างกัน ซึ่งมีทั้งโครงข่ายถนนที่มีลักษณะเป็นระเบียบ และไม่เป็นระเบียบ แต่ล้วนแล้วมีลักษณะโครงสร้างเป็นแบบเดียวกัน คือ มีเส้นทางเข้า-ออกจำนวนมาก ทำให้การควบคุมการเข้า-ออกพื้นที่ทำได้ยาก และผลการศึกษาค้นพบว่าลักษณะดังกล่าวเป็นพื้นที่ที่จำนวนคดีอาชญากรรมเกิดขึ้นมาก

3. ไฟสาธารณะ

เมื่อพิจารณาเฉพาะคดีที่เกิดขึ้นในช่วงเวลากลางคืน (18.01 – 06.00 น.) พบว่า คดีที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาดังกล่าวของพื้นที่ทั้งสามบริเวณ ล้วนแล้วเกิดขึ้นในพื้นที่ที่มีระยะการส่องสว่างของไฟสาธารณะน้อย ซึ่งมีตำแหน่งไฟสาธารณะแต่ละต้น ห่างกัน 40 – 80 เมตร แสดงว่าการให้แสงสว่างบริเวณท้องถนนในเวลากลางคืนมีผลต่อการเกิดอาชญากรรม

4. การป้องกันอาชญากรรมโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจ

พื้นที่ย่านถนนห้วยแก้วและถนนช้างเผือกมีผลการศึกษาดังกล่าว คือ พบว่าคดีอาชญากรรมเกิดขึ้นมากในพื้นที่ที่อยู่ห่างจากสถานีตำรวจ มากกว่า 1,500 เมตร แต่พื้นที่ย่านถนนท่าแพกลับพบว่ามีคดีเกิดขึ้นมากในพื้นที่ที่อยู่ห่างจากสถานีตำรวจ 1,001 – 1,500 เมตร เนื่องจากในพื้นที่ย่านถนนท่าแพในช่วงระยะดังกล่าวเป็นที่ตั้งของแหล่งมั่วสุม ซึ่งมีทั้งกลุ่มวัยรุ่น และนักท่องเที่ยวต่างชาติเข้ามาใช้บริการ ส่วนพื้นที่ที่อยู่ห่างออกไปจากสถานีตำรวจมากกว่า 1,500 เมตร เป็นที่ตั้งของย่านการค้าในทึบซาร์ ซึ่งถูกจัดให้เป็นเขตปลอดอาชญากรรมในทึบซาร์ด้วยการจัดให้มีสายตรวจเดินเท้าในพื้นที่ตลอดเวลา จึงทำให้มีจำนวนอาชญากรรมเกิดขึ้นน้อย

ส่วนทางด้านตุ๋ยาม พบว่าทั้งสามบริเวณมีผลการศึกษาดังกล่าว คือ มีจำนวนอาชญากรรมเกิดขึ้นมากในพื้นที่ที่อยู่ห่างจากตุ๋ยามมากกว่า 500 เมตร ซึ่งแสดงว่าตุ๋ยามมีรัศมีการให้บริการ 500 เมตร และในด้านจุดตรวจจุดเฝ้า และเส้นทางสายตรวจ พบว่า เป็นพื้นที่ที่ไม่มีจุดตรวจจุดเฝ้า และเส้นทางสายตรวจผ่านเข้ามาในพื้นที่ โดยจะมีอยู่เฉพาะบริเวณถนนสายหลักที่อยู่รอบพื้นที่เท่านั้น

บทที่ 6

บทสรุป

6.1 สรุปผลการศึกษา

ปัญหาอาชญากรรมเป็นปัญหาที่มีความสำคัญปัญหาหนึ่งในบรรดาปัญหาสังคมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ซึ่งส่งผลกระทบต่อสังคมโดยก่อให้เกิดความเสียหายต่อความมั่นคงของเมือง ตลอดจนชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน รวมทั้งมีผลต่อภาวะเศรษฐกิจและสังคมของเมือง และยังมีผลกระทบต่อจิตใจของประชาชนอันก่อให้เกิดความไม่สงบสุข ขาดความปลอดภัยในการดำรงชีวิต เรียกได้ว่าเป็นการบั่นทอนต่อการพัฒนาเมือง

การศึกษานี้เป็นการศึกษาลักษณะสภาพแวดล้อม และรูปแบบการเกิดคดีอาชญากรรมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมของเมืองกับรูปแบบการเกิดคดีอาชญากรรม ปัจจัยที่นำมาใช้ในการศึกษาค้างนี้ ได้แก่ การใช้ที่ดิน โครงข่ายคมนาคม ไฟสาธารณะ และการป้องกันอาชญากรรมโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจซึ่งเป็นบริการทางด้านสาธารณูปการของเมือง พร้อมทั้งเสนอแนะแนวทางป้องกันปัญหาอาชญากรรมที่เกิดขึ้น

สำหรับประเภทคดีอาชญากรรมในการศึกษาค้างนี้ ได้แก่ คดีลักทรัพย์ คดีชิงทรัพย์ คดีชิงทรัพย์ คดีปล้นทรัพย์ คดีโจรกรรมรถยนต์และรถจักรยานยนต์ เนื่องจากเป็นคดีที่ประกอบด้วยผู้กระทำความผิด เป้าหมาย และสถานที่ประกอบคดีที่มีความเกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมของเมืองหรือเกิดขึ้นได้เนื่องจากอาศัยความบกพร่องของสภาพแวดล้อมของเมือง โดยทำการศึกษาคดีที่เกิดขึ้นในช่วงปี พ.ศ.2543 – 2548

ในการวิเคราะห์ข้อมูลและการแสดงผลข้อมูลนั้น ได้ใช้วิธีการพรรณนา อธิบาย อภิปราย รวมทั้งการนำสถิติวิเคราะห์ และเทคนิคทางภูมิศาสตร์ เข้ามาประมวลผลร่วมกันในการอธิบาย ซึ่งผลจากการศึกษาสามารถสรุปได้ดังนี้

1. สภาพแวดล้อมของเทศบาลนครเชียงใหม่

เทศบาลนครเชียงใหม่ เป็นศูนย์กลางของกิจกรรมต่าง ๆ ของจังหวัดเชียงใหม่และภูมิภาค จึงมีผู้คนจำนวนมากที่เข้ามาในพื้นที่ด้วยวัตถุประสงค์แตกต่างกัน โดยในช่วงปี พ.ศ.2543 – 2548 พบว่า มีการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินจากเกษตรกรรมและที่โล่งเป็นที่พักอาศัย และพาณิชยกรรมมากที่สุด สามารถแบ่งสภาพแวดล้อมของเทศบาลนครเชียงใหม่ออกเป็นเขตเมืองชั้นนอกและเขตเมืองชั้นใน โดยมีลักษณะแตกต่างกัน ดังนี้

เขตเมืองชั้นใน ครอบคลุมพื้นที่บริเวณคูเมืองเชียงใหม่และย่านการค้าทางด้านตะวันออกของคูเมืองเชียงใหม่ การใช้ที่ดินส่วนใหญ่เป็นที่พักอาศัย โดยมีการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินไปเป็นพื้นที่พาณิชยกรรมมากที่สุด การจัดเส้นทางคมนาคมโดยมากในพื้นที่เป็นแบบตาราง มีระดับความหนาแน่นของประชากรมากถึงมากที่สุด กลุ่มสังคมที่พบมาก คือ กลุ่มวัยรุ่น กลุ่มบุคคลต่างด้าว และกลุ่มชาวเขา

สำหรับพื้นที่ในเขตเมืองชั้นนอก เป็นพื้นที่ที่ถัดจากเขตคูเมืองออกไป การใช้ที่ดินส่วนใหญ่เป็นที่พักอาศัยและพาณิชยกรรม และมีพื้นที่สถาบันการศึกษานานาชาติใหญ่ตั้งอยู่ในเขตตำบลสุเทพ คือ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มีการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินจากเกษตรกรรมและที่โล่งเป็นที่พักอาศัยมากที่สุด การจัดเส้นทางคมนาคมส่วนมากในพื้นที่นี้เป็นแบบถนนรัศมีและถนนวงแหวน มีระดับความหนาแน่นของประชากรน้อยกว่าพื้นที่เขตเมืองชั้นใน กลุ่มสังคมที่พบมากบริเวณนี้เป็นกลุ่มวัยรุ่นซึ่งมีการเกาะกลุ่มกันมากบริเวณตำบลสุเทพและตำบลช้างเผือก

ส่วนการให้บริการสาธารณูปโภคของเมือง ทางด้านการให้แสงสว่างบริเวณพื้นที่สาธารณะมีลักษณะเหมือนกันทั้งพื้นที่ในเขตเมืองชั้นในและเขตเมืองชั้นนอก กล่าวคือ ไฟสาธารณะมีความถี่มากบริเวณถนนสายหลักของเมือง และถนนที่เชื่อมต่อระหว่างตัวเมืองเชียงใหม่กับพื้นที่ต่างอำเภอ และตามถนนที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว เช่น ย่านการค้าไนท์บาซาร์ โดยตำแหน่งไฟสาธารณะแต่ละต้นห่างกัน 20 - 40 เมตร ส่วนบริเวณถนนซอยภายในพื้นที่มีความถี่น้อยกว่า โดยตำแหน่งไฟสาธารณะแต่ละต้นห่างกัน 40 - 80 เมตร

และการให้บริการทางด้านสาธารณูปการเกี่ยวกับการป้องกันอาชญากรรม พบว่า มีสถานีตำรวจในพื้นที่ 4 แห่ง ได้แก่ สถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองเชียงใหม่ สถานีตำรวจภูธรตำบลช้างเผือก สถานีตำรวจภูธรตำบลสุพิงคราชนิเวศน์ และสถานีตำรวจภูธรตำบลแม่ปิง โดยสถานีตำรวจแต่ละแห่งตั้งอยู่ห่างกันประมาณ 24 - 45 เมตร มีตู้ยามทั้งหมด 13 แห่ง และจุดตรวจตู้แดงจำนวน 209 จุด สำหรับเส้นทางสายตรวจของเจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจเมื่อดูในภาพรวมทั้งเขตเทศบาลแล้วพบว่ามีการกระจายครอบคลุมทั่วทั้งพื้นที่ นอกจากนี้ยังมีการป้องกันอาชญากรรมในพื้นที่ย่านการค้าไนท์บาซาร์ โดยจัดให้เป็นบริเวณเขตปลอดอาชญากรรมไนท์บาซาร์ ซึ่งมีเจ้าหน้าที่สายตรวจเดินเท้าลาดตระเวนในพื้นที่บริเวณนี้

2. รูปแบบการเกิดอาชญากรรมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่

ในช่วงปี พ.ศ.2543 - 2548 เทศบาลนครเชียงใหม่มีคดีอาชญากรรมเกิดขึ้นทั้งหมดจำนวน 5,037 คดี โดยเฉลี่ยมีคดีเกิดขึ้นปีละ 840 คดี มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง พื้นที่ที่เกิดคดีอาชญากรรมมาก ได้แก่ พื้นที่ของตำบลสุเทพ ตำบลช้างคลาน และตำบลช้างเผือก พื้นที่ที่เกิดคดีอาชญากรรมปานกลาง ได้แก่ ตำบลช้างม้อย ตำบลพระสิงห์ ตำบลศรีภูมิ และตำบลวัดเกต ส่วน

พื้นที่ที่เกิดคดีอาชญากรรมต่ำ ได้แก่ พื้นที่ของตำบลฟ้าฮ่าม ตำบลหนองป่าครั่ง ตำบลป่าแดด ตำบลท่าศาลา ตำบลหนองหอย ตำบลป่าตัน และตำบลหายยา

ในด้านการกระจายตัวของอาชญากรรม เมื่อใช้วิธีวิเคราะห์อัตราส่วนระหว่างค่าเฉลี่ยกับความแปรปรวน (Variance-Mean Ratio) วัตถุประสงค์ของการกระจายตัวของคดี พบว่า การกระจายตัวของการเกิดคดีอาชญากรรมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ในทุก ๆ ปีมีลักษณะการกระจายตัวเป็นแบบเกาะกลุ่ม แต่มีแนวโน้มกระจายออกจากกันมากขึ้นในทุก ๆ ปี โดยสถานที่เกิดเหตุจะกระจายออกไปมากขึ้นตามถนนสายหลัก ส่วนความหนาแน่นของคดีอาชญากรรม พบว่า มีความหนาแน่นของคดีโดยรวม เท่ากับ 125 คดีต่อตารางกิโลเมตร

โดยสรุปแล้วสามารถกล่าวได้ว่า ในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ คดีอาชญากรรมมีการเกาะกลุ่มกันมากและมีความหนาแน่นต่อพื้นที่สูงในพื้นที่บริเวณใจกลางเมือง และการเกาะกลุ่มและความหนาแน่นของคดีจะลดลงเมื่อห่างจากพื้นที่ใจกลางเมืองออกไป ซึ่งพื้นที่ที่มีการเกาะกลุ่มกันของคดีสังเกตได้ชัดเจน 3 บริเวณ ได้แก่ พื้นที่บริเวณทางด้านตะวันออกของคูเมืองเชียงใหม่ ตั้งแต่ประตูท่าแพครอบคลุมไปจนถึงพื้นที่บริเวณตลาดวโรรส พื้นที่ที่ตั้งอยู่ทางด้านเหนือของคูเมืองเชียงใหม่ บริเวณพื้นที่ตามแนวถนนช้างเผือก และพื้นที่ทางด้านตะวันตกเฉียงเหนือของคูเมือง ตั้งแต่บริเวณห้างสรรพสินค้าเซ็นทรัลสาขากาดสวนแก้ว ครอบคลุมไปจนถึงพื้นที่บริเวณถนนคลองชลประทาน ซึ่งการศึกษานี้ไม่สามารถกล่าวได้ว่าอาชญากรรมเกิดขึ้นในพื้นที่เขตเมืองชั้นในหรือเขตเมืองชั้นนอกมากกว่ากัน เนื่องจากเทศบาลนครเชียงใหม่มีลักษณะความเป็นเมืองค่อนข้างสูงทั่วทั้งพื้นที่ แต่สามารถกล่าวได้ว่าคดีอาชญากรรมมีการกระจายตัวออกไปตามถนนสายหลัก และมีเกาะกลุ่มกันมาก โดยเฉพาะถนนที่เป็นรัศมีที่เชื่อมระหว่างตัวเมืองเชียงใหม่กับต่างอำเภอ

เมื่อพิจารณารายประเภทคดี คดีที่มีจำนวนมาก และมีแนวโน้มของการเกิดคดีเพิ่มสูงขึ้นเรื่อย ๆ อย่างต่อเนื่องในทุก ๆ ปี ได้แก่ คดีลักทรัพย์ และคดีโจรกรรมรถจักรยานยนต์ ส่วนคดีวิ่งราวทรัพย์ โจรกรรมรถยนต์ และชิงทรัพย์มีจำนวนคดีที่เกิดขึ้นน้อย และค่อนข้างคงที่ในแต่ละปี สำหรับคดีปล้นทรัพย์ มีจำนวนคติน้อยที่สุด แต่แนวโน้มการเกิดคดีเพิ่มสูงขึ้น สำหรับลักษณะการกระจายตัวของคดี มีลักษณะการกระจายตัวเป็นแบบเกาะกลุ่มในบริเวณใจกลางเมืองแล้วลดลงไปตามระยะทางที่เพิ่มขึ้น ยกเว้นคดีปล้นทรัพย์เพียงคดีเดียวที่มีรูปแบบการกระจายตัวเป็นแบบไม่แน่นอน เนื่องจากเป็นคดีที่เกิดขึ้นน้อยที่สุดในรอบ 5 ปี โดยมีตำแหน่งสถานที่เกิดเหตุกระจายตัวอยู่ตามสถานที่สำคัญทั่วไปของเมือง

เมื่อพิจารณาตามช่วงเวลา พบว่า จำนวนคดีอาชญากรรมมีความแตกต่างกันเพียงเล็กน้อยระหว่างช่วงเวลากลางวันและกลางคืน แต่เมื่อพิจารณาการเกิดคดีอาชญากรรมตามช่วงเวลา พบว่า เวลาที่เกิดอาชญากรรมมากที่สุด คือ เวลา 18.01 – 24.00 น. มีคดีเกิดขึ้นร้อยละ 48 ของจำนวนคดีทั้งหมดที่เกิดขึ้น โดยมีคดีลักทรัพย์ และคดีโจรกรรมรถจักรยานยนต์เกิดขึ้นมากที่สุด

รองลงมาเป็นเวลา 12.01 – 18.00 น. มีคติลักทรัพย์ คติโจรกรรมรถจักรยานยนต์ และคติวิ่งราว ทรัพย์เกิดขึ้นมากที่สุด และเวลา 06.01 – 12.00 น. มีคติลักทรัพย์ คติโจรกรรมรถจักรยานยนต์ และคติวิ่งราวทรัพย์เกิดขึ้นมากที่สุด ส่วนในเวลา 00.01 – 06.00 น.แทบจะไม่มีคติอาชญากรรม เกิดขึ้นเลย โดยพบเพียงร้อยละ 5 ของจำนวนคติอาชญากรรมทั้งหมด คติที่เกิดขึ้นมากที่สุด คือ คติโจรกรรมรถจักรยานยนต์ และคติลักทรัพย์ สำหรับคติโจรกรรมรถยนต์ พบว่า เกิดขึ้นในช่วงเวลา 18.01 – 24.00 น. มากกว่าในเวลาอื่น ๆ

คติอาชญากรรมเกิดขึ้นในพื้นที่ที่มีการใช้ที่ดินประเภทพาณิชยกรรมมากที่สุด โดยมีจำนวน 367 คติต่อตารางกิโลเมตร รองลงมา ได้แก่ การใช้ที่ดินประเภทอุตสาหกรรม สถาบันศาสนา นันทนาการ สถาบันการศึกษา สถาบันราชการ และที่พักอาศัย ตามลำดับ โดยทุกประเภทคติ เกิดขึ้นในพื้นที่พาณิชยกรรมมากที่สุด ยกเว้นคติวิ่งราวทรัพย์เกิดมากในการใช้ที่ดินประเภทสถาบัน ศาสนามากที่สุด และคติปล้นทรัพย์เกิดขึ้นในการใช้ที่ดินประเภทอุตสาหกรรมมากที่สุด

สำหรับพื้นที่ที่เกิดอาชญากรรมซ้ำซาก พบว่า ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ย่านพาณิชยกรรมขนาดใหญ่ ได้แก่ ห้างสรรพสินค้า และตลาดสด พื้นที่สถาบันราชการ พื้นที่สถาบันการศึกษา และพื้นที่ นันทนาการ ซึ่งล้วนแล้วเป็นพื้นที่ที่มีประชาชนจำนวนมากเข้ามาทำกิจกรรมต่าง ๆ ในพื้นที่ เช่น ทำงาน ชื้อของ พักผ่อน ท่องเที่ยว เป็นต้น

3. ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมของเมืองกับรูปแบบการเกิดอาชญากรรม

การศึกษาในส่วนนี้ได้ทำการเลือกพื้นที่ที่มีคติอาชญากรรมเกิดขึ้นมาก ซึ่งเป็นคติที่เกิดขึ้น เนื่องมาจากอิทธิพลของสภาพแวดล้อมของเมืองมาทำการศึกษาสภาพแวดล้อมของพื้นที่นั้น โดยพบว่าในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่มีพื้นที่ที่มีคติเกาะกลุ่มกัน จำนวน 3 พื้นที่ ได้แก่ พื้นที่ย่านถนน ห้วยแก้ว ครอบคลุมพื้นที่ตั้งแต่บริเวณห้างสรรพสินค้าเซ็นทรัลสาขากาดสวนแก้ว ไปจนถึงบริเวณ ถนนคลองชลประทาน พื้นที่ย่านถนนช้างเผือก ครอบคลุมพื้นที่ตั้งแต่บริเวณที่พักอาศัยย่านสันติ ธรรมไปจนถึงบริเวณถนนชูปเปอร์ไฮเวย์เชียงใหม่ – ลำปาง และพื้นที่ย่านถนนท่าแพครอบคลุม พื้นที่ตั้งแต่ลานอเนกประสงค์ประตูท่าแพครอบคลุมไปจนถึงพื้นที่บริเวณย่านตลาดวโรรส โดย รูปแบบการเกิดอาชญากรรมของพื้นที่ทั้งสามมีลักษณะเหมือนกัน คือ เป็นพื้นที่ที่มีคติลักทรัพย์และ คติโจรกรรมรถจักรยานยนต์เกิดขึ้นมากที่สุด และเกิดในช่วงเวลา 18.01 – 24.00 น. มากที่สุด

เมื่อศึกษาสภาพแวดล้อมของพื้นที่ทั้งสามบริเวณดังกล่าว ผลการศึกษาสามารถสรุปได้ว่า สภาพแวดล้อมของเมืองมีความสัมพันธ์กับช่องโอกาสในการตัดสินใจก่อคติอาชญากรรม โดยมี ลักษณะดังต่อไปนี้

1.) การใช้ที่ดิน

พื้นที่ที่มีความสัมพันธ์กับการเกิดคดีอาชญากรรมมาก ได้แก่ พื้นที่ที่มีการเกาะกลุ่มกันของที่พักอาศัยชั่วคราว และสถานบันเทิง โดยเฉพาะพื้นที่ที่มีการใช้ที่ดินปะปนกัน โดยพื้นที่ทั้งสามมีลักษณะการใช้ที่ดินที่เหมือนกัน คือ มีที่พักอาศัยของผู้มีรายได้ระดับต่าง ๆ กันตั้งอยู่ปะปนกัน และมีสถานบันเทิงตั้งอยู่ในย่านที่พักอาศัย จึงทำให้เกิดความแตกต่างของสภาพแวดล้อมที่ติดกันอยู่เห็นได้ชัด ซึ่งความแตกต่างนั้นอาจทำให้เกิดแรงจูงใจในการก่อคดี เพราะต้องการความเท่าเทียมกันทางสังคม นอกจากนี้ลักษณะการใช้ที่ดินดังกล่าวยังทำให้การตรวจตราควบคุมพื้นที่ทำได้ยาก เนื่องจากผู้ที่เข้ามาในพื้นที่มีหลายจุดมุ่งหมายจึงไม่สามารถคาดเดาได้ว่าใครเข้ามาเพื่อทำอะไรในพื้นที่

2.) โครงข่ายคมนาคม

โครงข่ายคมนาคมที่มีความสัมพันธ์กับการเกิดคดีอาชญากรรม คือ โครงข่ายคมนาคมที่ควบคุมการเข้า-ออกได้ยาก เนื่องจากเป็นบริเวณที่สามารถเข้าและออกจากพื้นที่ได้หลายทาง จึงทำให้อาชญากรมีทางเลือกหรือเส้นทางในการหลบหนีจำนวนมาก และการติดตามการหลบหนีทำได้ยากขึ้น จึงเป็นช่องทางให้สามารถประกอบคดีอาชญากรรมได้ง่าย ซึ่งโครงข่ายคมนาคมดังกล่าวในพื้นที่ทั้งสามมีลักษณะโครงข่ายที่เป็นตารางทั้งที่เป็นระเบียบและไม่เป็นระเบียบ โดยมีลักษณะเป็นถนนซอยจำนวนมากเชื่อมต่อเข้ากับถนนสายหลักของพื้นที่

3.) ไฟสาธารณะ

แสงสว่างเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสัมพันธ์กับการเกิดคดีอาชญากรรมมาก เมื่อพิจารณาเฉพาะคดีที่เกิดขึ้นในช่วงเวลากลางคืน (18.01 – 06.00 น.) ของพื้นที่ทั้งสาม พบว่า บริเวณถนนที่มีความสว่างน้อยเป็นพื้นที่ที่มีคดีอาชญากรรมเกิดขึ้นมากที่สุด ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีตำแหน่งไฟสาธารณะแต่ละต้นห่างกัน 40 – 80 เมตร ซึ่งแต่ละต้นมีระยะการส่องสว่างเพียง 4 – 5 เมตร จึงทำให้เป็นถนนที่มืด ซึ่งความมืดของพื้นที่จะส่งผลต่อการตัดสินใจให้ประกอบอาชญากรรมได้ง่ายขึ้น เนื่องจากความสามารถในการพบเห็น จดจำตำหนิรูปพรรณ และพฤติกรรมของอาชญากรทำได้ยาก

4.) การป้องกันอาชญากรรมโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจ

พื้นที่ที่เกิดคดีอาชญากรรมมากเป็นพื้นที่ที่ขาดอำนาจการตรวจตราดูแล หรือการให้บริการจากเจ้าหน้าที่ตำรวจ จากผลการศึกษา พบว่า พื้นที่ที่เกิดคดีอาชญากรรมมากในพื้นที่ทั้งสามเป็นพื้นที่ที่อยู่ห่างจากสถานีตำรวจ มากกว่า 1,000 เมตร พื้นที่ที่อยู่ห่างจากตู้ยาม มากกว่า 500 เมตร และพื้นที่ที่ไม่มีจุดตรวจตู้แดงและเส้นทางสายตรวจในพื้นที่ โดยมีเพียงบริเวณริมถนนสายหลักที่อยู่ล้อมรอบพื้นที่

6.2 อภิปรายผลการศึกษา

ผลการศึกษาในครั้งนี้มีทั้งส่วนที่สอดคล้อง ส่วนที่ขัดแย้ง และส่วนที่ค้นพบนอกเหนือจากการศึกษาต่าง ๆ ที่ผ่านมา ได้แก่ ลักษณะการกระจายตัวเชิงพื้นที่ของคดีอาชญากรรม เมื่อแสดงตำแหน่งการเกิดคดีอาชญากรรมลงบนแผนที่ พบว่า ลักษณะของการเกิดคดีอาชญากรรมจะไม่กระจายตัวอย่างสม่ำเสมอ แต่จะกระจุกตัวอยู่ในบางบริเวณ โดยกระจุกตัวในพื้นที่ส่วนต่าง ๆ ของเมือง โดยในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่มีการเกาะกลุ่มกันหนาแน่นบริเวณใจกลางเมืองแล้วค่อย ๆ ลดจำนวนลงเมื่อห่างจากศูนย์กลางเมืองออกไป ซึ่งผลการศึกษาดังกล่าวมีความสอดคล้องกับการศึกษาของญาณพล ยั่งยืน (2525) ภูหัสสพาร์ อินทรทอง (2535) และชนะทิศ แก้วอัมพร (2538)

และเมื่อวัดการกระจายตัวของคดีอาชญากรรมด้วยวิธีวิเคราะห์อัตราส่วนระหว่างค่าเฉลี่ยกับความแปรปรวน พบว่า อาชญากรรมมีลักษณะการกระจายตัวเป็นแบบเกาะกลุ่ม เช่นเดียวกับการศึกษาของวรยา ไทพานิชย์ (2543) ที่วัดการกระจายตัวของคดีด้วยวิธีการหาระยะทางโดยเฉลี่ยของจุดแต่ละจุดจากจุดอื่นข้างเคียง แต่ในการศึกษครั้งนี้ พบว่า การกระจายตัวของคดีอาชญากรรมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่มีแนวโน้มกระจายออกจากกันมากขึ้นในทุก ๆ ปี โดยสถานที่เกิดเหตุจะกระจายออกไปมากขึ้นตามถนนสายหลัก

ในด้านการเกิดอาชญากรรม พบว่า ในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ในเวลากลางวันและเวลากลางคืนมีจำนวนการเกิดคดีอาชญากรรมใกล้เคียงกัน แต่เมื่อพิจารณาเป็นช่วงเวลา พบว่า อาชญากรรมเกิดขึ้นในเวลา 18.01 – 24.00 น. มากที่สุด ซึ่งตรงกับการศึกษาของจรัสดาว คงเมือง (2538) แต่เมื่อพิจารณารายประเภทคดี พบว่า คดีลักทรัพย์ คดีโจรกรรมรถจักรยานยนต์ และคดีโจรกรรมรถยนต์เป็นคดีที่เกิดขึ้นในช่วงเวลา 18.01 – 24.00 น. มากที่สุด ซึ่งมีความแตกต่างจากผลการศึกษาของวิชา จำปาวลัย (2540) ที่พบว่าคดีเหล่านั้นเกิดขึ้นในช่วงเวลา 12.01 – 18.00 น. มากที่สุด และการศึกษาของไชยยุทธ ลียะวณิช (2548) ที่พบว่าคดีลักทรัพย์เป็นคดีที่เกิดขึ้นมากที่สุดในช่วงเวลา 06.01 – 18.00 น.

ส่วนลักษณะการเกิดอาชญากรรมตามพื้นที่เกิดเหตุ มีความแตกต่างจากการศึกษาอื่น ๆ ในด้านวิธีการหาพื้นที่ที่เกิดอาชญากรรมมากว่าเป็นพื้นที่ที่มีการใช้ที่ดินแบบใด เนื่องจากประเภทการใช้ที่ดินในแต่ละประเภทมีพื้นที่ไม่เท่ากัน จึงทำการปรับข้อมูลขนาดพื้นที่ของการใช้ที่ดินแต่ละประเภทให้เท่ากัน เพื่อหาความหนาแน่นของคดีอาชญากรรมที่เกิดขึ้นในพื้นที่ 1 ตารางกิโลเมตรของแต่ละประเภทการใช้ที่ดิน โดยพบว่าพื้นที่ที่มีการใช้ที่ดินประเภทพาณิชยกรรมมีความสัมพันธ์กับการเกิดคดีอาชญากรรมมากที่สุด ซึ่งผลการศึกษาที่ได้ตรงกับการศึกษาของจรัสดาว คงเมือง (2538) ชนะทิศ แก้วอัมพร (2538) และไชยยุทธ ลียะวณิช (2548) แต่สิ่งที่มีความแตกต่างจาก

การศึกษาอื่น ๆ คือ การใช้ที่ดินประเภทที่หักอาศัยถึงแม้จะเป็นประเภทการใช้ที่ดินที่มีจำนวนคดีอาชญากรรมมาก แต่กลับมีความสัมพันธ์กับการเกิดคดีน้อย เนื่องจากเป็นประเภทการใช้ที่ดินที่มีมากที่สุด จึงพบการเกิดคดีได้ทั่วไปในพื้นที่

สำหรับการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการใช้ที่ดินกับการเกิดคดีอาชญากรรม พบว่า ในเทศบาลนครเชียงใหม่มีคดีอาชญากรรมเกิดขึ้นมากในพื้นที่ที่มีการใช้ที่ดินปะปนกัน โดยเฉพาะบริเวณที่มีการเกาะกลุ่มกันของที่พักอาศัยชั่วคราว และสถานบันเทิง ซึ่งมีความสอดคล้องกับการศึกษาของจรัสดาว คงเมือง (2538) และไชยยุทธ ลีะวณิช (2548) ที่พบว่ามีการกระจายตัวของคดีอาชญากรรมจำนวนมากในพื้นที่โดยรอบสถานบันเทิง

ในด้านความสัมพันธ์ระหว่างโครงข่ายคมนาคมกับการเกิดคดีอาชญากรรมก็พบว่ามีความสอดคล้องกับเอกรินทร์ ลิกขากุล (2546) คือ พื้นที่ที่มีคดีอาชญากรรมเกิดขึ้นมากเป็นพื้นที่ที่ควบคุมการเข้า-ออกได้ยาก ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีทางเข้า-ออกหลายแห่ง เท่ากับว่าขาดพื้นที่ป้องกันตนเองตามแนวคิดของ Newman (1972) กล่าวคือ พื้นที่ที่มีทางเข้า-ออกจำนวนมากไม่สามารถอยู่ภายใต้การควบคุมของบุคคลที่ผู้อยู่อาศัยได้ ซึ่งโครงข่ายคมนาคมที่ควบคุมการเข้า-ออกได้ยากมีลักษณะเป็นตารางทั้งที่เป็นระเบียบ เช่น บริเวณถนนนิมมานเหมินท์ และไม่เป็นระเบียบ เช่น บริเวณถนนลอยเคราะห์ ซึ่งมีลักษณะเช่นเดียวกับการศึกษาของ Hillier and Sahbaz (2005)

สิ่งที่ค้นพบนอกเหนือจากการศึกษาอื่น ๆ คือ การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างไฟสาธารณะกับการเกิดคดีอาชญากรรม โดยได้ทำการซ้อนทับข้อมูลการเกิดคดีอาชญากรรมที่เกิดในเวลากลางคืนกับแผนที่แสดงระยะการส่องสว่างของไฟสาธารณะ ทำให้พบว่าคดีอาชญากรรมเกิดขึ้นมากในบริเวณที่มีความสว่างน้อย ซึ่งแตกต่างจากการศึกษาอื่น ๆ ที่ใช้เพียงสถิติการเกิดคดีอาชญากรรมตามช่วงเวลาในการให้เหตุผลว่าไฟสาธารณะเป็นปัจจัยสำคัญปัจจัยหนึ่งที่มีผลทำให้เกิดคดีอาชญากรรมจำนวนมาก

และการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการป้องกันอาชญากรรมโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจได้ทำการซ้อนทับข้อมูลการเกิดอาชญากรรมตามรัศมีการให้บริการของสถานีตำรวจ และดูยาม ทำให้ได้ข้อสรุปที่มีความน่าเชื่อถือมากขึ้นว่าอาชญากรรมเกิดขึ้นในพื้นที่ที่อยู่ห่างจากรัศมีการให้บริการของสถานีตำรวจต่าง ๆ ซึ่งการศึกษาทางด้านผังเมืองอื่น ๆ ส่วนใหญ่ทำการศึกษาในพื้นที่เขตรับผิดชอบของสถานีตำรวจหนึ่ง ๆ เท่านั้นจึงไม่สามารถศึกษาในลักษณะนี้ได้

โดยสรุปแล้วผลที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้มีความสอดคล้องกับแนวความคิดของการเกิดอาชญากรรมของ Lynch (1937) ที่กล่าวว่า อาชญากรรมจะประกอบอาชญากรรมได้นั้นจะต้องอาศัยสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่เหมาะสม และเปิดโอกาสให้ก่อคดีอาชญากรรมได้ง่าย

6.3 แนวทางป้องกันการเกิดอาชญากรรมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่

การป้องกันการเกิดอาชญากรรม ย่อมต้องอาศัยการดำเนินการทางด้านกฎหมายในการควบคุมการพัฒนาของภาคเอกชน และการดำเนินการด้านสาธารณูปโภคและสาธารณูปการอย่างเหมาะสมและพอเพียง ซึ่งผลจากการศึกษาในครั้งนี้สามารถนำผลที่ได้มาทำการเสนอแนะแนวทางป้องกันการเกิดอาชญากรรมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ โดยดำเนินการด้วยวิธีการแก้ไขปรับปรุง (Rehabilitation) เพื่อฟื้นฟูบูรณะเมืองในบริเวณพื้นที่ที่มีคดีอาชญากรรมเกิดขึ้นมาก และความเหมาะสมทางด้านสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ ดังนี้

1. การวางแผนการใช้ที่ดิน ควบคุมการไม่ให้เกิดการใช้ที่ดินปะปนกัน ด้วยการจัดเขตพื้นที่ให้เป็นสัดส่วนตามลักษณะการใช้ที่ดิน เช่น พื้นที่สำนักงานที่มีผู้ทำงานเฉพาะเวลากลางวัน พื้นที่ของสถานบันเทิง และสถานบริการที่เปิดในช่วงเวลากลางคืน ย่านที่อยู่อาศัยของผู้มีรายได้ในระดับต่าง ๆ กัน จะทำให้มีวัตถุประสงค์ในการใช้พื้นที่ที่แน่นอน และการตรวจตราดูแลพื้นที่ทำได้ง่าย เนื่องจากสภาพแวดล้อมของแต่ละประเภทการใช้ที่ดินมีความแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด

2. การกำหนดพื้นที่ที่ต้องควบคุมดูแลเป็นพิเศษ ได้แก่บริเวณที่มีการเกาะกลุ่มกันของที่พักอาศัยชั่วคราว และสถานบันเทิง โดยเฉพาะพื้นที่ในย่านถนนห้วยแก้ว ย่านถนนช้างเผือก และย่านถนนท่าแพ โดยมีแนวทางดังนี้

- ในย่านที่พักอาศัยชั่วคราวควรส่งเสริมให้ผู้อยู่อาศัยร่วมกันดูแลรักษาสภาพแวดล้อม และส่งเสริมให้มีปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน เช่น จัดให้มีสนามเด็กเล่น สวนสาธารณะ เพื่อเป็นการเสริมสร้างความคุ้นเคยกันระหว่างผู้อยู่อาศัยซึ่งจะทำให้การสอดส่องดูแลเป็นไปได้ง่าย

- ในย่านสถานบันเทิงควรควบคุมให้สถานบริการเปิด-ปิดตามเวลาที่กฎหมายกำหนด และเพิ่มการกวดขันอย่างเข้มงวดทั้งในพื้นที่สถานบันเทิงและพื้นที่โดยรอบ

3. การวางแผนจัดการสัญจรในพื้นที่ที่ควบคุมการเข้า-ออกได้ยาก ด้วยการออกแบบหรือกำหนดให้แต่ละพื้นที่มีเส้นทางเข้า-ออกน้อยที่สุด หรือกำหนดให้เป็นเส้นทางสัญจรทางเดียว ซึ่งจะเป็นการจำกัดการเข้า-ออกพื้นที่ ส่งผลต่อการควบคุมพื้นที่ซึ่งจะทำได้ง่ายขึ้น

4. การพัฒนาสาธารณูปโภค ด้านการให้แสงสว่างบริเวณท้องถนน ด้วยการติดตั้งไฟสาธารณะให้ทั่วทั้งพื้นที่ โดยเฉพาะในพื้นที่ที่มีการใช้ที่ดินปะปนกันของที่พักอาศัยระดับต่าง ๆ และสถานบันเทิง ซึ่งไฟสาธารณะแต่ละต้นไม่ควรห่างกันเกิน 40 เมตร เพราะจะทำให้พื้นที่บริเวณถนนมีความสว่างอย่างต่อเนื่อง การประกอบอาชญากรรมทำได้ยากขึ้น และยังเพิ่มอำนาจสอดส่องตรวจตราของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ทำให้การดูแลพื้นที่ทำได้ง่ายขึ้น

5. การเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการสาธารณูปการ ถ้าเป็นไปได้ควรกำหนดให้มีสถานีตำรวจทุก ๆ 2 กิโลเมตร หรือมีตู้ยามทุก ๆ 1 กิโลเมตร แต่ด้วยข้อจำกัดทางด้านกำลังเจ้าหน้าที่ตำรวจและงบประมาณ ดังนั้นควรให้ความสำคัญกับการวางแผนการติดตั้งจุดตรวจตู้แดง และเส้นทางสายตรวจ ซึ่งควรกำหนดให้ผ่านเข้าไปในพื้นที่ชุมชนด้วย นอกเหนือจากบริเวณถนนสายหลัก หรือติดตั้งบริเวณทางเข้า-ออกพื้นที่ โดยเฉพาะพื้นที่ที่ควบคุมการเข้า-ออกได้ยาก โดยช่วงเวลาที่ต้องตรวจตรามาก คือ เวลา 18.01 – 24.00 น.

6.4 ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาค้างต่อไป

จากการศึกษาในครั้งนี้ทำให้ทราบว่ายังมีประเด็นที่น่าสนใจสำหรับการศึกษาค้างต่อไป ประการ ซึ่งยังไม่ได้ทำการศึกษาค้าง จึงเสนอแนะแนวทางสำหรับการศึกษาค้างต่อไป เพื่อให้ผลการศึกษา มีความสมบูรณ์มากขึ้น ดังนี้

1. ศึกษากลุ่มประเภทคดีอื่น ๆ เช่น กลุ่มคดีประทุษร้ายต่อชีวิต ร่างกาย และเพศ หรือกลุ่มคดีอุกฉกรรจ์และละเมิดชีวิต เพื่อนำมาเปรียบเทียบกับผลการศึกษาค้างนี้
2. ศึกษาในลักษณะนี้กับพื้นที่ของเมืองอื่น ๆ เพื่อนำมาเปรียบเทียบกับมีความเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร
3. นำผลที่ได้ไปทำการศึกษานโยบายละเอียดในด้านการออกแบบชุมชนเมือง เพื่อออกแบบสภาพแวดล้อมของเมืองที่ช่วยลดการเกิดอาชญากรรม เช่น การจัดกลุ่มอาคาร ลักษณะของรั้วประเภทของต้นไม้ที่ควรปลูกในพื้นที่
4. ศึกษาร่วมกับผู้เชี่ยวชาญจากหลายสาขาวิชาเช่น สังคมศาสตร์ รัฐศาสตร์ ภูมิศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ เพราะอาชญากรรมไม่ได้เกิดขึ้นจากสาเหตุใดสาเหตุหนึ่งโดยเฉพาะ แต่เกิดจากหลายสาเหตุประกอบกัน ซึ่งจะทำให้การศึกษามีความสมบูรณ์มากขึ้น

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- ส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม,กรม. คำศัพท์สิ่งแวดล้อม[Online]. 2549. แหล่งที่มา:
<http://www.deqp.go.th/> [17 พฤศจิกายน 2549].
- กริช ปัจฉิมสวัสดิ์. วิธีปฏิบัติเพื่อป้องกันอาชญากรรมโดยทั่วไป วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหาร
ศาสตราจารย์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2497.
- จรัสดาว คงเมือง. การวิเคราะห์เชิงพื้นที่ของอาชญากรรม ในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหาร ศาสนาจารย์ บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2538.
- เจียมจิต ดวงอุไร. ความสัมพันธ์ของสภาพแวดล้อมทางกายภาพกับการเกิดคดีอาชญากรรม :
กรณีศึกษาเขตสถานีตำรวจนครบาลบางซื่อ วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหาร ศาสนาจารย์
การวางผังเมือง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2532.
- ชนะทิศ แก้วอัมพร. ลักษณะสภาพแวดล้อมทางกายภาพในกรุงเทพมหานครที่เอื้ออำนวยให้เกิด
คดีอาชญากรรม : กรณีศึกษา เขตสถานีตำรวจนครบาลพญาไท วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต สาขาวิชาการวางผังเมือง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538.
- ไชยยุทธ ลีระวณิช. การประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์สำหรับวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของ
อาชญากรรมกับสภาพกายภาพชุมชนเมือง : กรณีศึกษาพื้นที่บางรัก กรุงเทพมหานคร
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหาร ศาสนาจารย์ การวางผังเมืองและสภาพแวดล้อม บัณฑิต
วิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2548.
- ญาณพล ยิ่งยืน. การศึกษาทางด้านนิเวศวิทยาเพื่อวางแผนป้องกันอาชญากรรมในเขต
กรุงเทพมหานคร (ฝั่งพระนคร) วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหาร ศาสนาจารย์ การวางผังเมือง
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525.
- ณรงค์ บำรุงรัตน์. การจัดสายตรวจกับการป้องกันอาชญากรรม: ศึกษาเฉพาะเขตอำเภอเมือง
จังหวัดเชียงใหม่ การค้นคว้าแบบอิสระปริญญาตรีมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมือง
และการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2535.
- ตำรวจ,กรม. แผนแม่บทกรมตำรวจ ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2535-2539). (ม.ป.ท. , ม.ป.ป.)

- ประชัย เปี่ยมสมบูรณ์. การควบคุมอาชญากรรมจากสภาพแวดล้อม: หลักทฤษฎีและมาตรการ. กรุงเทพมหานคร: บรรณกิจ, 2545.
- ภูัสสฬาร์ อินทรทอง. การกระจายทางพื้นที่ของอาชญากรรมในอำเภอเมืองนครศรีธรรมราช
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาวิชาภูมิศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2535.
- มนัส สุวรรณ. เทคนิคเชิงปริมาณสำหรับวิชาภูมิศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์
โอเดียนสโตร์, 2541.
- มุกดา สุขสมาน. สิ่งมีชีวิตกับสภาพแวดล้อม. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2515.
- ยาใจ กอนวงษ์. การศึกษารูปแบบการขยายตัวของแหล่งเสื่อมโทรมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาวิชาภูมิศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2531.
- ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2493. กรุงเทพมหานคร:
รุ่งเรืองธรรม, 2507.
- วชิระ ขอบแตง. การศึกษาทางด้านนิเวศวิทยาเพื่อวางแผนป้องกันอาชญากรรมในเขต
กรุงเทพมหานคร (ฝั่งธนบุรี) วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาวิชาการวางแผนผังเมือง
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525.
- วรายา ไทพานิชย์. ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อศึกษาการกระจายทางพื้นที่ของอาชญากรรม
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาวิชาภูมิศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2543.
- วิชา จำปาวัลย์. แนวทางด้านผังเมืองเพื่อการป้องกันอาชญากรรมในเขตชุมชนชานเมืองของ
กรุงเทพมหานคร : กรณีศึกษาเขตรับผิดชอบสถานีตำรวจนครบาลหนองแขม วิทยานิพนธ์
ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาวิชาการวางแผนผังเมือง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
, 2540.
- ศิริ คูอาริยะกุล. ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เบื้องต้นและแบบฝึกปฏิบัติการคอมพิวเตอร์.
เชียงใหม่: ภาควิชาภูมิศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2545.
- ส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม, กรม. คำศัพท์สิ่งแวดล้อม[Online]. 2549. แหล่งที่มา:
<http://www.deqp.go.th/> [17 พฤศจิกายน 2549].
- สำนักงานตำรวจแห่งชาติ. หลักการติดตั้งจุดตรวจจุดตรวจ และการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่
ตำรวจสายตรวจ. (ม.ป.ท.) , 2543.

สุดสงวน สุธีธร. อาชญาวิทยา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2547.

เอกรินทร์ ลิกษากุล. ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมทางกายภาพในเขตชุมชนเมืองกับการ
เกิดคดีอาชญากรรม : กรณีศึกษาเขตพื้นที่รับผิดชอบของสถานีตำรวจนครบาลสุทธิสาร
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวางแผนผังเมือง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2546.

ภาษาอังกฤษ

Calthorpe, P. The American Metropolis: Ecology, Community, and the American
Dream. New York: Princeton Architectural Press, 1993.

Cameron, L. Community Risk Factors for Hate Crimes: Race/Ethnic and Economic
Change. Los Angeles: University of California, 2005.

Cunningham, William P. Principles of environment science: inquiry and applications.
Boston: McGraw-Hill, 2002.

Hillier, B. and Sahbaz, O. High Resolution Analysis of Crime Patterns in Urban Street
Networks: an initial statistical sketch from an ongoing study of a London borough.
London: University College London, 2005.

Henry W. Art, ed. The dictionary of ecology and environment science. New York: Henry
Holt and Company, 1993.

Korn, Richard R. and McCorkle, Lloyd W. Criminology and Penology. New York: Holt,
Rinehart and Winston, 1959.

Lynch, K. Site Planning. Cambridge: The M.I.T.Press, 1973.

Masters, R. Inside Criminology. Englewood Cliffs, N.J.: Prentice Hall, 1990.

Meier, Robert F. Crime and society. Boston: Allyn and Bacon, 1944.

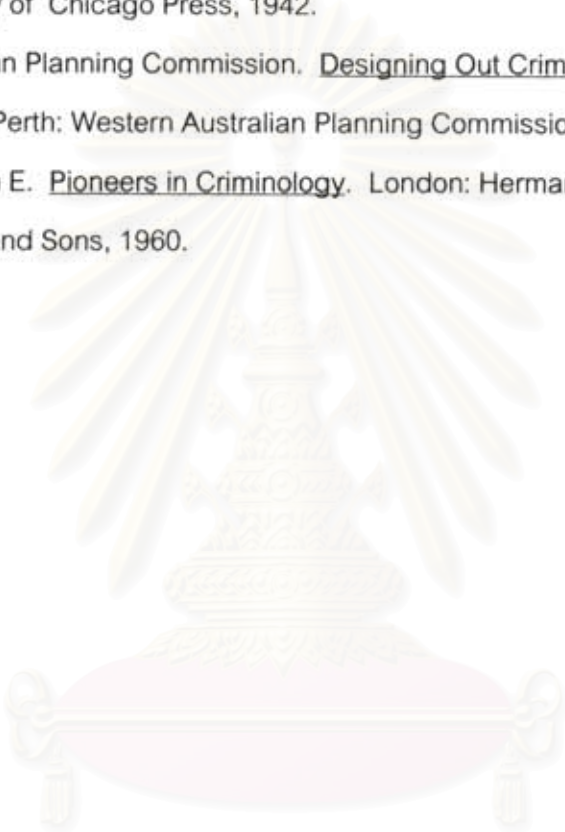
Newman, O. Creating Defensible Space. Washington, D.C.: Center for Urban Policy
Research, 1996.

Newman, O. Defensible Space. New York: Macmillan, 1972.

Patterson, R.F., ed. New expanded Webster's dictionary. Miami: P.S.I.&Associates, 1990

Reid, Sue Titus. Crime and Criminology. Boston: McGraw-Hill, 2000.

- Shamblin, C. C. "An Application of Geographic Information Systems (GIS): The Utility of Victim Activity Spaces in the Geographic Profiling of Serial Killers" Master's Thesis. Department of Geography and Anthropology, Graduate Faculty of the Louisiana State University and Agricultural and Mechanical College, 2004.
- Shaw, C.R. and McKay, H.D. Juvenile Delinquency and Urban Areas. Chicago: University of Chicago Press, 1942.
- Western Australian Planning Commission. Designing Out Crime: Planning Guidelines Outline. Perth: Western Australian Planning Commission, 2005.
- Wolfgang, Marvin E. Pioneers in Criminology. London: Hermann and Mannheim, Stevens and Sons, 1960.

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

ชื่อ	นายบรมศักดิ์ กลั่นเรืองแสง
วันเดือนปีเกิด	วันที่ 24 ตุลาคม พ.ศ.2526 ที่จังหวัดเชียงใหม่
ประวัติการศึกษา	- สำเร็จการศึกษาปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต (เกียรตินิยมอันดับ 1) สาขาวิชาภูมิศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ในปีการศึกษา 2547 - เข้าศึกษาต่อในระดับมหาบัณฑิต ทางด้านการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2548

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย